

**T.C
TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

**YAŞANABİLİR KENTLERİN OLUŞTURULMASI:
ANKARA KENTİ, ÇANKAYA, ETİMESGUT VE ALTINDAĞ
BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Şüheda KAZMACI**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK**

Ankara-2016

**T.C.
TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

**YAŞANABİLİR KENTLERİN OLUŞTURULMASI:
ANKARA KENTİ, ÇANKAYA, ETİMESGUT VE ALTINDAĞ
BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Şüheda KAZMACI**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK**

Ankara-2016

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI

Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Şüheda KAZMACI

ONAY

Şüheda KAZMACI tarafından hazırlanan “Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması: Ankara Kenti, Çankaya, Etimesgut ve Altındağ Belediyeleri Örneği” başlıklı bu çalışma, 12.07.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK

Doç. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul GÜNDOĞAN

ÖNSÖZ

Bugün dünya nüfusunun büyük bir yüzdesinin kentlerde yaşadığını dikkate aldığımızda kentsel mekanların insanların yaşam kalitesine etkisinin tartışmasız öneminden dolayı bu çalışmada kentsel mekanların en önemli unsuru olan kentlinin göz ardı edilmediği yaşanabilir kente dair politikaların ve Ankara kent uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu tezin hazırlanmasında ve yürütülmesinde değerli bilgisini, desteğini, yakın ilgisini ve anlayışını hiçbir zaman esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetiştirme ve gelişmeye katkıda bulunan tez danışmanın Sayın Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK'e, manevi desteklerinden dolayı Sayın İsmail TETİK'e her zaman yanımda oldukları için en derin duygularla teşekkür ederim.

Bu çalışma için verdikleri mülakatlarla çalışmaya bilimsel değer katan Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı Sayın Anıl SEVİNÇ'e ve ilgili çalışanlarına ve Etimesgut Belediyesi Başkan Yardımcısı Sayın Recai UÇAR'a katkılarından dolayı ayrıca teşekkür ederim.

ÖZET

[Şüheda Kazmacı], [Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması: Ankara Kenti, Çankaya, Etimesgut Ve Altındağ Belediyeleri Örneği], [Yüksek Lisans Tezi], Ankara, [2016].

Günümüzde, nüfusun hızlı artışı, plansız kentleşme, artan sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlar ve fiziksel çevrenin gereksinimlere cevap verememesi gibi nedenler kentsel alanlarda yaşamı ve yaşanabilirliği etkilemektedir. Çok boyutlu parametrelerle ölçülmeye çalışılan yaşanabilirlik kavramı uluslararası kriterler baz alındığında temel olarak, güvenlik, çevre, gürültü, sağlık, ulaşım-dolaşım, eşitlik ve katılım olguları öne çıkmaktadır. Bu çalışmada Ankara kenti örneğinde Ankara Büyükşehir, Çankaya, Etimesgut ve Altındağ Belediyelerinin 2010-2014 yıllarını kapsayan stratejik plan ve faaliyet raporlarında yer alan uygulama ve hizmetlerinin, temel alınan bu kriterler kapsamında ne derece başarılı olduğu incelenmiş, bu kapsamda ve bu İlçelerde yaşayan halkla yapılan anketle de halkın Ankara kentinin yaşanabilirliği üzerine algıları ölçülmesi amaçlanmıştır. Söz konusu incelemeler, anket sonucunda ilgili belediyelerin hepsinin yerel halkın karar verme süreçlerine katılarak yaşam kalitesinin yükseltilmesini öngören şeffaflık, hesap verebilirlik ve verimliliğin esas alındığı daha yaşanabilir kentlerin oluşturulması konusunda henüz başlangıç aşamasında olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ankara Kenti, Çevre, Eşitlik, Gürültü, Gürültü, Güvenlik, Sağlık, Katılım, Katılım, Sağlık, Ulaşım-dolaşım, Yaşanabilir Kentler.

ABSTRACT

[KAZMACI, Şüheda], [Creating A Safe And Livable Cities: Ankara City, Çankaya, Etimesgut and Altındağ Municipality of Example], [Master Thesis], Ankara, [2016].

Today, the rapid increase in population, unplanned urbanization, increasing social, economic and cultural issues and the inability of physical environment to meet requirements of people affect the life and liveability within urban areas. The concept of livability is assessed by multi-dimensional parameters universally such as security, environment, noise, health, transportation and circulation, equality and participation. In this study, the extent to which, provisions and services of Ankara Greater Municipality, Çankaya, Altındağ and Etimesgut district municipalities as published in 2010-2014 strategic plans and annual activity reports are successful, is examined. A questionnaire is also conducted on residents living in these districts to assess the public perception about the livability of Ankara city. The findings indicate that the municipalities are in the beginning phase to create more livable cities through creating participation channels to residents and envisaging openness, accountability and effectiveness in city administration.

Keywords: Ankara City, The Environment, Equality, Noise, Safety, Attendance, Health, Transportation and Circulation, Livable Cities.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	ix
TABLolar	x
ŞEKİLLER.....	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

YAŞANABİLİR KENTLER: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ULUSLARARASI BELGELER VE KRİTERLER

1.1. Yaşanabilir Kentler Ve Kavramsal Gelişimi.....	7
1.1.1. Kent Kavramı	7
1.1.2. Kentleşme ve Kentlileşme Kavramları	9
1.1.3. Kent Kuramlarında Yaşanabilir Kentler	11
1.1.4. Kent ve Kentli Hakları	14
1.2. Uluslararası Çalışma Ve Belgelerde Yaşanabilir Kentler	16
1.2.1. Avrupa Sosyal Şartı	16
1.2.2. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat I ...	17
1.2.3. Birinci Yaşlılık Asamblesi	18
1.2.4. Engelliler İçin Dünya Eylem Programı.....	19
1.2.5. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.....	20
1.2.6. Avrupa Kentsel Şartı I.....	21
1.2.7. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat II... 23	

1.2.8. İkinci Yaşlılık Asamblesi.....	25
1.2.9. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme.....	26
1.2.10. Avrupa Kentsel Şartı II	28
1.3. Yaşanabilir Kent Kriterleri.....	29
1.3.1. Güvenlik.....	29
1.3.2. Çevre	31
1.3.3. Gürültü	33
1.3.4. Sağlık	34
1.3.5. Ulaşım- Dolaşım	36
1.3.6. Eşitlik	38
1.3.7. Katılım	40

2. BÖLÜM

TÜRKİYE’ DE KENTTE YAŞAYAN DEZAVANTAJLI GRUPLARLAR (YAŞLI, ÇOCUK, ENGELLİ) BAĞLAMINDA YAŞANABİLİR KENTLER OLUŞTURMAYA YÖNELİK DÜZENLEME VE UYGULAMALAR

2.1. Türk Devlet Geleneğinde Yaşanabilir Kentler.....	42
2.2. Türkiye’deki Kentlerin Yaşanabilirliği Üzerine Çalışmalar.....	49
2.3. Yaşanabilir Kentlerle İlgili Dünyadan Örnekler	62
2.3.1. Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere	62
2.4. Kamu Politikaları Mevzuatında ve Belgelerinde Yaşanabilir Kentler.....	70
2.4.1. Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı.....	72
2.4.2. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu	74
2.4.3. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Çocuk Çalışma Grubu Raporu	75

2.4.4. I. Türkiye Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2013-2017)	77
2.4.5. Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı (2010-2011)	79
2.4.6. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Özürlülere Sunulan Hizmetlerin Etkinleştirilmesi Çalışma Grubu Raporu	80
2.4.7. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	82
2.4.8. Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Ve Eylem Planı	83
2.5. Yaşanabilir Kentlerin Oluşmasında Sorumluluğu Olan Kamu Kurumları	87
2.5.1. 2.5.1 Merkezi İdari Sistem İçerisindeki Kurumlar	87
2.5.2. Yerel Yönetimler	92

3. BÖLÜM

ANKARA KENT MERKEZİNİN “YAŞANABİLİR KENT” KAVRAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın Yaşanabilir Kent Yönetim Stratejisi ve Uygulamalar	97
3.1.1. Sağlık	97
3.1.2. Eşitlik	107
3.1.3. Ulaşım- Dolaşım	116
3.1.4. Gürültü	122
3.1.5. Çevre	125
3.1.6. Katılım	130
3.1.7. Güvenlik	130
3.2. Altındağ Belediyesinin Yaşanabilir Kent Yönetim Stratejisi Ve Uygulamalar	132
3.2.1. Güvenlik	132
3.2.2. Çevre	135
3.2.3. Eşitlik	138
3.2.4. Sağlık	139

3.2.5. Genel Değerlendirme	140
3.3. Etimesgut Belediyesinin Yaşanabilir Kent Yönetim Stratejisi Ve Uygulamalar.....	142
3.3.1. Güvenlik.....	142
3.3.2. Eşitlik	144
3.3.3. Sağlık	145
3.3.4. Çevre	146
3.3.5. Ulaşım-Dolaşım ve Katılım	146
3.3.6. Etimesgut Belediye Başkanlığının 2010, 2011, 2013, 2014 Faaliyet Raporları.....	146
3.3.7. Genel Değerlendirme	150
3.4. Çankaya Belediyesinin Yaşanabilir Kent Yönetim Stratejisi ve Uygulamalar.....	151
3.4.1. Güvenlik.....	152
3.4.1. Ulaşım-Dolaşım	153
3.4.2. Eşitlik	154
3.4.3. Sağlık	158
3.4.4. Çevre	161
3.4.5. Katılım	166
3.4.6. Çankaya Belediyesinin 2011, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları.....	168
3.4.7 Genel değerlendirme	176
3.5. Yaşanabilir Kent Kriterleri Perspektifinden Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi, Altındağ Belediyesi Ve Etimesgut Belediyesi Hizmet Ve Uygulamalarının Karşılaştırılması.....	177

4. BÖLÜM

ANKARA KENTİNİN YAŞANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI	189
4.1. Alan Araştırması Bilgileri	189
4.1.1. Araştırmanın Evreni, Örneklem ve Varsayımlar	189
4.1.2. Araştırmanın Bulguları.....	191
4.1.3. Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması Perspektifinden Bulgular ve Ankara Kenti Örneği	229
SONUÇ.....	232
KAYNAKÇA	240
EKLER.....	255

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKŞ	: Avrupa Kentsel Şartı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ASŞ	: Avrupa Sosyal Şartı
BM	: Birleşmiş Milletler
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
CHA	: Cihan Haber Ajansı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EGO	: Elektrik Gaz Otobüs Genel Müdürlüğü
END	: Çevresel Gürültü Direktifi
HABİTAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı
KENTGES	: Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TODAM	: Toplumsal Dayanışma Merkezi

TABLOLAR

Tablo 1: İkamet Edilen İlçe Belediyesine Göre Ankete Katılım Oranları	191
Tablo 2: Katılımcı Yaş Arlığı.....	191
Tablo 3: Katılımcı Eğitim Düzeyi	192
Tablo 4: Engel Durumu	193
Tablo 5: Kentte Yaşam Süresi.....	193
Tablo 6: Katılımcıların Mesleği	194
Tablo 7: Katılımcıların Gelir Düzeyi	195
Tablo 8: Katılımcıların Konut ve Araç Sahipliği	196
Tablo 9: Çevre Hizmetlerinin Kalitesini Ölçmek İçin Dikkate Alınması Gereken En Önemli Üç Gösterge	196
Tablo 10: Serbest Zamanlarda Sosyal, Kültürel Ve Eğlence Amaçlı Etkinliklerde Bulunmak İçin En Çok Tercih Edilen Yerler	199
Tablo 11: Sosyal, Kültürel Ve Eğlence (gezi alanları dahil) Alanlarına Ulaşımında Tercih Edilen Seçenekler.....	200
Tablo 12: Eğlence ve gezi alanlarına ulaşımında erişim süresi.....	200
Tablo 13: Eğlence Ve Gezi Alanlarını Daha Yaşanabilir Bir Kent İçin Yeterli Bulup Bulmama.....	201
Tablo 14: Kentsel Dönüşüm Çalışmalarından Memnuniyet	203
Tablo 15: Yaşanılan Konutun Karşılıdığı Gereksinim Ve Koşullar.....	205
Tablo 16: Yaşanılan İlçede Çevresel Gürültüye İlişkin Şikayet	207
Tablo 17: Çevresel Gürültü Konusunda Yapılanlar.....	208
Tablo 18: Yaşanılan İlçedeki Sosyal Çevre ve Kurulan İlişkilerden Memnuniyet .	208
Tablo 19: Kentsel Hizmetlerin/ Olanakların Ve Sosyal Donatı Alanlarının Kentin Farklı Bölgelerine Eşit Dağılımı Konusundaki Düşünceler	209
Tablo 20: Farklı Ulaşım Araçları Arasındaki Bağlantıların Ve Ulaşım Araçları Güzergâhlarının Şehir Merkezi Ve Diğer Alanlara Hizmet Verme Bakımından Yeterli Bulunma Durumu	210
Tablo 21: İş Yerine Ulaşım Türü	211

Tablo 22: İş Yerine Ulaşım Süresi	211
Tablo 23: Yaya, Bisiklet Ve Yürüyüş Yollarının Yeterliliği	212
Tablo 24: Kentin Trafiğe Kapatılması/Yayalaştırılması Konusunda İstekler	212
Tablo 25: Kent İçi Ulaşımında Yaşanan En Büyük Sıkıntı/Zorluk	213
Tablo 26: Kentte Yaşam Güvenliği İle İlgili İfadelere Katılma Düzeyleri	214
Tablo 27: Çankaya Halkının Kentte Yaşam Güvenliği İle İlgili İfadelere Katılma Düzeyleri	215
Tablo 28: Altındağ Halkının Kentte Yaşam Güvenliği İle İlgili İfadelere Katılma Düzeyleri	217
Tablo 29: Etimesgut Halkının Kentte Yaşam Güvenliği İle İlgili İfadelere Katılma Düzeyleri	218
Tablo 30: Engelli Bireylerin Konut ve Kent İçi Dolaşımında Karşılaştığı Düşünülen Zorluklar.	220
Tablo 31: Halkın Belediye Hizmetlerine İlişkin Memnuniyet Derecesi	222
Tablo 32: Halkın Çankaya Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi	223
Tablo 33: Halkın Altındağ Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi	224
Tablo 34: Halkın Etimesgut Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi	225
Tablo 35: Bulunulan ilçede yaşamaktan duyulan memnuniyet.....	226
Tablo 36: Çevre, Gürültü, Güvenlik, Sağlık, Ulaşım-Dolaşım, Katılım ve Eşitlik Kriterleri Bakımından Ankara Kentinin Yaşanabilir Bulunması Konusunda Düşünceler	227
Tablo 37: Çevre, Gürültü, Güvenlik, Sağlık, Ulaşım-Dolaşım, Katılım ve Eşitlik Kriterleri Bakımından Ankara Kentinin Yaşanabilir Bulunmaması Konusunda Düşünceler.....	228

ŞEKİLLER

Şekil 1: Yıllara göre doğalgaz abone sayısı ve katı yakıt satışı	99
Şekil 2: Yıllara göre dikilen ağaç sayısı	100
Şekil 3: Yıllara göre toplanan çöp, katı atık, moloz taş ve hafriyat	104
Şekil 4: Yıllara göre halı saha, basketbol sahası, fitness takımı, rekreasyon alanı, park ve refüj ile Koşuyolu sayısı	105
Şekil 5: Yıllara Göre Engelli Bireylere Verilen Hizmetler	115
Şekil 6: Metro Ağına İlişkin Çalışmaların Başlangıç Ve Hizmete Giriş Tarihleri	118
Şekil 7: Yıllara Göre Dikilen Ağaç Sayısı	126
Şekil 8: Yıllara göre kişi başına düşen yeşil alan miktarı	127
Şekil 9: Yıllara göre Toplanan Evsel Atık ve Bitkisel Atık Miktarı	147
Şekil 10: Yıllara göre Yapılan Park Sayıları	150
Şekil 11: Yıllara Göre Toplanan Ambalaj Atığı ve Bitkisel Atık Miktarları	170
Şekil 12: Bölgelerden Enkaz ve Moloz Alımı.....	172
Şekil 13: Yıllık Toplanan Çöp Miktarı.....	175

GİRİŞ

Kentler insanların temel ihtiyaçlarının karşılandığı, uygarlıkların geliştiği alanlar olarak insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Ortaya çıkmasındaki etkenler farklılık gösterse de yaşanan değişim ve gelişmelerle tarihin farklı dönemlerinde farklı kavramlarla ifade edilen kentler, toplumlarda ve mekânsal yapılarda hızlı değişimlere neden olan sanayileşmenin etkisi ile bugünkü anlamıyla kentleşmenin yaşanmasına sahne olarak, kentleşme sürecinde meydana gelen toplumsal ve yapısal sorunların kentsel mekana ve yaşam kalitesine yansımaları nedeniyle yaşanan sorunların insana bakan yönüyle sorgulanmasına neden olmuştur.

Kentsel gelişmeye bağlı oluşan eşitsizlikler ve mekânsal ayrılmalar nedeniyle kentsel yaşam kalitesinin yeniden sorgulanması kentin temel işlevlerinin yanında kentte yaşayan toplumsal yapının da dikkate alınmasına neden olurken insan hakları kapsamında kentsel hakları/kentli hakkını önemli bir yere taşınmıştır. Yaşanan bu süreç uluslararası alanda arayışlara neden olurken önemli adımlar atılmıştır. Uluslararası toplum yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında devlet, ilgili tüm aktörler ve özellikle yerel yönetimlerin sorumluluklarını ortaya koyarken yaşamsal konulara ilişkin temel ilkeleri gündeme taşımış ve daha güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir kentlerin oluşturulması konusunda ulusal ve uluslararası politikalar belirlemiştir. Bu politikalarda kentsel yaşama katılma koşullarında zorluk çeken dezavantajlı gruplara yönelik çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır. İnsanın değerini ortaya koyan yaşanabilir kentlerin oluşturulması konusu bu nedenle çok önemlidir ve bugün nüfusun büyük bir çoğunluğunun kentlerde yaşıyor olması nedeniyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de incelemeye değerdir.

Küreselleşme süreci ile kentlerin önem kazanması, kentsel hizmetlere yeni işlevler yüklerken yerel birimlere evrensellik kazandırmıştır. Yaşanan bu süreçte oluşan eşitsizlikler kentsel yaşam kalitesinin artırılması noktasında yerel yönetimlerin sorumluluklarını ortaya koyarken evrensel hizmet politikalarını da gerekli kılmaktadır. Bu açıdan önemi gün geçtikçe artan yaşanabilir kent çalışmaları,

Türkiye'deki kentsel yaşam kalitesini etkileyen temel sorunların ortaya konulması, çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve kentlerin yaşanabilir bir geleceğe taşınması noktasında konunun çalışılmasında teşvik edici olmuştur.

Yaşanabilir kent kavramının çoklu bir kavram olduğu düşünüldüğünde yaşanan hızlı kentleşme süreci ile farklı coğrafyalarda değişik şekillerde ifade edilmiş olmasına rağmen bu çalışmada kavramın açıklanmasında yaşanabilir kentlerin oluşturulması için yapılan uluslararası çalışmalar kapsamında güvenlik, çevre, gürültü, sağlık, ulaşım ve dolaşım, eşitlik ve katılım gibi temel parametreler referans alınmıştır. Bu kapsamda Ankara kenti örneğinde yaşanabilir kent uygulamalarını konu alan bu çalışma, konunun en önemli aktörlerinden hizmet veren yerel yönetimler ve hizmet alan halkın Ankara kentinin yaşanabilirliği üzerindeki algıları ölçülmesi ile elde edilen bulgular bize konuya ilişkin ortaya çıkan sorunların tespitinde ve çözüm önerilerinin geliştirilmesinde yol göstereceği gibi bir başkent olarak Ankara'nın sunulan hizmetlerle kentsel yaşam kalitesini ne derecede etkilediği ortaya konacaktır.

Toplumların bugünkü yapılarının geçmişten miras aldıkları değerleri, birikimleri ve yapılanmaları taşımakta olduğu düşünüldüğünde; sosyal ve kültürel açıdan göçebe-yerleşik ikili yaşam biçimine dayalı olan Selçuklu döneminde kentsel mekan oluşumlarında vakıf kurumunun belirleyici ve yönlendirici olarak her türlü kamu hizmetini yerine getirdiği, toplum içinde yaşayan dezavantajlı grupların sorunlarının giderilmeye çalışıldığı, Selçuklu döneminden Osmanlıya uzanan çizgide kent kültürünün zenginleşerek kendine özgü yapısı içinde gelişmeye başladığı ve kent medeniyetinin bütün hassasiyetlerin göz önüne alınarak kurulduğu görülmektedir. Bu süreçte toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik hizmetler var olmuş, Cumhuriyet döneminde batı tarzı sosyal politika önlemleri öne çıkmış ancak 2000'li yıllara kadar sosyal hizmet ve sosyal yardım politikalarından öteye geçememiştir.

Kentlerin yaşanabilirliği kavramı globalleşen dünyada çok daha fazla tartışılan ve sorunlara çözüm aranan konumu ve uluslararası taahhütler gereği

Türkiye’de kentlerin yaşanabilirliği konusu politikalar oluşturmasını gerekli kılmış olmasına rağmen kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve yaşanabilir kentlerin oluşturulması için temel aldığımız yaşanabilir kent parametrelerinin kapsamlı ve bütüncül yaklaşımlarla ele alındığı politikaların onuncu kalkınma planında ele alındığı görülmektedir. Bu süreçte devletin sosyal ve ekonomik politikaları ön plana aldığı, konuya ilişkin yasal düzenlemeler yapılmış olsa da çeşitli sorunlar nedeniyle uygulamaya yönelik sürecin uzatıldığı ve sorumlu ve ilgili kurumların bütüncül mevzuat düzenlemelerinin yeterli olmadığı göze çarpmaktadır.

Yaşanabilir kentler için ele aldığımız parametreler kapsamında yapılan literatür taramasında konunun daha çok 2000’li yıllardan sonra ele alınmaya başlandığı; kentsel açık yeşil alan, rekreasyon alanları ve kent ormanlarının önemi ve erişebilirliği, çocuk oyun alanlarının yeterliliği ve katılımı kent yönetimine ilişkin çok sayıda çalışma yapıldığı, gürültü kirliliği ve dezavantajlı gruplar, ulaşım ve dolaşım ile güvenli kent kapsamında yapılan çalışmaların daha az ele alındığı görülmüştür. Yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında temel referans noktası olarak ele aldığımız güvenlik, çevre, gürültü, sağlık, ulaşım ve dolaşım, eşitlik ve katılım gibi parametrelerin birlikte ele alındığı Ankara kenti örneğinde yaşanabilir kent uygulamalarını konu alan çalışma bu yönüyle bundan sonra yapılacak akademik çalışmalarda yardımcı bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde kent, kentleşme, kentlileşme ve kentli hakları kavramının tarihsel gelişimi ile kent kuramlarında yaşanabilir kent kavramının evrimi anlatılmaktadır. Uluslararası çalışma ve belgelerde yaşanabilir kent kavramının kronolojik bir biçimde ele alındığı bu bölümde yaşanabilirlik kavramının gelişmesine olan katkısı incelenmiştir. Temel yaşanabilir kent kavramlarının tanımlanması da çalışmanın birinci bölümünün konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde yaşanabilir kent kriterleri bağlamında Türk devlet geleneğinde yaşanabilir kent yaklaşımlarının nasıl bir değişim geçirdiği ele alınmıştır. Türkiye’deki kentlerin yaşanabilirliği konusunda kavramın algılanışı ve gelişimi tartışılmıştır. Yaşanabilir kentlerle ilgili dünyadan örneklerin ele alındığı bu

bölümde kentsel sorunların yaşanmaya başladığı 20. yüzyıldan günümüze evrilen yıllara kadar yaşanabilir kent kavramının gelişmesine katkısı olan çalışmalar konu edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde temel yaşanabilir kent kriterleri özelinde Türk kamu politikası mevzuatında ve belgelerinde yaşanabilir kent kavramı incelenmiş, yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında sorumluluğu olan merkezi idari sistem içerisindeki kurumlar ile yerel yönetimlerin sorumlulukları konu edilmiştir.

Ankara kent merkezinin yaşanabilirlik açısından değerlendirildiği çalışmanın üçüncü bölümünde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin uygulama ve hizmetleri temel alınan kriterler kapsamında incelenmiş, ilgili belediyelerin 2010-2014 yıllarını kapsayan stratejik plan ve faaliyet raporları ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Söz konusu belediyelerin konuya ilişkin hizmet ve uygulamaları karşılaştırılarak ele alınan yaşanabilir kent parametreleri kapsamında politikalara sahip olup olmadıkları tartışılmıştır.

Türkiye'nin başkenti ve en kalabalık ikinci kenti olan ve başkent olma fonksiyonu ile bütün gelişmelerde olduğu gibi Türkiye'nin kentleşme sürecine de öncülük eden Ankara'nın temel yaşanabilirlik kriterleri bağlamında halkın kentsel yaşam kalitesini ne derecede etkilediğinin ortaya konulduğu çalışmanın dördüncü ve son bölümünde yapılan alan çalışmasına yer verilerek üçüncü bölümde elde edilen veriler ışığında tartışılmıştır.

Çalışmanın amaçlarına yönelik olarak yaşanabilir kent kavramının dünyada ve Türkiye'de geçirdiği değişim ve gelişim açıklanmakla birlikte, konuya ilişkin yaşanan bu süreçte ulusal ve uluslararası yaklaşımlar analiz edilmeye çalışılmış, bugüne kadar yaşanabilir kent kavramıyla ilgili kuram ve kavramlarıyla ilgili yapılan çalışmalardan oluşturulan bir literatür analizi yapılmış, çeşitli tez, makale, süreli yayın ve istatistiki verilerden faydalanılmış; temel yaşanabilir kent parametreleri referans alınarak önemi ortaya konulmuş; belirlenen göstergeler esas alınarak belediyelerin 2010-2014 yıllarını içeren stratejik raporları, faaliyet raporları ve çalışmaları kapsamında gerçekleştirdikleri hizmet ve uygulamaları incelenerek Ankara kentinin yaşanabilirliği üzerine yaklaşımları açıklanmıştır. Yaşanabilir

kentlerin oluşturmasında sorumluluğu olan halka en yakın ve etkin birimler olarak belediyelerin hizmet ve uygulamaların ele alınmasında mülakatlardan birincil veri olarak yararlanılmış; çalışmanın örneklemini oluşturan Ankara'da ankaya, Altındağ ve Etimesgut belediye sınırları içinde yaşayan ve rastlantısal olarak seçilen 395 kent sakini araştırma kapsamına alınarak anket uygulanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde yaşanabilir kent kriterleri ile ilgili mevcut çalışmalar konusunda fazla tanım ve kuram olması her birinin ayrıntılı olarak ele alınmasında engel teşkil etmiş ve tanımlar ve kuramlar en temel özelliklerine göre ele alınmıştır. Yaşanabilir kentlerle ilgili dünyadan rnekerin incelendiği ikinci bölümde konuya ilişkin ilk çalışmaları başlatan ve devam ettiren ülkeler ele alınmıştır. Ankara kent merkezinin yaşanabilir kent kavramı açısından incelendiği üçüncü bölümde tüm ilçe belediyelerini incelemek mümkün olmadığından Ankara'nın eski metropol ilçe belediyelerinden olan ankaya, Altındağ ve Etimesgut belediyeleri seçilmiştir.

Çalışmada veri elde etmede yararlanan mülakatlar için Ankara Büyükşehir Başkanlığı, ankaya Belediye Başkanlığı, Altındağ Belediye Başkanlığı ve Etimesgut Belediye Başkanlığından talepte bulunulmuş ve ankaya ve Etimesgut belediye başkan yardımcıları ile mülakat gerçekleştirilirken Büyükşehir belediyesinden yazılı mülakat metni alınabilmiş ancak Altındağ belediyesinden cevap alınamamıştır. Bu durum mülakatlar yolu ile eşit veri elde etmenin sağlanması yönüyle çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. Veri elde etmede yararlanan anket çalışmasında engelli bireylerin ankete katılımı açısından fazla katılımın olmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmanın bir kısıtını oluşturmakla birlikte bu konuda özel olarak engelli bireylere odaklanmış çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Hizmet veren belediyeler ile hizmet alan halkın Ankara kentinin yaşanabilirliği üzerindeki algılarını ölçmeyi hedefleyen bu çalışmada halkın, kentsel yaşamını ilgilendiren tüm ihtiyaçlarını ve ilişkiler ağını gerçekleştirilebilmesi

noktasında en temel yaşanabilir kent kriterlerinden olan güvenlik konusunda kentsel alanlarda kendisini güvenli hissetmediği görülmüştür. Ayrıca kent sakinlerinin gerek sağlığına gerekse çevreye bakan yönüyle sağlıklı bir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi kapsamında kent içi ulaşımında sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Öte yandan, çevresel ve sosyal boyutları kapsamında planlama bütünlüğü içinde yapılması öngörülen kentsel dönüşüm çalışmalarından halkın memnun olmadığı görülmüştür. Kentte yaşayan tüm bireylere eşit hak ve özgürlüklerin sunulması noktasında dezavantajlı grupların insan onuruna uygun ve bağımsız bir yaşam sürdürebilmeleri konusunda halkın, engelli bireylere yönelik oluşturulan hizmet ve uygulamaları yeterli bulmadığı görülmüştür. Bu açıdan halk temel yaşanabilir kent parametreleri kapsamında Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.

Çalışmanın on aylık bir sürede bitirilmesi planlanmış ve 2015 Eylül ayıyla 2016 yılının Temmuz ayı arasında çalışma tamamlanmıştır.

1. BÖLÜM

YAŞANABİLİR KENTLER: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ULUSLARARASI BELGELER VE KRİTERLER

1.1. YAŞANABİLİR KENTLER VE KAVRAMSAL GELİŞİMİ

1.1.1. Kent Kavramı

Kentler, toplumların ekonomik, siyasal, kültürel ve tarihsel süreçlerinin yaşandığı birimler olması anlamında uygarlıkların geliştiği mekânlardır. Tarihin her döneminde farklı kavramlarla ifade edilmiş olmakla birlikte ilk dönemlerde uygarlık kavramıyla birlikte kullanılmıştır. Bu bağlamda uygarlığın kentleşme ile ortaya çıktığı söylenmektedir. Nitekim Yunanca'da polis, Fransızca'da 'civilisation', Arapça'da Medine, İngilizce 'de 'city' ve 'urban ve medeniyet' anlamında kullanılmıştır (Kaya, 2007: 4).

İnsanlık tarihi kadar eski olan kentlerin ortaya çıkmasındaki etkenler farklılık gösterse de kentlerin değişmesi ve gelişmesindeki rolü büyük olmuştur. Nitekim kentlerin dikey olarak büyümeye başladığı ve mekansal yapıların basitten karmaşığa doğru değiştiği on yedinci yüzyıl sonrası kent kavramı da değiştirmeye başlamıştır. Sanayileşmenin etkisiyle toplumların büyük dönüşüm yaşadığı on sekizinci yüzyıldan itibaren de üzerinde konuşulan bir olgu olmuştur (Yılmaz ve Çitçi, 2011: 257).

Toplumlarda meydana gelen hızlı değişimler kuşkusuz kent kavramında da değişimlere neden olmuştur. On dokuzuncu yüzyıldan itibaren başlayan bu kavramlaştırmalarda kent, Marx ve Engels'e göre kapitalizmin gelişmesine yardımcı bir nesne, Weber'e göre toplumsal yapının anlaşılmasında bir etken olmuştur. Simmel'e göre kent toplumuna geçiş insanları bireyselleştirmiştir. Öyle ki, çok

sayıda insanın büyük kentlerde yaşamaya başlamasının bağılıkları yok ederek yabancılaşmaya yol açtığını savunmuştur. Tönnies ise bu görüşe paralel olarak cemaatten cemiyete geçiş olduğunu ifade etmiştir. 1920'lere gelindiğinde, kenti tek başına bir olgu olarak ele alan kent yaklaşımları ile Chicago Okulundan bahsedilmektedir. Temsilcileri Park, Burgess, McKenzie ve Wirth, kentsel gelişimin getirdiği eşitsizlik ve mekânsal farklılıkları doğal ve değiştirilemez olarak kabul etmişlerdir. 1960'larda Von Thünen, Walter Christaller ve Auguste Lösch yerleşmelerin merkez ve etki alanlarını tespit etmeye yönelmişlerdir. 1970'lerde Chicago Okulu'nun kente ayak uydurmayanların "ekosistem" dışında kalmasını doğal bir süreç olarak gören yaklaşımını eleştiren Henri Lefebvre, Manuel Castells ve David Harvey'e göre kent kapitalist sermaye birikim süreçlerinin ve eşitsizliklerinin yaşandığı mekanlar haline gelmiştir. Lefebvre kenti mekan bağlamında ele alarak, kapitalist toplumda kentsel mekanın nasıl meta haline getirildiğini; Castells sınıf temelli bir bakış açısıyla, kentsel mekan ve sosyal süreç arasındaki ilişkiyi; Harvey sermaye ile açıklayarak küresel kentsel yaşantıyı vurgulamıştır. 20. Yüzyıl sonrası ortaya çıkan kent yaklaşımı, kentte yer alan tüm alanlara aynı bakış açısı ile bakılamayacağını vurgulayarak farklı kültürlerin yapıları olduğunu ortaya koymuştur (Güllüpinar, 2012: 1-29).

Kent kavramındaki gelişmeler incelendiğinde geçerli tek bir kent tanımının olmadığı görülecektir. Tanımlara bakıldığında farklı ölçütlerle ve farklı disiplinlerce yapılmış kent kavramına rastlamak mümkündür. Keleş'e göre kentler: "toplumsal olarak sürekli bir gelişmenin olduğu, yerleşme, barınma, ulaşım, çalışma, dinlenme ve gibi ihtiyaçların karşılandığı, çok az bir kimsenin tarımsal faaliyetlerde bulunduğu, köylere nazaran nüfus yönünden daha yoğun olan yerleşim alanları" olarak ifade edilir (Keleş, 1998: 75).

Bayram'ın (2001: 251) P. Nijkamp ve A. Perrels'ten aktardığı bir başka tanımında kent, "insanlık tarihinde, bir yere ait olma güdüsünün dışavurumu olarak ortaya çıkmış ve daha sonraki dönemlerde uygarlığın gelişmesinde odak noktası olmuş özel bir yerleşim biçimidir."

Bundan dolayıdır ki kent; gelişmenin, değişimin ve ilerlemenin yansıdığı alanlar olarak insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda günümüzde kentlerle ilgili, yaşam kalitesi açısından insan haklarının korunduğu mekan olmasına yönelik “daha yaşanabilir kent”, “yaşanabilir kent”, “ideal kent” kavramları ön plana çıkmaktadır.

‘Yaşanabilirlik’ Keleş’e göre: “İnsanın bireysel ve ortak refahı ile o yerleşimin sakini olmaktan dolayı duyacağı tatmin duygusuna katkıda bulunacak sosyal, mekânsal ve çevresel niteliklere ve kaliteye işaret eder” (Keleş, 2015).

Avrupa Kentsel Şartı’nda da ‘ideal kent’ kapsamlı bir şekilde ifade edilmektedir.

İdeal kent: kentli haklarını koruyarak; en iyi yaşam koşullarını sağlayarak; halkına iyi bir yaşam biçimi sunarak; değerini orada yaşayan, ziyaret eden, çalışan ve ticaret yapan, eğlence, kültür ve bilgiyi orada arayan ve eğitim görenlerden alarak; birçok sektör ve aktiviteyi (trafik, yaşam, çalışma, dinlenme gereksinimleri) bir arada uyum içinde barındıran yaşam yeridir. (www.wcd.coe.int, 2015)

1.1.2. Kentleşme ve Kentleşme Kavramları

Dünyada kentleşme olgusu eski çağlardan itibaren yaşanmış olsa da bugünkü anlamıyla kentleşme sanayi devrimi ile başlamıştır. Sosyal yapıda farklılaşma ve üretimde yeniliğe neden olan sanayileşmenin en önemli etkisi nüfus hareketliliğinde hızlanma ve bunun fiziki mekanlar ile çevrede yaptığı değişikliklerdir. Bu anlamda kentleşme gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Kentleşme gelişmiş ülkelerde kalkınma ile eş anlamlı olarak kullanılırken gelişmekte olan ülkelerde hem yapısal hem de sosyal sorunları beraberinde getirmiştir. Her hâlükârda kentleşme sürecinin toplumsal kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkisi çok önemli olmuştur.

Kentsel Yaşam Kalitesi, dar anlamıyla, toplumsal, ekonomik ve mekânsal öğeler açısından kent tanımına giren yerlerde, kentsel altyapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olması durumudur. Geniş anlamıyla, “kentsel yaşam kalitesi” kavramı, toplumsal, kültürel, siyasal öğe ve süreçleri de içerir. Kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan örgütler, katmanlar içinde yaşayan bireylerin eşit,

dengeli, gereksinimleri oranında yararlanması, eğitsel, sanatsal, ekinsel, siyasal etkinliklere, süreçlere etkin biçimde katılabilme olanaklarına sahip olabilmesi söz konusudur. (Geray, 1998: 326)

Bahsedilen olanakların eşit ve adil olarak karşılanması durumunda kentsel yaşam kalitesi ile eş zamanlı olarak daha yaşanabilir kentlerin ortaya çıktığını görmek mümkündür.

Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ‘kentlileşme’ ya da ‘bilinçli kentli’ kavramları önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentleşme ile toplumsallaşma olgusunun başladığı kentlileşme, insanların davranışlarında, değer-norm sisteminde ve ilişkilerinde değişiklik yaratan süreci ifade etmektedir. Kentte yaşayan ve kente göç eden kişinin kendisini kentin bir parçası hissetmesi anlamında kimliksel bir kentlileşme süreci her kent için farklılık gösterir (Yıldırım, 2014: 339; Kazmacı, 2016).

Irmak’a göre; kentlileşme sürecini oluşturan kentte kalma süresi demek olan kentte kalma kararı, marjinal olmayan bir iş sahibi olma, eğitim ve kültür düzeyi ve kente özgü davranış kalıpları edinilmesi olarak öne çıkardığı dört unsurda da kişilerin kentle bütünleşmesinin önemini vurgulamaktadır (Irmak, 1982: 68).

Kendinden farklı olan bireylerle bir arada yaşama anlamında kentlilik bilinci gelişmiş bir kent ortamında yaşamak kentsel yaşam kalitesini etkileyecektir. Kente özgü davranış kalıplarının birey, aile ve toplumsal gruplarda değişiklik oluşturma sürecinde aynı kenti paylaşan bireylerin kentlilik kültürü anlamında sorumluluklarının farkına varmasında merkezi ve yerel yönetim ile sivil toplum kuruluşları önemli bir yere sahiptir. Kentlilik kültürü komşuluk ilişkilerinden değerlere saygıya, bir arada yaşamının gereklerini yerine getirmeden kente ait olanı korumaya kadar yansıyacaktır (Başaran, 2008: 22).

Aksi takdirde kentlileşme sürecinin en önemli unsuru olan bireylerin kentle bütünleşmemesi, yabancı kalması kentlerin köylere dönüşmesinin yanında suç,

şiddet ve mafya gibi büyük toplumsal problemlere neden olacaktır (Yıldırım, 2014: 343). Aidiyetsizlik ve sorumluluk almaktan kaçınma gibi nedenlerden dolayı yabancılaşmanın arttığı kentler huzursuzluğun arttığı, uzlaşmanın yok olduğu can ve mal kayıplarının yaşandığı mekanlara dönüşecektir. Öte yandan, kent kültürü ve kentlilik bilincinin gelişmediği kentlerde, kaba ve nezaketsiz davranışlar, çevreyi kirletme, kentsel mobilyalara zarar verme, trafikte hoşgörüsüzlük, vb. durumlar görülecektir (Mutlu ve Özaydın, 2011: 22).

Özaydın'ın kent boyutunun içinde verdiği kentsel aidiyet, kenti sahiplenme, kent kurumlarına katılım, kentsel farkındalık gibi unsurlar kentlilik bilincinde önemli göstergelerdir (Mutlu ve Özaydın, 2011: 16-18). Bu bağlamda, kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu ideal kentin bir unsuru olarak bilinçli kentli, kentlileşme ve yaşanabilir kentler oluşturma sürecinde önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.3. Kent Kuramlarında Yaşanabilir Kentler

İnsanların toplumsal yaşamları üzerindeki etkisi yadsınamaz olan kentlerde, tarihin her döneminde iyi bir toplum ve iyi bir yaşam oluşturma düşüncesi her zaman var olmuştur. Kentin temel işlevlerinin yanında kentte yaşayan toplumsal yapının da dikkate alındığı kent kuramları ideal kent oluşturma amacıyla yapılmış birçok kentin planlanması sürecinde de önemli bir role sahip olmuştur.

Kent kuramlarına bu bağlamda baktığımızda, 1920'lerde kentsel ekoloji kuramını geliştiren ilk kent sosyologları olan Burgess, Park, McKenzie ve Wirth'in, kentsel gelişmeye bağlı oluşan eşitsizlikleri ve mekansal ayrışmaları doğal ve değiştirilemez bir süreç olarak kabul ettiğini görebiliriz (Serter, 2013: 70-74). Kentsel mekanın sosyal yapıya etkisini inceleyen Park'a göre kent sadece fiziksel yapı ya da ekolojik bir birim değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik bir birimdir. Kentsel mekanın doğal işleyişi içindeki ayrışmalardan ilk kez bahseden Park kentleşme sürecinin getirdiği bir sorun olan getto, çöküntü bölgeleri ve lüks konut kavramsallaştırmalarını gündeme getirmiştir. Ayrıca, medeni insanın doğal yaşam

alanı olan kenti, mimari öğeleri ile insanlara yarar sağladığı ölçüde yararlı olarak kabul etmiştir (aktaran: Türk, 2015: 49). Bir diğer kuramcı olan Wirth ise “Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme” makalesinde nüfusun büyüklüğü, grup yaşamındaki farklılaşma ve yerleşim yerinin yoğunluğu değişkenleri ile kenti sistematik bir yaklaşımla açıklamıştır. Kentleşmeyi bir yaşam biçimi olarak savunmuş ve kentleşme sürecine ilişkin unsurlardan bahsetmiştir (Serim, 2007: 359-366). Ekolojistler, kent gelişimini dolayısıyla çöküntü alanlarını ve gettoları doğal işleyişin bir sonucu ve değiştirilemez olarak gördüklerinden bu sürece ilişkin bir çözüm önerisini de getirmemektedirler.

1970’lerin başında çağdaş kent kuramcılarında Lefebvre, Castells ve Harvey, Chicago Okulunun geliştirdiği kent kuramını indirgemeci yaklaşımlarından dolayı eleştirerek kentsel gelişmeyi ve evrelerini kavramsallaştırmışlardır. Lefebvre, modern kapitalist sistemin üretim sürecinde mekanın üretilen mal ve hizmetler kadar önemli ve ideolojilerle dolu bir ürün olduğundan bahsetmiştir. Kentin, görünen, tasarlanan ve yaşanan bir mekan olması nedeniyle “kentsel mekânın üretimi, kentin sadece fiziksel mekânının planlamasından daha fazla olarak kent hayatının tüm yönlerinin üretimi ve yeniden üretimini içermektedir”. Bu bağlamda kentlilerin tüm haklarını derinden etkileyecek bir potansiyele sahip olan mekansal düzenlemelere ilişkin taleplerin dile getirilmesini “kent hakkı” olarak ilk kez kavramsallaştırmıştır. Kent hakkı kent sakinlerinin hayal ettiği gibi bir kentte yaşayabilmesi için kentsel yaşamın tümünde karar alma süreçlerinde söz sahibi olduğu bir hak olarak tanımlanmıştır (Güler, 2011: 52; Çolak, 2014: 61). Bireylerin yaşadıkları kentlerde kente dair söz ve karar hakkına sahip olması halinde kentsel yaşam kalitesinden bahsedilebilir. Bu bağlamda yaşanabilir kentler için katılım hakkına değinildiği söylenebilir.

Kentleri ortak tüketim mekânı olarak ele alan Castel ise, kentleşmeyi biçimlendiren ve mekânsal adaleti ortaya çıkaran nedenin üretim araçları üzerinden iktidar mücadelesinin yapılması olduğunu ifade edilmiştir. Ayrımcılık, ırkçılık, dışlama gibi olguların bu dengenin kurulamaması durumunda ortaya çıktığı ve mekânın yeniden üretilmesinin söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Kentleşmenin

neden olduğu, çevrenin kirlenmesini artıran en önemli bir unsur olarak metropolitenleşme ile yoksulluk ve suç oranlarında artışa neden olarak kentsel kriz alanlarını ortaya çıkaracak alt kentleşme gibi farklılaşmalara dikkat çekmiştir. Mekansal biçimlerin farklı sosyal gruplar arasındaki mücadeleleri yansıtan özelliklere sahip olması nedeniyle bu oluşumlara bakılarak kentin anlaşılacağını da ifade etmektedir (Güllüpnar, 2012: 16-17).

Harvey'e göre dünya ekonomisinde belirleyici hale gelen kentlerin, insanı biçimlendirirken insanlar tarafından da biçimlendirildiğini savunmuştur. Ayrıca, toplumsal yapı ile mekânsal ayrışma arasındaki ilişkinin aslında birbirini destekleyen bir değişim ve dönüşüme dayandığını ve toplumsal eşitsizliklerle eş zamanlı olarak gerçekleştiğini ifade etmiştir (Marmasan, 2014: 222-223). Harvey, kentsel haklar kavramını sadece var olan kentsel haklara erişimin ötesinde bu hakların dilendiğinde değiştirilebilmesine işaret ederek geliştirmiştir (Güler, 2011: 52).

Friedman, küreselleşme sürecinde bazı kentlerin sahip oldukları avantajlarla dünyadaki ekonomik ve siyasal gelişmelere yön veren ayrıcalıkları nedeniyle bu mekanlar için ilk kez dünya kenti kavramını kullanmıştır. Friedman'a göre dünya kenti: "uluslararası sermayenin toplandığı; küresel finans piyasalarının, ulaşım ve iletişim faaliyetlerinin yoğunlaştığı alanlar ve iç ve dış göç akımlarının başlıca hedefi olan merkezler, ekonomik ve siyasal gelişime yön veren kentler" dir (aktaran: Kaypak, 2013: 344).

Saskia Sassen, Friedman' ın dünya kenti kavramını küreselleşmenin kentlerde meydana getirdiği değişimi ve dönemin özelliklerini yeterince yansıtmadığını düşünerek küresel kent kavramını kullanmış olmasına rağmen aynı süreci ifade ettiği söylenebilir (Kavanoz, 2013: 105). Dünya kentleri ya da küresel kentler, iç ve uluslararası göçe bağlı toplumsal gereksinimlerin arttığı, sosyo- mekansal sınıf kutuplaşmasının dolayısıyla toplumsal eşitsizliklerin yaşandığı ve kentsel mekansal değişimin yaşandığı yerler olarak kentsel yaşam kalitesinin yeniden sorgulanması gereken mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.4. Kent ve Kentli Hakları

Kentsel mekanlar uygarlığın ve kültürel gelişmenin ana unsuru olması anlamında insan hakları düşüncesinin ortaya çıkmasının ve gelişmesinin de kaynağı olmuştur. Bu açıdan ortak temeli yaşama hakkı olan ve üçüncü kuşak insan hakları kapsamında değerlendirilen, kentleşme ve kentsel yaşam olanaklarından yararlanarak kentli olmak şeklinde tanımlayabileceğimiz “kent hakkı”, “kentsel hak” ya da “kentli hakkı” yeni bir insan hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır (Arslan, 2014: 33-34).

Kentsel haklar için halkın kent yönetimini ele geçirdiği ve kentsel bir devrim olarak nitelendirilen Paris Komünü kent ve kentli haklarının dünyadaki ilk örneğini teşkil etmesine rağmen kent hakkı kavramı ilk kez Henri Lefebvre tarafından kullanılmıştır. Lefebvre’ye göre kentsel mekanın üretimi içinde var olan güç ilişkileri yeniden biçimlendirilmeli ve kentle ilgili kararlarda kontrol devlet ve sermayeden alınarak kent sakinlerine verilmelidir (Arslan, 2014: 34). Bu bağlamda kentin sunduğu tüm olanaklardan faydalanarak kentin kaderini tayin etme olan kent hakkı “kentsel yaşam hakkı” olarak ifade edilmektedir. Lefebvre’ye göre, “Kent hakkı, en başta kent alanlarının kullanım hakkını, yerleşme hakkını, yerleşme hakkı ise konut hakkını ifade eder.” (aktaran: Ertan, 2008: 137).

Lefebvre’ nin çerçevesini çizdiği kentsel haklar küreselleşme süreci ile önemli bir yere taşınmıştır. Bu süreçte kentlerin önem kazanması yerel birimlere evrensellik kazandırmış, bu durum kentlere ve dolayısıyla kentsel hizmetlere yeni işlevler yüklemiş, kentsel sınıfların bilinçlenmesine neden olmuştur. Yine bu süreçte oluşan eşitsizliklere karşı kent yönetimlerinin de uluslararası düzeyde arayışları olmuştur. Bu anlamda kentli haklarına yönelik uluslararası düzeyde önemli adımlar atılmış ancak, AKŞ-I (1992) kentli haklarının kurumsallaşması açısından başlangıç niteliğindeki en önemli belge olmuştur. AKŞ-I ile kentli haklarının geliştirilmesi ve kentsel gelişimin sağlanmasına yönelik yerel yönetimin ön plana çıkarıldığı, kent sorunlarında yaşanan değişim ve gelişmelerle “Yeni bir Kentlilik İçin Manifesto”

olarak ilan edilen AKŞ-II ile de temel kentsel hizmetlerin tüm toplumu kapsayacak şekilde paylaşılmasına dikkat çekildiği görülecektir (Güler, 2011: 61-63).

Şart; mümkün olduğunca suç ve şiddetten, hava, gürültü, su ve toprak kirliliğinden arındırılmış, sağlıklı ve satın alınabilir bir konut edinme, beden ve ruh sağlığını koruyan çevre, dolaşım özgürlüğü, sağlık ve kültür hizmetlerinden yararlanma, katılım gibi temel kentli haklarının olduğunu ve bu hakların ırk, yaş, milliyet, cinsiyet, inanç, ruhsal ve bedensel özür sosyoekonomik ve politik statü, gözetmeksizin, tüm insanlara eşit koşullarda uygulanmasını savunur (Avrupa Kentsel Şartı, www.wcd.coe.int).

Bu anlamda “Kentli hakları, hem kentlinin insan olarak sahip olduğu insan haklarını; hem de bireyin yaşadığı kentin içinde bulunduğu kentsel toplumun üyesi olarak, o kentin kentsel ve çevresel değerleri üzerindeki haklarının tümünü kapsamaktadır” (Karasu, 2008: 38).

Bu bağlamda, kentli haklarının en yüksek düzeyde kullanıldığı, kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında en önemli görev bireylerin kendisine düşmektedir. Bireyler, aidiyet ve sahiplenme duygusuna sahip, kentin geleceği ile kendi geleceği arasında bir anlam ilişkisi kuran, demokratik kentlilik bilincine ve sorumluluğuna sahip olmalıdırlar. Ancak, “kentli haklarının gelişmesi ve kentlilik bilincinin oluşturulması; özerk, güçlü akçal kaynaklara sahip, halk ile işbirliği yapan, katılımcı, demokratik ve saydam bir yerel yönetim yapısını gerekli kılmaktadır.” (Karasu, 2008: 41). Bu nedenlerle kentlerin yaşanabilirlikleri yerel yönetimlerin kalitesinin göstergeleridir diyebiliriz.

1.2. ULUSLARARASI ÇALIŞMA VE BELGELERDE YAŞANABİLİR KENTLER

1.2.1. Avrupa Sosyal Şartı

18 Ekim 1961 tarihinde Torino'da imzalanmış ve 26 Şubat 1965'de yürürlüğe girmiş olan Avrupa Sosyal Şartı (ASS), Avrupa Konseyi bünyesinde imzalanmış Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' ni sosyal ve ekonomik haklar açısından tamamlayıcı nitelikteki temel bir sözleşme olup, onaylayan devletler için bağlayıcı nitelik taşımaktadır (Aydın; 2014).

Aynı kaynakta yer alan bilgiler;1961 yılındaki ASS'nda; çalışma, adil çalışma koşulları, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları, adil bir ücret, örgütlenme, toplu pazarlık, çocuk ve gençlerin korunması, çalışan kadınların korunması, mesleğe yöneltme, mesleki eğitim, sağlığın korunması, sosyal güvenlik, sağlık ve sosyal yardım gibi haklara yer verilmiştir .

5 Mayıs 1988 tarihinde imzalanmış ve 4 Eylül 1992 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Ek Protokol; istihdam ve meslek konularında eşit fırsat ve eşit muamele ve cinsiyete dayalı ayrımcılık olmaksızın çalışma hakkı, bilgi ve danışma hakkı, çalışma koşulları ve çalışma ortamının iyileştirilmesinde yer alma hakkı ve yaşlı kişilerin sosyal korunma hakkını garanti altına almıştır .

Torino Protokolü olarak da bilinen 21 Ekim 1991 tarihli “Değişiklik Protokolü” denetim sisteminin işleyişini gözden geçirerek iyileştirmiş ve 9 Kasım 1995 tarihli “Ek Protokol” “kolektif şikâyet sistemi” ni temin etmiş ve 1 Temmuz 1998'de yürürlüğe girmiştir.

1961 tarihli ASS'ını gözden geçiren ve 3 Mayıs 1996 tarihinde kabul edilip 1 Temmuz 1999'da yürürlüğe giren Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı, 1961 Şartıyla garanti altına alınan hakları ve aynı zamanda 1988 tarihli Ek Protokol tarafından garanti edilen hakları ve yeni hakları bir araya getirmiştir. Bu anlamda, temel sosyal ve ekonomik hakları garanti eden insan haklarını koruma belgesidir.

3 Mayıs 1996 yılında kabul edilen Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı önemli sosyal yenilikleri içermiştir. Bunlar; engellilerin sosyal bütünleşme ve kişisel bağımsızlık hakkı, çocuk ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunmaları hakkı, iş kaybı süresinde koruma, onurlu çalışma hakkı, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya karşı korunma hakkı, yaşanabilir konut hakkı gibi.

Bu bağlamda ASŞ'ında, hem topluma eşit vatandaşlar olarak katılmayanların sorunlarına yönelik hem de çalışma hayatına yönelik düzenlemelerle sosyal diyalog ve katılım olgularına dikkat çekildiğini ve devletlerin sosyal ve ekonomik alanlarda sorumluluklarına vurgu yapıldığını görebiliriz (Günel, 2009: 36-38).

1961 tarihli ASŞ ülkemiz tarafından 4 Temmuz 1989 yılında onaylanmış ve 24 Aralık 1989 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. ASŞ'na Ek Protokol'ü 5 Mayıs 1988 tarihinde imzalamış, ancak onaylamamıştır. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nı ise, 6 Ekim 2004 tarihinde imzalanmış ve 27 Haziran 2007 tarihinde onaylamıştır. Şart, 1 Ağustos 2007 tarihi itibariyle de ülkemizde yürürlüğe girmiştir (Aydın; 2014).

1.2.2. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat I

31 Mayıs 11 Haziran 1976 tarihlerinde Kanada'nın Vancouver kentinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı (Habitat)-I, küresel öneme sahip insan yerleşmeleri ile ilgili sorunları ilk kez gündeme getirmiş ve dünya ölçeğinde ele almıştır. Konferansta yerleşme sorunlarına insan hakkı olarak yaklaşmış ve devletlerin konut, yerleşim ve kentleşmeye ilişkin konularda karşılaştıkları sorunlarına yine devlet kontrolünde çözüm önerilerinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Genel olarak kabul edilebilir bir yaşam kalitesine ulaşılabilmesi için insan yerleşimleri politikalarının oluşturulması ilkelerine dayanması ve ortaya koyduğu önerilerle birçok ülkede insan yerleşimlerinin etkilenmiş olması anlamında

Habitat I' in kuşkusuz dünya tarihinde önemli bir yeri vardır (Bostancıoğlu, 1995: 84-85).

1.2.3. Birinci Yaşlılık Asamblesi

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nca, 26 Temmuz–6 Ağustos 1982 tarihleri arasında Viyana'da yaşlanma ile ilgili politikaları belirlemek için Birinci Yaşlılık Asamblesi, düzenlenmiş ve kabul edilen “Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı” BM Genelge Kurulu tarafından da onaylanmıştır. Uluslararası düzeyde dünya genelindeki toplum yaşlanmasına dikkat çeken ilk Yaşlılık Asamblesinde bağımsız yaşam, katılımcılık, bakım, onurlu yaşam ve kendini gerçekleştirme başlıkları altında “Yaşlanma1982-Yaşlılık İlkeleri” belirlenmiştir (Kara, 2008: 95). Bu ilkeler:

Bağımsızlık:

Yaşlı bireyler; Beslenme, barınma, giyim gibi temel gereksinimlerini karşılamak ve sağlık bakımından yararlanmak için yeterli gelire sahip olmalıdır, Sayılan gereksinimlerini karşılayabilmeleri için ailelerinden ve toplumun her kesiminden destek almalıdır, Gereksinimlerini karşılamak konusunda kendi kendilerine yardımcı olabilmeleri yönünde destek almalıdır, Gelir getirici bir işte çalışabilmeli ya da toplumdaki diğer gelir getirici faaliyetlerden yararlanmalıdır, Emeklilik yaşının belirlenmesi ve emeklilik koşullarının tanımlanmasında söz sahibi olmalıdır, Yaşlarına, yeteneklerine uygun eğitim ve öğretim programlarına sahip olmalıdır, Bireysel tercihlerine uygun, güvenli bir çevrede yaşamalıdır, Yaşadıkları çevre aynı zamanda onlara kapasitelerini geliştirebilecek fırsatlar sunmalıdır, Mümkün olduğunca uzun süre kendi evlerinde ya da aile ortamında yaşamalıdır.

Katılım:

Yaşlı bireyler; Toplumla ilişkilerini sürdürmelidir, Refah düzeylerini doğrudan etkileyecek politikaların hazırlanması ve uygulanması aşamalarına aktif bir biçimde katılmada bulunmalıdır, Bilgi ve becerilerini genç kuşaklar ile paylaşmalıdır, Topluma hizmet etmek için çeşitli fırsatlar geliştirebilmelidir, Kendi ilgi ve yeteneklerine uygun etkinliklere gönüllü olarak katılmada bulunmalı ve hizmet edebilmelidir.

Bakım:

Yaşlı bireyler; Aile ve toplum tarafından desteklenmeli, ihtiyacı olanlara uygun bakım hizmetleri verilmelidir, Her toplumun kültürel değerler sistemine uygun bir biçimde korunmalı ve gözetilmelidir, Asgari düzeyde fiziksel, zihinsel ve ruhsal iyiliği kazandıracak ve sürdürecektir sağlık bakımına sahip olmalıdır, Yaşamlarını kendi başlarına sürdürebilecekleri, gereksinim duyduklarında korunabilecekleri ve bakılabilecekleri çeşitli sosyal hizmetlere ve yasal düzenlemelere sahip olmalıdır, İnsana yakışır ve güvenli bir ortamda, sosyal ve zihinsel yönden desteklenecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri, koruma ve rehabilitasyon hizmeti alabilecekleri, uygun kurumsal bakım modellerinden yararlanmalıdır, Bir huzurevi yada rehabilitasyon merkezinde yaşamaları durumunda; ihtiyaçlarına, inançlarına, haysiyetlerine, özel yaşamlarına (mahremiyetlerine), bakımları ve yaşam biçimleri hakkında kendi kararlarını vermelerine tam olarak saygı görmelidir. İnsan haklarından ve temel özgürlüklerden tam olarak yararlanmalıdır.

Kendini Gerçekleştirme:

Yaşlı Bireyler; Bireysel potansiyellerini yetenek ve becerilerini tam olarak geliştirebilecek fırsatlar yaratmalı, var olan uygulamalardan yararlanmalıdır, Toplumun eğitim ve kültür etkinliklerine aktif olarak katılabilmelidir.

İtibar:

Yaşlı Bireyler; İtibar görmeli ve güven içerisinde yaşmalıdır, Sömürüden, fiziksel ya da zihinsel istismardan uzak tutulmalıdır, Hizmetlerden yararlanırken; yaş, cinsiyet, ırk, etnik köken, özür durumu yada diğer konuları nedeniyle bir ayırım görmemelidir, Gelir durumları belirleyici bir unsur olmamalı, gelir düzeyinden bağımsız olarak gereksinimleri karşılanacak şekilde uygun hizmetlerden yararlanmalıdır. (www.eyh.aile.gov.tr, 2015)

şeklinde ifade edilmiştir.

Bireylerin yanı sıra toplumların yaşlanmasının da gündeme geldiği 20.yüzyılda bu Asamble, belirlediği yaşlılık ilkeleri ile dünya ülkelerinde yaşlanma konusunda yapılacak düşünce ve planlama süreçlerinde yol gösterici olmuştur (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Toplumların yaşlanmasının öneminin giderek artması ile 1999 yılında BM Genel Kurulu'nun yönlendirdiği “Bütün Yaşlılar İçin Toplum” ana temalı çalışmalar kapsamında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Uluslararası Yaşlılar Yılı olarak ilan edilmiş ve aktif ve üretken yaşlılık sürecinin önemi üzerinde durulmuştur (Kara, 2008: 97).

1.2.4. Engelliler İçin Dünya Eylem Programı

BM engelli bireylerin yaşam kalitelerini yükseltmek ve sosyal durumlarını iyileştirmek adına birçok çalışma yapmış olmakla beraber, engelli kavramı ilk kez 1948 yılında yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde dile getirilmiştir (Çınar ve Erdem, 2008: 169). Bundan sonra da birçok çalışma yapılmış ve 1975 Yılında BM Genel Kurulu'nun İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine ek olarak “Engelli Hakları Bildirgesi” yayımlanarak tüm engelli hakları hiçbir ayırım yapılmaksızın garanti altına alınmıştır. 1981 yılının “Uluslararası Engelliler Yılı” ilan edilmesinin ardından 1982 yılında “Engelliler İçin Dünya Eylem Programı” kabul edilmiştir (Bulgan ve Kaygısız, 2015: 367).

Bu program, engelli bireylerin rehabilitasyon, fırsat eşitliği ile sosyal ve ekonomik hayata tam ve etkin katılımın sağlanması konularında politikalar oluşturmuş, bu bağlamda engelli bireylerin normal hayat içinden izole edilmeden yaşam kalitelerinin artırılmasını sağlamıştır (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

1.2.5. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Erişkinlerden farklı olarak insan haklarının korunmasına en fazla ihtiyaç duyulan grupların başında yer alması nedeniyle çocukların korunması 1900'lü yıllarda önem kazanmış, bu bağlamda çocuk hakları kavramı ortaya çıkmış ve çocuk hakları uluslararası hukuk alanında korunmaya başlanmıştır.

Bu bağlamda, dünyadaki çocuk haklarıyla ilgili ilk belge, 1924'te Cenevre'de toplanan Milletler Cemiyetinin "Çocuk Hakları Beyannamesi" olup, çocuk hakları ilk kez özel olarak korunmaya alınmıştır. Daha sonra 20 Kasım 1959 tarihinde "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi" esas alınarak BM Çocuk Hakları Bildirgesi çıkarılmış, 20 Kasım 1989 yılında da çocuk haklarının korunmasında önemli bir yere sahip olan ve tarihte çok sayıda devlet tarafından kabul gören BM Çocuk Hakları Sözleşmesi imzalanmıştır (İnan, 1995: 779-796).

3 kısım ve 54 maddeden oluşan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre:

Taraf Devletler, bu Sözleşme 'de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi veya başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler. Taraf Devletler, çocuğun ana babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırma veya cezaya tabi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar. (www.unicef.org.tr, 2015)

Sözleşme 'de yer alan çocuk haklarından "her konuda çocuğun en yüksek yararının düşünülmesi" hakkı 3. Maddede düzenlenmektedir:

Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar. Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu

kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler. (www.unicef.org.tr, 2015)

“Çocuğun yaşama ve gelişme” hakkı sözleşmenin 6. Maddesinde düzenlenmektedir: “ Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.” (www.unicef.org.tr, 2015).

“Yeterli yaşam hakkı” 27. Maddede ifade edilmektedir:

Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun ana-babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere düşer. Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, ana babaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar. (www.unicef.org.tr, 2015)

Görüldüğü gibi Sözleşme, çocukların temel hak ve özgürlüklerini düzenlerken, bunların gerçekleştirilmesi konusunda da devletlere sorumluluklar yüklemekte ve bu konuda yapılacak yasal çalışmalarda çocuğun en yüksek çıkarlarının gözetilmesini şart koşmaktadır.

İnsanlığın geleceği olmaları anlamında çocukların giderek daha fazla önemsenmesi, diğer insan hakları gibi çocuk haklarının da korunması ve kendilerini etkileyen konulara aktif katılabildiği sağlıklı ve güvenli çevrelerde büyüebilmesi, geleceğin yaşanabilir kentlerinin oluşturulmasında çok önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.6. Avrupa Kentsel Şartı I

AKŞ-I, Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa Konseyi'nin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından 17-19 Mart 1992 tarihleri arasında Strazburg'da yapılan 27. oturumunda kabul edilmiş olup, hükümetlerden ziyade yerel yönetimlerin

imzasına açılmış olması anlamında daha önceki birçok uluslararası metinden farklılık göstermektedir. AKŞ kentsel yerleşimlerdeki sorunlara insan hakları çerçevesinde yaklaşmış ve yerel halkı karar verme süreçlerine katarak yaşam kalitesini yükseltmeyi öngörmüştür. Bu bağlamda, sağlık, konut, katılım, vb. gibi yaşamsal konulara ilişkin kentsel yaşamın geliştiği geleceğin ideal kentinin, kentli hakları ile sağlanabileceği konusu ulusal ve uluslararası gündemlerde tartışılmıştır (www.wcd.coe.int, 2015).

AKŞ, 20 maddelik bir bildirge ve 13 maddelik Şart ilkelerinden oluşmuş olup, işbirliği ve dayanışma en temel ilke olarak benimsenmiştir. Bu bağlamda Şart;

Her bir üye ülkenin yerel yönetimleri arasında; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımıyla artacak olan olanaklar, diğer kazançlar ve sorumluluklar göz önünde bulundurularak, kentsel yerleşimlerdeki yaşam kalitesini yükseltebilmek için;
Merkezi ve yerel yönetimler arasında; oluşturulacak politikalar ve para kaynaklarının aktarımıyla, karar verme mekanizmalarını merkezden çevre yerleşimlere yaymak amacıyla;
Yerel yönetimler ve kent sakinleri arasında; kentlerin çeşitli sorunlarını yakından anlamak ve yerel halkı karar verme süreçlerine katmak için;
Özellikle, ülke sınırlarını aşacak şekilde tüm Avrupa'daki kentler arasında; işbirliği ve dayanışmayı gerekli görür. (www.wcd.coe.int, 2015)

Şart'ın ilk bölümünü oluşturan Avrupa Kentsel Haklar Bildirgesinde, güvenlik, kirletilmemiş sağlıklı çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor, kültürlerarası kaynaşma, nitelikli mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynaklar ve değerler, bireysel gelişim, belediyeler arası işbirliği, eşitlik gibi konular ele alınmıştır (www.wcd.coe.int, 2015). Avrupa Kentsel Haklar Bildirgesi, gündelik yaşamda bireylerin karşılaştıkları sorunlara yönelik haklarının bir araya getirildiği bir belge olması anlamında Avrupa'da, kentsel hayat ve politikaların gelişimini belirlemiştir (Duru, 2005: 59-76).

Şart'ın ilkelerinin ana başlıklarını; ulaşım ve dolaşım, kentlerde çevre ve doğa, kentlerin fiziki yapıları, tarihi kentsel yapı mirası, konut, kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi, kentlerdeki engelliler ve sosyoekonomik bakımdan dezavantajlılar, kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme, yerleşimlerde kültür, yerleşimlerde kültürler arası kaynaşma, kentlerde sağlık, halk

katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması ile kentlerde ekonomik kalkınma oluşturmaktadır (www.wcd.coe.int, 2015).

Şart; “şiddetten, her tür kirlilikten, bozuk ve çarpık kent çevrelerinden arınma hakkı; yaşadığı kent çevresini demokratik koşullarda kontrol edebilme hakkı; insanca konut edinme, sağlık, kültür hizmetlerinden yararlanma, dolaşım özgürlüğü gibi temel kentli haklarının olduğu inancını esas kabul eder.” Hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm insanların eşit koşullarda yararlanmasını savunmuştur (www.wcd.coe.int, 2015).

Ayrıca AKŞ’de, yerel demokrasi, yerinden yönetim ve katılımcılık kavramlarının ön plana çıktığını da görmek mümkündür (www.wcd.coe.int, 2015).

1.2.7. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat II

1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Habitat-II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi); yeterli konut, insan yerleşmeleri ve kentleşme sürecine ilişkin sorunlarının dünya ölçeğinde ele alındığı, daha güvenli, sağlıklı ve yaşanılabilir, adil, hakça ve sürdürülebilir çözümler için, ulusal ve uluslararası düzeyde prensip ve politikaların belirlendiği bir toplantı olmuştur (www.toki.gov.tr, 2015).

Dünya kentlerinin geleceği ve kent kaynaklarının yönetimi konusuna odaklanmış Habitat II’nin temel amacı, küresel öneme sahip olan “herkese yeterli konut” ve “kentleşen bir dünyada sürdürülebilir insan yerleşmelerinin gerçekleştirilmesi” olmuştur. Yeterli konut ifadesi ile, “Güvenli ve sağlıklı konut ve temel hizmetlerden yararlanmanın, bir insanın fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik mutluluğu için vazgeçilmez olduğunu...” (www.toki.gov.tr, 2015), sürdürülebilir insan yerleşmelerinin gerçekleşmesi ifadesi ile de,

insan yerleşmelerinin sürdürülebilir gelişmesi, kendini geliştirme hakkı da dahil olmak üzere insan haklarına ve temel özgürlüklere tam saygı göstermek suretiyle, ekonomik kalkınma, sosyal gelişme ve çevre koruma unsurlarını bir araya getirmekte ve ahlaki ve manevi bir bakış üzerine kurulmuş, daha istikrarlı ve barış içinde yaşayan bir dünyaya kavuşma aracını ortaya koymaktadır. (www.toki.gov.tr, 2015)

Sürdürülebilir insan yerleşimlerinin geliştirilmesi ve barışın korunması için; adalete, yoksulluğun yok edilmesine, ailenin temel rolüne, kentli olma duygusuna ve kentli bağımlılığı ile hükümet sorumluluğuna, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğine, daha az şanslı olanlara ve başta aile olmak üzere hoşgörüyeye, uluslararası toplum, devlet ve ilgili tüm aktörlerin işbirliğine, küresel eylem planının gerçekleştirilmesi için uluslararası işbirliği ve eşgüdümüne ve yaşanabilirlik ilkelerine dikkat çekilmiştir (www.toki.gov.tr, 2015).

Bu bağlamda, Habitat II Konferansının Habitat I' den farklı olarak; başat aktör olan devletin öncülüğündeki çözüm arayışlarının, sivil toplum kuruluşları, sivil inisiyatifler ve platformlar, yerel yönetimler, özel sektör, akademisyenler gibi toplumsal açıdan kilit olan aktörlere devredilmesi gerekliliğini ön plana çıkarmış olduğunu görmekteyiz (Tekeli, 1995: 11-12).

Ayrıca, Habitat II'de temel hedeflere ulaşılabilme için yapabilir kılma ve katılımçılık ile öz yönetim anlayışına dair bazı ilkelerin ön plana çıktığını görmek de mümkündür. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için sivil toplum önerilerinin benimsendiği, demokratik, şeffaf, katılımcı, yetki devri ve yerinde yönetimin çerçevesinin çizilmeye çalışılması anlamında yönetim kavramının, yerel birimlerde yaşayanların kendi sorunlarını sahiplendiği ve çözüm için işbirliği yapma bilince sahip olması anlamında yapabilir kılma kavramının Habitat II' de ortaya çıktığı da söylenebilir (Geray, 1996).

Gerek 1996 Habitat II Zirvesi'nin sonuç bildirgesi olan İstanbul Deklarasyonu gerekse Habitat Gündeminde sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin kaygıların odak noktasının insanlar olması bağlamında yaşanabilirlik önem kazanmaktadır. İnsanların kentsel yaşam kaliteleri sosyo ekonomik unsurlarla beraber insan yerleşimlerinin fiziksel özelliklerine de bağlıdır. Kent planlaması, kentlerin yerleşim düzeni ve estetiği, yapı yoğunlukları, temel mal, hizmet ve kamusal etkinliklere ulaşılabilirlik insan yerleşmelerinde yaşanabilirliği önemli ölçüde etkilemektedir (Yiğitbaşıoğlu, 1998: 13-29). Ancak; yaşam kalitesi ve yerleşmelerde yaşanabilirlik kavramlarının içerdiği kapsam;

Yaşam kalitesi vatandaşların temel gereksinmelerinin karşılanmasının ötesine geçen, farklı ve giderek artan özelemleri karşılayan özellikler demektir ki, insanların kişisel ve toplu iyilik duygusuna ve belli bir yerleşmenin sakinleri olmanın verdiği hoşnutluk hissine kendine özgü bir katkıda bulunan mekansal, sosyal ve çevresel özellik ve nitelikleri ifade eder. (www.toki.gov.tr, 2015)

Bu konular, özellikle konulardan yararlanma ve kendi yerleşmelerinin geleceğinin biçimlendirilmesine katılma konusunda engellerle karşılaşan korunmasız ve muhtaç kişiler için daha da önemlidir. İnsanların topluluk içinde yaşama gereksinimi ve daha yaşanabilir mahalle ve yerleşmelere olan özlemi, insan yerleşmelerinin tasarım, yönetim ve bakım süreçlerine rehberlik etmelidir. Bu uğraşların amaçları arasında, aynı zamanda kamu sağlığının korunması, güvenlik ve asayişin sağlanması, eğitim ve sosyal bütünleşme, kültürel kimlik ve çeşitliliğe saygı gösterilmesinin ve bunlar arasında eşitliğin özendirilmesi, özürliülerin erişim olanaklarının artırılması, tarihi, manevi, dini ve kültürel anlamda özelliği olan bina ve bölgelerin korunması, yerel peyzaj ve manzaralara saygı gösterilmesi ve yerel çevrenin saygı ve özenle ele alınması da bulunmalıdır. (www.toki.gov.tr, 2015)

şeklinde verilmektedir.

Çocuklar, özellikle de çalışan çocuklar, yaşlılar, engelliler gibi özel ilgi gerektiren grupların üzerinde kentleşmenin etkilerine, güvenli ve sağlıklı yaşam koşullarına erişimlerine, temel insan hakları bağlamında daha elverişli bir ortam sağlanarak kentten kentin diğer paydaşları ile eşit şekilde yararlanmalarına da dikkat çeken Habitat II' de özetle; hızlı kentleşmenin yaşandığı bir dünyada herkes için yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşmelerinin gelişmesi konularına yönelik görüşlerde bulunulmuştur (Karakurt Tosun, 2013; www.toki.gov.tr, 2015).

1.2.8. İkinci Yaşlılık Asamblesi

İkinci Yaşlılık Asamblesi, BM tarafından Madrid'de 8-12 Nisan 2002 tarihleri arasında düzenlenmiş ve yaşlanma olgusu "Yaşlılar ve Kalkınma, Yaşlılıkta Sağlık ve Refahın Sağlanması ile Olanaklar Sunan, Destekleyici Ortamların Sağlanması" ekseninde ele alınarak "Uluslararası Eylem Planı" hazırlanmıştır. 2002 Uluslararası Eylem Planı ile gelecek yirmi yıla dair yaşlı nüfusun yaşam kalitelerine yönelik politikalar oluşturmuş, uygulamalar konusunda hedefler belirlemiş ve yapılacak eylemler ele alınmıştır (Çakmak, 2014; 50).

"Yaşlanma 2002 Uluslararası Eylem Planı" nın amacı; "Her yerde insanların güvenli ve saygın şekilde yaşlanmalarını ve toplumlarında bütün haklara sahip birer

vatandaş olarak yaşamaya devam etmelerini garanti etmek” olarak ifade edilmiştir. “Yaşlıların tam olarak katılımı ile oluşan, eşitlik esasına dayalı ve ayrımcılığın olmadığı, bütün yaş gruplarını kapsayan bir toplum yaratılmasında kalkınma hakkı da dahil olmak üzere, bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir.” denilerek toplumu bütüncül bir bakış açısı ile almıştır (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Bu bağlamda, gerek birinci yaşlılık asamblesi gerekse ikinci yaşlılık asamblesi yaşlanma konusuna yönelik küresel ölçekte öneriler sunmasına rağmen, Viyana Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı’nın daha çok gelişmiş ülkelere, Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı”nın ise daha çok gelişmekte olan ülkelere vurgu yaptığı söylenebilir (Çakmak, 2014; 50).

1.2.9. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme

13 Aralık 2006 tarihinde BM Genel Kurulu’nda kabul edilip, 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe giren BM Engelli Hakları Sözleşmesinin amacı “engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmektir.” şeklinde ifade edilmiştir (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015).

Onur, seçim hakkı ve bağımsızlık, ayrımcılık yapmama, katılım ve tam kaynaşma, farklılıklara saygı duyma, engellilerin insanlığın bir parçası olarak kabul edilmesi, fırsat eşitliği, erişilebilirlik, kadın-erkek eşitliği gibi ilkelerine dayanan Sözleşme, taraf devletleri tüm engelli bireylerin tüm insan haklarını eşit ve tam kullanabilmeleri konusunda bunu sağlamak, desteklemek ve korumakla yükümlü kılmıştır (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015).

Fiziksel ve sosyal çevreden kaynaklanan ayrımcılığa dikkat çeken Sözleşme, engelliliğe dayalı ayrımcılığı çok geniş bir ifade ile tanımlayarak yapılması gerekenler konusunda devletin yükümlülüğünü ön plana çıkarmıştır.

Sözleşmede,

Engelliliğe dayalı ayrımcılık" siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dahil her türlü ayrımcılığı kapsar. (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015)

şeklinde ifade edilmiş ve bu konuda “Makul düzenleme” ve “Evrensel tasarım” kavramları da ayrımcılığın bir unsuru olarak değerlendirilmiştir. ““Makul düzenleme”, engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder.” (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015)

Öte yandan evrensel tasarım, “ ürünlerin, çevrenin, programların ve hizmetlerin özel bir ek tasarıma veya düzenlemeye gerek duyulmaksızın, mümkün olduğunca herkes tarafından kullanılabilir şekilde tasarlanmasıdır.” şeklinde ifade edilmiştir. Nitekim ayrımcılık olgusu Sözleşme’nin 5. Maddesi olan “Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması ve Eşitlik” hükmü ile bir hak olarak düzenlenmiştir (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015).

Ayrıca, Sözleşme’ nin 9. Maddesinde erişebilirlik-ulaşabilirlik:

Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. (www.uhdigm.adalet.gov.tr, 2015)

şeklinde ifade edilmiş olup, engellilerin haklarını kullanabilmelerinde erişilebilirliğin önemine dikkat çekilerek bu bağlamda katılımın sağlanabileceğinin altı çizilmiştir (Çağlar, 2009: 543).

Türkiye Cumhuriyeti adına 30 Mart 2007 tarihinde New York’ta imzalanan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”nin onaylanması 03.12.2008 tarih ve 5825 sayılı Kanun’la uygun bulunmuş ve “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek

İhtiyari Protokol”ün beyan ile onaylanması 14 Temmuz 2009 tarih ve 27288 sayılı Kanun’la uygun bulunmuştur (www.resmigazete.gov.tr).

1.2.10. Avrupa Kentsel Şartı II

Avrupa Konseyi’nin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından 1992 yılında kabul edilen AKŞ-I’den sonra kent sorunlarında yaşanan yerel ve küresel değişim ve gelişmeye bağlı olarak, Şart’ta bazı değişikliklerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmış ve Avrupa Konseyi 27-29 Mayıs 2008 tarihleri arasında Strazburg’da yaptığı 15. genel oturumunda AKŞ-II’yi “Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto” olarak ilan etmiş, 29 Mayıs 2008 tarihindeki 3. oturumunda da kabul etmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

AKŞ-II, “Avrupa Yerel Yönetimlerini sürdürülebilir kentler ve kasabalar inşa etmeye” zorlayarak “kentsel yaşama yeni bir yaklaşım sunmayı” amaçlamış ve “kentlerin ve kasabaların çağdaş kentsel sorunlarla baş etmesini olanaklı kılacak bir ortak ilkeler ve kavramlar bütünü” belirlenmiştir. İlk Şart’ taki bazı ilkeler güncellenmiş, kentlilerin yönetime katılım hakkı bağlamında yerel demokrasi de önemini korumuştur (www.wcd.coe.int, 2015).

Kentsel yaşama yeni bir yaklaşım öneren AKŞ-II’ nin temel ilkelerinin ana başlıkları; “Yeni Bir Kentlilik için Manifesto”, “Avrupa Kent Müktesebatı ve Yeni Bir Kentlilik Olasılığı”, “Kentliler Olarak Kent ve Kasaba Halkları”, “Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar”, “Uyumlu Kentler ve Kasabalar”, “Bilgi Temelli Kentler ve Kasabalar” olarak belirlenmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu bağlamda, yeni kent yönetimi anlayışı için; “yeni bir kentsel yaşam şekli”, “kentler ve kasabalar, her şeyden önce, oralarda yaşayanlar” ın olduğu ve “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın içerdiği değerler ve ilkeler” e vurgu yapılmıştır (www.wcd.coe.int, 2015).

Güler'in ifadesi ile: “[Avrupa] Kentsel Şartı 2’de temel kentsel hizmetlerin toplumun dışlanmış kesimleri dahil, herkesçe paylaşılması istenmektedir. Bu kentsel hakların gelişmesi ve daha yaşanabilir kentlerin yaratılması açısından önemli bir taleptir.” (Güler, 2011: 63).

1.3. YAŞANABİLİR KENT KRİTERLERİ

1.3.1. Güvenlik

Günümüzde iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan gelişmeler kentsel yaşam hızını ve insan hareketlerini artırarak kentleri, aldığı iç ve dış göçlerle sosyal kontrolün azaldığı mekânlara dönüşmüştür (Karakurt Tosun, 2013: 216, Aksoy, 2011: 11-12). Yaşanan bu süreç gürültü, hava kirliliği, insan, trafik vb. yükünün artmasına koşut bilinmeyen olgusunu da artırarak güvenliğin azalmasına ve kentsel yaşam kalitesinin düşmesine neden olmuştur.

Bu bağlamda geçmişte olduğu gibi günümüzde de kent güvenliği, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında ve kentsel hakların kullanılmasında önem arz etmektedir. Nitekim AKŞ-I’de “Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent” te yaşamak tüm bireylerin hakkı olarak tanımlanmış ve “Güvenlik herkesin endişesidir. Bir yerleşim; orada yaşayanların güvenliği garanti edilmeden ve suç korkusu azaltılmadan, gerçek anlamda “yerleşim” olma hakkını elde edemez.” denilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Nitekim kalabalık ve heterojen nüfus yapısına bağlı yabancılaşma, toplum grupları arasında bölünmelere neden olması anlamında artan kent yoksulluğu, yoksunluk duygusu, sosyal denetim mekanizmalarının zayıflaması, terör örgütleri gibi nedenler kent güvenliğini tehdit eden en önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, bireylerin can ve mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması anlamında sosyal hayatın düzenlenmesi ile emniyetli ve güvenli kentlerin varlığından söz edilebilmektedir (Başaran, 2008: 53-61; Kazmacı, 2016).

Bu bağlamda AKŞ-I halka en yakın hizmet yerel birimi olmaları anlamında yerel yönetimlere, kentsel çevrenin iyileştirilerek suç önleme politikalarının ve etkili kent güvenliği politikalarının oluşturulması konusunda sorumluluklar yüklemiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bununla beraber kent güvenliği, kentte yaşayan tüm bireylerin kentsel yaşamını ilgilendiren tüm ihtiyaçlarını ve ilişkiler ağını gerçekleştirilebilmesi için bireysel güvenlikle birlikte sistem ve hizmetlerin güvenliğini de gerekli kılmaktadır. Bu durum güvenli ve sağlam konut, güvenli kentsel donatı alanları, güvenli kent planlamaları, sağlıklı ve güvenli temel ihtiyaç maddelerinin temini, güvenli toplu taşıma sistemleri ve güvenli kentsel hizmet sunumları vb. durumlarda karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2011: 17, Özbey ve Özel, 2015: 35-49). Nitekim AKŞ-I'de güvenlik standartlarına uygun yapıların sağlanmasına, güvenli olarak tasarlanmış spor alanlarına, güvenli toplu taşıma sistemlerine, güvenli kent çevresine, güvenli içme suyunun teminine, vb. kentsel haklar bağlamında yer verilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu bakımdan, toplumda yaşayan her bireyin kendisini huzurlu ve güvenli hissetmesi anlamında kente karşı güvenlik algısı değişecektir. Güvenli kent algısı, kente karşı aidiyet duygusunun ve kentlilik bilincinin gelişmesini de beraberinde getirecektir. Aidiyet duygusu işlenen suçlara ilgisizliği, yönetsel anlamdaki olumsuzluğu, vb. azaltması anlamında, kentlilik bilinci ise, kentte yaşayan insanların yaşanan sorunlara ve kente sahip çıkması, kentsel unsurlar arasındaki dinamik etkileşimi ve ilişkiyi sağlaması anlamında kentsel yaşam kalitesinin gelişmesine önemli katkıda bulunacaktır. Ancak bu durum dayanışma ve katılımın sağlandığı politikaları oluşturabilmiş yerel yönetimlerin toplumda yaşayan herkese güvenli bir ortamda yaşama hakkını vermesi sorumluluğundan geçmektedir (Başaran, 2008: 56-61; Kazmacı, 2016).

1.3.2. Çevre

Çevre, insanın hayatta kalabilmesi ve temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesinde vazgeçilmez bir olgudur. Bu nedenle sağlıklı ve dengeli çevre, bir yandan insanı bedensel ve ruhsal yönden etkilemesi anlamında öte yandan temel hak ve hürriyetlerin korumasının koşulu olması anlamında önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Akyüz, 2015: 432-434).

Ancak hızlı kentleşme süreci, doğal ve yapay çevrede yaşanan değişimlere paralel olarak birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bir yandan ekolojik dengenin bozulması ile hava, su ve toprak, vb. kirlenmelerine neden olurken öte yandan kentsel yerleşimlerin fiziksel çevre kalitesinde değişikliklere neden olmuştur (Demirekin, 2001: 21-24).

Bu bağlamda kirlenmemiş ve sağlıklı çevre ile kaliteli kentsel yaşam çevresi yaşanabilir kent olgusunda önemli bir yere oturmuştur. Nitekim AKŞ-I' de "Fiziki kentsel çevrenin iyileştirilmesi" , "Mevcut konut stokunun iyileştirilmesi" ve "Yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması" gibi temel konular ele alınmış ve kirlenmemiş sağlıklı çevre "Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre" olarak tanımlanmıştır. "Kentlerde Çevre ve Doğa" başlığı altında, "yerel yönetimlerin; doğal ve enerji kaynaklarını, uygun ve akılcı bir biçimde, yönetme ve idareli kullanma, kirliliğe karşı politikalar uygulama, doğayı ve yeşil alanları koruma" yükümlülüklerine vurgu yapılmış, e "Kentlerin Fiziksel Formları" başlığı altında, "Kentlerde açık alanların oluşturulması ve yönetiminin kentsel gelişmenin vazgeçilmez bir parçası olduğu ve tüm insanların sağlıklı, yerleşik, güzel ve özendirici bir çevrede yaşama hakkı" na dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda Habitat-II Kent Zirvesi' nin değindiği en önemli noktalardan biri de insan yerleşimlerinde yaşanabilirlik olmuştur (www.wcd.coe.int, 2015; www.toki.gov.tr, 2015).

Toplumun tüm bireyleri için kentsel yaşam kalitesi; konut ve yaşam çevresinin planlı olması, konut tipi ve kalitesi, açık ve yeşil alanlar arasındaki

dengeli bir mekansal ilişki (parklar, spor alanları, çocuk oyun alanları, koridorlar, meydanlar, yaya bölgeleri, çay bahçeleri vb.), altyapı ve belediye hizmetleri, ulaşım ağı, türü (erişebilirlik) ve toplu taşıma, çevresel etkileri azaltılmış çalışma alanları, rekreasyon alanları, vb. fonksiyonlar ve hizmet alanları, özellikleri ve kalitelerine göre günlük kentsel aktivitelere sağladıkları katkı ve imkanlar bakımından önemli bir etkiye sahiptir (Kocalar, 2014: 18).

Bu anlamda, “en temel insan hak ve özgürlüklerinin yaşandığı yerler” olarak konutlar, AKŞ-I’ de “ kişinin gündelik yaşamını sürdürebilmek amacıyla enerji ve kuvvet toplayabildiği ve fiziksel sağlığı için güvenli, emin bir ortam” olarak tanımlanmış ve “Yaşanabilir, güzel, makul fiyatlı, çevre dostu koşullara sahip, ayrıca iyi konumlanmış, aydınlık ve yeterli büyüklükte konutların sağlanması” na, “konutların doğal tamamlayıcısı, bahçeler, yeşil alanlar ve bu amaçla ayrılmış benzeri paylarla (küçük bostanlarla) donatılması” na konut hakkı bağlamında dikkat çekilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Nitekim açık ve yeşil alanlar, insan ile doğa ve çevre ilişkisini güçlendiren, kirlenen kent havasını temizleyen, insanlar için trafik yönünden güvence sağlayan, kent içinde ve dışında sportif ve eğlence ile ilgili donatılara olanak veren bir kent bileşeni olarak kentlinin günlük yaşamdaki stres ve yorgunluğundan kurtulmasına ve yenilenmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle spor ve boş zamanları değerlendirme hakkı kapsamında kentlinin fiziksel ve ruhsal yönden olduğu kadar sosyal yönden de gelişmesine olanak vermektedir (Gül ve Küçük, 2001: 30-31).

Öte yandan kentsel altyapı da, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve kentsel gelişiminin sürdürülebilmesinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim AKŞ-I yerel yönetimlere altyapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik politikalar geliştirme sorumluluğu yüklenmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu bağlamda, planlama ve altyapı ilişkisinin doğru kurulmasından doğal çevrenin korunarak gelecek kuşaklara sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre bırakabilmeye

kadar birinci sorumluluk çevreye duyarlı bir yönetim anlayışından geçmektedir. (Gökalp ve Yazgan, 2013: 30-31, Kösecik ve Özgür, 2007:796).

1.3.3. Gürültü

Çevre kirliliğine neden olan unsurlardan biri olarak gürültü, özellikle kentleşme ve teknolojik gelişmelerin artmasına bağlı plansız, altyapısız ve düzensiz yerleşme, elektronik, mekanik araç ve donanımların günlük hayata girmesi ile trafik yoğunluğunun artışı beraberinde getirirken insanları dolaylı ve dolaysız olarak etkileyen önemli bir sağlık, yaşam ve çevre sorunu haline gelmiştir (Şahin vd., 2014: 20-23, Güremen, 2014: 27-28).

Kentsel mekanlarda ulaşım, endüstri ve donatım, şantiye ve yerleşim ile ticaret alanından kaynaklanan sorunlar, kentte yaşayan insanların büyük bir çoğunluğunun psikolojik ve fizyolojik dengesini olumsuz yönde etkilemekte ve iş başarısını azaltmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde insanların huzurlu bir şekilde yaşamasını sağlayan kentsel mekanlar azalmaktadır. Çevre kalitesini düşürerek hem kişisel hem de toplumsal yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bir olgu olarak gürültü kentsel yaşanabilirliği etkilemektedir (Ataoğlu, 2014: 5-18; Kazmacı, 2016).

Özellikle kentsel mekanlardaki gürültü kirliliğinin bu olumsuz etkileri birtakım önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Binalara yapılacak iç ve dış cephe ile pencere izolasyonları, gürültü önleyici yol kaplamaları ve araç lastiklerinin kullanılması vb. bağlamında teknik önlemlerin alınması, özellikle yapı yoğunluğunun az olduğu bölgelerde gürültü önleyici bitkisel materyaller kullanılması bağlamında biyolojik önlemlerin alınması ayrıca canlı ve cansız materyallerin birlikte kullanımı ile önlemlerin alınmasının gürültüyü azalttığı tespit edilmiştir (Yılmaz ve Özer, 1997: 515-530).

Gürültü kirliliğinin önlenmesinde bu uygulamalar kadar, ulaşım planlaması ve alan kullanımı bağlamında planlama önlemlerinin alınması da gerekmektedir.

Ancak bütün bu önlemlerin hayata geçirilebilmesinde kentli katılımının sağlanması gereklidir. Bu nedenle insanların duyarlılığının artırılması bağlamında topluma yönelik eğitsel önlemler öncelik kazanmaktadır (Kocalar, 2014: 351).

1.3.4. Sağlık

BM' in global bir amaç olarak 1978 yılında "2000 Yılında Herkese Sağlık" olgusunu ilan etmesinden günümüze kadar uluslararası alanda yapılan birçok çalışma kentsel yaşam kalitesinin insan sağlığı üzerindeki etkisini ve gün geçtikçe artan önemi ortaya koymuş ve "kent sağlığı", "sağlıklı kent" gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Fırat, 2006: 224; Başaran, 2008: 89).

Nitekim bir kentli hakkı olarak sağlık AKŞ-I'de, "Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması" olarak tanımlanarak temel insan hakkı olan sağlıklı çevrede yaşam hakkına dikkat çekilmiştir. Şart, "Kentlerde Sağlık" başlığı altında; "Kentsel çevrenin tüm kentlilere iyi sağlık koşullarını sağlaması" ilkesi kapsamında atık yönetimine, hava, su, toprak kirlenmesinin önlenmesine, engellilere özel hizmet sağlanmasına ve "genel olarak toplumun gelişimini ve sosyal yenilenme" sine, "kişilerin temel ihtiyaç maddelerinin güvenilir ve sağlıklı biçimde sunumu" ilkesi kapsamında "sağlıklı ve güvenli içme suyunun temini; günlük tüketim maddelerinin arz ve dağıtımının düzenlenmesi; besin kalite kontrollerinin arttırılarak; gıda imalathanelerinin ve yiyecek tüketim yerlerinin temizliğinin kesin yasal hükümlere bağlanması; temel kamu ve altyapı hizmetlerinin öncelikli temini" ne ve "toplum kaynaklı sağlık girişimlerini ve katılımları teşvik etmesi" ilkesi kapsamında da "sağlıklı toplum" için gerekli çalışmaların yapılması öngörülerek yerel yönetimlerin tüm şartları gözeterek kamu sağlık politikaları oluşturmasının gerekliliğinin altını çizmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu nedenle, araçların sebep olduğu hava kirliliğinden her gün işe gidebilmek için kullandığımız yetersiz toplu taşıma sistemleri ve uzun yolculuklara, gürültüden birçok insanın küçük bir alanda yaşamak zorunda olduğu dairelere kadar kentsel

çevre ve kentsel etmenler de sağlık koşullarının sağlanmasında ve iyileştirilmesinde önemi bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Fırat, 2006: 22).

Şart'ta, ayrıca “Yeterli yeşil alan, gün ışığı, sessizlik, bitki örtüsü ve güzellikler gibi koruyucu sağlık önlemlerinin alınması”na yerleşimlerde haklar kapsamında yer verilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015). Bu bağlamda yeşil alanlar, betonlaşmış ve sıkışık kent merkezlerinde yaşayan insanların psikolojik ve fiziksel sağlıkları bakımından önemli olmakla birlikte gerek hava kalitesinin gerekse yaşam kalitesinin artırılmasında çok yönlü bir ihtiyacı karşılamaktadır. Yine araç trafiğini aktif yaşamın desteklediği doğru planlanmış spor, oyun ve rekreasyon alanlarından ayırarak güvenliği de sağlamaktadır. Kaldı ki, kentin gürültü ve kirliliği içinde sadece dışı değil içi de sağlıklı olmayan bina düzenlemeleri ile toplum sağlığı açısından önem arz etmektedir (Emür ve Onsekiz, 2007: 369).

Nitekim kentin sağlıklı olmasını sağlayan unsurlar Arapgiloğlu ve Yener tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

Bir kentin sağlıklı olması demek onun varlık nedeni olan birey ve toplumlara, sağlıklı, yaşanabilir, çekici, kendini yenileme olanağı veren koşullar, mekanlar, ortamlar sunması, sunabilmesi demektir. Bu ise, kent içinde yer alan ve kentin içinde/üzerinde yer aldığı, tüm toplumsal, çevresel, ekonomik kullanım ve işlevlerin birbiriyle olan etkin, kesintisiz, sağlıklı iletişim ve etkileşimi olarak özetlenebilmektedir. (2007: 60)

Bireyin yaşam kalitesinin kentsel yaşam kalitesine bağlı olması bağlamında, sağlıklı kent çalışmalarında insan ve çevre sağlığının korunması hedeflenmeli ve insanların hem fiziksel hem çevresel hem de psikolojik yaşam düzeyini geliştirecek kentsel çevre planlamaları da bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir (Tekeli, 2009).

Ancak sağlıklı ve yaşanabilir bir kent için belirli bir düzeye ulaşmış olma sürecinin ötesine geçilebilmelidir. Bunun için insan varlığını etkileyen her disiplin kadar önemli bir paydaş olan kentlilerin de yaşam çevrelerini etkileyecek tüm süreçlere katılımları önemlidir (Ersoy, 2008).

Bu bağlamda sağlıklı kent; fiziksel, psikolojik, sosyal ve çevresel konularda kentte yaşayan tüm bireylere eşit hak ve özgürlükler sunabilmelidir. Bu açıdan

kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu yaşanabilir kentler sağlıklı kentlerin sürdürülebilirliğini gerekli kılmaktadır ki, yerel yönetimler sağlıklı kentsel çevrelerin geliştirilmesinde ve sürdürülebilir kalkınmada çok önemli bir role sahiptir (Altuntaş, 2012: 140).

1.3.5. Ulaşım- Dolaşım

Kentlerin tarihi süreç içinde büyümesi ve gelişmesine koşt olarak yüksek hayat standardı beklentisi ile nüfus artışlarının meydana gelmesi kentlerde yapısal değişimlere neden olmuş ve buna bağlı olarak da ulaşım ve dolaşım konusu gittikçe önem kazanmıştır. Çevresel koşulları belirleyen en önemli olarak ulaşım ve dolaşım günümüzde, sağlıklı bir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi ve erişilebilir kentsel mekanların oluşturulabilmesi adına yaşanabilir kentler için en önemli unsuru oluşturmaktadır (Sevginer vd., 2011:1-2).

Kentsel yaşamdaki önemi nedeniyle AKŞ-I’de bir kentli hakkı olarak ulaşım ve dolaşım konusu ilk sırada yer almış ve dolaşım; “Toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması” şeklinde ifade edilirken AKŞ-II’de “Kentlerin ve kasabaların düzgün bir şekilde işlemesi ve çevresel açıdan sağlıklı bir kentsel gelişme elde edilmesinin diğer bir asal değişkeni de ulaşım...” denilmiştir. Yaya odaklı bir ulaşım sisteminin öngörüldüğü AKŞ-I’de özel araçlara bağlı gerçekleştirilen seyahat hacminin azaltılması, yaşanabilir kent oluşturmak için dolaşımın düzenlenmesi ve alternatif ulaşım seçeneklerine izin verilmesi, “Sokağın sosyal bir arena olarak algılanması” ve “Sürekli bir eğitim ve öğretim çabası gerekliliği” ilkelerine yer verilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu bağlamda, kentlerde yaşayan bireylerin beklentilerini karşılamaktan uzak olan ulaşım politikaları araç kullanımının ve taşıt yoğunluğunun artışına neden olmaktadır. Trafik sıkışıklığına yönelik yapılan çalışmalar sadece kent içi kat edilen mesafeyi artırmamakta aynı zamanda daha fazla otomobil kullanımını artırarak trafik

sıkışıklığına neden olmaktadır. Kentsel mekan planlamalarının otomobile bağlı ulaşım politikaları çevresel kirliliğe neden olmakla birlikte toplumun büyük bir kesimini oluşturan ve araç sahibi olmayan bireylerini de olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle toplumsal bir talebe karşın sadece bireysel fayda sağlayan çözüm alternatifleri aynı zamanda kamusal zarar haline gelmektedir ki, bu durum kamusal fayda sağlayan politikalar yönünde değiştirilmelidir (Beyazıt, 2007).

Bu nedenle, kentsel yaşam kalitesinin en önemli göstergelerinden olan erişebilirlik olgusu için yaya odaklı ve türler arası ulaşım sistemi ile kapasiteli bir toplu ulaşım sisteminin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yaya alanlarının artırılması ile yürüyüş ve bisiklet kullanımının özendirilmesine yönelik oluşturulacak politikalar, sağlıklı bir ulaşımı sağlayarak kentin hem çevresel hem de sosyal kalitesini artıracaktır (Beyazıt, 2007: 16-17).

Bu açıdan yolların sosyal mekanlar olarak düzenlenmesi, yaya hareketlerinin güvenliğini sağlamakla kalmayıp çevre kirliliğine ve gürültüye bağlı doğrudan insan sağlığını tehdit eden hastalıkların azalmasını mümkün hale getirebilecektir (Tellan, 1999: 421).

Nitekim yaya odaklı ulaşım politikaları bugünü ilgilendirdiği kadar gelecek için de çok önem arz etmektedir. Bu farkındalığın oluşturulması ve yaşam tarzına ilişkin yapılacak değişiklikler ancak sürdürülebilir ulaşımın sağlanmasına bağlıdır. Nitekim AKŞ-II’de “Yürümek ya da bisiklet kullanmak gibi “yumuşak” olarak nitelenebilecek ulaşım tarzlarını ve her tür toplu taşıma aracını tercih eden sürdürülebilir ulaşım politikalarını teşvik etmek” ve “Bu anlayış gereği, kentlerimiz ve kasabalarımıza ilişkin sürdürülebilirlik, dost mekânlar yaratmak ve özellikle farklı ulaşım tarzlarının devreye sokulması ile mümkün kılınacak iyileştirilmiş ulaşım akışları sağlamak amaçlarımızı, eş zamanlı olarak ele almalıyız.” denilerek sürdürülebilir ulaşımın önemine dikkat çekilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

“Kentsel mekanlardaki dolaşımını yürüyerek veya engelli birey olması durumunda tekerlekli sandalyesi ile hareket eden/ dolaşımda bulunan kişi” (Kaplan;

Acuner, 2005: 113) olarak yayanın kentsel ulaşım bütünlüğü içinde hareket, erişebilirlik ve dolaşım özgürlüğünün kısıtlanmadığı düzenin sağlanması bağlamında kapsandığı katılımlı bir süreçle sürdürülebilir ulaşım politikalarının oluşturulmasında yerel yönetimlerin önemi kuşkusuz çok büyüktür (Babalık Sutcliffe, 2009: 37). Bu nedenle, "... Yerel yönetimler halkı bilinçlendirme konusunda, insanlara, sokakların kendilerine ait, ortak mülkiyetlerinde olduğunu anlatma, bu nedenle sokakların herkes tarafından ortak, uyumlu ve korunarak kullanılması gerektiği fikrini aşılama ve insanların olumsuz davranış kalıplarını değiştirmeye yönelik, bilinçlendirici kampanyalar düzenleme sorumluluğunu taşırlar." (www.wcd.coe.int, 2015).

1.3.6. Eşitlik

Yaşanan hızlı kentleşme süreci bugün, toplumun tüm bireyleri için kentin sunduğu imkanlardan aynı oranda faydalanma olanağını mümkün kılmamakta ve yaşanan eşitsizliğin derinleşmesine neden olmaktadır. Nitekim AKŞ-I'de bu konuya şöyle dikkat çekilmiştir.

Her kentlinin en temel hakkı, kentteki tüm sosyal aktivite ve olanaklara, yaş, ırk, bedensel ve zihinsel kabiliyetlerine bakılmaksızın, kendi özgür iradeleriyle erişebilme hakkıdır.

Ancak, genel bir kural olarak kentlerimiz öncelikle ve elden geldiğince, mevcut çalışan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak için imkanlar sunar.

Genellikle kentlerde göz ardı edilen konular arasında, hamileler, çocuklar, yaşlılar, hastalar ve engelliler gibi insanların, kısa veya uzun süreli adaptasyon süreçleri bulunur.

Özel engelli kişilerin temel kişilik haklarını kullanabilmeleri, diğer kent sakinlerinin anlayış ve rehberliği ile mümkündür. (www.wcd.coe.int, 2015).

Nitekim, yetişkinlerden çok farklı gereksinimlere sahip olmaları anlamında çocuklar hızlı kentleşme sürecinin kentsel mekanlara yansıyan olumsuz etkilerinden en çok etkilenen aktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sürecin getirdiği sağlıksız ve düzensiz yapılaşma, açık yeşil alanların azalması ve trafik yükünün artması, vb. nedenlerle kentsel mekanlar çocuğun fiziksel, zihinsel, ruhsal, sosyal ve kültürel anlamda gelişimini olumsuz etkilemektedir (Tandoğan, 2014: 20).

Çocuğun gelişiminde en önemli aktivite olan oyun ile çocuğun; psikomotor, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi sağlanmaktadır. Dolayısıyla çocukların gelişiminin desteklendiği sağlıklı, güvenilir ve sürdürülebilir çevreler yaşanabilir kentler için önem arz etmektedir. Bu açıdan konut yakın çevresi özellikle sokaklar ve dış mekan oyun alanlarının doğal öğeleri içeren tasarımları önem kazanmaktadır. Bu bağlamda çocuğun gereksinimleri ve tercihlerinin göz ardı edilmediği kentsel mekanlar geleceğin sağlıklı toplumlarının oluşturulmasını sağlayacaktır (Tandoğan, 2014: 21-24).

Öte yandan, hareket ve günlük aktivitelerin, sosyal ilişkilerin ve çevre etkileşimlerinin sınırlandığı yaşlılık da kentsel mekanlardan eşit bir şekilde yararlanmayı etkileyen bir başka unsurdur. Yaşlıların herkesle eşit, sağlıklı ve güvenli bir şekilde gündelik hayata katılımı yapısal çevreye zorluk çekmeden erişebilirliğine bağlıdır (Tutal ve Üstün, 2009: 2). Bu açıdan, kamunun bir parçası olarak yaşlıların sosyal yaşantılarını ve etkinliklerini sürdürebilmesinde kentsel mekanların evrensel tasarımları yaşam kalitesinin artmasını sağlayacak ve yaşlı bireylerin kullanımına uygun hale getirilmiş kentsel mekanlar toplumun diğer bireylerine de hitap edebilecektir (Uslu ve Shakouri, 2014: 8).

Nitekim AKŞ-I’ de, “Kentlerin, herkesin her yere erişebilirliğini sağlayabilecek şekilde tasarlanması” na bir kentli hakkı olarak dikkat çekilmiş ve söz konusu politikaların hedef gruplar için aşırı himayeci olmaktan çok toplumla bütünleştirici olmasının gerekliliğine açıklık getirilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Diğer taraftan, belirli ayrımlara gerek duyulmadan kentsel yaşama katılım gereksinimlerinin gerçekleştirilmesi konusunda etkilenen bir diğer aktör de engellilerdir. Bunun için insan onuruna uygun ve bağımsız bir yaşam sürebilmelerinde toplumun diğer üyeleri ile eşit olarak her türlü hizmete erişebilirliği katılımın ön koşulu olarak sağlanmalıdır (Çağlar, 2012: 543).

Engellilerin toplumun bütünleşmiş bir parçası olarak kentsel yaşama katılımında da evrensel tasarımların önemi hiç kuşkusuz yaşanabilir kentlerin

oluşturulmasında önemlidir. Bu açıdan kentsel mekanlarda evrensel tasarımlar “ Farklı özelliklere sahip tüm bireylerin bir arada zaman geçirmeleri, aktif ya da pasif bir aktiviteyi ortak bir mekanda olmaları sosyolojik ve psikolojik açıdan mutlak gereklidir.” (Uslu ve Shakouri, 2014: 7).

Bu açıdan, engellilerin toplumdan soyutlanmadan kentsel hayata katılımı konusu AKŞ’da şu şekilde ifade edilmiştir.

Yerleşimleri özür ve engelliler için koruyucu kozalar biçiminde donatmak ve tasarlamak, ne mümkündür, ne de psikolojik, sosyal ve ekonomik olarak tavsiye edilir. Aşırı korunaklı bir çevre yerine, çocukların, yaşlıların, özürlülerin, çevreleriyle uyum içinde, diğer tüm kentlilerle birlikte, toplum hayatının günlük yaşantısına katılımlarını sağlamak gerekir. (www.wcd.coe.int, 2015)

Bu nedenle, engelli bireyin tek başına ve özgürce mekan kullanımını onun kentle ve işlevleriyle dolayısıyla toplumla bütünleşmesini sağlayacaktır.

1.3.7. Katılım

“Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması” olan katılım hakkı, kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesinin amaçlandığı AKŞ-I’de kentli haklarından biri olarak ele alınmış ve “Toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi” temel konularından biri olmuştur (www.wcd.coe.int, 2015).

Şart’ ta “Kentsel gelişmenin temeli, özerk ve mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlerde halkın doğrudan katılımının sağlanmasıdır.” denilerek, “Politikacı, yönetici ve halkın birlikte aydınlatıldığı ya da katılımın sağlandığı kentlerde, olumlu gelişmeler;...”in gözlendiği vurgulanmıştır (www.wcd.coe.int, 2015).

Katılım hakkının sağlanması ve korunması için Şart; “Yerel temsilcilerini, özgür ve demokratik olarak seçebilme hakkı”, “Yerel politik yaşamda etkin bir katılım için; halkın yerel, politik ve idari yapılarda belirleyici olması gereği”,

“Toplum geleceğini etkileyecek her tür önemli projede halka danışma gereği”, “Kent yönetimi ve planlamasının; kent karakteri ve özel niteliklerine ilişkin yeterli bilgiye dayandırılması”, “Yerel politik kararların; uzmanlardan oluşacak ekiplerce gerçekleştirilecek kentsel ve bölgesel planlara dayandırılması”, “Karar verme sürecinin sonucunda ortaya çıkan politik tercihlerin anlaşılabilirliği ve hayatiyeti” ve “Gençlerin toplum yaşamına katılımının yerel yönetimlerce sağlanması” ilkelerini benimsemiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Nitekim Habitat-II’de karar mekanizmalarına tüm ilgili aktörlerin katılımı ilkesi benimsenmiş (www.toki.gov.tr, 2015) ve AKŞ-II’de de “...özellikle katılım açısından, demokrasinin yeni taleplerini dikkate alan bir kentsel yönetim modeli inşa etmek sorumluluğu...” na dikkat çekilmiştir (www.wcd.coe.int, 2015).

Bu bağlamda, demokrasi ile yerel yönetimler ve katılım ile özerklik birbirini tamamlamakta, “yerel düzeyde demokrasinin gerçekleşmesi için yerel özerkliğin sağlanması, yerel halkın yönetim kararlarına etkin biçimde katılması, gerek karar alma sürecine, gerekse kararların uygulanmasına yönelik denetimin yerel halkın katılımı ile gerçekleştirilmesi” önem taşımaktadır (Öner, 2005: 54).

Bu nedenle iyi işleyen bir sisteme sahip eşit ve yüksek düzeyde katılımın gerçekleştiği kentler iyi bir yaşam kalitesi sunabilmektedir. Bu açıdan, sosyoekonomik gelişmenin yakalandığı, temel altyapı hizmetlerinin sunulduğu, sağlıklı, güvenli, planlı ve kaliteli bir kentsel yaşam çevresinin sağlandığı, ulaşım ve gürültüye ilişkin risklerin yok edildiği ya da azaltıldığı kentlerin güvencesi bilinçli, duyarlı ve katılımcı toplumların varlığından geçmektedir (Pektaş ve Akın, 2010: 42, Karabıyık, 2004).

2. BÖLÜM

TÜRKİYE' DE KENTTE YAŞAYAN DEZAVANTAJLI GRUPLARLAR (YAŞLI, ÇOCUK, ENGELLİ) BAĞLAMINDA YAŞANABİLİR KENTLER OLUŞTURMAYA YÖNELİK DÜZENLEME VE UYGULAMALAR

2.1. TÜRK DEVLET GELENEĞİNDE YAŞANABİLİR KENTLER

Tarihi süreç içinde yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal yapılanmalar özellikle kentleri ve kentleşmeyi etkilemiştir. Bu anlamda toplumların bugünkü yapıları geçmişten miras aldıkları değerleri, birikimleri ve yapılanmaları taşımaktadır. Ancak zaman içinde bu durum, yaşanan değişim ve dönüşüme koşut farklı boyutlar kazanarak bir süreklilik göstermiştir (www.tarihtarih.com, 2015). Bu açıdan, yaşanabilir kent kriterleri kapsamında Selçuklular, Osmanlılar ve Cumhuriyet dönemleri ele alınacaktır.

Anadolu Selçuklu Devleti dönemi, ekonomik, kültürel ve medeniyette yükselişin yaşandığı ve Anadolu'nun sosyal yardım müesseseleriyle donatıldığı bilim ve ticaret merkezi olmuştur. Sosyal ve kültürel açıdan göçebe-yerleşik ikili yaşam biçimine dayalı olan Selçuklu dönemi, cami, medrese, hankâh ve dârü's şifa gibi sosyal, kültürel ve ekonomik içerikli anıtsal-kamusal yapı faaliyetlerini, vakıf kurumu yoluyla örgütleyerek kentsel yerleşme niteliği kazanmıştır (Özcan, 2006: 44-46).

Bu bağlamda, Selçuklu kent sisteminde ve kentsel mekan oluşumlarında vakıf kurumunun belirleyici ve yönlendirici olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle, vakıf kurumunun kentlerinin yerleşim sürecine cami, medrese, hankâh ve dârü's şifa gibi hizmet yapıları biçiminde yansıdığı görülmektedir (Özcan, 2006: 41).

Bugün devlet tarafından yerine getirilmeye çalışılan her türlü kamu hizmeti Selçuklular döneminde vakıf sistemi ile yerine getirilmiştir (Koyuncu, 2002: 55). Vakıf sistemi ile toplum içinde yaşayan dezavantajlı grupların sorunları giderilmeye çalışılmış, kimsesizler, yoksullar, özürlüler ve yaşlılar gibi korunma ihtiyacı olan ve sosyal risk altında bulunanların ihtiyaçları karşılanmış ayrıca vakfedilen bölgede dul-yetim ve fakir-fukaraya yönelik hizmetler verilmiştir. Vakıflar özellikle çocukların eğitimiyle ilgili olarak, kimsesiz ve yoksul çocukların korunmasına katkıda bulunmuştur (Salim, 2011: 33).

Selçuklular döneminde yaşlıları koruma hizmeti veren ilk kurum 11. yy' da kurulmuştur. Sivas'ta Rehaoğulları tarafından Darülreha (Huzurevi), Mısır'da Erbil Atabeyi Muzaffereddin Ebu Sait tarafından inşa ettirilen Gökboru tesisleri, dört darülaceze bulunduğu tespit edilmiştir. Memlüklüler döneminde 13. yy' da Kahire'de açılan Seyfettin Kalavun Hastanesi ve Tesisleri dul kadınlara ve yaşlılara hizmet etmişlerdir. (Akyıldız, 2013: 4)

“Yardım merkezleri olarak imarethaneler, aşevleri ve tekkeler muhtaç yaşlılara yardım vermiştir. Bunlara örnek olarak Darülrehalar, vakıflar ve hastaneler yaşlı bakımının yapıldığı merkezlerdir.” (Akyıldız, 2013: 4).

Bu anlamda, insanların dünya ve ahirette huzur içinde olmasını sağlama amacını taşıyan ahilik ve lonca örgütlenmeleri de toplumsal bütünlük için önemli görevler üstlenmiştir. Bütün bu hizmetlerin odağında İslam kültürü ve toplumsal yapı anlayışında var olan ve kadın, erkek, Müslim, gayrimüslim vb. ayrımı yapılmadan yoksulluğun, düşkünlerin, kimsesizlerin korunması ve kollanması öğretisinin yer aldığı görülmektedir (Yiğit, 2002: 301-307).

Öte yandan, Selçuklu döneminden Osmanlıya uzanan çizgide kent kültürünün zenginleşerek kendine özgü yapısı içinde geliştiği görülmektedir (Üstündağ, 2005:155). Din faktörünün etkisine bağlı olarak İslam kenti özellikleri ile kendini gösteren Osmanlı kentlerinin, (İnalçık, 2015:146) camilerin etrafında inşa edildiği ve bu anlamda mahallelerin merkezinde camilerin, şehrin merkezinde ise camilerin yer aldığı görülmektedir (Keleş, 2015: 94).

Osmanlı kentlerinde camilerin yanında vakıflar da önemli bir yer tutmuş olup, vakıf müessesesi gittikçe yaygınlaşmış ve kamuya yönelik hizmetlerde vakıf sisteminden faydalanmıştır. Bu nedenle günümüz modern devlet anlayışında devletin görevleri içinde yer alan eğitim, kültürel ve sportif faaliyetler, sağlık, bayındırlık, alt yapı, sosyal yardım gibi kamu hizmetlerinin büyük bir bölümü vakıflar tarafından yürütülmüştür (Işık, 2009: 3).

Kamu yararını ön planda tutan vakıflar, Osmanlı toplumunun sosyal dayanışma, sosyal yardım, sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamış böylece sosyal çatışmaları önleyerek sosyal bütünleşmeyi sağlamışlardır. Kuruluş gayeleri çok çeşitli olmasına rağmen vakıflar, özellikle kendi kendine yeterli olamayan çocukların, yaşlıların, sakatların, yetimlerin, kadınların, ...vb. korunmasına ve yardımına öncelik vermiş olup, diğer canlıları da önemseydiği görülmektedir (Ünal, 2012: 11).

Toplumsal ihtiyaçların karşılanmasını amaç edinen vakıf kuruluşları 19. yüzyıla kadar varlığını devam ettirmiş olup, insanlar arasında din, dil, düşünce, ırk farkı gözetmeden ihtiyaç sahiplerini esas alarak hizmet sunduğu için toplumda gasp, hırsızlık, isyan ve anarşi gibi durumların önüne geçilebilmiştir. Zengin, fakir ayrımı ya da sınıf farklılığına bağlı sosyal çatışmalar önlenerek ülkede huzur ve asayişin sağlanmasına büyük katkı sağlamıştır (Ünal, 2012: 6). Ayrıca vakıflar, söz konusu bireylerin onurunu, saygınlığını koruyarak toplum tarafından değerli bir vatandaş olarak algılandıkları düşüncesini sağlamış ve onların toplumdan yabancılaşmasını engelleyici bir fonksiyon üstlenmiştir (Ünal, 2012: 7).

Bütün bunların yanında vakıflar, “şehirlerin su ihtiyacının temini”, “şehir içi yolları ve şehirlere ulaşımın sağlanabilmesi için yol sistemlerinin ve unsurlarının yapılması, ayrıca şehirlere refah ve huzuru sağlamak için genel asayişini temin etmek suretiyle şehirlerin bayındır hale getirilmesi” gibi bugün belediyelerin gerçekleştirdikleri hizmetleri yerine getirmiştir (Bayartan, 2008:163-170).

Öte yandan, Osmanlı kentinde mahalle gerek çıkmaz sokakları ile mahallenin güvenliğinin sağlanmasında gerekse, mahalle halkının karşılıklı olarak birbirine kefil olmaları ile faili bulunamayan suçlara ilişkin cezanın tüm mahalle halkından alınması sayesinde “karanlıkta kalma ihtimali olan pek çok olayı” kadriya kaydettirmesi bağlamında kent içi güvenliğin sağlanmasına yardımcı olmuş, (Düzbakar, 2003: 100; Üstündağ, 2005:158) bu suretle mahallede tam anlamıyla otokontrol sağlanmıştır. Mahalledeki asayişin sağlanmasından tüm halkın sorumlu olmasının yanında “her mahallenin ortaklaşa ücretini vererek istihdam ettiği bir bekçisi” de olmuştur (Ortaylı, 2008: 307).

Diğer taraftan, Osmanlı toplumunun yaşadığı ev yapısı içerisinde etrafı duvarlarla çevrili avlunun gerek ailenin mahremiyetinin korunması ile çocuklar için oyun alanı olması ve gerekse ev halkının emniyetinin sağlanması anlamında önemli olduğu görülmektedir.

Bütün bunların yanında, Osmanlı Devleti’nde özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru geleneksel kurumlardan modern kurumlara doğru bir değişim yaşanmıştır. Modernleşme süreci ve savaşın neden olduğu sorunlar söz konusu değişimi getirmiş ve devlet formu ortaya çıkmaya başlamıştır (Demirci Akyol, 2013: 44).

Osmanlı'nın son dönemlerinde reform ve modernleşme, savaşların yıkıcı etkisi ve sonuçlarına bağlı olarak yaşanan göçler ile özellikle çocuklara yönelik sosyal hizmet kuruluşları oldukça artmıştır. Bu konuda ortaya çıkan iki temel kuruluştan biri olan ıslahhaneler bugün bir anlamda yetiştirme yurtları olarak, diğeri ise Darüşşafaka olarak varlığını halen sürdürmektedir. Her iki kuruluş da korunmaya muhtaç ve kimsesiz çocukların barınma ihtiyacını karşılamının yanında bir eğitim kurumu olma vasfını taşımaktadır (Demirci Akyol, 2013: 45).

Çocuklara yönelik kurulan sosyal hizmet kuruluşların yetersiz kalması üzerine çocukların beden ve ruh sağlıklarını korumak için kurulan “Himaye-i Etfal Cemiyeti”;

Çocuklara eziyet edilmemesi, Anne ve babaları dahil, hiç kimse tarafından, çocukların bedeni ve ruhsal durumlarını tehlikeye düşürecek hizmetlerin gördürülmemesi, Fakir, hasta çocukların tedavilerinin sağlanması, Çocukların tütün ve bağımlılık yaratacak maddelerden korunması, Okulların tatil zamanlarında fakir çocukların kırlara ve yazlıklara gönderilmesinin sağlanması, Hizmetçi, besleme ve evlatlıklara kötü muamele edilmemesi, Himaye-i Etfal'e ilişkin kütüphane kurulması, Anne ve babaları tarafından terbiye edilemeyen veya mahkûm olan çocuklar için ıslahhaneler kurulması, Çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştirmeleri için oyun alanlarının kurulması, Himaye-i Etfal türü Uluslararası kuruluşlarla bağlantı kurulması. (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015)

amacı ile hizmet vermiş ve “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’ nun yürürlüğe girdiği 1983 tarihine kadar, kamu yararına çalışan dernek statüsü içinde faaliyetlerini sürdürmüştür.” (Ünal, 2012: 23). Bugün söz konusu kurum Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü adıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015).

Bedensel engellilere yönelik sosyal hizmet çalışmaları Hilal-i Ahmer Cemiyeti olarak kurulan ve sonradan 1935’de Türkiye Kızılay Cemiyeti olarak adı değişen kurum ile sağlanmıştır (www.kizilay.org.tr, 2015). Bununla beraber, kentte yaşayan yoksullar üzerinde kontrolü sağlamak, yaşlı ve muhtaçları barındırmak amacı ile kurulan Darülaceze aynı zamanda bedensel engellileri de barındıran bir müessese olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirci Akyol, 2013: 45). Bununla beraber, ruhsal ve zihinsel engellilerin topluma uyumu için müzik ve suyla tedavilerinin desteklendiği “Bimarhane”lerin hizmet verdiği dönemlerde Avrupa ülkelerinde akıl hastalarının, içlerindeki cinleri çıkartmak için yakıldıkları bilinmektedir (Erer ve Atıcı, 2010: 31).

Din ve ırk ayrımı gözetmeden diğer ihtiyaç gruplarının yanında yaşlılara da hizmet götüren Darülaceze Osmanlılar döneminde kurulan ve günümüze kadar yaşayan kurumlardan biri olarak bugün Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir (www.darulaceze.gov.tr, 2015).

Kuşkusuz, toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesinde, Sanayi Devrimi ile yaşanan toplumsal dinamiklerin etkisi ve

zaman içindeki sonuçlarının değerlendirilmesinin yeri büyük olmuştur. Bu konuda batı sosyal politikalar uygularken, Türkiye’ de ise batı benzeri sosyal politika önlemlerinin alınması Tanzimat’tan sonra başlayarak Cumhuriyet sonrası dönemde üst düzeye çıkmıştır (Salim, 2011: 18-42).

Cumhuriyet döneminde yaşlıların bakım, yardım ve korunmasına yönelik hizmetlerle ilgili görev 1930 yılında çıkarılan Belediyeler Kanunu hükümleri gereğince belediyelere verilmiş, 1963 yılında çıkarılan Kanunla Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, yaşlılarla ilgili hizmetleri yürütme görevini üstlenilmiştir (Işık, 2014: 19-20).

1982 Anayasasınının 61. Maddesinde; "Yaşlılar devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir", "Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır" ve "Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır" hükümleri ile birlikte, "...korunmaya, bakıma, yardıma ve rehabilitasyona muhtaç çocuk, sakat ve yaşlılara öncelik tanıyarak, devletin bu alanda gerekli teşkilat ve tesisleri kurması veya kurdurması hükmünü getirmiştir." (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Bu konuda yaşana süreç "Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı”nda şu şekilde verilmektedir.

Anayasasının bu hükmü doğrultusunda hazırlanan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile; sosyal hizmetlere ilişkin faaliyetlere devletin denetim ve gözetiminde halkın gönüllü katkı ve katılımı da sağlanarak bir bütünlük içinde yürütülmesi esası getirilmiştir. Böylece 2828 sayılı Kanunla kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 'Ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde olan özel ihtiyaç gruplarının (aile, çocuk, sakat, muhtaç yaşlı ve diğer kişiler) ihtiyaçlarının karşılanmasını, çeşitli sorunların önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını, hayat standartlarının iyileştirilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olarak mahalli ve ulusal düzeyde planlama, yönetim ve denetleme' görevini üstlenmiştir. (www.eyh.aile.gov.tr, 2015)

2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulması ile bahsi geçen kurumlar ilgili bakanlığa bağlanmıştır (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Bu süreç içinde kalkınma planlarında yaşlılık ile ilgili politikalara bakıldığında; Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1979-1983) yaşlılık hizmetleri toplumsal güvenlik başlığı altında ele alınırken, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985-1989) sosyal hizmetler yardımlar ve sosyal refah başlığı altında, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994) sosyal hizmet ve yardımlar başlığı altında ele alınmış, ancak yaşlının aile içindeki bakımın hedef alınması vurgulanmıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1996-2000) ise sağlık reformu başlığı altında yaşlı sağlığına değinilmiş ve yaşlılara yönelik hizmetlerin çeşitlenmesi ile hizmetlerin gerçekleştirilmesinde işbirliğinin önemine vurgu yapıldığı görülmektedir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Öte yandan, çocuklara yönelik sosyal refah politikalarında 1950' li yıllara kadar hükümetin girişimleri görülmemektedir. Kamunun çocukları koruması 5387 sayılı ilk Korunmaya Muhtaç Çocuklar Kanunu 1949 yılında yürürlüğe girdikten sonra gelişmeye başlamıştır. “İdari düzeyde ise Çocuk Esirgeme Kurumu ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın temel sorumlu olduğu ‘Çocukları Koruma Birlikleri’ 1983 yılına kadar karma bir yapıda yani devlet kurumları ile sivil kurumlar birlikte devam etmiştir” (Karatay, 2007: 312).

Bu bağlamda, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967) “Korunmaya muhtaç çocukların bakımı ve yetiştirilmeleri, çocuk suçluluğunun önlenmesi, intibaksız çocuklar ve geri zekâlı çocuklar meselesinin çözümü, çocuk emeğinin kötüye kullanılmasının önlenmesi, çocuk refahının sağlanması” amaçlanmış, İkinci ve Üçüncü Beş Yıllık Planlarda ise çocuğa yönelik herhangi bir politikaya yer verilmemiştir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1979-1983) çocuklara yönelik hizmetleri toplumsal güvenlik başlığı altında ele alınırken, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1985-1989) sosyal hizmetler yardımlar ve sosyal refah başlığı altında, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994) aile-kadın-çocuk başlığı altında yer verilmiş, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1996-2000) ise çocuğun yasal korunması ve çalışma yaşamında korunması vurgulanmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

“1980’li yıllara kadar engellilere yönelik düzenlemeler sistemli olmasa da başta Anayasa olmak üzere ulusal mevzuatımızda yer almıştır. Bu süreç içerisinde özellikle özel eğitim ve engellilerin istihdamını sağlamaya yönelik, kota yöntemi ile ilgili düzenlemelere gidilmiş” ve 2005 tarihli 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile ayrımcı yaklaşımlara karşı bir sosyal hizmet çerçevesi belirlemiştir (Güleç, 2014: 492).

Bu bağlamda, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına kadar engelli politikalarına yer verilmemiş olup, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1979-1983) engelliler ilişkin hizmetler toplumsal güvenlik başlığı altında ele alınmıştır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özürlü çocuklar kapsamında yalnızca iki kez değinilmiş, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma ise; sağlık, yaygın eğitim, boş zamanların değerlendirilmesi, istihdam ve sosyal hizmet ve yardımlar konuları altında ele alınmıştır. Yine Beşinci ve Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planlarında da engelli politikalarına hiç yer verilmemiş olup Yedinci Kalkınma Planında yalnızca “çocuk yetiştirme, yaşlı ve engelli üyelerinin bakımı konularında ailenin eğitilerek desteklenmesi sağlanacaktır.” ifadesinde yer bulmuştur (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

2.2. TÜRKİYE’DEKİ KENTLERİN YAŞANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE ÇALIŞMALAR

Kentsel yaşam kalitesi, kişinin bir kentte kendini iyi hissedebildiği kentsel koşulların, çevre standartlarının eşit ve dengeli sağlanması ile yakından ilişkilidir. Kentsel yaşam kalitesini etkileyen kriterler çok boyutlu olmakla birlikte yaşam kalitesinin yüksek olduğu kentler, yaşanabilir, sağlıklı ve sürdürülebilir kentlerdir. Bu bağlamda yaşamlarından ve çevrelerinden memnun kişilerin oluşturduğu toplumların verimli ve üretken olduklarından bahsetmek mümkündür.

Kentlerin yaşanabilirliği üzerine bugüne kadar farklı kriterlerin belirleyici olarak ele alındığı çalışmalar yapılmıştır.

Hızlı kentleşme süreci ile özellikle büyük kentlerde yaşanan çarpık ve düzensiz yapılaşma kentsel yeşil alanlarda azalmaya neden olmakta ve kent yaşamında birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Kent yaşamı açısından yeşil alanların kazandığı önemin değerlendirildiği, kentleşme ve yeşil alan sorununun genel olarak İstanbul kentinde özel olarak da Bakırköy ilçesinde ele alındığı “Kentleşme Ve Yeşil Alan Sorunu Üzerine Bir Araştırma İstanbul Kenti Bakırköy İlçesi Örneği” konulu çalışmada; kentin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri bakımından farklı özelliklere sahip bölgelerinde yaşayanların yeşil ve açık alan ihtiyacının ve kullanımlarının farklılıklar gösterdiği tespit edilmiş ve yeşil alanların etkin kullanımı için planlamanın gerekliliği vurgulanmıştır (Aksoy ve Ergun, 2009: 426-438).

Halkın sosyo ekonomik özelliklerinin rekreasyonel taleplere etkisinin incelendiği “Sosyo-Ekonomik Yapının Rekreasyonel Eğilim ve Talepler Üzerine Etkisi: Bartın Kenti Örneği” konulu çalışmada ise, rekreasyona duyulan gereksinimin ve rekreasyon kalitesinin kullanıcıların sosyo ekonomik yapılarını oluşturan faktörlerce belirlendiği bildirilmiş ve fonksiyonel bir planlama önerilmiştir (Talay vd., 2010).

Kentsel yeşil alanların sahip olduğu birçok fonksiyon ile kent ve kentlinin yaşam kalitesine olumlu birçok işlevi bulunmaktadır. Bu açıdan Aksaray kentinin aktif ve pasif açık yeşil alanlarının incelendiği “Aksaray Kenti Açık-Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Yönünden İncelenmesi” konulu çalışmada; meydanlar, mahalle ve kent parkları, çocuk oyun alanları, spor alanları bağlamında açık yeşil alanların kişi başına düşen miktarının yetersizliği ve homojen olmayan dağılımı ile donatı elemanlarının yetersizliğinden bahsedilmiştir. Açık yeşil alanlara ilişkin tespit edilen bu sorunların kent planlamasında ulaşılabilirlik ve işlevsellik açısından ele alınmasının kentin yaşanabilir ve sağlıklı mekanlar haline getirilmesinde ne derece önemli olduğuna ve konuya ilişkin halk ve STK’ların katılımının zorunluluğuna dikkat çekilmiştir (Akbulut ve Önder, 2011: 90-95).

Kent ormanlarının kent ve kent insanı için öneminin ortaya konduğu “Kent Orman Kavramı ve Planlama Örnekleri” isimli çalışmada; açık yeşil alan bileşenlerinden olan kent ormanlarının kent iklimi ve kent ekolojisi için önemine, biyolojik ve psikolojik açıdan sağlığın sağlanması anlamında kent insanı için önemine dikkat çekilmiş olup, ülkenin en büyük metropoliten kenti olması anlamında İstanbul için kent ormanlarının erişebilirlik ve sayıca yetersizliği tespit edilmiştir (Sağlam ve Özkan, 2011: 555-568).

Çocuk oyun alanları, spor alanları ve mahalle parkları bağlamında yeşil alan donanımlarının hizmet ve mekânsal yeterliliği ile erişebilirliğinin ele alındığı “Kentsel Yeşil Alanlar için Mekânsal Yeterlilik ve Erişebilirlik Analizi; Burdur örneği, Türkiye” konulu çalışmada ise, kentin yeşil alan varlığının Türkiye kentlerindeki açık yeşil alan değerlerini düzenleyen İmar Kanunu’nun öngördüğü miktarı sağlamadığı ile homojen olmayan dağılımı nedeniyle erişebilirliğinin yetersizliği ve mekânsal standartlar açısından çocuk oyun alanları, spor alanları ve mahalle-semt parklarının dengesiz dağılım gösterdiği ortaya konulmuştur. Araştırmanın, geleceğe yönelik yapılacak kentsel yeşil alan planlama ilkelerinin belirlenmesinde katkısının olacağı ifade edilmiştir (Yenice, 2012: 41-47).

Kentsel yaşam kalitesi açısından açık ve yeşil alanların irdelendiği “Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Yaşam Kalitesine Etkisi “Kastamonu Örneği” konulu çalışmada, Kastamonu kent merkezinin açık ve yeşil alanlar açısından yeterli ve dağılımlarının orantılı olmadığı ifade edilmiş ve kentin pasif yeşil alan miktarı olarak şanslı olduğu ancak aktif yeşil alan miktarında yetersiz olduğu saptanmıştır (Öztürk ve Özdemir, 2013: 109-116).

Edirne ilinin açık ve yeşil alan sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olan Tavuk Ormanı’nın peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelendiği “Edirne Kenti Tavuk Ormanı’nın Açık ve Yeşil Alanlar Açısından Değerlendirilmesi” konulu çalışmada; alanın Kırkpınar Yağlı Güreşleri dışında kullanım düzeyinin düşük olduğu, rekreasyon işlevini yerine getirmediği ile görsel ve işlevsel olarak zayıf kaldığı belirtilmiştir. Açık ve yeşil alanların kent insanının yoğun kent yaşamının

neden olduğu baskıdan kurtularak psikolojik açıdan dinlenmesi, yürümesi, nefes alıp sosyo-kültürel faaliyetlerde bulunması açısından önemi nedeniyle kent planlamasında kişi başına düşen miktar kadar niteliğinin önemine dikkat çekilen çalışmada Tavuk Ormanı'nın kent halkı için cazip hale getirilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir (Timur vd., 2014: 221-231).

Eski ve Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi, Halkbahçesi ve Özgürlük Parkının Çanakkale kentinin yaşanabilirliğine olan etkisinin belirlendiği “Çanakkale Kent Parklarının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi” konulu çalışmada ise, kent parklarının hem rekreasyonel açıdan gelişimi hem de yaşam kalitesinin belirlenmesi açısından önemine dikkat çekilerek bu alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik öneriler sunulmuştur (Sağlık ve Kelkit, 2014: 41-53).

Gerek yıl olarak gerekse konum olarak farklı illerde yapılan çalışmalarda, kent yaşamında çevrenin özellikle açık ve yeşil alanların kent halkı için kentin yaşanabilirliği üzerindeki önemi ortaya konulmakla birlikte söz konusu alanların kentlerde fonksiyonlarını yerine getirmeleri noktasında hala problemlerin yaşandığını, rekreasyonel ve ekolojik amaçla yapılan bu uygulamaların sağlıklı planlamalardan uzak olduğunu görmekteyiz.

Öte yandan, günümüzde teknolojik gelişmelere paralel artan çevre kirliliğinin en önemli etmenleri arasında yer alan gürültü kirliliği kent insanında sinirlilik, uykusuzluk, stres, dikkat eksikliği, işitme kaybı gibi sağlık sorunlarına neden olmakta ve kentlerin yaşanabilirliğinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Adana kentinin gürültü kirliliğine ilişkin haritasının oluşturularak alternatif çözüm önerilerinin sunulduğu “Adana Kentinde Gürültü Kirliliği Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmada, ulaşımdan ve endüstriden kaynaklanan gürültünün kent için en etkili çevre sorunu olduğu ortaya konmuş ve öneriler sunulmuştur (Uslu ve Yücel, 1997: 9-13).

Trafik, endüstri ve ticari faaliyetlerden kaynaklanan gürültünün kent merkezinde oluşan gürültü kirliliğine etkisinin incelendiği “Elazığ Kent Merkezinde Gürültü Düzeyi Üzerine Trafik, Endüstri Ve Ticari Faaliyetlerin Etkisi” isimli çalışmada ise, trafik kaynaklı gürültünün kentin en önemli çevre sorunu olduğu ve kentin genelinde gürültü seviyesinin mevzuatta belirtilen sınırları aştığı tespit edilmiş ve etkin önlemlerin alınmasının gerekliliği açıklanmıştır (Nacar vd., 2007: 666-684).

Toplum sağlığı açısından gürültü kirliliğinin neden olduğu büyük riskler bağlamında “Sakarya İli Şehir Merkezinin Gürültü Kirliliği Üzerine Bir Ön Çalışma” konulu çalışmada, gürültü kirliliğinin mevzuatta belirtilen sınır değerleri aştığı tespit edilmiştir (Morgül ve Dal, 2012: 83-91).

“Gürültü Kirliliğinin Kent Parklarına Etkisi Ve Çözüm Önerileri: Trabzon Kenti Örneği” konulu bir başka çalışmada ise, kent merkezinde yoğun olarak kullanılan kent parklarında yapılan gürültü kirliliğine ilişkin ölçümlerin mevzuatta belirlenen değerlerin üzerinde olduğu tespit edilmiş ve oluşturulacak gürültü haritaları ile gürültü kirliliğinin azaltılmasının sağlanacağı açıklanmıştır (Bayramoğlu vd., 2014: 35-42).

Diğer kirlilik türlerine göre gittikçe daha yaygınlaşan ve insan sağlığına olumsuz birçok etkisi ile yaşam kalitesinin düşmesine neden olan gürültü kirliliğine ilişkin farklı illerde yapılan çalışmalar göstermektedir ki, en önemli çevre sorunu olan gürültü kirliliğine karşı etkin planlamalar ortaya konulamamaktadır.

Diğer taraftan toplum güvenliğinin sağlandığı kentlerde yaşamak en temel haklardan biri olup, bu bağlamda yapılan “Kent, Güvenlik Ve Güvenli Kent Planlaması; Bursa Örneği” konulu yüksek lisans çalışmasında; kentsel suçun çözümünde suç ve mekan arasındaki ilişki ortaya konularak kent planlamasında mekana yönelik düzenlemelerin önemi vurgulanmış ve güvenlik kavramına yeni bir boyut getirilmesi amaçlanarak kent güvenliği konusunun disiplinler arası çalışmalarla çözülebileceği ortaya konulmuştur (Ataç, 2008).

Öte yandan, yaşama dair birçok olgunun öğrenildiği, sosyal ve duygusal yeteneklerin temelini atıldığı çocukluk döneminde oyun, sağlıklı yetişkinlerin kazanımında kuşkusuz çok önemli bir yere sahiptir. Ancak, hızlı kentleşme süreci kentlerde yaşayan çocukların en büyük hakkı olan oyun faaliyetlerini kendi doğallığında gerçekleştirebilecekleri alanları sınırlamıştır. Bu açıdan, “Sokakların Çocuk Oyun Alanı Olarak Kullanılabilirliğine İlişkin Bir Yöntem Denemesi: Süleymaniye Örneği” konulu yüksek lisans çalışmasında, Woonerf yöntemi gibi, sokakta sosyal ilişkilerin güçlendiği ve çocuklar için güvenli oyun alanlarının sağlandığı ortamların oluşturularak sokakların çocuk oyun alanı ihtiyacının karşılanmasına çözüm olacağı vurgulanmış, kentin eski merkezlerinde sokakların doğru ve düzenli kullanılması ile büyük kentlerin sorunu olan çocuk oyun alanı eksikliği sorununa çözüm olacağı sonucuna ulaşılmıştır (Ergen, 2000).

Konuya ilişkin yapılan “Üsküdar İlçesi’ndeki Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik ve Kalite Açısından İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde ise, çocuk oyun alanlarının alansal özellikleri, donatı özellikleri, konum ve ulaşım özelliklerinin kalitesinin ve yeterliliğinin artırılmasının gerekliliği ortaya konmuştur (Çetin,2003).

Kentsel açık yeşil alan bileşenlerinden olan ve çocuk için çok önemli fonksiyonları yerine getiren çocuk oyun alanlarının nitelik ve nicelik yönünden incelendiği “Bartın Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi” konulu çalışmada, yaş gruplarına göre ve zihinsel ve fiziksel gelişimin desteklendiği, güvenli, düzenli bakım-onarım çalışmalarının yapıldığı, homojen dağılımların sağlandığı çocuk oyun alanlarının gerekliliği tespit edilmiştir (Altınçekiç ve Sarı, 2005: 32-45).

“Isparta Kent Merkezindeki Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durumu Ve Çocukların Bu Alanlara Karşı Davranış Biçimleri” isimli çalışmada, mevcut çocuk oyun alanlarının zihinsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimini desteleyen, yaş gruplarına uygun, topografik açıdan çeşitlendirildiği, doğal stil peyzaj tasarımlarının bulunduğu ve çocukların oyun eğilimleri ve çocuk oyun alanlarından beklentilerinin de göz önüne alındığı çocuk oyun alanlarına olan ihtiyaca vurgu yapılmıştır (Özgüner ve Şahin, 2009: 129-143).

“Çocuk Oyun Alanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma: Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi Örneği” konulu bir başka çalışmada çocuk oyun alanları nitelik ve nicelik yönünden incelenmiş, çocukların eğitimi ve beklentilerinin göz önüne alındığı, tasarımlarının engelli çocukları da kapsadığı, homojen dağılım gösteren çocuk oyun alanlarının gerekliliği ortaya konulmuştur (Koçan, 2012: 315-321).

“Çocuk Dostu Kent” kavramından yola çıkarak iki farklı yerleşim yerinde çocuğun mevcut durumunun ortaya konulduğu “Çocuk İçin Daha Yaşanır Bir İstanbul İçin Öneriler: Başakşehir Kiptaş Toplu Konut ve Küçük Ayasofya Mahallesi Örneği” konulu araştırmada, kentin çocuklar için daha yaşanılır bir hale getirilmesi için yapılan “Woonerf” ve “Home Zone” uygulamalarından, Child Friendly School (Çocuk dostu okul)” girişimlerine kadar yapılan uygulamaların getirileri ortaya konulmuş, İstanbul’ un çocuk için daha yaşanabilir kılınması için konut ölçeğinden kent ölçeğine kadar tüm mekan tasarımlarında çocuk faktörünün göz önüne alınmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda tüm kamusal mekanların çocuklar için güvenli, oyun eylemine olanak sağlayan, gereksinimlerini karşılayan yerler olarak tasarlanmasının gerekliliği tespit edilmiştir (Tandoğan ve Ergun, 2013:134-146).

Çocuk için daha yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında kentsel yeşil alan planlamasında çocuk oyun alanlarının önemi yukarıda verilen birçok çalışmada ortaya konmasına rağmen; kentlerde farklı yaş gruplarındaki çocukların gereksinimlerini, beklentilerini karşılayabilecek ve gelişimlerini sağlayabilecek, çocuk başına düşen oyun alanının yeterli ve homojen dağıldığı, güvenli, doğayla bütünleştirici yaklaşımlarla oluşturulmuş özgürce oynayabilecekleri alanların yeterliliğine ilişkin yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan tüm kamusal mekan tasarımlarında çocuk faktörünün ele alındığı planlamaların varlığına ilişkin çalışmaların yeterli olmadığı söylenebilir.

Diğer taraftan toplumun dezavantajlı grubunda yer alan engelli bireylerin, yaşadıkları kentin bir parçası olabilmeleri için fiziksel, kültürel, sosyal ve ekonomik

engellerin kaldırılması ile kentsel mekanlarda engelsiz tasarım bilincinin artırıldığına ilişkin dünya kentlerinde örnek bulunmakla birlikte, Ülkemizde 2005 yılında yürürlüğe konulan Engelliler Hakkında Kanun ile,

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar...(www.eyh.gov.tr, 2015).

'ın Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun hale getirilmesi öngörülmüştür (www.eyh.gov.tr, 2015).

Bu bağlamda yapılan çalışmalara baktığımızda, özellikle bedensel ve görme engelli yaşlı bireylerin toplumun bütünü ile ve bağımsız olarak kent parklardan yararlanabilmelerinin sağlanmasında ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından gerekli engelsiz tasarımların sağlanmasına yardımcı olmak amacıyla hazırlanan “İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tezinde, park tasarımlarının başarısının kullanıcı ile sağlanabildiğine dikkat çekilerek kent parklarındaki donatılar ile tüm kent mobilyalarının ve mekanların kullanılabilirliğinin ve ulaşılabilirliğinin gerekliliği ortaya konulmuştur (Özdingiş, 2007).

Fiziksel engellilerin kullanımına en uygun mevkilerden Yalı Boyu Park alanının engelli bireyler için kullanılabilirliği ve erişilebilirliğinin araştırıldığı “Fiziksel Engelli Kullanıcılar İçin En Uygun Ulaşım Akslarının Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi: Bartın Kenti Örneği” konulu çalışmada ise, dış mekan düzenlemelerinin standartları sağlaması gerekliliği ile erişilebilirliğin kısmen sağlandığına ilişkin tespitler ortaya konulmuştur (Bekci, 2012: 26-36).

“Yerelden Engelsiz Tasarım Uygulamaları, Küçükçekmece Belediyesi Örneği” konulu çalışmada, yerel yönetimlerin engelsiz tasarım bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalara katkı sağlamasına dikkat çekilerek enerji verimliliği esasına dayalı olarak binalara verilen BREEAM Sertifikası gibi engelsiz tasarım

açısından da binaların sertifikalandırılması önerilmiş ve söz konusu belediyenin engelsiz tasarıma dayalı çalışmasının dünya standartlarında uygunluğuna vurgu yapılmıştır (Yılmaz ve Çakırer Özservet, 2013).

Alışveriş merkezlerinin fiziksel engelli bireyler için uygunluğunun incelendiği “Alışveriş Merkezlerinin Fiziksel Engeller Açısından İncelenmesi: İzmir Örneği” konulu çalışmada ise, girişlerin engelliler için en uygun alan kabinler ise en uygun olmayan alan olarak tespit edilmiş ve yerel yönetimlerin engellilere yönelik ulaşılabilirlik konusundaki sorumluluğu ile konuya ilişkin görülen aksaklıkların yönetime bildirilmesinde engelli sivil toplum kuruluşları (STK)’nın sorumluluklarına dikkat çekilmiştir (Özgen ve Kırlar: 2014: 48-66).

““Engelsiz Şehir” Kavramı Açısından Malatya” konulu çalışmada ise, kent merkezindeki kamu kurum ve kuruluşlarının, kentsel donatıların, alt yapının engelli erişimi açısından uygunluğu değerlendirilmiş ve erişebilirliğin bir hak ve yasal bir zorunluluk olmasına rağmen Malatya kent merkezinde hizmet ve mekan erişebilirliğinin yeterli olmadığı ortaya konulmuştur (Çakır Sümer, 2015).

Yapılan çalışmalara bakıldığında, başkalarının yardımına ihtiyaç duymadan açık alanlarda olduğu kadar yapı içlerinde de engelli bireylerin erişebilirliğinin göz ardı edilmediği çalışmaların yeterliliğinden bahsetmek mümkün değildir. Kaldı ki, erişilebilir güvenli bir çevrenin varlığı, ulaşımdan sağlığa, kentsel donatılara kadar engelsiz planlamalarla yaşama katılımının sağlandığı bütüncü yaklaşımın mümkün olabilmektedir.

Erişebilirlik konusunun önem kazandığı bir başka dezavantajlı grup da yaşlılardır. Bu açıdan yapılan çalışmalara bakıldığında, “aktif yaşlanma” ve “yaşlı dostu şehir” kavramları bağlamında kentin yaşanabilirliğinin değerlendirildiği “Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir” konulu çalışmada, yaya öncelikli çalışmalarla ulaşım yapılarında erişebilirliğin dış mekan ve bina erişilebilirliğinden daha başarılı olduğu saptanmış, yaşlılar için kullanılabilirlikten yoksun konulara ilişkin problemlerin çözümlenebileceği değerlendirilmiştir. Tüm kentlerin yaşlılar

için olduğu kadar yetersizliği bulunan herkes için yaş dostu ölçütlerini sağlama zorunluluğuna dikkat çekilmiştir (Tural ve Üstün, 2009: 1-23).

Yaşlılık sorunları ile Türkiye’ den daha önce yüzleşerek çözüm üreten Viyana kentinde konuya ilişkin yapılan çalışmaların karşılaştırıldığı “Kentsel Mekân Örgütlenmesinin Yaşlıların Kentsel Etkinlikleri Üzerindeki Etkisi, İstanbul Ve Viyana Örneği” konulu çalışmada, sosyal güvenlik sisteminin düzenlenerek gerekli ekonomik önlemlerin alınması, eğitim seviyesinin artırılması, kentsel mekanlarda yaşlıların hareketliliğini artırıcı projelerin gerçekleştirilmesi, kent tasarımının yaya odaklı hale getirilerek ulaşımın yeniden planlanması ile farklı ülkelerin yaşlılık politikalarının ve kentsel tasarımlarının incelenmesinin etkili çözümler üretilebilmesindeki önemi değerlendirilmiştir (Köse ve Erkan, 2014: 39-66).

Dünya kentlerinde olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün yaşlı nüfusunun artıyor olması gelecekte de kentlerin yaşlılar için daha yaşanabilir kılınmasının gerekliliğini ortaya koymakla birlikte yapılan çalışmalar konuya ilişkin politikaların istedik seviyeden ne kadar uzak olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan kentlerin yaşanabilirliğinde sürdürülebilir ulaşım-dolaşım politikaların önemi gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Yaya kaldırımlarının güvenli yaya erişimini olumsuz etkileyen etkilerinin Bornova kent merkezinde ortaya konulduğu “Yaya Erişiminde Süreklilik Sorunu ve Çözüm Olanaklarının Bornova Kent Merkezi Örneğinde Araştırılması” konulu çalışmada, yaya kaldırımı genişliklerinin standartlara göre düzenlenmesi, kaldırımların yaya kullanımını ve güvenliğini önleyici hiçbir unsurun olmaması, oturulacak nitelikli yaya ağlarının bitkilendirilmesi ile yaya erişiminin sürekliliği için toplu taşıma sistemlerinin öne çıkarılmasının gerekliliği değerlendirilmiştir (Hepcan vd., 2006: 121-132).

Sürdürülebilir bir ulaşım için “park et ve bin” sisteminin Eskişehir kent merkezinde uygulanabilirliğinin araştırıldığı “Eskişehir Kent Merkezinde “Park Et ve Bin” Uygulamasının Sürdürülebilir Ulaştırma Bağlamında Değerlendirilmesi” konulu çalışmada, özel araç sürücülerinin toplu taşımayı kullanmaya teşvik edilmesi

ile toplu taşıma sisteminin iyileştirilmesi ve ulaşım planlamalarında “park et ve bin” uygulamasına da yer verilmesi halinde uzun vadede sürdürülebilir kentsel ulaşım için fayda sağlanacağı değerlendirilmiştir (Yalınız ve Bilgiç, 2007: 461-470).

“Antalya’nın Geleceğini Planlamak: Kentin Ulaşım Akıllarının Projelendirilmesi Üzerine Bir Tartışma ” konulu çalışmada, kentsel yaşam kalitesinin geliştirilmesi ve sürdürülebilir bir çevre oluşturulmasında öneme sahip kentsel ulaşım planlamasında özellikle toplu taşıma sistemlerinin kent için önemi vurgulanmış ve kentsel ulaşım planlamasında tüm sektörlerin ortak çalışmasına ve çevre dostu ulaşım sistemleri ile yeraltı ulaşım sistemlerinin oluşturulmasına dikkat çekilmiştir (Özden ve Canarlan, t.y).

“Ankara Kent İçi Yaya Bölgelerinde Yaya-Tasarım Etkileşimi” konulu çalışmada ise, kent içi yaya bölgelerinin yaşam kalitesi açısından önemi nedeniyle yaya bölgesi tasarımında yaya-tasarım etkileşimi ortaya konularak kent içi yaya bölgelerine araç girişinin sınırlandırılması, güvenlik ve aydınlatmanın artırılması, bitkisel ve yapısal öğelerle gölgeleme ve yağmurdan korumanın sağlanması, sosyo kültürel aktivitelere imkan tanıyan açıklıkların oluşturulması gibi öneriler sunulmuştur (Çay ve Aşılıoğlu, 2014: 91-99).

Tüm bu anlatılanlar bağlamında yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında asıl sorumluluk bilinçli, duyarlı ve en önemlisi katılımcı bireylerin var olduğu kent toplumuna düşmektedir. “Katılımcı Kent Yönetimi Yerelliği Yeniden Keşfetmek Diyarbakır Örneği” konulu yüksek lisans tezinde, kentsel yaşama kadınlardan daha fazla entegre olan erkeklerin kent yönetimine katılımının fazla olduğu ancak bunun da en alt düzeyde olduğu, Yerel Gündem 21’ in örgütlü grupların ortaklığından oluştuğu ve örgütsüz grupların katılmadığı ya da katılmadığı, Yerel Gündem 21’ in kent ölçeğinde etkinliği olmayan bir konumda olduğu tespitleri yapılmış ve yönetim düzeyinde bir katılım için bu bilince sahip kent halkının ortaya çıkmasının gerekliliği değerlendirilmiştir (Çiçek, 2008).

Vatandaş odaklı yönetimin unsuru olarak kent konseyinin Selçuklu Belediyesi örneğinde incelendiği “Vatandaş Odaklı/Vatandaşın Odakta Olduğu Yönetim: Kent Konseyleri Ve Selçuklu Belediyesi Örneği” konulu çalışmada, kent konseyi katılımcılarının, kendi kararlarını kendisi verebilecek çalışmalar ortaya koyamadığı için vatandaş odaklı bir anlayışı temsil edemediği değerlendirilmiştir (Kutlu vd., 2009: 507-532).

Kent konseyinin katılım, yönetim ve demokrasi kavramları bağlamında değerlendirildiği “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği” konulu çalışmada ise, merkezi yönetim ve yerel yönetim, yerel yönetim ve halk arasında iletişimi gerçekleştirerek yerel yönetimin faaliyetlerinin meşruiyetinin sağlayan kent konseylerinin halkın katılımı ile yönetimi gerçekleştirdiği belirtilmiş ve Kahramanmaraş kent konseyinin birçok ilin kent konseyinden iyi bir noktada olduğu tespiti yapılmıştır (Kestellioğlu, 2009: 121-140).

Kentsel kararların verilme sürecinde kamu ile paylaşımı ve kamusal katılımının kentsel mekanın yaşanabilirliği ve sürdürülebilirliğinde önemine dikkat çekilen “Planlama Ve Tasarım Sürecine Katılımın Kamusal Projeler Bağlamında İrdelenmesi: Antalya Kent Merkezi Örneği” konulu yüksek lisans tezinde, kentsel mekanın biçimlenme sürecinin otoritenin inisiyatifine bırakıldığı, gerçek anlamda katılımın gerçekleşmesinin yönetsel mekanizmaların yapısal değişikliğine bağlı olduğu, yerel yönetimlerin planlama çalışmalarının her aşamasına kentlinin katılımının sağlanmasının ve bunun mahalle ölçeğinden başlamasının gerekliliği, planlama ve imar faaliyetlerinin kamuoyunu ilgilendirmesi halinde tüm kentlinin yayın organları ile bilgilendirilmesinin gerekliliği ortaya konulmuştur. Yasal düzenlemelerin kent konseylerini belediyelerin yardımcı organı haline getirdiği, bu nedenle etkinlik ve özerkliğinin azaltıldığı ancak buna rağmen Antalya Kent Konseyinin belediyenin kamu yararı ilkesine aykırı birçok kararında doğruyu savunduğu belirtilmiş, kamu yararı ilkesinin siyasal ve sivil alandaki ilişkisinin dengeli kurulması ile sağlanacağı değerlendirilmiştir (Esengil, 2009).

Kentlerin yaşanabilirliği üzerine yapılan literatür taramasında; kentsel yaşanabilirlik kapsamında belirlediğimiz parametreler kapsamında, kentsel açık yeşil alan, rekreasyon alanları ve kent ormanlarının önemi ve erişebilirliğine ilişkin çok sayıda çalışma yapılmış olup; ele alınan çalışmalarda söz konusu alanların yeterli olmadığı görülmüştür. Çocuk oyun alanlarının yeterliliğine ilişkin de çok sayıda çalışma yapılmış ancak, çocukluk döneminde oyunun sağlıklı yetişkinlerin kazanımındaki önemine rağmen çocuk oyun alanlarının nitelik ve nicelik açısından yeterli olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, gürültü kirliliğine ilişkin yapılan çalışmaların ise daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Konuya ilişkin ele alınan çalışmalarda, önemli bir çevre sorunu olan gürültü kirliliğine ilişkin, mevzuatta yer alan hükümlere rağmen etkin planlamaların ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan, toplumun dezavantajlı bir diğer grubunu oluşturan engellilerin, kentsel mekânsal alanlarda erişebilirliğine ve engelsiz tasarımlara ilişkin yapılan çalışmalarda, konuya ilişkin çalışmaların var olmakla birlikte yeterli olmadığı görülmüştür. Erişebilirliğin ve engelsiz tasarımların önem kazandığı bir diğer dezavantajlı grubu oluşturan yaşlıların, kentsel mekânsal alanlarda erişebilirliğine ilişkin yapılan çalışmaların daha az sayıda olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin ele alınan çalışmalarda, bütüncül yaklaşımlarla engelsiz planlamaların yapıldığı yaşlılık politikalarının üretilmesinin gerektiği görülmektedir. Diğer taraftan, yaya erişiminde sürekliliğin sağlanması bağlamında ulaşım ve dolaşıma ilişkin çok sayıda çalışma olmayıp, ele alınan söz konusu çalışmalarda yaya öncelikli sürdürülebilir ve çevre dostu ulaşım sistemlerinin oluşturmasının gerekliliği görülmektedir. Öte yandan katılımcı kent yönetimi kapsamında çok sayıda çalışma yapılmış olup, ele alınan çalışmalarda yönetsel mekanizmaların yapısal değişikliğinin gerçek anlamda katılımın sağlanmasında gerekli olduğu görülmüştür. Bütün bununla birlikte kent güvenliğine ilişkin yapılan çalışmaların ise çok az sayıda olduğu görülmüştür.

2.3. YAŞANABİLİR KENTLERLE İLGİLİ DÜNYADAN ÖRNEKLER

Endüstrileşmeyle birlikte ivme kazanan hızlı ve plansız kentleşme sürecinin kentsel mekana ve yaşam kalitesine yansıyan olumsuz sonuçlarıyla ilk yüzleşen batı toplumu olmuştur. Kentleşme sürecine öncü olan batı toplumu bu kapsamda yaşanan sorunlara karşı da ilk çözüm önerilerini geliştirmiş ve uygulamıştır. Kentsel gelişim sürecinde yaşadığı sorunları ve geliştirdiği çözümleri bağlamına batı ülkelerinden, özellikle bu gelişmenin öncülerinden olan İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) örnekleri ile Almanya'nın yaşanabilir kent kriterleri üzerinden yaptığı çalışmaları ele alınacaktır.

2.3.1. Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere

Artan kentleşme eğilimi, nüfus yoğunluğu ve kaynak kullanımına koşut meydana gelen doğal dokunun bozulması birçok sorunu beraberinde getirmiş, özellikle 19.yy'ın sonları ve 20.yy'ın başlarında yaşanan kentsel kirlilik insan yaşamını tehdit eder boyutlara gelmiştir. Bu bağlamda, en önemli çevre sorunlarından biri olan hava kirliliğinin gündeme gelmesi çok eskilere dayanmakla birlikte hava kirliliğine bağlı olarak 1952 yılında Londra'da yaşanan kitlesel ölüm sonrası, konuya ilişkin ilk yasal düzenlemelerin İngiltere'de "Temiz Hava Yasası" ile 1956 yılında kabul edildiği görülmektedir (Sümer, 2014: 40).

ABD' de ise, "Temiz Hava Yasası" 1963'te de yürürlüğe konulmuş ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkenin bu konuya yönelik yasal çalışmalar yapması sonucunu ortaya çıkarmıştır (Sümer, 2014: 40).

Bu bağlamda, peyzaj planlama 1960' larda ABD' de çevre bilinci ve hareketi, 1970' lerde Almanya' da doğayı koruma ve İngiltere' de ise çevresel problemlerle bölgesel ölçekte savaşıma, bozulan alanların ekolojik ağırlıklı yeniden kazanımı anlamında önem kazanmıştır (Keçeli ve Çelikoğlu, 2014: 118).

Bu planlamanın bir parçası olarak 1970 'li yıllarda dile getirilmiş olan kent ormancılığı kavramı ile Avrupa 1980 yılında İngiltere aracılığı ile tanışmış ancak ilk

ortaya çıktığı ülke olması bağlamında ABD kent ormancılığı konusunda Avrupa' da yapılan çalışmalardan farklı olarak kent iklimini dengeme yönünde çalışmalar yapmıştır (Demirel vd., 2005: 202).

Görüntü, gürültü ve hava kirliliğini önleyerek insan ve çevre sağlığına sağladığı yarar nedeniyle kentsel yeşil alanın bir parçası olan kent ormanları kentlerin doğal çevreleri ile uyumlu, planlı ve düzenli gelişimini sağlamakta ve kentsel yaşam kalitesinin artırmaktadır (Öner vd., 2007: 192-198).

Kentsel yaşamın sürdürülebilirliği açısından önemli olan ve kent içinde veya yakında yer alan parkları, yeşil yolları, vb. uygulamaları ile kent ormancılığına ilişkin (Öner vd., 2007: 200) İngiltere'de birçok örneğe rastlamak mümkündür. Kentsel gelişim süreci içinde zarar görmeden günümüze kadar gelebilen Epping ormanı zengin açık ve yeşil alanları ile varlığını sürdürmektedir (Uslu ve Ayaşlıgil, 2007: 223). Öte yandan 250 hektar gibi çok geniş yeşil alana sahip Londra'da Hyde Park da kent halkının ruh ve beden sağlığının korunmasında ve doğa ile bütünleşmesinde olumlu etkilere sahip olup, bu alanlar kentlerin akciğeri olarak görev yapmaktadırlar. Bu bağlamda ABD'de 340 hektarlık alanı ile New York'ta Central Park ve 410 hektarlık alanı ile San Fransisko'da Golden Gate Park örnekleri verilebilir (Erdem vd., 2009: 285). Almanya' da uzun yüzyıllar önce oluşturulmuş Stadtwald'ın bir parçası ve kent merkezine en yakın kısmı olan Buerger Park bu anlamada yürüyüş yolları, geniş göl rüzgar sörfü ile kent halkının yeşil ve rekreasyon gereksinimlerini karşılamaktadır (Uslu ve Ayaşlıgil, 2007: 222-223).

Kentsel yeşil alanlar potansiyel birçok fayda sunmakla beraber çocukların katılımcı çevre eğitimini de teşvik etmektedir. Bu bağlamda İngiltere'nin ilk ekolojik parkı olma özelliğini taşıyan William Curtis Ecological Park ve tipik doğal stildeki Camley Street Natural Park'ın yerel ve çevre okullardan gelen öğrenciler tarafından düzenli olarak ziyaret edilmesi bu alanların çocukların ilk deneyimleri ve çevre eğitimlerine sunduğu imkanlar açısından önemini ortaya koymaktadır (Özgüner, 2003: 27-28).

Son yıllarda Avrupa ve Kuzey Amerika’da benimsenen “doğal stil” anlayışı, çocuk yaşam çevrelerinde doğanın deneyimlenmesini temel aldığı için doğa bilinci kazandırma konusunda daha fazla olanak barındırmaktadır (Çukur ve Özgüner: 177-187).

Kentsel mekanın çocuklar için yaşanabilir kılınmasında güvenli oyun alanlarının önemi kadar çocukların kendi oyunlarını oluşturabildikleri, yardımlaşmayı ve problem çözmeyi öğrenerek kendilerini keşfettikleri macera oyun alanlarına ilişkin uygulamaların İngiltere’de 1950’ li yıllarda başladığı görülmektedir. Almanya’da ise 1960’lı yıllarda uygulanmaya başlanmıştır (Tandoğan, 2014: 31).

Kent içi ya da dışı alanların şekillendirilerek insanların günlük yürüme, koşma, bisiklet sürme, spor yapma gibi ihtiyaçlarını karşılanması, biyolojik çeşitliliğinin korunması gibi öneme sahip yeşil yollar İngiltere gibi Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde belirli standartlar sahiptir (Akpınar, 2014: 41-45).

Öte yandan endüstrileşme sürecini yaşayan gelişmiş ülke kentlerinin refah seviyesine ulaşmasıyla birlikte, gelişmekte olan ülkelere nazaran çevresel konularda daha fazla duyarlı olduğu ve kalkınmaya devam ederken doğal çevre duyarlılığı ve iklim değişikliği konusunda farkındalığın artırılması amacıyla özel politika ve çabalarının olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda, düşük karbon ayak izine sahip, fosil yakıt tüketimini minimize ederek daha sağlıklı ve doğayla dost yaşam koşulları sunan yeşil bina uygulamaları yapılmaktadır. Bu konuda dünya çapında büyük oranda kabul edilen beş metot bulunmakta olup, İngiltere tarafından BREEAM, ABD tarafından LEED ve Almanya tarafından DGNB sertifikaları uygulanmaktadır. İngiltere’de More London Riverside ofis binası 48.000 m alana sahip Üstün Breeam sertifikasına sahip tek binadır. New York yakınlarında bulunan Grand Rapids kenti en fazla Leed sertifikası almış şehirler arasında ilk beşte yer alan ABD’nin en yeşil kentlerinden biridir (İsmail ve Mıhlayanlar, 2013: 1585-1594).

“Sağlıklı iç ortam hava kalitesinin sağlanması, İç ortam kirletici kaynaklarının giderilmesi, azaltılması ve yönetilmesi, Isıl konfor ve sistem kontrolünün sağlanması, Doğal aydınlatmadan yararlanılması, Gürültünün azaltılması” amaçlanan yeşil binaların kullanıldığı yerlerde “Ofislerde verimliliğin arttığı, Okullarda başarı oranının yükseldiği, Okul ve işyerlerinde devamsızlık oranının azaldığı” görülmüştür (Erten, 2011: 16).

“Öte yandan, kamu hizmetlerinin sunumunda dünyanın en gelişmiş bilgisayar sistemlerinden birini kullanan İngiltere; bilgi ve iletişim teknolojilerinin karbon salınımindaki artışın farkına vararak ve çevre ve iklim değişikliği üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak üzere 2008 yılında “Yeşil Devlet Bilişim Stratejisi”ni oluşturmuştur.” İlk İklim Değişikliği Kanunu yürürlüğe koyan İngiltere’ de, yeşil bilişim stratejileri kapsamında her bir kamu kurumun belirlenen kurallara uyması ve hedeflere ulaşması konusunda sorumluluğu bulunmaktadır (Güngör vd., 2010: 10-12).

Değişik seviyelerde iklim değişikliği stratejileri hazırlamış olan ABD, işletmelerde yeşil bilişim kullanımını teşvik edici uygulamalara yer vermektedir. Bu amaçla ürün ve hizmetlerin çevresel etkilerinin belirlendiği çevre etiketleri kullanılmaktadır. Amerikan Çevre Koruma Kurumu tarafından oluşturulan çevre etiketleri sayesinde sera gazı emisyonunun önüne geçilmektedir. ENERGY STAR ABD haricinde Kanada, Japonya, Avustralya, Yeni Zelanda, Çin ve AB’de de uygulanmaktadır (Güngör vd., 2010: 60).

Bu konuda en eski çevre etiketlerinden biri de 1978 yılında Alman Çevre Bakanlığı tarafından kabul edilen Blue Angel (mavi melek) dir. “Blue Angel yirmiden fazla ülkede 500’ü aşkın işletme tarafından kullanılmaktadır” (Güngör vd., 2010: 60).

Diğer taraftan, özellikle son dönemlerde ulaşım planlamasında İngiltere’de erişilebilirlik perspektifinde yaklaşımlar mevcut olup, erişilebilirlik planlaması yerel

ulaşım planlarının hizmet ve fonksiyonlara erişim açısından belirlenen hedeflerini içermektedir. Bu hedefler mesafe ya da zaman olarak farklı türdeki ulaşımı kapsamaktadır (Akı, 2012: 16).

Bu anlamda ulaşım problemine uyguladığı politikalarla Londra dünyadaki en başarılı kentler arasında olup, Transport for London adlı kuruluş ile bu politikaların uygulanması ve ulaşım hizmetlerinin yönetimi sağlanmaktadır. Public Transport Accessibility Level (PTAL) adı verilen erişilebilirliği lme yöntemini çalışmalarına adapte eden bu kuruluş, toplu taşıma hizmetleri kapsamında alan erişebilirliğini değerlendirmektedir (Akı, 2012: 16).

Bu açıdan Londra'da yol cretlendirme sistemi 2003 yılında faaliyete geçirilip 2010 yılında vazgeçilmiş bir uygulama olsa da, sürdürülebilir kent içi politikalar kapsamında en başarılı uygulamalar arasında yer almaktadır ki, şehir merkezine giriş yapan araçlara yapılan cretlendirme sayesinde trafikte azalma, araç sayısında azalma ile toplu taşımaya talep artışı ve en önemlisi trafikte bekleyerek geçirilen zamanın neden olduğu ekonomik kaybın artı kazanca çevrilmesi olmuştur (Cirit, 2014: 69-70). Bu açıdan kentlerin ulaşım tercihlerinin kentsel yaşanabilirliği belirlediği ortadadır.

Öte yandan kent içi ulaşımda kullanılan her türlü motorlu araç hava ve gürültü kirliliğinin yanında güvenlik sorununu da beraberinde getirmektedir. Bununla beraber, kent içi yolcu taşımacılığında enerji, zaman ve maliyetten de tasarruf sağlayan toplu taşıma araçlarının önemi her geçen gün artmaktadır (Saatçioğlu ve Yaşarlar, 2012: 127). Bu bağlamda toplu taşıma sistemleri uygulamalarında Londra önde gelen şehirler arasında yer almakta olup, dünyanın ilk metro uygulamasını da Londra metrosunda görmekteyiz. Bugün Trans for London' un yönetiminde olan Londra metrosu günde ortalama 3,5 milyon yolcu taşımaktadır (Cirit, 2014: 69-70).

Sürdürülebilir ulaşımın en önemli aracı olan bisiklet kullanımının fazla olduğu Londra' da önemli erişim noktalarına bisiklet kiralama sistemleri kurularak

araç kullanımına olan ihtiyacın azaltılması ve toplu taşımanın kullanılmasına yönelik politikalar uygulanmaktadır. Ayrıca yakıt türü ve emisyon miktarına dayalı araç vergilendirme politikaları da uygulanmaktadır (Cirit, 2014: 71).

ABD’ de ise ulaşım planlamasına ilişkin yaklaşımlar Toplu Taşıma Odaklı Gelişim (Transit-Oriented Development - TOD) olarak belirginleşmektedir. Bireysel otomobil sahipliğinin ve kullanımının azaltılarak toplu taşıma sisteminin yolcu sayısının artırılması ile yaya önceliğinin ön plana çıkartılmasının hedeflendiği sistem ile erişilebilirliğin artmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda San Francisco TOD’ un uygulandığı kentlerden biridir (Akı, 2012: 15-16).

Almanya’nın bugünkü ulaşım politikalarının temeli 1970’li yıllara dayanmakta olup, o yıllarda ortaya çıkan trafik sıkışıklığı ve hava kirliliğine karşı yürüme, bisiklete binme ve toplu taşımayı teşvik edici uygulamaları sayesinde sürdürülebilir kent içi ulaşımın en iyi uygulandığı ülkelerden biri olmuştur. Bu anlamda Freiburg kenti en iyi örnektir. Yayalaştırma, trafik yavaşlatma ve kent içi otomobil kullanımının sınırlandırılmasına paralel alt yapı yatırımlarının yapılması ile bisiklet ve toplu taşıma gibi türler geliştirilmiştir. Çevre hassasiyeti doğrultusunda uygulanan bir başka sürdürülebilir ulaşım politikası ise Berlin’de düşük emisyon bölgesi sistemidir. Şehir merkezine yalnızca yeşil grupta yer alan araçların girişine izin verilmekte böylece temiz bir çevre oluşturulmaktadır. Ayrıca motor silindir hacmi ve karbondioksit emisyon değerine göre motorlu taşıt vergisi fiyatlandırılmaktadır. Diğer taraftan, ulaşım alt yapısının finansmanı için Federal hükümetin eyaletlere kaynak ayırdığı Almanya bisiklet kullanımında dünyanın önde gelen ülkelerindedir (Cirit, 2014: 64).

Öte yandan fiziksel mekanların çocuğun gelişimindeki önemi nedeniyle başta Kuzey Avrupa ülkeleri olmak üzere İngiltere’ de de daha yaşanabilir uygulamalara rastlamak mümkündür. Özellikle sokakların çocuklar için öneminin anlaşılması ile farklı düzenlemelere gidilmiş, taşıt trafiği için hız sınırlaması getirilerek çocuğun yaya ya da bisikletli olarak güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu anlamda yayaların ve çocukların sokağı kullanabilmesi ve sosyal etkileşimin sağlanarak

trafiğin sakinleşmesine ilişkin bir sistem olan ve İngiliz mimar ve yol mühendisi Colin Buchanan tarafından 1963 dikkat çekmesine rağmen Hollanda’da uygulanmış ve “woonerf” olarak isimlendirilmiş olan uygulama, İngiltere’de 1977 de tasarım standartları yasalaştırılarak kabul edilmiş ve uygulanmıştır. Bu uygulama ile kentleşme ve otomobil sahipliğinin artmasına bağlı artan trafik, gürültü, güvenlik sorunları ortadan kaldırılmıştır. Woonerf uygulamasına ilişkin tasarım standartları Almanya’da 1976 yılında yasalaştırılmış ve 3500 den fazla woonerf sistemi inşa edilmiştir (Tandoğan, 2014: 21-22).

Ayrıca İngiltere’ de sokak ve caddelerin insanlar için de kentsel yaşam mekanları olması ve oyunun önemi nedeniyle çocuğun aktif ve yeterli erişime sahip olması bilincinin artırılması amacıyla 1998’de “Home Zone” sistemi başlatılmıştır. Böylece konut alanlarındaki araç üstünlüğü azaltılarak çocuklara oyun olanakları sunmuştur. Bu bağlamda, her iki uygulamanın da mekandaki yaşam kalitesini artırdığı görülmüştür (Tandoğan, 2014: 24-25).

Öte yandan, çocuğun gelişimi için kentsel mekanlarda serbest hareketinin sağlanması doğrultusunda ev ve okul arasındaki ulaşımın güvenli hale getirilmesi amacıyla İngiltere’ de, 2010 yılında ulusal okul gidiş-geliş planı girişimi ve yürümeyi ve bisiklete binmeyi teşvik eden “Walking School Buses (Yürüyen okul otobüsleri)” girişimi ve “Healthy Schools (Sağlıklı Okullar)” programı uygulanmıştır (Tandoğan, 2014: 28).

Bu konuda ABD’de “California Safe Routes (Güvenli rotalar)” gibi programlar uygulanmış, çocukların okula bisiklet ya da yürüyerek gelmelerini teşvik etmek amacı ile “Frequent Walker/Rider Programı” uygulanmıştır (Tandoğan, 2014: 29).

Diğer taraftan caydırıcılığın esas alındığı kent güvenlik sistemleri ilk kez 1960 yılında İngiltere’ de sistematik olarak uygulanmış ve trafik kuralları ihlallerini önleme alanında etkin bir denetim olarak kabul edilen “kent güvenlik yönetim sistemleri” kapsamında bugün Londra’da 500 bin kamera kullanılmıştır.

Engelli bireylerin yasal haklarını engelli olmayan bireylerle eşit düzeyde kullanabilmeleri ve tüm hizmetlerden yararlanabilmeleri amacı ile ABD’de 26 Temmuz 1990 tarihinde kabul edilmiş olan ADA (American Disability Act) sertifikası günümüzde erişilebilirlik konusunda Avrupa’da da kabul edilmiş bir belgedir. Özel sektör ve kamu kuruluşlarının uymakla yükümlü olduğu bu standartların sağlanamadığı durumlarında ise kuruluşlar mevcut koşullarında “makul düzenlemeler” yapmakla yükümlüdür. Bu nedenle ABD’de, engelli bireylere yönelik, girişleri kaldırımıyla aynı düzeyde olan erişilebilir basketbol kortlarından, kumsal üzerinde uzanan uygun rampaların bulunduğu Plajlara, tekerlekli sandalye kullanan çocukların ata ve atlıkarıncaya binebilmesi için uyumlu rampaların bulunduğu oyun alanlarından, erişilebilir piknik bankları, bahçeler ve yürüme yolları, vb. birçok düzenleme bulunmaktadır (Öznaneci, 2008).

Bu bağlamda 1995’de Engelliler Ayrımcılıkla Mücadele Yasasının kabul edildiği İngiltere’de, Engellilere yönelik ayrımcılığın önlenmesi amacıyla engellilerin hizmet ve haklardan diğer vatandaşlarla eşit düzeyde yararlanmasının sağlandığı Eşitlik Yasası 2010 yılında yürürlüğe girmiş ve tüm hizmet sağlayıcılarına bu yasaya uyma yükümlülüğü getirilmiştir (Menda, 2013: 21-22) 2006 yılından itibaren de Londra’ da tekerlekli sandalye kullanıcıları için bütün otobüsler alçak tabanlı hale getirilmiş olup, kamuya açık alanlarda özürü araç kullanıcılarına ayrılacak park yerlerinden sekiz ayrı dilde mesaj ileten elektronik yön bulma sistemine, İngiltere’de birkaç yerde kullanılan InfraVoice (Ses Ötesi) sistemine ve Stansted ve Glasgow havalimanlarında kullanılan AAT sisteminde kadar bir takım çalışmaların olduğu görülmektedir (Öznaneci, 2008: 40-72).

Almanya’da 2004’ yılında çıkarılan Engelli Ayrımcılığıyla Mücadele üzerine Federal yasa ile toplu taşımacılığın 2023 yılı itibarıyla özürü erişimine tamamen açık hâle getirilmesi vurgulanmış olup, Kaiserslautern’de kamusal alanlara ulaşılabilirlik durumunun internet ortamında da gösterildiği rehberlerden, alçak tabanlı tramvaylar kullanımına, gemilere erişim ve gemi içi erişimden, karayolu çevresinde güvenlik ve ulaşılabilirlik düzenlemelerine kadar birçok uygulamaya yer

verilmiş ayrıca, Nuremberg’te etkin iş birliği çalışmalarında özörlöüleri de dahil olduğu “ulaşılabilirlik denetçisi” çalıştırılmıştır (Öznaneci, 2008).

2.4. KAMU POLİTİKALARI MEVZUATINDA VE BELGELERİNDE YAŞANABİLİR KENTLER

Ölkemizde, günümüze kadar oluşturulan kamu politikalarına yaşanabilir kent parametreleri kapsamında baktığımızda, eşitlik bağlamında dezavantajlı gruplardan yaşlılara yönelik hazırlanan politikaların, 2007 yılına kadar hazırlanan kalkınma planlarında ve 2007-2013 dönemini içeren Dokuzuncu Kalkınma Planı da dahil, genel olarak sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik konuları kapsamında ele alındığı görölmektedir. Ancak, Devlet Planlama Teşkilatı (bugünkü Kalkınma Bakanlığı) Yüksek Planlama Kurulu’nun kararı ile 2007 yılında kabul edilen “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı” nında, yaşlılara yönelik politikalara ilişkin yaşam kalitesinin artırılması için bağımsız ve üretken bir yaşlılığın dolayısıyla başarılı yaşlanmanın hedeflendiği görölmektedir (www.kalkinma.gov.tr; www.aile.gov.tr, 2015).

Dezavantajlı bir grup olarak çocuklara yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda, İkinci ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planları dışında diğer Kalkınma Planlarında çeşitli başlıklar altında politikalar oluşturulduğu görölmektedir. Ayrıca, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) Özel İhtisas Komisyonu Raporları kapsamında ilk kez çocuk konusuna yer verildiği ve Çocuk Hakları Sözleşmesinin ölkü gündemine girmesine bağlı olarak çocuğa ilişkin politikaların geliştirilerek etkin ve yaygın bir şekilde uygulanması için yasal düzenlemelerin gerçekteştirilmesi ile sürdürülebilir toplumsal kalkınmaya vurgu yapıldığı görölmektedir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Diğer dezavantajlı grup olan engellilere yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda ise, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına kadar engelli politikalarına yer verilmediği görölmektedir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında (1979-1983) engellilere ilişkin hizmetler toplumsal güvenlik başlığı altında ele alınmış, Beşinci

Beş Yıllık Kalkınma Planında özürlü çocuklara ilişkin eğitim konusunda sadece iki kez değinilmiş, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında özürlü politikalarına ilişkin; sağlık, yaygın eğitim, boş zamanların değerlendirilmesi, istihdam ve sosyal hizmet ve yardımlar konuları altında ele alınmıştır. Yedinci Kalkınma Planında özürllülere ilişkin politikalar kültür, sağlık reformu ve sosyal güvenlik reformu başlıkları altında, nüfus ve aile planlaması başlığı altında ise “...çocuk yetiştirme, yaşlı ve engelli üyelerinin bakımı konularında ailenin eğitilerek desteklenmesi sağlanacaktır.” ifadesinde yer bulmuştur. Sekizinci Kalkınma Planında ise aile, kent içi ulaşım ve mahalli idareler başlıkları altında değinilmiş, Dokuzuncu Kalkınma Planında ise “Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi”, “İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi” ve “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele” gibi alt başlıklar altında değinilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Öte yandan, her ne kadar Dördüncü Kalkınma Planında, kentleşme başlığı altında “... kentleri yaşanabilir kılmak ve kent halkının asgari gereksinmelerini karşılayabilmek” temel ilke olarak sadece ifade edilmiş olsa da, çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, katılım, ulaşım gibi yaşanabilir kent kriterlerinin, kentsel altyapı, mekansal planlama, kent içi ulaşım, sürdürülebilir çevre, vb. gibi faktörler bağlamında kapsamlı bir şekilde ve topluca ele alındığı politikalara Onuncu Kalkınma Planı’nda (2014-2018) ilk kez “yaşanabilir mekanlar ve sürdürülebilir çevre” ana başlığı altında yer verildiği görülmektedir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Ayrıca, 2010 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yerleşme ve şehirlerin yaşanabilirlik düzeyinin yükseltilmesi amacıyla sorumlu ve ilgili kuruluşlarla 2023 yılına kadar sürdürülebilir kentleşmenin sağlanabilmesi için bütüncül yaklaşımların benimsendiği Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (KENTGES) adı altında bir yol haritasının oluşturulduğu görülmektedir (www.kentges.gov.tr, 2015).

2.4.1. Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı

Bugün yaşlanma olgusu, gelişmiş ülkelerde olduğu kadar gelişmekte olan ülkelerde de en önemli demografik olgudur. Yaşlanma olgusu ya da nüfusun yaşlanması toplumun bütün yönlerini etkilemesi bağlamında konuya ilişkin politikaların geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Bu amaçla ülkemizde Devlet Planlama Teşkilatı (bugünkü Kalkınma Bakanlığı) koordinatörlüğünde 2007 yılında “Yaşlanma Uluslararası Eylem Planı”na dayanarak yaşlanma sürecinde yaşam kalitesinin artırılması ile başarılı yaşlanmanın sağlanmasına yönelik bir rapor oluşturulmuştur (www.eyh.aile.gov.tr, 2015). Rapor “...Birleşmiş Milletler tarafından 8-12 Nisan 2002 tarihinde Madrid’te düzenlenen, yaşlı nüfusun yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, toplumsal entegrasyonlarının sağlanması, geçim ve sağlık problemlerinin çözümlenmesi ve tüm yaş gruplarını kapsayan politikaların oluşturulması yönünde” hazırlanmıştır (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Söz konusu raporun ilk bölümünde, ülkemizdeki yaşlı nüfusa ilişkin durum analizi yapılarak “uygulanan politikalar” ile “uluslararası taahhütler” ortaya konulmuştur (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

İkinci bölümün birinci kısmında, “Yaşlılar ve Kalkınma” başlığı altında; mevcut durum ve sorunlar tespit edilerek “Topluma ve Kalkınma Sürecine Aktif Katılım”, “İş ve Yaşlanan İşgücü”, “Kırsal Kesimde Kalkınma, Göç ve Kentleşme”, “Bilgiye Erişim, Eğitim ve Öğrenim”, “Kuşaklar Arası Dayanışma”, “Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması”, “Sosyal Koruma/Sosyal Güvenlik, Gelir Güvenliği ve Yoksulluğun Önlenmesi” ve “Acil Durumlar” a ilişkin belirlenen hedeflerde mevcut durum analiz edilerek gerçekleştirilecek eylemlere yer verilmiş, ikinci kısmında “Yaşlılıkta Sağlık Ve Refahın Artırılması” başlığı altında; mevcut durum ve sorunlara ilişkin tespitler yapılarak “Yaşam Boyu Sağlığın Geliştirilmesi ve Refahın Artırılması”, “Sağlık ve Bakım Hizmetlerine Tam Erişimin Sağlanması”, “Yaşlılar ve HIV/ AIDS”, “Bakım Hizmeti Verenlerin ve Sağlık Çalışanlarının Eğitimi”, “Yaşlıların Ruh Sağlığı Gereksinimleri” ile “Yaşlılar ve Yeti Yetersizliği” ne ilişkin belirlenen hedeflerde mevcut durum analiz edilerek gerçekleştirilecek eylemlere yer

verilmiş ve üçüncü kısmında ise, “Olanaklar Sunan, Destekleyici Ortamların Sağlanması” başlığı altında yine mevcut durum ve sorunlar tespit edilmiş ve “Konutlar ve Yaşanan Alanlar”, “Bakım ve Bakım Verenlerin Desteklenmesi”, “İstismar, İhmal ve Şiddet” ve “Yaşlanmaya Bakış Açısı”na ilişkin belirlenen hedeflerde mevcut durum analiz edilerek gerçekleştirilecek eylemlere yer verilmiştir (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Uluslararası taahhütler kapsamında hazırlanarak kısa, orta ve uzun vadede hedeflerin belirlendiği ve hedeflere ulaşılabilmesi için uygulanacak eylemlerin yer aldığı söz konusu rapor ile, bu eylemler için “uygulama programı”nın hazırlanması öngörülmüş ve bunun için, stratejik planlama yaklaşımının önemine vurgu yapılmıştır (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

Bu bağlamda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2012 ve 2013 tarihli “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Program”larında, Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı’nın öncelikleri kapsamında aynı alan konuları, hedefler ve hedeflere yönelik eylemler belirlenmiştir. 2012 tarihli uygulama programında, söz konusu eylemleri yürütmek üzere belirlenen sorumlu kurum ve kuruluşlar yaptıkları çalışmalara ilişkin, yılda bir defa ASPB’ye rapor göndermekle, belirlenen ilgili kurum ve kuruluşların da yaptıkları çalışmalara ilişkin ilgili sorumlu kurum ve kuruluşlara yılda bir defa bilgi vermekle yükümlü tutulmuştur. 2013 tarihli uygulama programında ise, yine sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar yürüttükleri çalışmalar kapsamında bilgi vermekle yükümlü tutulmuş ve “Üç yılın sonunda kaydedilen gelişmeler ve ilgili tarafların görüşleri dikkate alınarak uygulama programı ASPB tarafından revize edilerek uygulamaya konulacaktır.” denilmiştir (www.eyh.aile.gov.tr, 2015).

2007 yılında “Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı” ile yaşlılara yönelik politikalara ilişkin çok önemli adımlar atılmış ve bu kapsamda 2012 ve 2013 tarihli “uygulama programı” hazırlanmış olmasına rağmen

geçen süreç içerisinde uygulama programının uygulamaya konulacağı tarih olarak 2016 yılının işaret edildiği görülmektedir.

2.4.2. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu

“10. Kalkınma Planı Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, “Türkiye’de yaşlanma sorununa yönelik kısa, orta ve uzun vadede olmak üzere gelecek 5 yıllık dönemde uygulamaya konulabilecek ekonomik ve sosyal politikaların belirlenmesi ve bu politikaların somut etkilerinin ortaya konulması” amacıyla Kalkınma Bakanlığının ilk kez beş yıllık kalkınma planları kapsamında oluşturduğu “Yaşlanma Özel İhtisas Komisyonu” tarafından hazırlanmıştır. Söz konusu raporda; “Dünya’da Yaşlı Nüfus”, “Türkiye’de Yaşlı Nüfus”, “Yaşlı İşgücü, Çalışma Yaşamı ve Aktif Yaşlanma”, “Yaşlı Yoksulluğu”, “Yaşlılara Yönelik Hizmetler” ve “Yaşlılıkta Psiko-Sosyal Yaşam ve Kuşaklararası Dayanışma” alt başlıkları ile yaşlılıkla ilgili mevcut durum analiz edilmiş ve ülkemizde ve dünyada bu konuya ilişkin birtakım tespitler yapılarak çok yönlü işbirliği ve koordinasyona dikkat çekilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Ayrıca, “plan dönemi perspektifi” kapsamında; “Yaşlı bireylerin istihdama katılım, gönüllü faaliyetlerde etkili olma, bağımsız ve özerk bir yaşam ile sağlıklı yaşamı sürdürebilme gibi aktif yaşlanma kriterlerinin karşılanması; yaşlılık döneminde aktif ve sağlıklı bir yaşam sürdürmelerinin sağlanması” amacıyla “Aktif Yaşlanma” ya ilişkin eylemlere, “Yaşlı haklarına ilişkin temel ilkelerin belirlenmesi, yasal düzenlemeler ile yaşlılara pozitif ayrımcılık yapılması” amacıyla “Yaşlı Hakları ve Hukuku/Yasal Düzenlemeler”e ilişkin eylemlere, “Çalışma yaşamında yaşlı işgücünün desteklenmesi, çalışma çevresinin yaşlı bireylere uyumlu hale getirilmesi, yaşlıların çalışma yaşamından ayrılması ile ortaya çıkabilecek kayıpların en aza indirilmesi” amacıyla “Türkiye’de Yaşlı İşgücü ve Çalışma Yaşamı”na ilişkin eylemlere, “Yaşlı yoksulluğunun en az düzeye indirilerek Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının daha tatmin edici düzeyde karşılanması ve daha yüksek yaşam standardının sağlanması” amacıyla “Yaşlı Yoksulluğu”na ilişkin eylemlere,

Yaşlılık döneminde en önemli kayıplardan birinin sağlığın bozulması, fonksiyonelliğin azalması olduğuna ilişkin farkındalığı artırarak hastalıklardan korunma, tedavi etme ve rehabilitasyona ilişkin sağlık hizmetlerine yaşlı bireylerin kolaylıkla ulaşabilirliğinin sağlanması; sağlık hizmetlerinde yaşlılara pozitif ayrımcılığın yapılması (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

amacıyla “Yaşlılara Yönelik Hizmetler” e ilişkin eylemlere ve “Yaşlıların psiko-sosyal refahının sağlanması ve kuşaklararası dayanışmanın gerçekleşmesi için gerekli düzenlemelerin belirlenmesi” amacıyla “Yaşlılıkta Psiko-Sosyal Yaşam ve Kuşaklararası Dayanışma” ya ilişkin eylemlere yer verilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Bu açıdan söz konusu rapor ile gelecekte, ülkemizdeki yaşlıların yaşamına yönelik refahın geliştirilmesine ilişkin sosyal ve ekonomik politikaların oluşturulması ile yaşlılıkta yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik öngörüler ortaya konulmuştur (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

2.4.3. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Çocuk Çalışma Grubu Raporu

Çocuğun yüksek yararının ve hak temelli yaklaşımın öncelikli olduğu, çocuğun katılımı temelinde çocuğun aktif özne ve eşit yurttaş olarak görüldüğü, geliştirici, önleyici ve koruyucu ortamların sürdürülebilir çevre ve kalkınma anlayışı çerçevesinde sağlandığı, hakkaniyete dayalı, eşitlikçi, eşitleyici, izlenen denetlenen ve ölçülebilen, toplumsal cinsiyete duyarlı, çocuğun yaşam kalitesi ve çocuğun iyilik haline odaklanan bütünsel bir ulusal çocuk politikasının oluşturularak hayata geçirilmesi (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

vizyonu ile hazırlanan 10. Kalkınma Planı Çocuk Çalışma Grubu Raporunda mevcut durum analizi yapılarak, 9. Plan dönemine ilişkin değerlendirmeye yer verilmiştir. Söz konusu değerlendirmede; 9. Beş Yıllık Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK) Raporu ile “yoksulluk, köyden kente göç, sağlık, eğitim ve diğer kamu hizmetlerinin eşit dağılımı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği” olarak ele alınan risk etmenlerinin büyük ölçüde devam ettiği, beş başlık altında belirlenen öncelik ve hedeflerden eğitim başlığı altında “çocuk dostu okullar” ve “eğitime erişim” konularında yeterli ilerlemenin kaydedilemediği, koruma ve adalet sistemi ile

ilgili “çocuk işçiliği”, “ihlal ve istismar” konularına yönelik yapısal dönüşümün sağlanamadığı, çocuk, ergen ve gençlerin sağlığına ilişkin hizmetlerde önemli yapısal değişimlerin ve gelişmelerin yaşandığı, aile başlığı altınsa ele alınan konulara ilişkin ASPB’nin kurulması ile hizmet bütünlüğünün sağlanabildiği ve engelli ve yaşlılara yönelik hizmetler geliştirilmiş ancak, cinsiyet eşitsizliği ve özellikle dezavantajlı ailelerin sosyal sosyal refah seviyelerine ilişkin gelişme sağlanamadığı tespitleri yapılmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

10. Kalkınma Planı Çocuk Çalışma Grubu Raporunda; “Çocuğun Biyo-Psiko- Sosyal Gelişimi” başlığı altında “Sağlık”, “Eğitim”, “Sosyo-Kültürel- Fiziksel Gelişim”, ve “Katılım” konularında öneriler sunulmuş, “Çocuklara Yönelik Risklerin Önlenmesi” başlığı altında “Çocuk İşçiliği”, “İhmal, İstismar ve Şiddet”, “Sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar”, “Suça Sürüklenen Çocuklar”, “Madde Bağımlılığı”, “Engelli Çocuklar”, “Erken Evlilikler” ve “İnternet ve Bilgiye Erişim” konularına yer verilmiş, “Yoksulluğun Çocuklar Üzerindeki Etkileri” başlığı altında “Bölge Tespiti ve Eşgüdüm”, “Sosyal Koruma” ve “Gelişimi Destekleyecek Merkez ve Programlar” konularına yer verilmiş, “Eşitsizliklerin Ortadan Kaldırılması” başlığı altında ise “Çocuk Koruma Sistemi”, “İzleme ve Değerlendirme” ve “Özel Politika Gerektiren Çocuklar” konularında öneriler sunulmuştur (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Söz konusu planın hedeflerinden bazıları, “Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı tarafların mutabakatı ve ortaklığında hayata geçirilmelidir.”, “Yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkisinin azaltılması yönünde eylem planları geliştirilmelidir.”, “Çocukların yaşama, gelişme ve korunma hakları sağlanmalıdır.”, “Her çocuk toplumsal kaynaklara ve hizmetlere erişim açısından eşit olanak ve koşullara sahip olmalıdır.”, “Tüm çocuklar için koruyucu bir çevre oluşturmak temelinde çocuğa yönelik koruyucu/önleyici politika ve hizmetler geliştirilmelidir.”, “Çocuk hakları alanında izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulmalıdır.”, “Çocuklara ilişkin/bağımsız izleme mekanizmaları oluşturulmalıdır. Kamu denetçiliği ve İnsan Hakları Kurulu Başkanlığı kurumları bu alanda kullanılabilir.”, “Çocukların karar alma mekanizmalarına katılımı güçlendirilmelidir.”, “Çocuklara

yönelik hizmet sunumunda ve hizmetlerden yararlanmada eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır.”, “Çocuklara sürdürülebilir çevre bilinci kazandırılmalıdır.”, “Engelli çocukların toplumsal yaşama katılmaları önündeki engeller kaldırılmalıdır.”, “Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olarak belirlenen; sokakta, sanayide ağır ve tehlikeli işlerde ve aile işleri dışında mevsimlik, gezici, geçici tarım işlerinde çalışma biçimleri tamamen ortadan kaldırılmalıdır.” olarak belirlenmiş ve hedeflere yönelik olarak, “Mevzuat Düzenlemeleri” ve “Kurumsal Düzenlemeler” in gerekliliğine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

“Ülkemiz çocuklarının fiziksel, ruhsal ve bilişsel gelişimlerinin sağlıklı olabilmesi için çocukların biyo-psiko-sosyal gelişimi, çocuklara yönelik risklerin önlenmesi, çocuk koruma sistemi ve yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkilerinin azaltılması çerçevesinde gerekli tedbirler alınarak ilgili hizmet ve uygulamalar hayata geçirilmelidir.” denilerek (www.kalkinma.gov.tr, 2015), söz konusu alanlara ilişkin önerilere yer verilmiş ve çocuklara ilişkin politikaların iyileştirilmesi ile:

Modern çocukluk anlayışı gereğince, çocukları aktif vatandaşlar ve toplumsal yaşamın öznelere olarak gören bir işleyiş kurulması, orta ve uzun vadede her açıdan toplumsal yapının güçlenmesi anlamına gelmektedir. Bu kapsamda koruyucu destekleyici bir politika ve hizmet bütünü oluşturmak, kalkınma için temel olan insan gücü potansiyelini gerçekleştirmenin ilk adımı olarak görülebilir.

Öte yandan çocukların yaşam kalitesi üzerine odaklanmak, sosyal adalet ve ihtiyaç kavramı üzerinde işleyen bir hizmet süreci oluşturmak toplumsal barışın inşası için olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Dahası, çocukların gelişim potansiyellerine yatırım yapmak, toplumsal yapıyı zenginleştirmenin araçlarından birisidir.

Bunun dışında, çocukları olası risklerden koruyacak bir hizmet ağı yaratmak, ileride ortaya çıkabilecek, toplumsal yapıyı tehdit edecek, bir arada yaşama kültürünü yaralayacak sorunların ortaya çıkmasını engelleyecektir. (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

denilerek ülke gelişmesine katkısına değinilmiştir.

2.4.4. I. Türkiye Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2013-2017)

Misyonu, “Çocuğun yüksek yararının bütün yararlardan öncelikli olduğu kabul edilerek; çocuğun yaşama, gelişme, korunma, katılım ve ayrımcılığın önlenmesi haklarını esas alan, bir çocuk hakları kültürünün yaşanmasını temin etmektir.” şeklinde ifade edilen söz konusu eylem planı, çocuklara verilen

hizmetlerin kapsayıcı, çocuk refahı odaklı ve bütüncül bir vizyona sahip olmaması nedeniyle “bütün çocukların refahını sağlamayı, yaşam kalitesini yükseltmeyi ve yaşama, gelişme, korunma, katılım gibi temel haklarını en üst düzeyde yaşayabilmelerini sağlamayı” hedefleyerek hazırlanmıştır (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015).

Söz konusu hedeflere ulaşılabilmesi için; “Çocuğa saygıyı ve çocuk hakları kültürünü geliştirmek”, “Çocuk haklarına ilişkin karar süreçlerine bütün çocukların katılımını sağlamak”, “Çocuğun doğduğu, büyüdüğü ve yetiştiği ortamını korumak ve fiziksel çevreyi iyileştirmek”, “Çocuk hakları kültürü çerçevesinde eğitim politika ve programları geliştirmek”, “Sağlık hizmetlerini geliştirmek”, “Aileye ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmetlerini geliştirmek”, “Çocuk adalet sistemini iyileştirmek”, “Çocuk dostu bir medya oluşturmak”, “Etkin bir denetleme, izleme ve değerlendirme sistemi kurmak” gibi stratejik amaçlar oluşturulmuş, sorumlu ve ilgili kurumların belirlenen hedeflere yönelik faaliyetleri için süreler öngörülmüştür (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015).

Vizyonu, “Çocuğun yüksek yararının bütün yararlardan öncelikli olduğunu kabul ederek, yaşama, gelişme, korunma ve görüşünün alınması hakkı ile ayrımcılığın önlenmesini esas alan, çocuk hakları kültürü temelinde bir çocukluğun yaşandığı Türkiye.” olarak belirlenen söz konusu eylem planının Türkiye’deki çocukların haklarının geliştirilmesi ve korunması ile dünyada da çocuk haklarının izlenmesi ve savunulmasına ilişkin uluslararası işleve sahip bir model içerdiği belirtilmiştir (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015).

Söz konusu plana ilişkin “İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon” başlığı altında “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı başkanlığında toplanan “Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu” tarafından, bu Strateji Belgesi ve Eylem Planının hayata geçirilebilme süreci” izlenerek sonuçlarının değerlendirileceği ve “belgenin takibinden sorumlu kurum/kuruluşlar ile birlikte, belgeyi ulusal ihtiyaçlar ve uluslararası gereklilikleri göz önünde bulundurarak revize” edilebileceği belirtilerek “Eşgüdüm ve işbirliği, sorunların çözümüyle ilgili stratejilerin oluşturulmasında ve

yürütülmesinde önemlidir ve anahtar bir rol oynamaktadır” denilerek konunun paydaşlarla çözümünün önemine dikkat çekilmektedir (www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr, 2015).

2.4.5. Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı (2010-2011)

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin ülkemize 2007 tarihinde imzalanması ve Bakanlar Kurulu’nun 27.05.2009 tarih ve 15137 sayılı kararıyla onaylanması ile doğan hukuki sorumlulukların yerine getirilmesi konusunda özellikle,

Taraf Devletlerce özürülülerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirlerin alınması (www.aile.gov.tr, 2015)

bağlamında erişebilirliğin sağlanması için “öncelikle fiziki çevre şartlarının özürülülere uygunluğu konusunda mevcut durumun ve ihtiyaçların tespit edilmesi, söz konusu ihtiyaçların giderilmesi için yapılması gereken eylemler ve bu eylemlerden sorumlu kuruluşların tespitine yönelik olarak “Ulaşılabilirlik Eylem Planı” hazırlanmıştır (www.aile.gov.tr, 2015).

Eylem planında, Özürülülerin erişebilirliğinin sağlanmasına ilişkin ilk yasal düzenleme ülkemizde 1997 yılında 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılmış ve bu Kararname ile birçok kanunda özürülülere ilişkin düzenleme yapılmış olmasına rağmen, “Mevzuat Düzenlemeleriyle İlgili Aksaklıklar ve Eksiklikler”, “Toplumsal Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Düşüklüğü” ve “Ulaşılabilir Uygulamaların Sayı ve Niteliğinin Düşüklüğü, Finansal Yetersizlikler” nedeniyle ortaya çıkan sorunlara yönelik stratejik hedefler belirlenmiş ve alınacak tedbirlere ilişkin sorumlu ve ilgili kurumlar için süreler öngörülmüştür (www.aile.gov.tr, 2015).

2.4.6. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Özürlülere Sunulan Hizmetlerin Etkinleştirilmesi Çalışma Grubu Raporu

Özürlülere Sunulan Hizmetlerin Etkinleştirilmesi Çalışma Grubu Raporunun I. Bölümünde, bakım hizmetlerine ilişkin mevcut durum analizi yapılarak konuya ilişkin ülkemizde yaşanan sorunlar ele alınmış, hedefler belirlenerek hedeflere yönelik temel politikalar sunulmuş ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. II. ve III. bölümlerde ise, özürlü bireylerin eğitimi ve istihdamı konularına yer verilmiş ülkemizde yaşanan sorunlara yönelik hedefler belirlenerek bu amaçla çözüm önerilerine yer verilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Ulaşılabilirlik/erişebilirlik konusunun ele alındığı IV. bölümde ise, tüm bireylerin toplum hayatına bağımsız eşit ve güvenli katılımında ulaşılabilirliğin en temel hak olduğu konusuna vurgu yapılmış ve bu anlamda evrensel tasarımın önemine dikkat çekilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Bu nedenle binalar, yollar, ulaşım araçları ve okullar, evler, sağlık tesisleri ve işyerleri dâhil diğer kapalı ve açık tüm alanlar, fiziki çevre, ulaşım sistemleri ile elektronik hizmetler ve acil hizmetler de dâhil olmak üzere bilgi ve iletişim teknoloji ve araçlarının ulaşılabilir olması, özürlülerin bağımsız yaşayabilmeleri ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımının sağlanması için zorunlu bulunmaktadır. (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

Raporda; ulaşılabilirlik konusuna ilişkin ilk kez 1997 yılında başlatılan yasal düzenlemeler ile “Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunlu hale getirilmiştir.” denilerek, gerek 2005 yılında yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, gerek Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin 2009 yılında onaylanması ve gerekse Başbakanlık genelgeleri ve talimatları ile süreç hızlandırılmaya çalışılmış olmasına rağmen “merkezi yönetim kurumları ve yerel yönetimler tarafından bütüncül ve sistematik çalışmalara” başlayamaması ve “pek çok kentte yeterli ve doğru uygulama” yapılamaması nedeniyle sorunların çözümüne yönelik Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı’nın (2010- 2011)

hazırlandığından ve sistemli bir uygulamaya geçildiğinden söz edilmektedir (www.kakinma.gov.tr, 2015).

Eylem Planı kapsamında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından; uygulamaya ilişkin kitap, broşür ve kılavuzlar yayınlanmış, birçok ilde, çeşitli kurumlarda, belediyelerde ve üniversitelerde eğitim programları gerçekleştirilmiş, standartların revize edilmesi çalışması yapılmış, teknik bilgilendirme toplantıları, toplu taşıma araçlarının 151 ulaşılabilirliğine ilişkin toplantılar, konferans, sempozyum gibi toplantılar, hissedilebilir yüzey çalışmaları ile tüm illerin katılımını kapsayan “Ulaşılabilirlik Bölgesel Paylaşım Toplantıları” düzenlenmiştir. Ulaşılabilirliğin sağlanmasında mevcut yapıyı çevrenin ulaşılabilirlik düzeyinin belirlenmesi gerekliliğinden yola çıkılarak, pek çok ülkede uygulanan bir yöntem olan; bu süreçte yapılacak çalışmalar konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan kamu kurum ve kuruluşlarına yol göstermek ve ülke genelinde standart tespitlerin yapılabilmesini sağlamak amacıyla oluşturulan tespit formlarının kullanılmasına başlanmıştır. (www.kakinma.gov.tr, 2015)

Rapora göre, bu süreç içinde yapılan düzenlemeler ile özürülülerin ulaşılabilirliğini teşvik eden uygulamalar artmıştır. Ancak, “Ulaşılabilirlik konusunda gerekli ve yeterli yasal düzenlemeler bulunsa da, uygulamaya yönelik çeşitli sorunlar yapıyı çevrenin engelsiz olarak planlanması ve hayata geçirilmesini kısıtlamaktadır.” (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Ülkemizde, ulaşılabilirlikle ilgili “Farkındalık ve Eğitim”, “Binalar ve Açık Alanlar” ile “Ulaşım” konularında hala sorunların yaşandığının belirtildiği raporda, “Bütüncül mevzuat düzenlemelerinin yapılması”nın, “Ulaşılabilir uygulamaların artırılması, bu süreçte STK’ların ve kamuoyu desteğinin sağlanması”nın, “İlköğretimden başlayarak çocukların, yetişkinlerin, teknik elemanların, kamu ile iletişimde bulunan tüm personelin “özürülülük farkındalığı”nın artırılması”nın hedeflendiği belirtilmiş ve bunun için de, engelsiz bir çevre oluşturulmasında ulaşılabilirlik politikaları için evrensel tasarımdan, uluslararası deneyimlerden yararlanmaya kadar ilgili tüm kurumların görüş ve önerilerinin alınarak bütüncül mevzuat çalışmalarının yapılmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

2.4.7. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Onuncu Kalkınma Planının ikinci bölümünde “Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında; yaşam kalitesinin merkeze alındığı yaklaşımlara olan ihtiyaca dikkat çekilerek yaşanabilir mekanlar için önemli bir faktör olan çevresel kalitenin korunması konusuna vurgu yapılmıştır. Başlık altında birçok konu ele alınmış olup, bunlardan “Mekânsal Gelişme ve Planlama” konusunda, toplumda yaşayan dezavantajlı gruplara yönelik “fırsat eşitliğini ve hakkaniyeti gözeten mekânsal planlama ve kentsel tasarım uygulamalar” ı ile yaşanabilirliğin artırılmasına ilişkin politikalar, “Kentsel Altyapı” konusunda, “İçme ve kullanma suyunun tüm yerleşimlerde gerekli kalite ve standartlara uygun şekilde şebekeye verilmesi”, katı atık yönetiminin etkinleştirilerek geri kazanımla elde edilen malzemelerin üretimde kullanılmasının özendirilmesi, “Şehirlerde kanalizasyon ve atık su arıtma altyapısı” nın geliştirilerek arıtılan atık suların kullanımının özendirilmesi, “kent içi ulaşım altyapısının diğer alt yapılarla entegrasyonu”nun güçlendirilmesi, “alternatif ulaşım türlerine yönelik yatırım ve uygulamalar”ın özendirilmesi, “Büyükşehir belediyelerinin mevcut ve planlanan kentiçi raylı sistem projeleri; şehir merkezlerinden geçen demiryolu ana hattına, kentiçi lojistik merkezlerine, şehirlerarası otobüs terminallerine, havalimanlarına ve diğer ulaşım türlerine entegre olabilecek şekilde” planlanması, “Kentiçi ulaşımında trafik yönetimi ve toplu taşıma hizmetlerinde bilgi teknolojileri ve akıllı ulaşım sistemlerinden etkin bir şekilde” faydalanılması, “Kentsel altyapı sistemlerinin oluşturulması ve hizmetlerinin sunumunda vatandaş memnuniyetini, kalite ve verimliliği artırmak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına önem” verilmesine ilişkin politikalar, “Çevrenin Korunması” konusunda, “Sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalarla çevre duyarlılığı ve yaşam kalitesi”nin artırılması, “Sürdürülebilir üretim ve tüketimi desteklemek üzere kamu alımlarında çevre dostu ürünlerin tercih edilmesi” nin özendirilmesi, üretim ve hizmetlerde yenilenebilir çevre dostu uygulamaların desteklenmesi, “Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi” konusunda ise, “Yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi,

izlenmesi, bilgi sistemlerinin oluşturulması; su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ile kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü” nün sağlanması politikalarına vurgu yapılmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2015).

Planda, yaşam kalitesinin kentlerde ve kırsal alanlarda sürdürülebilir bir şekilde yükseltilmesi kapsamında

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının daha da ileriye taşınması için bu alandaki politikaların uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde ilgili kuruluşlar arasında işbirliği, koordinasyon ve veri paylaşımının geliştirilmesi ve özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının rolünün artırılması önem kazanmaktadır. Ayrıca, doğal kaynakların ekonomik değerlerinin belirlenmesi, üretim ve tüketimde çevre standartlarının rekabetçilik ve yeşil büyüme anlayışıyla geliştirilmesi yanında, iklim değişikliğiyle mücadelenin ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir kullanımının da gözetilmesi gereklidir. (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

denilmekte ve

Şehir ve mekân kalitesinin birincil sorumluları olan mahalli idarelerin yönetim ilkesi etrafında yeniden yapılandırılması, mali ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi ve yerindenlik ilkesi gereğince geliştirilmesi önemini korumaktadır. Bu kapsamda, sayısı 16’dan 30’a çıkan ve kırsal alanlar da dâhil bütün il sınırlarını kapsayacak şekilde hizmet sunma yükümlülüğü verilen büyükşehirlerin planlama, örgütlenme ve hizmet sunum modelinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kamu kuruluşları, üniversiteler, kalkınma ajansları, meslek örgütleri, odalar, STK’lar ve özel sektör örgütlerinin hizmet kapasitelerinin geliştirilmesi ve kendi aralarındaki ağ yapılarının güçlendirilmesi de yerel kurumsal kapasitenin önemli unsurlarını oluşturmaktadır. (www.kalkinma.gov.tr, 2015)

denilerek kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında sürdürülebilirlik olgusu ile yerel yönetimlerin ve yerel kurumsal kapasitenin önemine dikkat çekilmektedir.

2.4.8. Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Ve Eylem Planı

Çalışmaları Mayıs 2008’ de başlayan ve 4 Kasım 2010 tarih ve 27749 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmış olan “KENTGES’ in temel amacı, yerleşmelerimizin yaşanabilirlik düzeyinin, mekân ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarının güçlendirilmesine yönelik yol haritasının oluşturulmasıdır.” (www.kentges.gov.tr, 2015).

Ülkemizde kentleşme ve yerleşmeye ilişkin ortaya çıkan “Kentsel Sorunlar ve Kentlerde Kontrolsüz Büyüme”, “Kırsal Gelişme ve Göçler”, “Kentsel Altyapı ve Çevre Sorunları”, “Kentsel Ulaşım Sorunları”, “Planlama Sisteminden Kaynaklanan Sorunlar”, “Yerel Yönetimlerin Kapasiteleri” kapsamında hedefler, stratejiler ve eylemlerin belirlendiği KENTGES’ de sürdürülebilirlik olgusunun mekan boyutuna mekânsal eşitlik ve yaşam kalitesi bağlamında dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda, “Sürdürülebilir Kentleşme ve Yerleşmelere İlişkin İlke ve Değerler;

Doğal kaynakların kullanımında ekolojik dengenin gözetilmesi, Kültürel varlıkların korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi, Doğal ve teknolojik tehlike ve risklerden arındırılmış, sağlıklı, güvenli, nitelikli yaşam çevrelerinin oluşturulması, Yaşayanların güvenli içme suyuna, yeterli altyapıya ve ulaşım imkanlarına erişiminin sağlanması, Kamu hizmetlerinden yararlanmada fırsat eşitliğinin sağlanması, Yerel düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın gerçekleştirilmesi, Toplumsal dayanışma ve bütünleşme kültürünün geliştirilmesi, kentsel yoksulluk ve eşitsizliklerin giderilmesi, Yerel kültürel değerler ve geleneklerin korunup geliştirilmesi, Çok merkezli, yığılmayı önleyen ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklı, dinamik, çekici ve yarışmacı yerleşmeler sisteminin oluşturulması, İklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik sürdürülebilir kent formunun, sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin ve yerleşmelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının geliştirilmesi, Yerleşmelerin planlanmasında, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yer seçimi ve mekânsal dağılımında, çevresel, doğal ve ekolojik eşiklere ve taşıma kapasitesine uyulması, Yerleşmelerde, tüketim kalıplarının doğal ve kültürel çevre üzerindeki etkilerini azaltacak yöntemlerin teşvik edilmesi, Yerleşmelerde yaşam ve mekân kalitesini geliştirmeye, mekânsal ve toplumsal eşitsizlikleri gidermeye yönelik araçların geliştirilmesi ve başarı göstergeleri ile izlenmesi, Yerleşmelerde ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişmelerin yaşam destek sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi, İşbirliği ve dayanışma kültürü için katılım yöntemlerinin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması, Yerel Yönetimlerin hizmet sunumunda, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve verimliliğin esas alınmasıdır. (www.kentges.gov.tr, 2015)

“Kentleşmenin yapısal sorunlarının çözümüne, sağlıklı, dengeli ve yaşanabilir kentsel gelişmenin sağlanmasına yönelik ilke, strateji ve eylemleri ortaya koyan ve bunların uygulama esaslarını belirleyen ve bir eylem programına bağlayan ulusal bir doküman” olan KENTGES, kentlerde mekânsal yaşam kalitesinin artırılması ve planlama sisteminin yapılandırılması ile ekonomik ve toplumsal yapının güçlenmesine ilişkin ihtiyacın artması nedeniyle oluşturulmuş olan ulusal politikalar kapsamında, uluslararası politika ve öneriler de dikkate alınarak hazırlanmış ve “Mekânsal Planlama Sisteminin Yeniden Yapılandırılması”, “Yerleşmelerin Mekân ve Yaşam Kalitesinin Artırılması” ve “Yerleşmelerin

Ekonomik ve Toplumsal Yapılarının Güçlendirilmesi” ana ekseninde toplanan stratejiler belirlenmiştir (www.kentges.gov.tr, 2015).

Yerleşme ve şehirlerin 2023 yılına kadar yaşanabilirlik düzeyinin yükseltilmesinin amaçlandığı KENTGES’ de özellikle, planlama sistemi, kent içi ulaşım ve alt yapı, kentsel sosyal donatı, açık ve yeşil alanlar, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kentsel dönüşüm, toplum ve mekan güvenliği, çevre duyarlı yaşam ortamı, göç ve sosyal politikalar, kentsel hizmetlere muhtaç ve dezavantajlı grupların erişebilirliği, katılım, vb. konularda strateji ve eylemler ortaya konularak sürdürülebilir kentleşmenin sağlanabilmesinde bütüncül yaklaşımlar benimsenmiştir. Bu bağlamda, “KENTGES’te yer alan bazı eylemler 2023 yılına kadar sürekli gerçekleşmesi gereken eylemler bazıları ise çeşitli kurumsal yapılanma ve mevzuat düzenlemelerini içeren bir defalık eylemlerdir (www.kentges.gov.tr, 2015).

KENTGES’ de belirlenen eylemlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu olan kurumların yükümlülükleri KENTGES Yıllık Faaliyet Raporu 2011’ de ve KENTGES 2012-2013 Yarı Yıl Faaliyet Raporunda Orman ve Su İşleri Bakanlığının dışında aynı olup bunlar; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Belediyeler, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, YÖK, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı (Doğal Afet Sigortaları Kurumu), TÜBİTAK, TOKİ Başkanlığı, Valiliklerdir (www.kentges.gov.tr, 2015).

2011 yılı Faaliyet Raporunda “Orman ve Su Bakanlığı” için, “Yağmur suyu kullanımına yönelik mevzuat hazırlamak” yükümlülüğü 2012-2013 Yarı Yıl Faaliyet Raporunda “Orman ve Su İşleri Bakanlığı” adı altında “Özellikle su kirliliğini ölçme, izleme ve bilgilendirme alt yapısını geliştirmek” ve “Özellikle milli parklarda koruma amaçlı uyarı sistemleri geliştirmek” olarak verilmiştir (www.kentges.gov.tr, 2015).

Büyük bir bölümü merkezi kurumların sorumluluğunda olan KENTGES eylemlerine ilişkin elde edilen gelişmeler 2012-2013 Yarı Yıl Faaliyet Raporunda verilmiş olup, bu eylemlere ilişkin elde edilen gelişmelerden bazıları; “Mekânsal Planlamada Koordinasyonu Sağlayan Bir Bakanlık Oluşturulması” hedef başlığı altında; “04.07.2011 tarihinde 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kurulmuş...”, olduğu, “Coğrafi Bilgi Sistemleri” (CBS) hedef başlığı altında;

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca ulusal coğrafi bilgi sistemi ve mekânsal planlama portalının kurulmasına ve işletilmesine yönelik geliştirilen Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Altyapısı Kurulumu Projesi kapsamında; Kurumsal ve Veri Gereksinim Analizi Raporu, Portal Yer Seçimi Analizi Raporu, Portal Paydaş Sorumluluk Analizi Raporu, Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Altyapısı Kurulması ve Yönetilmesine Dair Kanun Taslağı ve Metaveri Raporu hazırlanmıştır...Bakanlıkça gerçekleştirilen Kent Bilgi Sistemlerinin Standartlarının Belirlenmesi Projesi kapsamında; taslak “Kent Bilgi Sistemi Yönetmeliği”, “İdari ve Mali Modelleme Raporu” ve Yerel Yönetimlerin kuracakları Kent Bilgi Sistemleri için “Tek Tip Şartname” ve Metaveri Raporu hazırlanmış...

olduğu, “Yaya ve Bisiklet Yolları” hedef başlığı altında;

“Belediyeler anketi sonuçlarından Büyükşehir ilçe belediyelerinin bisiklet yolu yapımı konusunda da daha aktif olduğu Bu doğrultuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın 07.03.2012 tarihli ve B.09.0.ÇYG.0.12.02.00-125.02/1230 sayılı Bisiklet Yolu Projeleri Finansal Destek Yazısı ile “motorlu taşıt kaynaklı hava kirliliği ve iklim değişikliğine neden olan kirleticilerin azaltılması amacıyla” bisiklet yollarının yaygınlaştırılmasına yönelik hazırlanan projelerin desteklendiği...”

şeklinde verilmiştir. Söz konusu raporda, “KENTGES kapsamında yapılan çalışmalar yıllık raporlar halinde yayınlanmaktadır” denilmiş olmasına rağmen, söz konusu eylemlere ilişkin yeni faaliyet raporlarına yer verilmemiştir (www.kentges.gov.tr, 2015).

Öte yandan, anket yöntemi ile izlenen belediyelerin KENTGES hedeflerine göre durumu 2011 yılı için, Büyükşehir belediyelerinin “...planlama ve arazi kullanımı, yeşil alanlar, ulaşım, altyapı ve atık yönetimi, yenilenebilir enerji, kentsel dönüşüm, afet ve konut gibi konularda ise önemli ölçüde merkezi idare ile işbirliğine ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.” (www.kentges.gov.tr, 2015). Temel kentsel hizmetlere ilişkin konularda Büyükşehir belediyelerinin il ve ilçe belediyelerine

nispeten ileri olmasına rağmen “sakınım planı veya kentsel risk yönetimi, tasarım rehberleri, kent bilgi sistemi, yenilenebilir enerjinin kullanılması, yolculuk süresinin kısaltılması”na ilişkin belirlenen hedeflerin oldukça gerisinde olduğu, bu sorunun merkezi yönetimle işbirliğinin sağlanması ile çözülebileceği bildirilmiştir. İl belediyelerinin “teknik kapasite ve sosyal hizmetler, kent kimliği, kültürel miras ve kentlilik bilinci konuları”nda teknik kapasite desteğinin ve işbirliğinin sağlanması halinde KENTGES hedeflerini gerçekleştirebileceği belirtilmiştir. İl ve ilçe belediyelerinin ise, “altyapı, ulaşım ana planı, atık yönetimi, enerji, afet zararlarını azaltma, yeşil alanlar, katılım, kent kimliği ve sosyal hizmetler açısından” KENTGES hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik desteğe ihtiyaçlarının olduğu belirtilmiş, bu kapsamda kapasitenin artırılması için merkezi idarenin rolüne dikkat çekilmiştir (www.kentges.gov.tr, 2015).

KENTGES’ in başarısının özellikle belediyelerin uygulamadaki başarısına bağlı olduğuna vurgu yapılmış olmasına rağmen, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın ilgili web sitesinde 2011 KENTGES Belediyeler Anketi Özet Raporunun dışında yeni bir rapora yer verilmemiştir (www.kentges.gov.tr, 2015).

2.5. YAŞANABİLİR KENTLERİN OLUŞMASINDA SORUMLULUĞU OLAN KAMU KURUMLARI

2.5.1. 2.5.1 Merkezi İdari Sistem İçerisindeki Kurumlar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın görevleri; Yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak, uygulamaları izlemek ve denetlemek,” “Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi ile çevre kirliliğinin önlenmesi için prensip ve politikalar tespit etmek, standart ve ölçütler geliştirmek, programlar hazırlamak”, “Faaliyetleri sonucu alıcı ortamlara katı, sıvı ve gaz halde atık bırakarak kirlilik oluşturan veya oluşturmaları muhtemel her türlü tesis ve faaliyetin, çevresel etkilerini değerlendirmek”, “Her tür ve ölçekteki fiziki planlara ve bunların uygulanmasına yönelik temel ilke, strateji ve standartları

belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamak”, “Mekânsal strateji planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle hazırlamak ve mahalli idarelerin plan kararlarının bu stratejilere uygunluğunu denetlemek.”, “Yapı denetimi sistemini oluşturmak ve yapılarda enerji verimliliğini artıran düzenlemeleri yapmak, yönetmek, izlemek”, “Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek”, “...Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, mahalli idarelerin planlama, harita, altyapı ve üstyapıya ilişkin faaliyetleri ile ilgili kent bilgi sistemlerinin kurulması, kullanılması ve Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi ile entegre olmasını desteklemek.”, “Bakanlığın görev alanına giren konularda mahalli idarelerin idari ve teknik kapasitesinin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmak ve bunlara teknik destek sağlamak.”, “Küresel iklim değişikliği ve bununla ilgili gerekli tedbirlerin alınması için plan ve politikaları belirlemek.”, “Bakanlığın görev alanına giren konularda uluslararası çalışmaların izlenmesi ve bunlara katkıda bulunulması amacıyla ulusal düzeyde yapılan hazırlıkları ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde yürütmek.” (www.csb.gov.tr, 2015) olup, Çevre, Yapı Denetimi ve İmar Kanunları kapsamında hazırlanan Katı Atıkların Kontrolü, Su Kirliliği Kontrolü, Yapı Denetimi Uygulama, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi, Çevre Denetimi, Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi, Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında, Çevresel Etki Değerlendirmesi, Şehir İçi Yollarda Bisiklet Yolları, Bisiklet İstasyonları ve Bisiklet Park Yerleri Tasarımına ve Yapımına Dair, vb. Yönetmelikleri uygulamak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Bakanlığın söz konusu politikalarına ilişkin çevre uygulamaları başlığı altında gerçekleştirilen uygulamaları; “İklim Değişikliği Ulusal Plan Uygulaması”, “Atıksu Arıtma Tesisleri Bilgi Sistemi”, “Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı”, “Atık Ambalaj Bilgi Sistemi”, “E-ÇED”, “Ulusal Emisyon (Baca Gazı) İzleme Ağı”, “Atık Yönetim Uygulaması”, şehircilik uygulamaları başlığı altında gerçekleştirilen uygulamaları;

“Yapı Denetim Sistemi”, “Binalarda Enerji Kimlik Belgesi Uygulaması”, (www.mevzuat.gov.tr, 2015) bulunmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı’ nın görevleri; “Bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının iktisadi, sosyal ve kültürel politikayı ilgilendiren faaliyetlerinde koordinasyonu sağlamak, uygulamayı etkin bir biçimde yönlendirmek ve bu konularda Hükümete müşavirlik yapmak.”, “Uluslararası kuruluşlarla iletişim içerisinde çalışarak ileriye dönük stratejiler geliştirmek ve topluma perspektif sağlayan politika önerilerini katılımcı bir yaklaşımla belirleyerek özel kesim için orta ve uzun dönemde belirsizlikleri giderici genel bir yönlendirme görevini yerine getirmek.”, “Kalkınma planlarının ve yıllık programların başarı ile uygulanabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların ve mahalli idarelerin kuruluş ve işleyişlerinin iyileştirilmesi konusunda görüş ve tekliflerde bulunmak,” tır. Bu bağlamda 2007/11942 Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı arasında imzalanan “Türkiye’ de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi” projesi onaylanmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2015). Bakanlığın faaliyet konularına ilişkin “İKİS (İl Koordinasyon ve İzleme Sistemi)”, “SODES Bilgi Sistemi (SODES BİS)” (www.kalkinma.gov.tr, 2015) gibi uygulamaları bulunmaktadır.

İçişleri Bakanlığı’ nın görevleri; “Bakanlığa bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak”, “Ülkenin idari bölümlere ayrılması, il ve ilçelerin genel idarelerini, mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek” olup, Yerel Gündem 21 süreçlerinin gelişmesinde katkıda bulunmuştur (www.mevzuat.gov.tr, 2015). Ayrıca, “Demokratik haklar ile kişi hak ve özgürlüklerinin vatandaşlar tarafından kullanımını teminat altına almak”, “İçişleri Bakanlığı ile vali ve kaymakamların kolluk birimleri üzerinde var olan denetim ve gözetim yetkilerini etkin bir şekilde kullanmak”, “Şeffaf, katılımcı, vatandaş odaklı bir sivil gözetim sistemi oluşturmak” ve “Temel hak ve özgürlüklerin daha geniş ve etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak” amacıyla

“Sivil Gözetim Projesi”, “araç içi acil çağrı sistemini oluşturmak ve uygulama birliği altyapısını gerçekleştirmek” amacıyla “HeERO Projesi”, (www.mevzuat.gov.tr, 2015) gibi projeleri yürütmektedir.

Aile ve sosyal politikalar bakanlığı'nın görevleri; “Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek,” “Özürülülerin ve yaşlıların her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı toplumsal hayata ayrımcılığa uğramadan ve etkin bir biçimde katılmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek,” “Sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki uluslararası gelişmeleri ve faaliyetleri izlemek, bunlara katkı vermek ve yürütülecek çalışmalarda yararlanmak üzere değerlendirmek, bu alanda taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve anlaşmaların ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.” olup, Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, Engelliler Hakkında Kanun, vb. kanunları kapsamında hazırlanan Erişebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği, vb. Yönetmelikleri uygulamak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir (www.aile.gov.tr, 2015).

Bakanlığın söz konusu politikalarına ilişkin; “Engelli Bakım Hizmetleri”, “Yaşlı Bakım Hizmetleri”, “Çocuk Destek Merkezleri” bulunmakta olup, “ANKA Çocuk Destek Programı”, “Erişebilirlik Destek Projesi”, “EDES (Engelliler Destek Programı)”, “ÖDES (Özürülüler Destek Programı)” yürütülmekte ve “yerel yönetimlerin yaşlılık alanındaki çalışmalarını yaygınlaştırmak ve yerelde çözüm önerilerinin geliştirilmesini valiliklerin ve belediyelerin eşgüdümü ile daha etkin kılmak” ve teşviki artırmak amacıyla “Yaşlı Dostu Kentler Ödülleri” verilmektedir. Ayrıca, “Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları” tarafından “resmi binalar ile ibadet yerleri, özel eğitim, özel sağlık tesisleri, sinema, tiyatro, opera, müze, kütüphane, konferans salonu gibi kültürel binalar ile gazino, düğün salonu gibi eğlence yapıları, otel, özel yurt, iş hanı, büro, pasaj, çarşı, alışveriş merkezi gibi ticari yapılar, spor tesisleri, yüzme havuzu, genel otopark ve buna benzer umuma ait binalar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve

benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ve toplu taşıma araçlarında” erişebilirlik tedbirlerinin alınıp alınmadığı konusunda takip ve denetim yürütülmektedir (www.aile.gov.tr, 2015).

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın görevleri; “Ulaştırma ve denizcilik iş ve hizmetleriyle ilgili altyapı, şebeke, sistem ve hizmetleri ticari, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, teknik gelişmelere uygun olarak planlamak, kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek ve geliştirmek.”, “Ulaştırma, denizcilik, haberleşme, posta, havacılık ve uzay teknolojileri iş ve hizmetlerinin gerektirdiği uluslararası ilişkileri yürütmek, anlaşmalar yapmak ve bu alanlarda uluslararası mevzuatın gerektirmesi halinde mevzuat uyumunu sağlamak.”, “Evrensel hizmet politikalarını ilgili kanunların hükümleri dahilinde ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik şartlarına göre belirlemek, evrensel hizmetin yürütülmesini sağlayacak esasları tespit etmek, uygulanmasını takip etmek ve net maliyetiyle ilgili hesapları onaylamak.” olup, Karayolları Trafik Kanunu, Elektronik Haberleşme Kanunu, vb. Kanunları kapsamında hazırlanan Karayolu Trafik Yönetmeliği, Otopark Yönetmeliği, Karayolu Taşıma Yönetmeliği, vb. Yönetmelikleri uygulamak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir (www.udhb.gov.tr, 2015).

Enerji ve Tabii Kaynakla Bakanlığı'nın görevleri; “Enerji ve tabii kaynakların ülke yararına, teknik icaplara ve ekonomik gelişmelere uygun olarak araştırılması, işletilmesi, geliştirilmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve korunması amacıyla genel politika esaslarının tespit ve tayinine yardımcı olmak, gerekli programları yapmak, plan ve projeleri hazırlamak veya hazırlatmak”, “Yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi ve enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik politikaların ve stratejilerin belirlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak” olup, Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun kapsamında uygulamalarda bulunmakla görevlidir (www.enerji.gov.tr, 2015).

2.5.2. Yerel Yönetimler

İnsan yaşamı ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi bağlamında insan yaşamıyla ilgili birçok konu yerel yönetimlerin sorumluluk alanına girmekte olup, sorunların kaynağında yer almaları nedeniyle çözümünde de yerel yönetimler en etkili kuruluşlar olarak kaşımıza çıkmaktadırlar. Bu nedenle, kaliteli içme ve kullanma suyunun temininden hava kirliliğinin önlenmesine, kentsel fiziki planlamalardan erişebilirliğin sağlanmasına kadar çevreye ilişkin stratejilerin yaşama geçirilmesi bireysel, toplumsal ve ulusal düzeyde işbirliği ve davranış birliğini gerekli kılmaktadır (Zengin, 2009: 117-118).

Ülkemizde yerel yönetim birimleri olarak, belediye teşkilatları, il özel idaresi ve köyler bulunmaktadır. Uluslararası metinlerde yer alan hükümler doğrultusunda hazırlanan ve katılımcı demokrasi, açıklık ve bilgi edinme hakkı konularında yenilikler getirerek “kent konseyi”, “gönüllü katılım”, “stratejik planlama” ve “hemşehri hukuku” gibi katılım yollarının benimsendiği 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu’nun 14. Maddesinde, belediyenin görevleri ve sorumluluklarına ilişkin genel olarak iki madde yer verilmiş olup; “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları...(www.mevzuat.gov.tr, 2015)

yapar yaptırır denilmektedir. Ayrıca 15. Maddede belediyelerin yetki ve imtiyazları başlığı altında; “Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek”, “Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak” ve “Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat

malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak” konularına yer verilmiştir (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Ayrıca, 1997 yılından bu yana yürütülen Yerel Gündem oluşumlarından olan kent konseyleri etkin, katılımcı ve desantralize bir yapı öngörmektedir ki, Yerel Gündem “sürdürülebilir kalkınma” için tüm aktörlerin kapsandığı yerelden globale yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik bir süreci ortaya koymaktadır (Üzan, 1999: 96-101). Nitekim “Kent Konseyi Yönetmeliği”nin amacı da şu şekilde tanımlanmıştır:

kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemek (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Öte yandan 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile anakentlerin yönetimine ilişkin, “Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak...”, “Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek”, “Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak”, “Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek”, “Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek”, “Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek”, “Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma

sonunda üretilen suları pazarlamak”, “Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak”, “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek” (www.mevzuat.gov.tr, 2015) ve

Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynaktan toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek...(www.mevzuat.gov.tr, 2015)

hükümleri ile belediyelere önemli görevler verilerek, genel olarak kentsel yaşam kalitesini belirleyen yaşanabilir kent kriterlerinden olan çevre, sağlık, dolaşım ve ulaşım, katıl ve eşitliğe ilişkin sorumluluklara dikkat çekilmektedir.

Diğer taraftan, gerek kırsal gerekse kentsel nitelikli olması bağlamında il halkına yönelik hizmetleri sağlamakla görevli olan (Keleş, 2014:171) İl Özel İdarelerinin görev ve sorumlulukları 5302 sayılı Kanun’la düzenlenmiş olup, “Bu görevlerin genel niteliği, “yerel ve ortak” (mahalli ve müşterek) bir özelliğe sahip olmalarıdır.” (Keleş, 2014: 173). Söz konusu görev ve sorumluluklar kanununun 6. Maddesinde; “ İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- a) Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde (www.mevzuat.gov.tr, 2015),
- b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma (...); orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Ayrıca;

...İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır. (Ek cümle: 1/7/2006-5538/26 md.) Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır. (www.mevzuat.gov.tr, 2015)

hükmü ile de il çevre düzenine ilişkin planlar konusunda görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. “İl özel idaresi hizmetlerine gönüllü katılım” başlıklı 65. Maddesinde “İl özel idaresi sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulanır.” denilmekte olup (www.mevzuat.gov.tr, 2015), halkın gönüllü katılımı sağlanarak katılımcılık ve sürdürülebilirlik ilkelerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir (Erdoğan, 2015: 30). Keleş’ e göre ise (2014:193), “Bu türlü izlencelerden beklenen işlev, dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmaktır.”

Öte yandan, en küçük ölçekteki yerel yönetim birimleri olan köy yönetimine ilişkin görevler 442 sayılı Köy Kanunu ile düzenlenmiş olup, köye ait işler mecburi ve isteğe bağlı işler olarak ikiye ayrılmıştır. Köylünün mecburi işleri; “Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürettiği için her şeyden evvel köy sınırı dahilindeki su birikintilerini kurutmak”, “Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süprütülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek”, “Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak”, “Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak ve köyün münasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı veya lağımlı bir (hela) yapmak”, “Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmayarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak”, “ Köyde evlerin

etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her ev kendi önünü süpürmek”, “Köy meydanının bir tarafında ihtiyar meclisinin toplanıp köyün işlerini görüşmeleri için bir köy odası yapmak”, şeklinde 37 fıkroda, köylünün isteğine bağlı olan işler ise; “Köyün evlerinde ahırları odalardan ayrı bir yere yapmak”, “Ev, ahır, hela duvarlarının iç ve dışları senede bir defa badanalanmak”, “Her köyün bir başından öbür başına kadar olan yolları taş kaldırma ile döşemek”, “Köyde bir çamaşırılık yapmak”, “Köyde bir hamam yapmak”, “Köyün sınırı içinde münasip yerlerde ve tepelerde orman yetiştirmek”, “Köyü, kasaba ve komşu köylere bitiştiren yolların iki kenarına ağaç dikmek ve köy sınırı içindeki yabani ağaçları aşılacak”, “Yemeklik ve para ile köy fukarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen vesairesinin tedarikine çalışmak”, şeklinde 32 fıkroda hükme bağlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2015).

Söz konusu kanunun 1924 tarihli olmasına karşılık insanların yaşamlarını sürdürdükleri köy yerlerinde sağlığı, düzeni ve huzuru sağlama bağlamında daha yaşanabilir bir çevrenin oluşturulmasının hedeflendiği ortadadır. Ancak gelinen süreçte söz konusu mevzuatın günün koşullarını karşılamakta yeterli olduğu söylenemez (Erdoğan, 2015: 24-25).

3. BÖLÜM

ANKARA KENT MERKEZİNİN “YAŞANABİLİR KENT” KAVRAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NIN YAŞANABİLİR KENT YÖNETİM STRATEJİSİ VE UYGULAMALAR

Dünyada birçok boyutta yaşanan dönüşüm süreci, kentlerin ve yerel yönetimlerin önemini gittikçe artırmaktadır. Yaşanan bu süreç kuşkusuz yerel yönetim birimlerinin hizmet verdiği alanda yaşayan insan topluluğunun yaşam kalitesini etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Bu anlamda kentlerin yaşanabilir ve yaşam kalitesinin yüksek olmasında yerel yönetişimin önemi büyüktür. Bu bölümde Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılı stratejik planı¹ ile bu yılları kapsayan faaliyet raporları verileri dikkate alınarak kamu hizmeti sunumu, daha önce belirlediğimiz yaşanabilir kent parametreleri kapsamında değerlendirilecektir.

3.1.1. Sağlık

Tüm kentlilerin beden ve ruh sağlığının korunmasına yönelik koşulların sağlandığı kentsel çevrede yaşamak en temel hakkıdır ve kaliteli kent yapısı insan sağlığı için temel niteliğindedir. Bu nedenle hava, su, toprak kirlenmesinin önlenmesinden güvenli ve sağlıklı bir biçimde sunulan temel ihtiyaç maddelerine ve temel altyapı hizmetlerine kadar kentsel yaşam kalitesi toplum sağlığı için önem taşımaktadır. Stratejik plana bu bağlamda baktığımızda; “Havası daha temiz bir Ankara için her türlü önlemi almak” stratejik amacına yönelik, “Doğalgazı yaygınlaştırmak, Kentteki toplu aşım araçları başta olmak üzere tüm araçların egzoz emisyonlarına dikkat etmek, Kaçak kömür kullanılmasını engellemek, bu konudaki

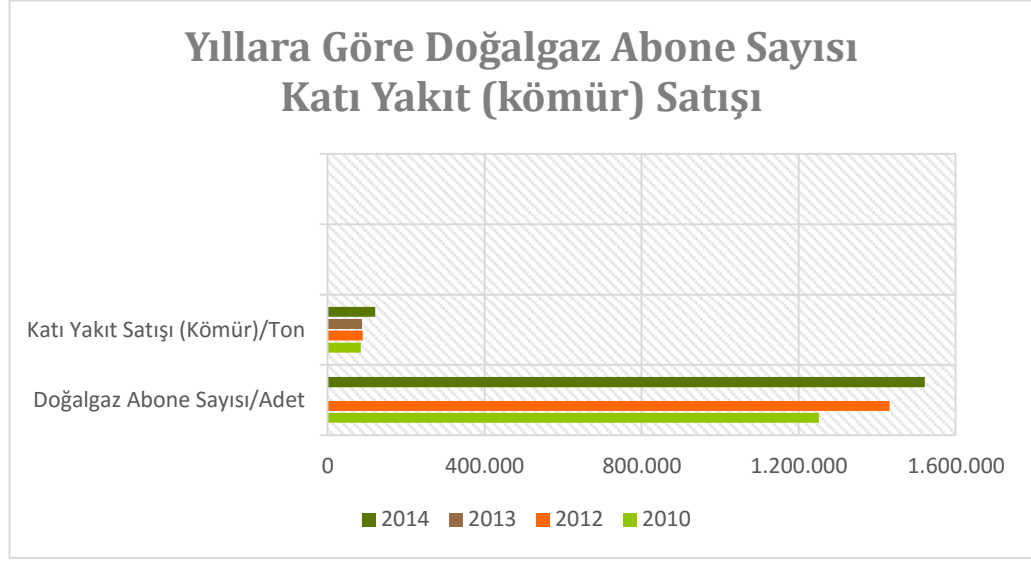
---

¹ Söz konusu belediyenin Stratejik Planları 5'er yıllık hazırlandığından bu yılları içeren Faaliyet Raporları ele alınmıştır.

yetkilerin tamamının belediyelere verilmesini temin etmek, Ağaç sayısını artırmak, Belediye Kanununda değişiklik yapılarak, yıllık baca temizliklerini zorunlu hale getirmek. Uymayanlara ağır para cezaları vermek, Belediye Kanununda değişiklik yapılarak filtre kullanmak zorunda olan fabrikalara en ufak ihmaliinde kapatma cezası verebilmek, Çevre Kanununda değişiklik yapılmak sureti ile çevre ile ilgili yetkilerin bakanlık müsaadesi ile değil direk olarak belediyelere verilmesini sağlamak ve Hayvancılığı kent dışına taşıyarak insanları pis kokulardan ve sinekten kurtarmak” hedeflerinin belirlendiği görülmektedir.(Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan)

Stratejik plan kapsamında belirlenen hedeflerden faaliyet raporlarında sadece “Ağaç sayısını artırmak” ve “Hayvancılığı kent dışına taşıyarak insanları pis kokulardan ve sinekten kurtarma” hedeflerine yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları, Amaç 9)

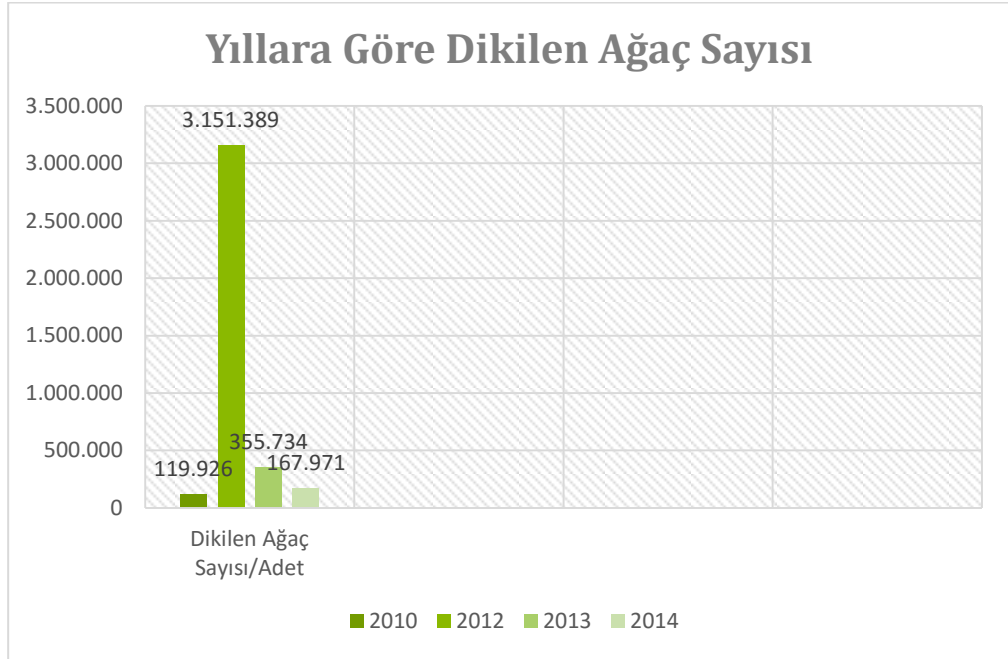
Havası temiz bir Ankara için doğalgazı yaygınlaştırmak hedefine yönelik belirlenen performans göstergesine yalnızca 2010 yılı faaliyet raporunda yer verilmiş olup bu kapsamda abone sayısı 1.251.765 adet olarak verilmiştir. Bu sayı 2012 yılı için 1.431.532 (Ankara Kalkınma Ajansı İstatistiklerle Ankara, 2013) ve 2014 yılı için 1.521.409 (EPDK Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu, 2014) dur. Diğer taraftan söz konusu faaliyet raporlarında 2010 yılı için 85.000 ton kömür yardımı yapıldığı, 2012 yılında 90.000 ton, 2013 yılında 88.412 ton ve 2014 yılında 121.734 ton kömür satışı yapıldığı bildirilmektedir. Hava kalitesinin artırılmasına yönelik yapılan çalışmalarda doğalgaz abone sayısında yıllara göre artış olmasına koşut ısınma amaçlı katı yakıt kullanımında azalma beklenirken genel olarak artışın olduğu görülmektedir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları)

Şekil 1: Yıllara göre doğalgaz abone sayısı ve katı yakıt satışı

Ayrıca, 2010 yılı faaliyet raporunda, tamamı doğalgazla çalışan otobüsler, otobüs filosuna yeni katılacak araçlarda CNG' li sistem ve elektrikli taksilerin kullanımının teşvikine yönelik çalışmalara yer verilmiş ve 2013 yılında da 1340 doğalgazlı otobüs sayısı ile “Avrupa'nın en çevreci filosu” ödülünün alındığı bildirilmektedir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2013 Faaliyet Raporları)

Yine havası temiz bir Ankara için, 2010 yılında 119.926 adet, 2012 yılında 3.151.389 adet, 2013 yılında 355.734 adet, 2014 yılında ise 167.971 adet ağaç dikildiği, yaz aylarında kötü koku ve zararlı böcekten kurtulmak amacıyla hayvancılık faaliyetlerinin kent dışına taşındığı ve vektörle mücadele için ilaçlama yapıldığı bildirilmektedir. Buna göre, 2014 yılına kadar yıllara göre dikilen ağaç sayısında artış olmuş, 2014 yılında dikilen ağaç sayısında azalma olmasına rağmen hedefin gerçekleşme durumu 116% olarak verilmiştir. “Hayvancılığı kent dışına taşıyarak insanları pis kokulardan ve sinekten kurtarma” hedefi için belirlenen “hayata geçirilen hayvan organize bölge sayısı” performans göstergesi için bir çalışmaya rastlanmamıştır. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları)

Şekil 2: Yıllara göre dikilen ağaç sayısı

Hava kirliliğinin halk sağlığı üzerine etkileri çok net biliniyor olmakla beraber, “AB hava kalitesi mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları sonucunda yürürlüğe giren “Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği” nin yerel ölçekte uygulanması” ve

ülkemizde seçilen büyükşehirlerdeki (Gaziantep, Adana, Mersin, Samsun, Ankara ve Erzurum) hava kirliliğinin bilimsel olarak tespit edilerek illerdeki hava kalitesinin değerlendirilmesi, yerel ölçekte sorumlu kurum ve kuruluşların kapasitelerinin artırılarak proje çıktılarını doğrultusunda eylem planlarının hazırlanması ve hava kirliliğinin olumsuz sağlık etkileri konusunda paydaşların ve halkın bilgilendirilmesi için teknik destek verilmesi (Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme Raporu; 2013)

amacıyla yürütülen proje kapsamındaki çalışmalara Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın katılmamış olduğu bildirilmektedir (Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme Raporu; 2013). Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme raporunda,

Hızla kentleşen Ankara'da özellikle kış sezonunda meteorolojik şartlara da bağlı olarak hava kirliliği görülmektedir. Kentin topoğrafik yapısı, hızlı nüfus artışı, ısıtma sisteminde kullanılan kalitesiz yakıtlar ile düşük vasıflı yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan

kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması ve kullanılan yakma sistemlerinin işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmamasına ek olarak bir çanak şeklinde olan kentin yıllık ortalama rüzgâr hızının çok düşük olması, kentin hâkim rüzgâr yönü olan kuzey ve kuzeydoğu yönlerinde çok katlı yapılaşmaya gidilmesi, kent içi ulaşımın vadi ortasında kesişen iki ana hat üzerinde kilitlemiş olması, motorlu taşıt sayılarının artması ve egzoz gazlarının katkısını arttırmaktadır. Meteorolojik etkilerde kirleticilerin şehir üzerinde toplanmasına ve kirlilik düzeylerinin artmasına sebep olmaktadır. (Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme Raporu; 2013)

denilmektedir. Rapora göre ayrıca,

Kentair projesi kapsamında yapılan hesaplamalar ile Ankara ilinin kirlilik miktarları hesaplanmış olup, evsel ısınma kaynaklı kirlilik ilk sırada yer almaktadır onu trafik ve az bir etki ile de sanayi takip etmektedir.” denilmekte ve raporun tavsiyeler kısmında “...muhtaç hanelere çeşitli kurum ve kuruluşlarca yapılan kömür yardımlarının, hava kalitesi durumu göz önüne alınarak doğalgaz yardımı şeklinde...(Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme Raporu; 2013)

değiştirilebileceğine dikkat çekilmekte ve “Belediyelerin, ildeki ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyon halinde çalışması etkin bir hava kalitesi yönetimi için gereklidir. Hızla devam eden “Kentsel Dönüşüm” sürecinde de tüm bu hususların göz önünde bulundurulması şehirlerde hava kalitesi yönetimine katkı sağlayacaktır.” denilmektedir (Ankara Hava Kalitesi Değerlendirme Raporu; 2013)

Diğer taraftan, stratejik planda yer alan “Eksik alt yapıların tamamlanmasını sağlamak” amacına yönelik belirlenen “Yağmur suyu kanallarında noksan olan yerlerin tamamlanmasını sağlamak, Gecekonudan imarlı yapıya geçişte yetersiz hale gelen alt yapıların yenilenmesini hızlandırmak” hedefleri 2010 yılı faaliyet raporunda yer almış olmakla birlikte bu amaca yönelik yapılan çalışmalara diğer faaliyet raporlarında farklı amaçlar altında yer verilmiştir. (Ankara Büyükşehir

Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 43; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010 Faaliyet Raporu)

Öte yandan söz konusu stratejik planda, “Su konusunda Ankara’nın 25 yıllık geleceğini garanti altına almak” stratejik amacına yönelik yönelik, “Ankara’nın kuraklık nedeni ile acil su ihtiyacını karşılayacak tedbirleri almak, 2032 yılına kadar Ankara’nın su ihtiyacını karşılayacak yeni barajlar yapmak, 2032 yılına kadar Ankara’nın su ihtiyacını karşılamak maksadıyla Ankara çevresindeki barajlardan Ankara’ya su getirmek için isale hatları yapmak ve Su arıtma tesisini büyütmek” şeklinde belirlenen stratejik hedeflerden, 2010 yılı faaliyet raporunda “Ankara’nın kuraklık nedeni ile acil su ihtiyacını karşılayacak tedbirleri almak, 2032 yılına kadar Ankara’nın su ihtiyacını karşılayacak yeni barajlar yapmak, Su arıtma tesisini büyütmek” hedeflerine yönelik, diğer faaliyet raporlarında ise yalnızca “Ankara’nın kuraklık nedeni ile acil su ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alma” hedefine yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir. 2010 faaliyet raporuna göre; Ankara’ya suyun, 90 milyon metreküp kapasiteli Kurtboğazi ve 1,2 milyar metreküp kapasiteli Çamlıdere hatlarından temin edilmekte olduğu ve Çamlıdere Barajı tamamen dolduğunda, tek başına Ankara’nın 4 yıllık su ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilecek seviyede olduğu bildirilmektedir. Ayrıca, ivedik içme suyu arıtma tesisine yapılacak 3. ünite ile kapasitesi 564.000 metreküp/gün artırılması öngörüldüğü ve üç yılda bitirilmesinin planlandığı bildirilmektedir. 2012 ve 2013 yılı faaliyet raporlarında ise, Ankara’nın günlük su ihtiyacının toplam su tutma kapasitesi 1,583 milyar m³ civarında olan 7 adet barajla sağlandığı bildirilmektedir. Buna göre; su arıtma, atık su arıtma tesisi proje ve faaliyetleri konusunda yapılan çalışmalar ile sağlıklı ve güvenli içme suyunun temini kapsamında; 2010 ve 2012 yılı faaliyet raporlarında Ankara’nın su kalitesinin memba suyu kalitesinde olduğuna ilişkin bilgiler yer almakta ve ASKİ’nin web sitesi üzerinden günlük ortalama su tüketimi, barajların toplam hacmi ve barajlara gelen günlük su miktarı takip edilebilmektedir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 22; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013 Faaliyet Raporu)

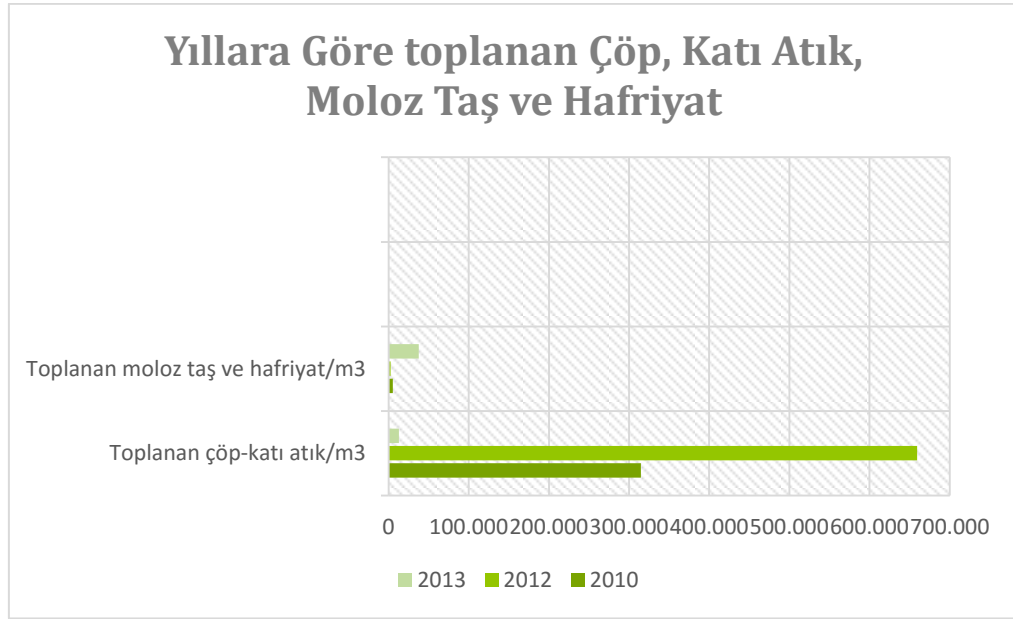
Ancak, her ne kadar faaliyet raporlarında Ankara'nın 2032 yılına kadar su ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan çalışmalardan söz ediliyor olsa da, kentteki hızlı nüfus artışı ve kentin göç alması konusuna hala "tehditlerimiz" başlığı altında yer veriliyor olması söz konusu çalışmaların, kentteki nüfus artış hızına bağlı olarak içme ve kullanma suyu talebindeki artışı karşılayacak potansiyele sahip olma konusundaki önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, 2010 yılı faaliyet raporunda yer alan su'daki dinamik çevrime ilişkin çalışmalara diğer faaliyet raporlarında yer verilmemiş olup, süreklilik arz eden su talebi dinamik ihtiyaçların güncellenmesini ve sürekliliği gerektirmektedir.

"Çevre kirliliğini önlemek" stratejik hedefine yönelik, "Ankara çayının ıslahı ve çevreyi kirleten fabrikaları egzoz gazlarının engellenmesinin sağlanması" kapsamında "Ankara çayını ıslah etmek, Kaçak kömür kullanımını engellemek, Ankara Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde çevre kirliliğine neden olan fabrikaların gerekli önlemleri almalarını temin etmek, Kaçak hafriyat dökeneri engellemek, Su kaynaklarımıza zararlı atık döken fabrikaları engellemek, Kent içerisindeki egzoz gazlarından gelen zararı en düşük düzeye çekmek için gayret sarf etmek" stratejik hedefleri belirlenmiş, "Cadde ve bulvar temizlik araç sayılarını artırarak temizliğin sağlanması" kapsamında "Doğal gazın yaygınlaşmasını teşvik etmek, Su kaynaklarımızın etrafında imara aykırı yapılar için gerekli önlemleri almak, Cadde ve bulvar temizliklerine dikkat etmek, Çöp toplamalarında standart torba uygulamalarına geçmek, Caddelerde yeni teknolojilere uygun çöp toplama tekniklerine, Temizlik flosunu güçlendirmek" stratejik hedefleri belirlenmiştir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 40)

Stratejik amaç için belirlenen hedeflere yönelik 2010 yılı faaliyet raporunda, Ankara çayını ıslah çalışmalarının bitirilmesi için 2011 yılı hedeflendiği, 5.365 m³ moloz taş ve hafriyat toplandığı, kent içerisindeki egzoz gazlarından gelen zararı en düşük düzeye çekmek için doğalgazlı otobüs sayısı 1090' a çıkarıldığı ile cadde ve bulvar temizlikleri, caddelerde yeni teknolojilere uygun çöp toplama teknikleri ve temizlik flosunu güçlendirmek hedefleri kapsamında 314.632 m³ çöp toplandığı bildirilmektedir. 2012 yılı faaliyet raporunda 2.448 m³ moloz taş ve hafriyat

toplandığı cadde ve bulvar temizlikleri, caddelerde yeni teknolojilere uygun çöp toplama teknikleri ve temizlik flosunu güçlendirmek hedefleri kapsamında 8.331 m³ katı atık ve 651.202 m³ çöp toplandığı bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporunda yine, 37438 m³ moloz taş ve hafriyat toplandığı ve 12.993 m³ katı atık toplandığı 2014 yılı faaliyet raporunda ise 65.150 kg çöp toplandığı bildirilmektedir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları)

Şekil 3: Yıllara göre toplanan çöp, katı atık, moloz taş ve hafriyat

Diğer taraftan, tüm kentlilerin beden ve ruh sağlığının korunması kapsamında yeşil alanların çoğaltılması amacına yönelik hedeflere ilişkin faaliyetlere “çevre” başlığı altında yer verilmiş olup, çeşitli stratejik amaçlar altında toplum kaynaklı sağlık girişimlerinin ve katılımların teşvik etmesi kapsamında, tüm faaliyet raporlarında kentte spor yapmayı teşvik etme amacına yönelik çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Faaliyet raporlarına göre yapılan halı saha sayısı; 2010 yılında 2, 2012 yılında 5, 2013 yılında 3 ve 2014 yılında 5 adet; yapılan basketbol sayısı; 2010 yılında 7, 2012 yılında 6, 2013 yılında 15 ve 2014 yılında 12 adet; uygun alanlara konan fitness takımı sayısı; 2012 yılında 42 ve 2014 yılında 78 adet, yapılan rekreasyon alan sayısı 2010 yılında 1 ve 2012 yılında 1 adet, yeni piknik alan sayısı 2010 yılında 3 ve 2012 yılında 1, memnuniyet oranları %100, yapılan park ve refüj sayısı 2010 yılında 8 ve 2014 yılında 21 adet, yapılan Koşuyolu sayısı, 2013 yılında 9 adet olarak bildirilmektedir. Buna göre; fiziksel ve ruhsal yönden olduğu kadar

sosyal yönden de gelişmeye olanak sağlayan spor yapmayı teşvik etmeye yönelik çalışmaların yapılıyor olması kadar, tüm kent halkı için nitelik, nicelik ve erişebilirlik kapsamında yeterliliği de önem taşımaktadır (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Yıllar	2010	2012	2013	2014
Halı Saha/Adet	2	5	3	5
Basketbol Sahası/Adet	7	6	15	12
Fitness takımı/Adet		42		78
Rekreasyon Alanı/Adet	1	1		
Park ve Refüj	8			21
Koşuyolu/Adet			9	

Şekil 4: Yıllara göre halı saha, basketbol sahası, fitness takımı, rekreasyon alanı, park ve refüj ile Koşuyolu sayısı

Öte yandan, “Ankara’yı Türkiye’nin sağlık merkezi yapmak” amacına yönelik “Ankara’yı en fazla devlet hastanesinin bulunduğu kent haline getirmek, Ankara’yı en fazla özel hastanenin bulunduğu kent haline getirmek, Değişik engelli gruplarına hizmet verecek rehabilitasyon merkezlerini açmak, Madde bağımlı kişilerin rehabilitasyonu için rehabilitasyon merkezi açmak” stratejik hedeflerine ilişkin yürütülen çalışmalar 2010 ve 2012 yılı faaliyet raporlarında, aynı amaçla termal su tedavisi yapılacak tesislere belediye meclis kararı ile alt yapı desteğinin verileceğine ilişkin çalışmalar 2014 yılı faaliyet raporunda yer almaktadır. Buna göre; destekleyici bir çevre ve sağlıklı toplum politikalarının sürdürülebilirliği, açılan sağlık tesislerinden daha çok önem taşımaktadır. (Ankara Büyükşehir Belediye

Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 30; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2014 Faaliyet Raporları).

Öte yandan kamu sağlık politikalarının oluşturulması, medikal anlamda daha fazla sağlık tesisinin açılması değil; ulaşımdan güvenliğe, çevreden planlamaya tüm paydaşların katılımı ile oluşturulan politikaları gerekli kılmaktadır (Başaran, 2007: 35).

Ayrıca, günlük tüketim maddelerinin arz ve dağıtımının düzenlenmesi ile besin kalite kontrollerinin sağlanması kapsamında; ucuz, kaliteli ve hijyenik ekmek üretimi ve sunumu ile kentte taze ürünlerin piyasaya sunulmasına yönelik yapılan çalışmalar genel olarak bütün faaliyet raporlarında yer almaktadır. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları)

Bu bağlamda, Ankara'nın, BM'nin çevre programı (UNEP) tarafından onaylanan ve çevre yönetiminde dünyadaki en önemli uygulamaların ödüllendirildiği tek ödül yarışması olan LivCom' un Yaşanabilir Toplumlar Ödülleri'nde en yaşanabilir kent kriterinden Sağlıklı Yaşam Kriteri' nde ve Toplumsal Katılım ve Yetkilendirme Kriteri' nde dünyanın en yaşanabilir kenti seçilmesine ilişkin İHA' nın 28 Kasım 2012 tarihli haberinde, Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek' in şu sözleri yer almıştır;

Gerçekten çok ciddi bir gurur tablosu yaşadık. Özellikle 400 katılımcının devamlı olarak bizim masanın fotoğrafını çekmesi Ankara olarak, Türkiye olarak gerçekten bizlere gurur verdi. Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak Toplumsal Katılım ve Yetkilendirme dalında ve Sağlıklı Yaşam dalında birincilik aldık ayrıca projeler bazında aynı şekilde değerlendirme yapıldı. Projeler bazında da Toplum Merkezleri ile altın ödül, inşa edilmiş projeler dalında da Ulus Tarihi Kent ile gümüş ödül aldık. Bu suretle Büyükşehir Belediyesi olarak 4 ödül almanın gururunu yaşıyoruz. Jüri üyeleri tamamen yurtdışından; Avustralya, Yeni Zelanda, ABD, Almanya, Belçika, Japonya ve İngiltere'den 15 kişi idi. Jüri üyeleri tek bir kent ile oturup da konuşmayı kendileri için büyük bir dezavantaj olarak görüp yan yana gelmiyordu. Böyle ciddi bir yarışmaydı. Dolayısıyla 6 kriter ödülde 2 tanesini 3 proje ödülünden 2 tanesini almanın gururunu, keyfini yaşıyoruz". (www.iha.com.tr)

Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinin "Başkente hava kirliliği iddiası" başlıklı 23 Şubat 2012 tarihli haberinde ise:

Özellikle Kimya Mühendisleri Odası, kasıtlı olarak sık sık Ankara’da hava kirliliğinin yüksek boyutlarda ulaştığını, Ankara’nın Türkiye’nin havası en kirli büyükşehri olduğunu ileri sürmektedir. Bu tamamen kasıtlı ve ön yargılı bir iddiadır. Çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Başkentte ısınma, trafik ve sanayi kaynaklı hava kirliliği kontrollerini şehrin çeşitli bölgelerinde devamlı olarak ölçmektedirler. Bu ölçümler sonucunda Ankara’nın havasının birçok kente göre çok temiz olduğu verilerle ortaya çıkmaktadır. Durum böyle iken ve herkesin bildiği Kasım Aralık aylarındaki inversiyon (Terselme) hadisesi kullanılarak Ankara’nın havasının kirli olduğu iddia edilmektedir. Bilindiği gibi çok uzun yıllardan bu yana Ankara’nın topoğrafik yapısı nedeniyle Kasım ve Aralık aylarında yaşanan terselme, yani ısınan havanın yükselememesi sonucunda çıkan duman dağılmayarak bir sis görüntüsü vermektedir. Oysaki Ocak ve Şubat aylarında bu yıl da yaşadığımız gibi kimi zaman hava sıcaklığının eksi 19 derecelere kadar düşmesi sonucunda yakıt tüketiminin oldukça artması karşısında terselme olmadığı için havada gözle görülebilen bir berraklık mevcuttur. Durum böyle iken ve bu terselme olayının çok iyi bilinmesine ve Çevre Şehircilik Bakanlığı’nın bilimsel verilerine rağmen “Ankara en Kirli Büyükşehir” iddialarında bulunmak tam anlamıyla ideolojik saplantının, art niyetin dışı vurmasının en belirgin örneğidir. Bu hava kirliliği değil, olsa olsa ideolojik davranış kirliliğidir.” (www.ankara.bel.tr/haberler)

“Başkentin suyu kaliteli, Temiz ve Pırıl Pırıl...” başlıklı 23 Aralık 2010 tarihli haberde ise: *“Başkent’in farklı 1040 odak noktasından bir ay süresince aldığımız su numunelerinin fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik analizlerini akredite olmuş laboratuvarlarımızda gerçekleştirdik. Geçen ayda yapmış olduğumuz bu analizler sonucunda Başkent içme suyunun Dünya Sağlık Örgütü standartlarına uygun olduğunu saptadık.”* denilmektedir (www.ankara.bel.tr/haberler).

Sağlıklı bir yaşam için, kentin hava kalitesi, sağlıklı su temini, sağlık önlemleri, katı atıkları, güvenli ve sağlıklı gıda temini ve çevresi önem taşımaktadır ve bu nedenle yerel yönetimler daha sağlıklı yaşam çevreleri oluşturulmasından sorumludur. Bu bağlamda Büyükşehir Belediyesinin yaşanabilir kent kriterlerinden olan “sağlık” kriteri kapsamında özellikle su ve altyapı, gıda güvenliği, katı atıklar konusunda çalışmalar yaptığını ancak, sağlık gereksinimleri ile hedeflerinin kent planlaması açısından ele alınmadığını söyleyebiliriz. Bu nedenle odağında insan sağlığı ve esenliğinin yer aldığı ve desteklediği yaşam kalitesi yüksek bir Ankara için ilgili tüm paydaşların işbirliği gerekmektedir.

3.1.2. Eşitlik

Kentin sunduğu olanaklara toplumun bütün kesimlerinin kendi özgür iradeleri ile ve aynı oranda erişebilmeleri en temel kentli hakkı olup, çocuk, yaşlı ve engelli gibi dezavantajlı grupların kentin sunduğu olanaklarından diğer bireylerle aynı

oranda faydalanabilmesi bağlamında söz konusu stratejik plan ve faaliyet raporlarına baktığımızda, stratejik planda “çocuk” olgusu kapsamında sadece “Çocuklarla ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek” stratejik amacının yer aldığını ve “Çocuk kulüpleri açarak dar gelirli ailelerin çocuklarına her türlü sosyal aktivitenin sağlanması” ve “Kentte yaşayan çocukların kötü alışkanlıklar edinmesini engellemek, sosyal ve sportif faaliyetlerini yapma imkanının sağlanması” na yönelik uygulama stratejisinin belirlendiği görülmektedir. “Çocuk kulüpleri açarak dar gelirli ailelerin çocuklarına her türlü sosyal aktivitenin sağlanması” uygulama stratejisine yönelik “Çocuk kulüpleri açmak”, “Başarılı çocukları ücretsiz yaz kamplarına göndermek”, “Bilimsel deneyler konusunda tüm okulları bilim merkezine getirerek eğitimlerine katkıda bulunmak”, “Çocuk meclisi kurmak”, “Trafik eğitim parkları kurmak”, “Çocuklar arasında yarışmalar düzenlemek”, “Yaz okulları kurmak”, “Çocuklara spor yapma imkanı temin etmek”, “Çocukların ailesi ile birlikte yararlanacakları aile yaşam merkezlerini çoğaltmak”, “Dar gelirli çocuklara eğitim yardımı vermek”, “Dar gelirli çocuklara kırtasiye yardımı yapmak”, “Dar gelirli çocuklara kıyafet ve ayakkabı yardımında bulunmak”, “Çocuklara tiyatro alışkanlığı kazandırmak”, “Çocuk tiyatrosu kurmak”, “Çocuklara folklor imkanı sağlamak”, “Kütüphaneler kurmak”, “Çocuk dergileri ve çocuk kitapları basarak çocukların gelişimine yardımcı olmak”, “Anneler çocuk bakımı konusunda kurslar açmak”, “Dar gelirli çocuklara özellikle bayramlarda olmak üzere bol miktarda top, tetris, bebek, araba, bisiklet gibi ücretsiz oyuncak dağıtımını yapmak” stratejik hedefleri belirlenirken, “Kentte yaşayan çocukların kötü alışkanlıklar edinmesini engellemek, sosyal ve sportif faaliyetlerini yapma imkanının sağlanması” uygulama stratejisine yönelik “Çocuklara aileleri ile birlikte yaz aylarında eğlenme imkanı temin etmek maksadıyla panayırlar kurmak”, “Sirkler getirmek”, “Sokakta çalışan çocukları aileleri ile barıştırmak, topluma yararlı bir insan haline getirmek, okumalarını temin etmek, suç işlemekten korumak için “Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi” kurmak”, “Çocukların madde bağımlılığından korunması için Milli Eğitim Müdürlüğü ve Ankara Emniyeti ile işbirliği yaparak ortak projeler uygulamak”, “Madde bağımlısı çocukların tedavisi için “Rehabilitasyon Merkezi” yapmak”, “Çocuk oyun alanlarını ve çocuk bahçelerini çoğaltmak”, “Kent içinde uygun her türlü araziye spor yapılacak alanlara dönüştürmek”, “Büyükşehir Belediyesinin ve bağlı kuruluşlarının kurduğu

Büyükşehir Belediye Spor, ASKİ Spor, EGO Spor kulüplerinde en az 20 ayrı branşta çocukların spor yapmasını temin etmek”, “Çocukların spor yapmasına imkan temin ederek, Ankaralı çocuklarımızın her branşa Türkiye şampiyonu olmalarını temin etmek, önümüzdeki 10 yıl içinde dünya şampiyonları çıkarmak”, “Kimsesi çocuklar ile dar gelirli ailelerin bakamadığı çocuklar için çocuk bakım evleri ve çocuk bakım yuvaları kurmak”, “Ağırlıklı olarak gecekondualarda olmak üzere “Çocuk Oyun Evleri” kurmak”, “Şehir merkezine (Kızılay) çocukları ile birlikte alışveriş için gelen ailelerin çocuklarının belli süre ile bırakılacağı “Kısa Süreli Çocuk Bakım Merkezi” kurmak” stratejik hedefleri belirlenmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 12).

Ankara Büyükşehir Belediyesinin çocuklara yönelik oluşturulan politikalar, gerek stratejik amaç gerek se bu amaca yönelik oluşturulan hedefler kapsamında hazırlanan faaliyet raporlarında “Çocuk oyun alanlarını ve çocuk bahçelerini çoğaltmak”, “Kent içinde uygun her türlü araziye spor yapılacak alanlara dönüştürmek” hedeflerine yönelik yapılan çalışmalar dışında genel olarak sosyal ve kültürel hizmetlere ağırlık verildiği ve belirlenen söz konusu hedefleri gerçekleştirmeye yönelik önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Bu bağlamda, Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde de, “sosyal hizmetler” kapsamında yer alan “çocuk hizmetleri” ne ilişkin bilgilere yer verilmiş ve “çocuk kulüpleri”, “çocuk meclisi”, “çocuk bakım evleri”, “bilim merkezi” ve “sokakta çalışan çocuklar merkezi” konularında bilgilere yer verilmiştir (www.ankara.bel.tr).

Öte yandan, “Çocuk oyun alanlarını ve çocuk bahçelerini çoğaltmak”, “Kent içinde uygun her türlü araziye spor yapılacak alanlara dönüştürmek” hedeflerine yönelik 2010 yılı faaliyet raporunda çocukların sosyal ve bedensel gelişimleri için parklara 24 adet çocuk oyun grubunun yerleştirildiği ve uygun arazilere 2 adet yeni halı futbol sahasının yapıldığı bildirilmektedir. 2012, 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporunda söz konusu stratejik amaç kapsamında bahsi geçen hedeflere yer

verilmemiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Hiçbir ayırım gözetilmeden her çocuğun gelişme, yaşama, korunma ve kararlara katılması bağlamında, güvenli bir şekilde sokakta dolaşabileceği ve oynayabileceği, kirletilmemiş bir çevrede yaşayabileceği, yaşadığı kent hakkında verilen kararlarda görüşlerini ifade ederek kararları etkileyebileceği, sosyal yaşama katılabileceği, bir kentte yaşama hakkı vardır. (Sivri Gökmen, 2013: 826) Bu bağlamda, çocuğun gelişimindeki önemi nedeniyle sokakların çocuğun yaya ya da bisikletli olarak güvenli bir şekilde kullanabileceği kentsel yaşam mekanlarına dönüştürülmesi konusunda herhangi bir stratejik amaç, hedef ya da faaliyete rastlanmamıştır. Oysa sosyal etkileşimin sağlanabilmesi için çocuğun kentin eşit bir vatandaşı olarak aktif ve yeterli erişime de sahip olması gerekmektedir. Öte yandan, 2010 faaliyet raporunda çocuk oyun alanlarının oluşturulmuş olması ve spor alanlarına yeni yapılan tüm park projelerinde yer verilmiş olması özellikle kapalı alanlardan ziyade dış mekanlarda çocuğun oyun oynayarak zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimine olumlu etkisi bağlamında çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak kontrollü alanlardan ziyade sokakların da çocuk oyun alanları olarak kullanılabilmesi ve oyun alanlarının homojen dağılımı ve yeterliliğine ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Bununla birlikte, çocukların tüm kentte güvenle hareket edebilirliğinin sağlanması da önemlidir. Diğer taraftan, 2010 yılı faaliyet raporunda Ankara, dünyada çocuk meclisi binası olan tek şehir olarak bildirilerek çocuk meclisi tarafından alınan kararlara yer verilmiş olmakla birlikte, alınan kararların kent hakkında verilen kararları etkileyip etkilemediğine ilişkin bir veriye rastlanmamıştır. Bu bağlamda Büyükşehir Belediyesinin belirlediğimiz yaşanabilir kent parametrelerinden olan “eşitlik” parametresi kapsamında çocuklara yönelik oluşturulan politikalarının “çocuk dostu şehir” olma noktasında yeterli olduğu söylenemez.

Kentsel mekanlardan eşit bir şekilde yararlanarak kentsel yaşama katılım gereksinimlerinin gerçekleştirilmesi konusunda etkilenen diğer dezavantajlı grupları oluşturan “yaşlılar” ve “engelliler” olgusu kapsamında söz konusu stratejik plana

baktığımızda; “Yaşlılarla ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek” stratejik amacına yönelik “Yaşlılara Hizmet Merkezi” kurarak temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik hizmetlerini evlerinde vermek”, “Sembolik ücretle günün belli saatlerinde toplu taşıma imkanı sağlamak”, “Aile yaşam merkezlerinde çocukları ve torunları ile birlikte değişik aktiviteleri gerçekleştirme imkanı vermek”, “Şehir merkezinde (Kızılay), yaşlıların vakit geçirebileceği “Yaşlılar Merkezi”ni kurmak”, “Yaşlılar müzik grupları kurmak”, “Huzurevi açmak”, “Yaşlılara spor yapmalarını sağlamak”, “Dar gelirli yaşlılara gıda, giyecek ve yakacak yardımı yapmak”, “Yaşlıları, resim ve el işleri gibi hobi faaliyetlerinde bulundurmak”, “Yaşlılara piknikler düzenlemek”, “Yaşlılara deniz kenarında ücretsiz kamp imkanı temin etmek” stratejik hedefleri belirlenmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010-2014 Stratejik Plan, Amaç 15).

Bu bağlamda, “Yaşlılarla ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek” stratejik amacına yönelik 2010 yılı faaliyet raporunda, “Yaşlılara Hizmet Merkezi” kurarak temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik hizmetlerini evlerinde vermek”, “Sembolik ücretle günün belli saatlerinde toplu taşıma imkanı sağlamak”, “Yaşlılar müzik grupları kurmak”, “Aile yaşam merkezlerinde çocukları ve torunları ile birlikte değişik aktiviteleri gerçekleştirme imkanı vermek”, “Yaşlılara spor yapmalarını sağlamak”, “Dar gelirli yaşlılara gıda, giyecek ve yakacak yardımı yapmak” ve “Yaşlıları, resim ve el işleri gibi hobi faaliyetlerinde bulundurmak” hedeflerine yönelik, 2012 yılı faaliyet raporunda, “Yaşlılara Hizmet Merkezi” kurarak temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik hizmetlerini evlerinde vermek”, “Sembolik ücretle günün belli saatlerinde toplu taşıma imkanı sağlamak”, “Yaşlılar müzik grupları kurmak”, “Yaşlılara spor yapmalarını sağlamak”, “Yaşlıları, resim ve el işleri gibi hobi faaliyetlerinde bulundurmak”, “Yaşlılara piknikler düzenlemek” ve “Yaşlılara deniz kenarında ücretsiz kamp imkanı temin etmek” hedeflerine yönelik, 2013 yılı faaliyet raporunda, “Yaşlılara Hizmet Merkezi” kurarak temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik hizmetlerini evlerinde vermek”, “Sembolik ücretle günün belli saatlerinde toplu taşıma imkanı sağlamak”, “Aile yaşam merkezlerinde çocukları ve torunları ile birlikte değişik aktiviteleri gerçekleştirme imkanı vermek”, “Yaşlılar müzik grupları kurmak”, “Yaşlılara spor yapmalarını sağlamak”, “Yaşlıları, resim ve

el işleri gibi hobi faaliyetlerinde bulundurmak”, “Yaşlılara piknikler düzenlemek” ve “Yaşlılara deniz kenarında ücretsiz kamp imkanı temin etmek” hedeflerine yönelik, 2014 yılı faaliyet raporunda ise “Yaşlılara Hizmet Merkezi” kurarak temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik hizmetlerini evlerinde vermek”, “Aile yaşam merkezlerinde çocukları ve torunları ile birlikte değişik aktiviteleri gerçekleştirme imkanı vermek”, “Yaşlılara piknikler düzenlemek” ve “Yaşlılara deniz kenarında ücretsiz kamp imkanı temin etmek” hedeflerine yönelik yapılan çalışmalar ele alınmış olup, sosyal ve kültürel projeler ön plana çıkmaktadır (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Bu bağlamda, Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde “sosyal hizmetler” kapsamında yer alan “yaşlı hizmetleri ve şefkat evleri” ne ilişkin bilgilere yer verilmiş ve “yaşlılara hizmet merkezi”, “yaşlılar lokali”, “şefkat evleri”, “barınma evi” ve “yaşlılar ve gençler bilgi erişim merkezi” ne ilişkin verilen hizmetlere yer verilmiştir (www.ankar.bel.tr).

Öte yandan, “Engellilerle ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek, onları meslek sahibi yapmak için kurslar açmak” stratejik amacına yönelik, “Engellileri meslek sahibi yapmak için projeler üretmek”, “Dar gelirli engellilere, engel gruplarına göre ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri ücretsiz olarak temin etmek”, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak”, “Engellilerin evlerindeki temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik gibi hizmetlerini ücretsiz yapmak”, “Engelliler için rehabilitasyon merkezleri kurmak”, “Engellilere evlerinde ücretsiz rehabilitasyon hizmeti vermek”, “Engellilere belediye ve bağlı kuruluşlarında spor yapma imkanı vermek”, “Engellilere yönelik oyun parkları düzenlemek”, “Engellilere Ankara içi ve dışı geziler düzenlemek”, “Engellilere sanat çalışmalarını yapma imkanı sağlamak”, “Engellilere ulaşım imkanı temin etmek” “Engellilere metro sistemlerinde asansör imkanı temin etmek” ve “Görme engellilere internetten yararlanma imkanı tanımak” stratejik hedefleri belirlenmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010- 2014 Stratejik Plan, Amaç 16).

“Engellilerle ilgili kültürel, sosyal ve sportif projeler üretmek, onları meslek sahibi yapmak için kurslar açmak” stratejik amacına yönelik 2010 yılı faaliyet raporunda, “Engellileri meslek sahibi yapmak için projeler üretmek”, “Dar gelirli engellilere, engel gruplarına göre ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri ücretsiz olarak temin etmek”, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak”, “Engellilerin evlerindeki temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik gibi hizmetlerini ücretsiz yapmak”, “Engelliler için rehabilitasyon merkezleri kurmak”, “Engellilere evlerinde ücretsiz rehabilitasyon hizmeti vermek”, “Engellilere belediye ve bağlı kuruluşlarında spor yapma imkanı vermek”, “Engellilere sanat çalışmaları yapma imkanı sağlamak”, “Engellilere metro sistemlerinde asansör imkanı temin etmek” ve “Görme engellilere internetten yararlanma imkanı tanımak” hedeflerine yönelik, 2012 yılı faaliyet raporunda, “Engellileri meslek sahibi yapmak için projeler üretmek”, “Dar gelirli engellilere, engel gruplarına göre ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri ücretsiz olarak temin etmek”, “Engellilerin evlerindeki temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik gibi hizmetlerini ücretsiz yapmak”, “Engelliler için lokaller açmak”, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak”, “Engellilere evlerinde ücretsiz rehabilitasyon hizmeti vermek”, “Engellilere belediye ve bağlı kuruluşlarında spor yapma imkanı vermek”, “Engellilere Ankara içi ve dışı geziler düzenlemek”, “Engellilere sanat çalışmaları yapma imkanı sağlamak”, “Engellilere metro sistemlerinde asansör imkanı temin etmek”, “Engellilere ulaşım imkanı temin etmek” ve “Görme engellilere internetten yararlanma imkanı tanımak” hedeflerine yönelik, 2013 yılı faaliyet raporunda, “Engellileri meslek sahibi yapmak için projeler üretmek”, “Dar gelirli engellilere, engel gruplarına göre ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri ücretsiz olarak temin etmek”, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak”, “Engellilerin evlerindeki temizlik, tamirat, sağlık, rehberlik gibi hizmetlerini ücretsiz yapmak”, “Engelliler için lokaller açmak”, “Engellilere evlerinde ücretsiz rehabilitasyon hizmeti vermek”, “Engellilere belediye ve bağlı kuruluşlarında spor yapma imkanı vermek”, “Engellilere Ankara içi ve dışı geziler düzenlemek”, “Engellilere sanat çalışmaları yapma imkanı sağlamak”, “Engellilere metro sistemlerinde asansör imkanı temin etmek”, “Engellilere ulaşım imkanı temin etmek” ve “Görme engellilere internetten

yararlanma imkanı tanımak” hedeflerine yönelik, 2014 yılı faaliyet raporunda ise, “Engellileri meslek sahibi yapmak için projeler üretmek”, “Dar gelirli engellilere, engel gruplarına göre ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri ücretsiz olarak temin etmek”, “Engellilere belediye ve bağlı kuruluşlarında spor yapma imkanı vermek” hedeflerine yönelik yapılan çalışmalar ele alınmış olup, 2012 ve 2013 yılı faaliyet raporlarında stratejik hedefler içinde yer almayan “Engelliler için lokaller açmak” hedefine yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

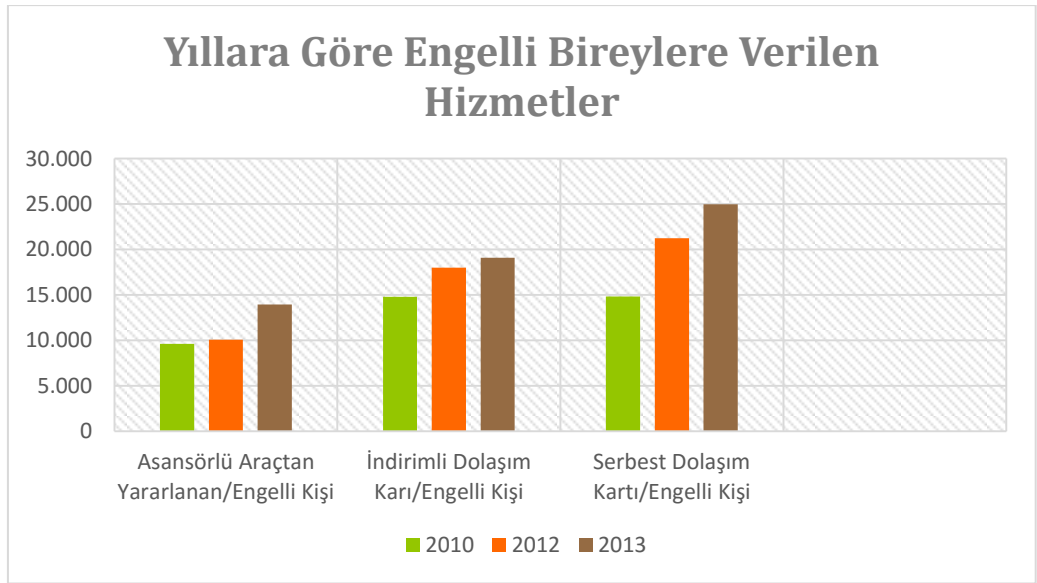
Ankara Büyükşehir Belediyesinin yaşlılara ve engellilere yönelik oluşturulan politikalar gerek stratejik amaç gerekse bu amaca yönelik oluşturulan hedefler kapsamında hazırlanan faaliyet raporlarında “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak” ve “Engellilere ulaşım imkanı temin etmek” hedeflerine yönelik yapılan çalışmalar dışında genel olarak sosyal ve kültürel hizmetlere ağırlık verildiği görülmektedir. Bu bağlamda, Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde “sosyal hizmetler” kapsamında yer alan “engelli hizmetleri” ne ilişkin bilgilere yer verilmiş ve “engelliler danışma merkezi”, “engelliler hizmet ve rehabilitasyon merkezi”, “görme engelliler eğitim ve teknoloji merkezi”, “engelliler lokali” ve “engelliler ticaret merkezi” konularında verilen hizmetlere yer verilmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Öte yandan, 2010 yılı faaliyet raporunda “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak” hedefine yönelik yapılan hizmetler, “indirimli dolaşım kartı hizmeti 14.787 engelli, serbest dolaşım kartı hizmeti 14.841 engelli ve asansörlü araç hizmeti 9.608 engelli” olarak verilmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010 Faaliyet Raporu).

2012 yılı faaliyet raporunda, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak” hedefine yönelik; 10.085 engellinin asansörlü araçlardan yararlandığı, 18.018 engelli vatandaşa indirimli dolaşım kartının ve 21.242 engelli vatandaşa serbest dolaşım kartının verildiği, “Engellilere ulaşım

imkanı temin etmek” hedefine yönelik “asansörlü engelli taşıma araçları” ile 10.085 engelli bireye şehir içinde ulaşım kolaylığının sağlandığı bildirilmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2012 Faaliyet Raporu).

2013 yılı faaliyet raporunda ise, “Engellilerin kent içerisindeki rahat dolaşımını temin etmek için gerekli tedbirleri almak” hedefine yönelik; 13.956 engellinin asansörlü araçlardan yararlandığı, 19.101 engelli vatandaşa indirimli dolaşım kartının ve 24.973 engelli vatandaşa serbest dolaşım kartının verildiği, “Engellilere ulaşım imkanı temin etmek” hedefine yönelik 13.956 engelli vatandaşa “asansörlü engelli taşıma araçları” ile şehir içinde ulaşım kolaylığının sağlandığı bildirilmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporları).

Şekil 5: Yıllara Göre Engelli Bireylere Verilen Hizmetler

Konuya ilişkin, Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde “Engelli ve yaşlılara asansör kolaylığı” başlıklı 03 Eylül 2014 tarihli haberinde:

Ankara Büyükşehir Belediyesi, engelli ve yaşlıların kent hayatını kolaylaştıracak yaya yoğunluğunun en fazla olduğu 4 ayrı yerde üst geçit ayaklarına asansör yaptırdı.

Engelli ve yaşlılarla ilgili teknolojinin tüm olanaklarını kullanarak çok sayıda projeyi hayata geçiren ve en zor günlerinde engelli ve yaşlılara hayata tutunmalarını sağlayacak kolaylıklar sağlayan Büyükşehir Belediyesi, son olarak da engelli ve yaşlıların toplu ulaşımı kullanarak hastanelere gittiği yaya-yoğun bölgelerde üst geçit ayaklarında 7 ayrı asansör yaptırdı.

Altındağ İrfan Baştuğ Caddesi (Veteriner Fakültesi önü), Necatibey Caddesi (Demirtepe Köprüsü'nden Necatibey Caddesi'ne iniş), Sıhhiye Köprüsü ve Vekaletler Caddesi olmak üzere 4 ayrı yerde yapılan “Panoramik Engelli Asansörleri” son hazırlıkları yapılarak kullanıma hazır hale getirildi. (www.ankara.bel.tr/haberler)

İnternet sitesinin “Görme Engelliler İçin Akustik Sinyalize” başlıklı 21 Şubat 2013 tarihli başka bir haberinde ise:

Engelli vatandaşlar için kent içinde ulaşılabilirliğinin güvenli bir şekilde sağlanmasına yönelik olarak da kent genelinde başlatılan seferberliğe akustik sesli uyarı cihazıyla katkı sağlayan Ulaşım Daire Başkanlığı, bu kapsamda yaya yoğunluğu açısından önem arz eden 200 adet kavşağa sesli uyarı cihazını takarak, en kısa sürede engelli vatandaşların hizmetine sunacak. Ekipler ayrıca, 1000 adet sesli uyarı cihazı alımı daha yapmayı planlıyorlar.

Ayrıca yine Başkent Ankara'nın “ağaç yaşken eğilir” prensibiyle, küçük yaşlarda trafik eğitimi vererek, geleceğin şoförlerini yetiştirdiği Kurtuluş Parkı Çocuk Trafik Eğitim Pisti'nde de 2012 yılında 90 okuldan 3 bin öğrenci trafik eğitimi aldı. (www.ankara.bel.tr/haberler)

denilmektedir.

Ancak, engellilerin ulaşım ve dolaşımına uygun olmayan yerlerin mevzuat gereği uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle gerek yaşlı ve gerekse engelli bireylerin, kentsel yaşam içinde gündelik hayata sağlıklı, eşit ve güvenli katılımında toplumla bütünleştirici kentsel mekanlar ile evrensel tasarımlar, erişilebilirliğin sağlanması açısından önem taşımaktadır. Bu anlayışla tasarlanan kent planlarının, engellilerin kent içinde rahat dolaşımının temin edilmesinde indirimli ya da serbest dolaşım kartının verilmesinden daha öncelikli bir haktır. Yine, engelli bireyler için kent içinde rahat dolaşımın sağlanmasına yönelik asansörlü araç kullanımı bireylerin toplumsal hayata diğer bireylerle katılımını sağlamaktan uzak bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaldı ki, “Engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda bağımsız olarak toplum içinde yaşamaları esas olup, özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar.” (www.mevzuat.gov.tr).

3.1.3. Ulaşım- Dolaşım

Sağlıklı bir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi ve erişilebilir kentsel mekanların oluşturulabilmesi bağlamında ulaşım ve dolaşıma ilişkin yapılan politikalara, söz konusu stratejik plan kapsamında baktığımızda; “Trafikteki sorunları en alt düzeye indirmek” stratejik amacına yönelik, “Metro ağını genişletmek”, “Alt

ve Üst geçitler yolu ile trafik akışını temin etmek”, “Alternatif yolları çoğaltmak”, “Yer altında tüneller yapmak”, “Toplu taşıma araçları almak”, “Genel otoparkları çoğaltmak”, “Yeni yapılan binalarda otopark ihtiyacının yerinde karşılanmasını zorunlu hale getirmek”, “Şehir içi trafik kontrolünü en üst düzeyde dijital kontrol yöntemleri ile yapmak”, “Acilen trafik kanununda değişiklik yaparak şehir içi trafik denetleme yetkisinin Belediyelere verilmesini temin etmek” şeklinde stratejik hedefler belirlenmiş, “Ulaşımında raylı sistemi olabildiğince genişletmek” stratejik hedefine yönelik, “Ya belediyelere merkezi hükümetçe verilen payların yükseltilmesini temin ederek ya da merkezi hükümetten finansmanı direkt ve karşılıksız olarak vermesini sağlayarak her sene raylı sisteme en az 10 km yeni hattın ilavesini temin etmek”, “Belediye kanununda yeni bir düzenleme yaparak kentin yeni genişleme alanlarında uydu kentler kurarak buraların satışlarından elde edilecek gelirlerle raylı sistemleri uzatmak”, “Kent içerisindeki jeolojik durumlara ve yolcu taşıma kapasitesine göre raylı sistemleri çeşitlendirmek”, “Raylı sistemleri stratejik önemi olan bölgeler ile nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bölgelere öncelikli olarak götürmek”, “Devam eden 43.5 km’lik raylı sistemin biran önce bitirilebilmesi için kaynak temin etmek”, “TCDD’ye ait banliyö trenlerinin sistemleri ile araçlarının yenilenmesi kaydıyla belediyeye devrini temin etmek” stratejik hedefler belirlenmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010- 2014 Stratejik Plan, Amaç 8).

2010, 2012 ve 2013 yılına ait faaliyet raporlarında “Trafikteki Sorunları En Alt Düzeye İndirmek” amacı ile “Metro ağını genişletmek” stratejik hedefine yönelik, yapım çalışmaları 2002 yılında başlayan ve 13 Mart 2014 tarihinde hizmete açılan M2 (Kızılay-Çayyolu 2), yapım çalışmaları 2001 yılında başlayan ve 12 Şubat 2014 tarihinde hizmete açılan M3 (Batıkent-Sincan-Törekent) ile “günümüzde ve gelecekte önemli miktarda yolculuk potansiyeli bulunan bir koridor” olarak görülen, bölgenin toplu taşıma problemini önemli ölçüde çözeceği öngörülerek yapım çalışmaları 2003 yılında başlayan ancak henüz hizmete açılmamış olan M4 (Tandoğan-Keçiören) metro hattı güzergahı çalışmaları ele alınmıştır. Ancak 2014 yılı faaliyet raporunda metro ağına ilişkin herhangi bir politikaya rastlanılmamaktadır

(Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Metro Çalışması	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi
M2 (Kızılay-Çayyolu 2)	2002	13 Mart 2014
M3 (Batıkent-Sincan-Törekent)	2001	12 Şubat 2014
M4 (Tandoğan-Keçiören)	2003	Devam ediyor

Şekil 6: Metro Ağına İlişkin Çalışmaların Başlangıç Ve Hizmete Giriş Tarihleri

2012 ve 2013 yılı faaliyet raporlarında trafiğin rahatlatılmasına ilişkin alternatif yolların çoğaltıldığı ile 2010, 2012, 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında “Alt ve üst geçitler yolu ile trafik akışını temin etmek” stratejik hedefinin gerçekleştirildiğine ilişkin bilgiler yer almakta ve estetik kaygı ön plana çıkmaktadır. “Ulaşımında Raylı Sistemi Olabildiğince Genişletmek” amacı ile de “Kent içerisindeki jeolojik durumlara ve yolcu taşıma kapasitesine göre raylı sistemleri çeşitlendirmek” stratejik hedefine ilişkin yine metro hattı güzergahları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. 2010 ve 2013 yılı faaliyet raporlarında “Toplu taşımayı tercih edilir hale getirmek” stratejik hedefine yönelik, yolculara konforlu ve güven içinde seyahat etme imkânı sağlamak amacıyla 2010 yılında yeni otobüslerin, 2013 yılında çevreci otobüs filosunun hizmete girdiği bildirilmektedir. Ayrıca bu hedefe yönelik “durakta beklemeye son” sloganıyla EGO CEPTE uygulamasına geçildiği bildirilmektedir. 2010 yılı faaliyet raporunda, taşıt sayısındaki artış sonucu oluşan kentin trafik sorunlarına yönelik park sorununu ortadan kaldırma amacıyla yeni yapılarda otopark zorunluluğunun getirildiğine, 2012, 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında da genel otoparkların çoğaltıldığına ilişkin bilgilere yer almaktadır. Trafığe bağlı sorunların sorun çözümü için “Otoparklardan en üst düzeyde gelir elde etmek” stratejik hedefi belirlenerek “Kent içi trafiğin düzenlenmesi ve sorunların çözülmesinde önemli unsurlardan biri uygun otopark yerlerinin tespiti ve modern otopark işletmeciliğinin

hayata geçirilmesi” konusunda yapılan çalışmalara yer verilmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

EGO CEPTE uygulamasına ilişkin Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinin “Ulaşımında akıllı projeler” başlıklı 7 Ocak 2014 tarihli haberinde;

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Başkent’te ulaşımı daha konforlu, güvenli ve hızlı hale getirebilmek için pek çok “akıllı” çözüm sunuyor. EGO Cepte uygulaması ile Türkiye’de bir ilke imza atan ve “**durakta beklemeye son veren**” EGO Genel Müdürlüğü, otobüsün durağa ne zaman yanaşacağını bildiren uygulamayı ALO 153, EGO SMS ve Sesli Mesaj hizmetleri ile de yaygınlaştırıyor.

EGO’nun internet sitesinden ulaşılabilen Trafik yoğunluğu haritası sayesinde Ankara il sınırı içerisindeki trafik rahatlıkla görülebilirken, şu anda sayısı 13 olan kamera yayını ile de anlık durum izlenebiliyor.

Başkentlilerin bir kere alıp ömrünün sonuna kadar, istediği miktarda para yükleyerek kullanabileceği Akıllı Ankarakartları çok yakında hizmete sunmaya hazırlanan EGO, “**Akıllı Durak, Araç İçi Yolcu Bilgilendirme ve Kamera Sistemleri**” ile de toplu taşıma sistemlerini daha akılcı, daha güvenli ve daha hızlı hale getirme yolunda ilerliyor.

Ulaşımın hızlı seçeneği Metro ve Ankaray ile şehirlerarası yolculuğun kavşağı AŞTİ’de güvenlik ise teknolojik gelişmelere paralel olarak dizayn edilen en son kamera sistemleri ile gece gündüz kontrol altında tutuluyor. (www.ankara.bel.tr/haberler)

denilmekte ve yine internet sitesinde şehir içi ulaşım bilgi sistemi ile otobüs nerede hizmetleri yer almaktadır.

Diğer taraftan söz konusu raporlarda, trafikteki sorunları en az düzeye indirmek amacıyla ulaşımında raylı sistemi geliştirme konusunda yapılan çalışmalara ilişkin bilgilerin yer almakla birlikte özel araç sayısının artıyor olması konusuna “tehditlerimiz” başlığı altında yer veriliyor olması değişik ulaşım türlerine olanak tanınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yine raporlarda, ulaşım sisteminin herkes için eşit ulaşım hakkı sağlaması anlamında bir bütün olarak ele alındığı yaya öncelikli sürdürülebilir ulaşım politikalarına yer verilmediği görülmektedir. Trafığın neden olduğu tehditlere bakıldığında yaya öncelikli ulaşım politikaların kentlerdeki yaşam kalitesini geliştirmesi bağlamında hareketliliğin artırılması ve geliştirilmesinde dolayısıyla yaşanabilir kentlerin oluşumunda önemi büyüktür.

Öte yandan, özel araç sayısının artıyor olması “Toplu taşıma tercih edilebilir hale getirmek” stratejisini gerçekleştirmeye yönelik yapılan çalışmaların yeterli olmadığını göstermekle birlikte toplu taşıma sisteminin altyapı, verimlilik ve erişim konularında yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini “sürdürülebilir ulaşım” ve “erişilebilir kent stratejileri” bağlamında ortaya koymaktadır (Babalık Sutcliffe, 2009; 37-46).

Bu bağlamda, Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinin “Başkent Ulaşımının 22 Yıllık Planı” başlıklı 24 Nisan 2014 tarihli haberinde;

Büyükşehir Belediyesi ve Gazi Üniversitesi işbirliği ile hazırlanan Ankara Ulaşım Ana Planı (UAP) Araştırması tamamlandı.

Ankara'nın 2038 yılına kadar ulaşım stratejisini ortaya koyan ve 54 bin hanede toplam 200 bin kişiye ulaşılarak gerçekleştirilen dev anketle ilgili final toplantısı yapıldı.

Toplu ulaşımında peş peşe dev projelerin tamamlandığı Başkent'te, Büyükşehir Belediyesi ve Gazi Üniversitesi işbirliğinde Ankara'da şimdiye kadar yapılmamış bir ulaşım anketi yapıldı.

Başkan Gökçek'in talebiyle 1 yılda tamamlanan ve Ankara'nın 2038 yılına kadar ulaşım stratejisini belirleyecek olan ana planda, son üç haftada senaryolar ortaya konulacak.

ULVİ: “ÖZEL OTO ARTIŞI CİDDİ BİR SORUN”

Araştırma sonucundan bazı bilgileri de paylaşan Ulvi, yıllar bazında özel oto artış ve talebi ile nüfus artışta karşılaştırma yapıldığında özel otoyola yönelik talebin ivmesinin toplam nüfus ivmesinden çok daha hızlı arttığını gösterdiğini kaydetti ve “Bu da Ankara için çok ciddi oldukça potansiyel bir sorun” dedi.

Yrd. Doç. Dr. Ulvi, saha çalışmalarından ortaya çıkan sonuca göre özel ulaşımın yüzde 40'lık bir dilimi, toplu taşıma ulaşımının da servis dahil yüzde 60'lık bir dilimi oluşturduğuna dikkat çekti.

"HEDEF TOPLU ULAŞIM"-

Ulvi, ana planın hedefinin raylı sistem ağının geliştirilmesi, mevcut yapının etkin kullanılması ve toplu taşımanın özendirilmesi olduğunu kaydetti.

Prof. Dr. Hülagu Kaplan da amaç, hedef ve stratejiler konusunda şu mesajları verdi:

Bizim buradaki birinci amacımız Ankara'yı yaşanabilir bir kent haline ulaşım yöntemleriyle sokabilmek. Bunun için hedefleri belirledik, hedeflere uygun da stratejileri belirledik, buna uygun da senaryo çalışmaları başlattık. Senaryolar da üç hafta içinde rayına oturacak. Bizim amacımızda Avrupa Birliği'nde, BM'de attığımız imzalar ve Ankara'nın Başkent olma özelliğini öne çıkartmak. Amacımızın altını çizen birinci etmen, hedeflerimiz konusunda, çevrenin mekanların kaliteli ve yaşanabilirliğin üst düzeye çıkartılmasını sağlayacak temiz bir çevre, enerjiyi koruyan bir ulaşım tür dağılımı ve erişilebilirliği insan için insanca sağlayan engelli ve engelsiz tüm insanlara kent merkezinden başlayarak çağdaş ulaşımı getiren hedefleri belirledik. Buna uygun stratejileri belirledik, bu stratejileri

senaryolara bağlayacağız. Üç senaryomuz var. Bunlar da zamanı gelince açıklanacak (www.ankara.bel.tr/haberler).

denilmektedir. Ayrıca söz konusu haberde, proje kapsamındaki çalışmaların 2012 Ekim ayı itibariyle başladığı ve 4 Mart 2014 tarihi itibariyle bitirildiğine değinilmiştir. Ancak söz konusu projeye ilişkin bir bilgiye gerek stratejik planda ve gerekse faaliyet raporlarında rastlanmamıştır (www.ankara.bel.tr/haberler).

Öte yandan, “Alt ve üst geçitler yolu ile trafik akışını temin etmek” stratejik hedefinin, yaya erişiminin yada yaya dolaşımının ulaşım sisteminin bir parçası olduğu yaya öncelikli politikalardan ne kadar uzak olduğunu açıkça göstermektedir ki dünya kentlerinde zemin seviyesi yayaların kullanımı içindir (Üstündağ, 2009; 31-36).

Bugün birçok Avrupa ülkesinde sürdürülebilir yeşil ulaşım politikaların uygulanmasına yönelik kent merkezlerinden otopark alanları kaldırılmış olmasına rağmen, 2012, 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında genel otoparkların çoğaltıldığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Otopark sayısının kısıtlanması ve yüksek otopark ücretleri ile kent merkezine girişlerin ücretlendirilmesi ve bazı yolların otomobillere kapatılması (Üstündağ, 2009; 31-36) gibi otomobil kullanımının caydırıcılığı konusunda yapılan çalışmalara da rastlanmamıştır.

Öte yandan, 03.11.2015 tarih ve 29521 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Şehir İçi Yollarda Bisiklet Yolları, Bisiklet İstasyonları ve Bisiklet Park Yerleri Tasarımına ve Yapımına Dair Yönetmelik"e göre büyükşehir belediyelerinde Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurul kararı, diğer belediyelerde ise il, ilçe trafik komisyonu kararına istinaden belediye meclisi kararı ile uygulanacak olan projeler ile, ulaşım ile ilgili politikaların fiziksel planlama kararları ile bütünleştiği, hava ve gürültü kirliliğinin önlenerek türler arası ulaşımında sağlıklı, güvenli ve sürekli bir bisiklet ağının oluşturulduğu bir Ankara’ da yaşamak çok uzak olmamalıdır.

3.1.4. Gürültü

Kentsel mekanlarda çevre kalitesinin düşmesine neden olan gürültü hem kişisel hem de toplumsal yaşam kalitesini olumsuz etkilemekte ve birtakım önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda, Çevre ve Orman Bakanlığı (Mülga) tarafından “Çevresel Gürültü Eylem Planı (2009-2020) hazırlanmış ve Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinde, 2002/49/EC sayılı “Çevresel Gürültü Direktifi (END)” uyumlaştırma çalışmaları kapsamında, çevresel gürültünün kontrol altına alınması için “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği” ve 4 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir (www.cygm.gov.tr)

Söz konusu mevzuata göre, iki yüz elli binden fazla yerleşik nüfusu olan yerleşim alanları, yılda altı milyondan fazla aracın geçtiği ana kara yolları, yılda altmış binden fazla trenin geçtiği ana demir yolları ve yılda elli binden fazla hareketin gerçekleştiği ana hava alanları için bir önceki takvim yılındaki durumu gösteren stratejik gürültü haritaları en geç 31 Aralık 2016 tarihine kadar (Değişik: RG-18/11/2015-29536) ve yüz binden fazla yerleşik nüfusu olan yerleşim alanları, yılda üç milyondan fazla aracın geçtiği ana kara yolları, , yılda otuz binden fazla trenin geçtiği ana demir yolları için bir önceki takvim yılındaki durumu gösteren stratejik gürültü haritaları 30 Haziran 2018 tarihine kadar hazırlanması gerekmektedir (www.cygm.gov.tr).

Yine söz konusu mevzuata göre Belediyelerin;

Çevre Kanunu gereği yetki devri yapılan belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü kaynaklarını programlı, programsız veya şikâyetlere istinaden gerektiğinde diğer mevzuat kapsamında yetkili kılınan kurum ve kuruluşlar ile işbirliği ve koordinasyon içinde, bu Yönetmelikte belirlenen esaslara uyulup uyulmadığını denetlemek, gerektiğinde gürültü kaynakları için akustik rapor veya çevresel gürültü seviyesi değerlendirme raporu hazırlattırmak, bu raporları incelemek ve değerlendirmek, bu Yönetmeliğin ihlalinin tespiti halinde idari yaptırım uygulamakla,

Yetki devri yapılmış belediyeler; belediye sınırları ve mücavir alan içinde yapılan denetim sonuçlarını il çevre ve orman müdürlüklerine göndermekle,

Belediye sınırları ve mücavir alan içinde ilgili belediye; yapıların mimari projelerinde ve yapı ruhsatlarında 28 inci maddede belirtilen şartların aranmasıyla,

Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planlarının hazırlanması aşamasında 27 nci maddede öngörülen gürültüye maruz kalma kategorilerini dikkate almakla,

Stratejik Gürültü Haritaları ve Eylem Planları ile ilgili olarak;

Belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü haritası hazırlanacak yerleşim alanlarını Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile koordinasyon ve işbirliği içinde belirlemekle,

Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanlarının, gürültü haritalarının hazırlanmasında gerekli olan, gürültü kaynakları dışındaki tüm verileri toplamak ve belirleyeceği esaslar çerçevesinde gürültü haritası hazırlamakla sorumlu kurum ve kuruluşların kullanımına açmakla,

Belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü haritası hazırlanacak yerleşim alanlarında yer alan; karayolu, tramvay ile yerüstünden geçen metro yolları trafi, limanlar ve Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmeliğin Ek-1 ve Ek-2'sindeki işletme/tesisler veya atölye-imalathane-eğlence yerleri gibi gürültü kaynaklarının bulunduğu alanlar için ayrı ayrı gürültü haritalarının hazırlanmasıyla,

Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki gürültü haritası hazırlanan yerleşim alanlarında mevcut veya ileriye yönelik projelendirme veya başka bir yatırımı gerçekleştirme konusunda çalışması olabilecek ilgili tüm kurum ve kuruluşların görüşlerini almakla,

Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki gürültü haritası hazırlanan yerleşim alanında 8 inci maddede yetkili kılınan kurum veya kuruluş tarafından hazırlanan gürültü haritalarını da göz önünde bulundurularak; karayolları, demiryolları, tramvay ile yerüstünden geçen metro yolları, havaalanları, limanlar ve Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmeliğin Ek-1 ve Ek-2'sindeki işletme/tesisler veya eğlence yerleri, imalathane gibi gürültü kaynaklarının bulunduğu alanları kapsayan eylem planlarını hazırlamakla,

Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanı için hazırlanan eylem planlarını kamuoyu görüşüne açmakla,

Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanı için hazırlanan gürültü haritalarının ve eylem planlarının nihai hali hakkında kamuoyuna bilgi vermekle ve Bakanlığa göndermekle,

Büyükşehir belediye başkanlıkları, büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alan içinde belirlenen yerleşim alanı veya alanlarında yer alan; karayolu, tramvay ile yerüstünden geçen metro yolları trafiği, limanlar ve Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmeliğin Ek-1 ve Ek-2'sinde yer alan işletme/tesisler veya atölye-imalathane-eğlence yerleri gibi gürültü kaynaklarının bulunduğu alanlar için ayrı ayrı gürültü haritalarını ilgili belediyelerle koordinasyon ve işbirliği içinde hazırlamakla (www.cygm.gov.tr).

ilgili görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Çevresel Gürültü Eylem Planı (2009-2020) göre ise, çevresel gürültü kapsamında Haziran 2010 tarihi itibarı ile 76 belediye Başkanlığına yetki devri yapılmış olup bunlar içinde Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Altındağ Belediye Başkanlığı ve Çankaya Belediye Başkanlığı da yer almaktadır. Yine eylem planına göre, Ankara' da, Sincan-Ankara; Ankara-Kayaş hattından yılda 60 000-30 000 arasında tren geçtiği, havaalanından yılda 50.000 den fazla iniş/kalkışın yapıldığı

bildirilmektedir. Ayrıca gürültü eylem planının diğer şehir planlarıyla olan bağlantısı konusunda (www.cygm.gov.tr),

Gürültü azaltım planı yatay kesit odaklı bir planlamadır. Gürültü azaltım planı bir belediyenin hazırlayıcı ve bağlayıcı nitelikteki imar planlarıyla dönüşümlü olarak iç içe olmalı, gürültünün önlenmesine ve gürültünün azaltılmasına yönelik şevk ve sevk edici olmalıdır. Gürültü eylem planları çerçevesinde onaylanan konseptlerin, oluşturulacak diğer planlara da katılması ve bu planların sonuçlarının kontrol edilmesi gerekmektedir. Çevre düzeni planlarına gürültü azaltım planlarının da dahil edilmesi hedeflenmelidir. Stratejik planların oluşturulması aşamasında gürültü seviyesine ilişkin planlamaların da bu planlara entegre edilmesi gerekmektedir. Böylelikle, yerleşim ve konaklama yerleri ve kamusal alanlardaki gürültü seviyelerinde hissedilebilir bir iyileşme sağlanabilecektir.

Gürültü kontrol tedbirleri, ulaşım güvenliği ve temiz hava kontrol planlarıyla ilgili önlemler ile sinerji içerisinde etki etmektedir. Çünkü söz konusu önlemler, yerleşim yeri ve daha küçük yerleşim yerlerinden geçen ana kara yollarında trafiği etkileyen bir faktör olarak görülmektedir. Bunun gerekçesi ise, hava kirliliğine (sınır değerlerin aşılması) dair mevzuat, gürültü kontrol tedbirlerinin uygulanmasını da genellikle desteklemektedir.

Örneğin 30 km/s hız uygulanması ile trafiğin çok yoğun olduğu yollarda, gürültü ve hava kirliliği azaltılabilmektedir. Bunun dışında kaza sıklığı ve kazanın şiddeti de azaltılabilmektedir. Bu sinerjiler birçok durumda, önleme karşıt veya önlem lehine belirleyici gerekçeler olup, önlemlerin uygulanmasını hukuki ve siyasi bakımdan kolaylaştırmaktadır (www.cygm.gov.tr),

denilmektedir. Bu kapsamda, konu ile ilgili birçok kurum ve kuruluşun sorumluluğu bulunmakla birlikte yerleşim yeri içinde yer alan karayolları, tramvay yolları ile yerüstünden geçen metro yolları, işletme, tesisler veya atölye, imalathane, eğlence yerleri gibi gürültü kaynaklarının bulunduğu alanların gürültü haritaları büyükşehir belediyeleri tarafından hazırlanması gerekmektedir (www.resmigazte.gov.tr).

Bu bağlamda, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı' nın 2010-2014 yılı Stratejik Planında “gürültü” başlığı altında ya da “gürültü” konusu kapsamında bir stratejik amaç bulunmamaktadır. Yalnızca 2010 yılı faaliyet raporunda gürültü kirliliğini önlemek için 179, 2014 yılı faaliyet raporunda 235 denetimin yapıldığı bildirilmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010 Faaliyet Raporu).

Bu bağlamda, 17.12.2015 tarihli “Büyük illerin “gürültü haritası” çıkarıldı başlıklı Sabah gazetesinin internet sayfasında yer alan habere göre,

Çevre ve Şehircilik Bakanı Fatma Güldemet Sarı, "Çevresel Gürültü Direktifinin Uygulama Kapasitesi İçin Teknik Yardım Projesi" kapsamında İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara ve Kocaeli'de yerleşim alanlarındaki karayolu, demiryolu ve limanlar dahil, sanayi kaynaklarının gürültü haritasının hazırlandığını bildirdi.

Çevre sorunlarından birinin de gürültü olduğuna dikkati çeken Sarı, gürültünün, çevre kalitesini ve insan sağlığını olumsuz etkilediğini anımsattı.

Şehirleşme ile başta büyük şehirlerde olmak üzere artan motorlu taşıt ve demiryolu trafiği, havaalanı ve endüstri tesislerinden dolayı gürültü meydana geldiğini ifade eden Sarı, "Büyükşehirlerimizde yaşayan insanların büyük çoğunluğu bu gürültüden fazlasıyla etkilenmektedir. Bu çerçevede bakanlığımın amacı, insanlarımızı gürültüden uzak, sessiz ve sakin, daha huzurlu, sağlıklı, kaliteli bir çevrede yaşamalarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmaktır" diye konuştu.

Bakan Sarı, "Proje kapsamında 5 büyük ilimiz olan İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara ve Kocaeli yerleşim alanları dahilinde bulunan karayolu, demiryolu ve liman dahil sanayi kaynaklarının stratejik gürültü haritaları hazırlanmıştır" ifadesini kullandı.

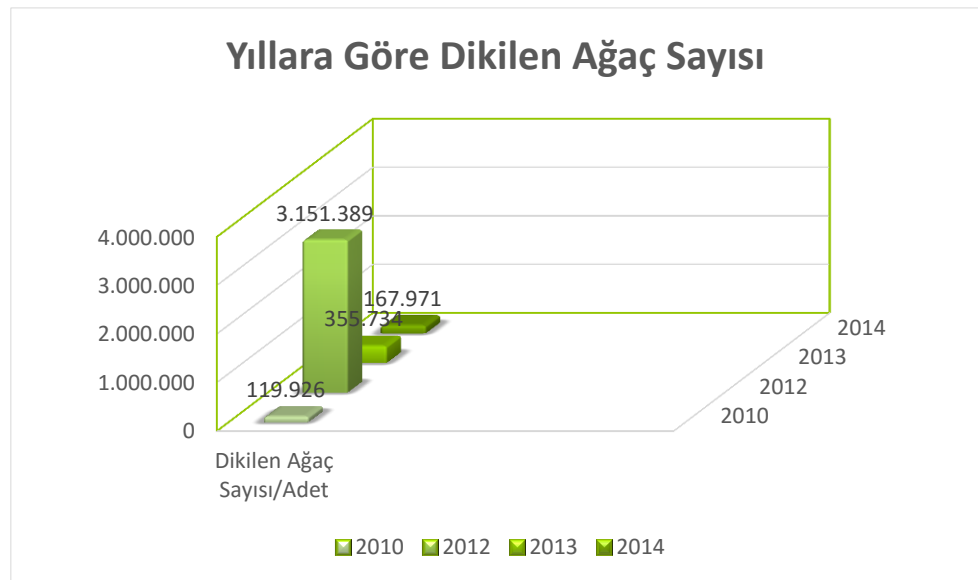
Seçilen 10 ildeki pilot alanlarda da farklı gürültü kaynaklarına yönelik gürültü haritaları hazırlandığını ve bu sonuçlara göre eylem planları hazırlanması çalışmalarını da yürütüldüğünü belirten Sarı, "Bakanlığımın yürüttüğü projeler ile 20 ilimizin şehirleşmiş alanları için stratejik gürültü haritaları hazırlanmıştır. Hazırlanan gürültü haritaları, sorunlu alanların belirlenmesinde ve kontrol tedbirlerini içeren eylem planlarının hazırlanmasında kullanılacaktır" dedi.

Gürültü haritası çıkarılan illerin eylem planlarının belediyeler tarafından hazırlanmaya başlaması gerektiğini dile getiren Sarı, "Şehirlerimizde akustik planlamanın yapılması, sessiz ve sakin alanların korunması için hazırlanan stratejik gürültü haritaları ile harita sonuçlarına göre hazırlanan eylem planlarının imar planlarında esas alınması önem arz etmektedir" değerlendirmesinde bulundu. (www.sabah.com.tr)

3.1.5. Çevre

İnsanın hayatta kalabilmesi ve temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesinde sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşaması bedensel ve ruhsal yönden etkilemesi anlamında önemli bir olgudur. Bu bağlamda Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın çevre olgusuna yönelik politikalarına kentsel çevrenin iyileştirilmesi bağlamında baktığımızda; "Havası daha emiz bir Ankara için her türlü önlemi almak", "Rekreasyon Alanlarında Türkiye'de 1 Numara Olmayı Sürdürmek" ve "Yeşil alanları olabildiğince çoğaltmak" stratejik amaçları kapsamında ilgili hedefler ele alınmış ve "Havası Daha Temiz Bir Ankara İçin Her Türlü Önlemi Almak" stratejik amacına yönelik "Ağaç sayısını artırmak" stratejik hedefi belirlenmiştir. Faaliyet raporlarında söz konusu hedefe ilişkin, "temiz hava sirkülasyonunu sağlamak için ana bulvar ve caddelerde yeşillendirme ve ağaçlandırma çalışmaları" yapılmış olduğu ve 2010 yılında 119.926 adet, 2012 yılında 3.151.389 adet, 2013

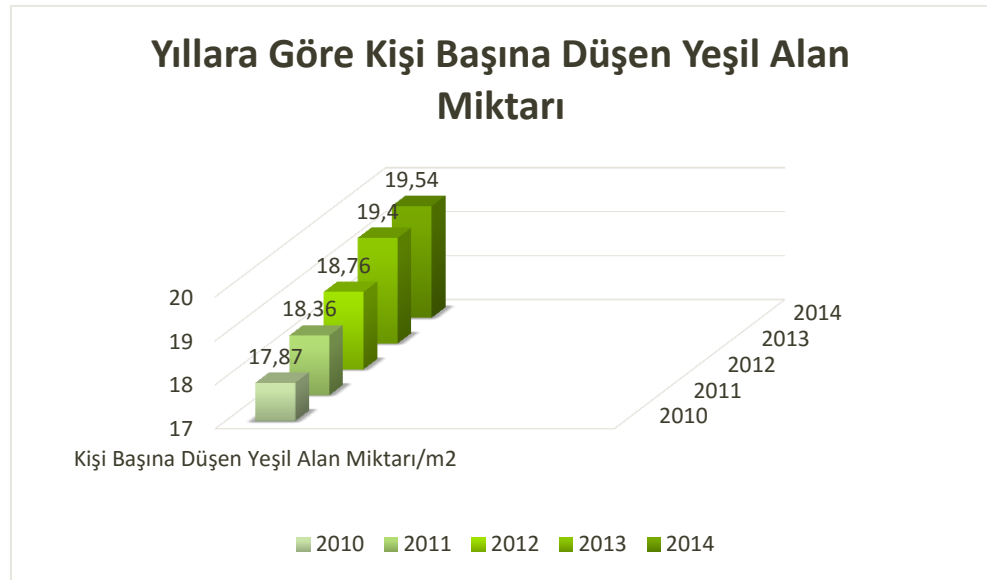
yılında 355.734 adet, 2014 yılında ise 167.971 adet ağaç dikildiği bildirilmektedir. “Rekreasyon Alanlarında Türkiye’de 1 Numara Olmayı Sürdürmek” stratejik amacına yönelik “mevcut rekreasyon alanlarına yeni rekreasyon alanları ilave etmek, Kent dışarısındaki piknik alanlarını çoğaltmak, Yeni kurulacak rekreasyon alanlarında değişik aktiviteler üretmek” stratejik hedefleri belirlenmiş, faaliyet raporlarında söz konusu hedefe ilişkin mevcut rekreasyon alanlarının düzenli bakımının yapılarak kullanılabilir olmasının sağlandığı ve yeni rekreasyon alanlarının oluşturulduğu bildirilmektedir. (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010- 2014 Stratejik Plan, Amaç 20-Amaç 37; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Şekil 7: Yıllara Göre Dikilen Ağaç Sayısı

Bununla birlikte, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi bağlamında “İmar Faaliyetlerinde Türkiye’ye Örnek Olmak” stratejik amacına yönelik “Kentsel dönüşüm projelerini çoğaltmak ve hızlandırmak, Estetiğe önem vermek, Estetik olmayan 50’ li yıllar mimarilerinden vazgeçilerek modern mimarilere geçmek, Yeni planlama bölgelerinde düşük yoğunluklu imar planı yapmak, Kent planlamalarında parçalı yeşil alan yerine toplu yeşil alanlara yer vermek” gibi stratejik hedefleri belirlenmiştir. 2010 yılı faaliyet raporunda bu hedefe yönelik “tüm çalışmalarda kent estetiği ve yeşil alanın korunmasının hedeflenerek Kentsel Dönüşüm Projeleri ve yeni yapılan yapılarda estetik kaygının en üst düzeyde tutulduğu” bildirilmektedir.

Yine, “Yeşil alanları olabildiğince çoğaltmak” stratejik amacına yönelik “Kent estetiği açısından ana bulvarlarımıza boylu ve yetişkin ağaç dikimine devam etmek, Kent içindeki yeşil alan miktarını sürekli artırmak, Modern kent görünümünü pekiştirmek amacıyla uygun alanlarda uygun çiçeklerle kenti bezemek, Ucuz fidan satışlarına ön ayak olup vatandaşları ağaç dikimine teşvik etmek” gibi stratejik hedefler belirlenmiştir. Söz konusu faaliyet raporlarında, “Daha Yeşil Bir Ankara” sloganıyla hareket edildiği ve kişi başına düşen yeşil alan miktarının 2004 yılında 9,13 m²; 2005 yılında 11,03 m²; 2006 yılında 12,6 m²; 2007 yılında 14,91 m²; 2008 yılında 17,36 m²; 2009 yılında 17,74 m²; 2010 yılında 17,87 m²; 2011 yılında 18,36 m²; 2012 yılında 18,76 m²; 2013 yılında 19,40 m² ve 2014 yılında 19,54 m² olduğu ve yapılan fidan dikim etkinlikleriyle ucuz fidan satışları yapılarak vatandaşların ağaç dikiminin teşvik edildiği bildirilmektedir (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010- 2014 Stratejik Plan, Amaç 26; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Şekil 8: Yıllara göre kişi başına düşen yeşil alan miktarı

Bu bağlamda, yaşam kalitesi daha yüksek bir Ankara için çalıştıklarını belirten Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek’ in Ankara Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde 18 Mart 214 tarihli haberde şu sözlerle çevre konusu kapsamında yaptıkları çalışmalara vurgu yapmıştır:

“Ankara’da sadece Büyükşehir belediyesi olarak bizim yaptığımız ve büyük bir kısmı devasa olan 366 park var. Kişi başına düşen yeşil alan 2 metreden, nüfusun 2,5 katına çıkmasına rağmen kişi başına 19,5 metreye çıktı”

20 yıl önce kirli havayla boğulan, suları akmayan, yeşil alanı olmayan, trafiği felç, caddeleri dar, sosyal ve kültürel hayati olmayan bir kent devrıldıklarını belirten Başkan Gökçek, *“O dönemde Ankara’nın lakabı Bozkır Ankara’ydı. 71 yıllık Cumhuriyet tarihi boyunca Ankara’da kişi başına düşen yeşil alan, ancak 2 metrekareye ulaşmıştı. Biz bu tabloyu değiştirmek istedik. Ankara’da kişi başına düşen yeşil alan miktarını 2 metrekareden 19,5 metrekareye çıkardık.*

“Eğer nüfus sabit kalsaydı Ankara’da kişi başına düşen yeşil alan, 38 metrekare olacaktı. Bu da demek oluyor ki 71 yıllık Cumhuriyet tarihinde üretilen yeşil alanı, biz her sene Ankara’ya ilave ettik ve bugün Ankara’nın adı ‘Yeşil Ankara’ oldu”

“Bugüne kadar milyonlarca fidan, yüz binlerce boylu fidan, milyonlarca çalı diktik. Boyları 15 metreye ulaşan yüz binlerce ithal ağaç dikimi gerçekleştirdik. Milyonlarca metrekare rulo çim yeşillendirmesi yaptık. Bugüne kadar 100 milyonun üzerinde mevsimlik çiçek dikimi gerçekleştirdik.”

“Çevreyi korumak ve gelecek nesillere yeşil bir Ankara bırakmak için çalışıyoruz. Çünkü biliyoruz ki yeşil medeniyetin simgesidir”
(www.ankara.bel.tr/haberler).

12 Eylül 2011 tarihli haberde ise parklara ve rekreasyon alanlarına vurgu yapmıştır:

“Medeniyet demek yeşil demektir. O yüzden yeşile çok önem veriyoruz”

Rekreasyon alanlarımızı, parklarımızı ve bahçelerimizi her geçen gün çoğaltıyoruz. Belediye Başkanı seçildiğimde Ankara’ da sadece 18 park vardı. Bugün ise Ankara genelinde Büyükşehir Belediyesi’nin yaptırdığı 290 park var. Dünyanın hiçbir başkentinde 2 taneden fazla rekreasyon alanı yoktur. Oysa biz de 8 tane dev rekreasyon alanı var. Şu anda da 9’ncü rekreasyon alanının yapımına başladık. Dolayısıyla bu da çok ciddi anlamda bir rekor. Ankara’ da 2 milyon metrekarenin üzerinde rekreasyon alanı, piknik alanı bulunuyor. Bu piknik alanlarımıza hafta sonları özellikle 150 ile 200 bin arasında vatandaşımız geliyor. (www.ankara.bel.tr/haberler)

7 Mart 2013 tarihli haberde, katıldığı “Kentsel Dönüşüm ve Çevre Konferansı” nda kentsel dönüşüme vurgu yapmıştır:

“Kentsel dönüşüm hayat demek, kentsel dönüşüm çağdaş düzenleme demektir”

“Kentsel dönüşümün ne anlama geldiğini anlayabilmek için Konya yolundan geçerken birbirinden çirkin yapılara bakmanız gerekir”
(www.ankara.bel.tr/haberler).

30 Aralık 2013 tarihli haberde, “Hayat İçin Su Derneği (HAYSU) koordinatörlüğünde düzenlenen 1. Su ve Çevre Ödülleri yarışmasında Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne “Çevreye En Çok Yatırım Yapan Belediye” ve “En İyi Atık Yönetimine Sahip Belediye” ödülü” verildiği, ve 20 Aralık 2010 tarihli haberde “CNBC-e Bussines Dergisi tarafından “Türkiye’nin en yaşanabilir kenti”” seçildiğinden bahsedilmektedir (www.ankara.bel.tr/haberler).

Kent dokusunun önemli ve temel bileşenlerinden olan kentsel yeşil alanların 02.09.1999 tarih ve 23804 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik’ hükümlerine göre kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı en az 10 m², belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise en az 14 m² olarak belirlenmiş (www.mevzuat.gov.tr) olup, Avrupa Komisyonunun yayınladığı Kentsel Denetim raporuna göre 1996 yılı için 32 Avrupa kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı ortalama 26 m² olarak verilmiş ve kentsel yeşil alanlara ideal yürüme süresi olarak da 15 dakika verilmiştir (Önder; Polat, 2012).

Bütün bunlar bağlamında, faaliyet raporlarında gerek ağaçlandırma çalışmalarında gerek se kişi başına düşen yeşil alan miktarında artış yaşanmış ve stratejik hedeflere ulaşılmış olmakla birlikte, Avrupa Birliği ülkelerinin standardının henüz yakalanamadığı görülmektedir. Ayrıca, kentsel yeşil alanlara ideal yürüme süresinde erişimin sağlandığı konusuna ilişkin bir bilgiye de rastlanmamıştır. Bununla birlikte söz konusu faaliyet raporlarında, kentsel yaşam içinde insan sağlığına etkileri ile çevresel yararlarının yanında, kent halkı için ekonomik,

rekreatif, estetik hizmetler veren kent ormanlarına ilişkin bir politika da bulunmamaktadır.

Öte yanan Keleş' e göre (1987), "Konut hizmeti, bir çatı ile dört duvardan ibaret değildir. Konutun ve konut topluluklarının kentsel hizmet gereksinimlerini karşılamak belediyelerin sorumluluğu altındadır." Bu açıdan, kentsel dönüşüm projeleri konusunda başarılı birçok proje ve faaliyetlere imza atılmış olsa da, kentsel yaşam kalitesini belirleyen en temel unsur olan konut ve yaşam çevresinin dengeli mekânsal ilişkisi bağlamında makul fiyatlı, çevre dostu koşullara sahip, iyi konumlanmış, aydınlık ve yeterli büyüklükte, konutların sağlanması önem taşımaktadır.

3.1.6. Katılım

Faaliyet raporlarında katılım konusuna ilişkin, vatandaş memnuniyet anketleri (web tabanlı, yüz yüze, telefon ile...), internet sayfaları, fuarlar, çağrı merkezleri bilgilendirme istasyonları, toplu etkinliklere yer verilmiş (Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları) ancak, yönetim eksenli katılımcı demokrasinin esas alındığı, kent konseyi bünyesinde yer alan çocuk meclisleri, mahalle komiteleri, gibi yapılar aracılığı ile kent halkının kendi yaşam çevresinin oluşumunda söz sahibi olduğu katılımcı süreçlere ilişkin politikalara rastlanmamıştır (Atanur; Arın, 2015: 242-261).

3.1.7. Güvenlik

Bugün kentlerde yaşanan gerek iç ve gerekse dış göçler (örneğin, Suriye'den Türkiye'ye göç eden sığınmacılar) ile insan hareketlerinin artırmasına koşut sosyal kontrolün azalması ve bilinmeyen olgusunun artması, bireysel ihtiyaçların karşılanması ve kentsel hakların kullanılması bağlamında önem arz eden kent güvenliğini etkilemekte, dolayısı ile kentsel yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Kentsel nüfusun ve heterojen yapının artmasına bağlı oluşan ve kent güvenliğini ve emniyetini tehdit eden kent yoksulluğu ya da yoksunluğu da bu anlamda önemli olgular olarak kaşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Büyükşehir

Belediyesi'nin Stratejik Planına ve faaliyet raporlarına baktığımızda “Kentte sosyal patlamayı önlemek amacıyla her türlü sosyal yardım ve sosyal projeleri hayata geçirmek” stratejik amacına yönelik, “Dar gelirli vatandaşa gıda, temizlik malzemesi, yakacak, eğitim ve spor yardımları yapmak”, “Dar gelirli çocuklara ancak belirli bir bedel karşılığı alabileceği sosyal, kültürel, sportif aktiviteleri ücretsiz temin etmek”, “Dar gelirli gençlere ancak belirli bir bedel karşılığı alabileceği sosyal, kültürel, sportif aktiviteleri ücretsiz temin etmek”, “Bayanların yüksek bedeller karşılığı alabileceği sosyal, kültürel, sportif aktiviteleri ücretsiz veya sembolik bedellerle temin etmek”, “Yaşlılara bedelsiz veya sembolik bedellerle ev hizmetlerini vermek”, “Yaşlılara sembolik bedellerle otobüslerde seyahat imkanı vermek”, “Engellilere bedelsiz olarak sosyal, kültürel ve sportif aktiviteler yaptırmak ve onları iş sahibi yapmak”, “Dar gelirli vatandaşa ücretsiz ailece eğlenme hakkı vermek”, “Kentte spor yapmak isteyen herkese ücretsiz spor yapma imkanı sağlamak”, “Kentte yaşayan çocuk ve gençlere belediye imkanları nispetinde eğitim yardımı yapmak”, “Dar gelirli vatandaşların çocuklarını hijyenik ortamlarda sünnet ettirip, onlara sünnet düğünleri düzenlemek”, “Dar gelirli oluşu nedeniyle evlenemeyen gençlere düğün yaparak onları evlendirmek” şeklinde stratejik hedefler belirlenmiştir (2014 Stratejik Plan, Amaç 4-Amaç 5; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Yine bu kapsamda, “Ankara’da işsizliğin önlenmesi için her türlü önlemi almak” stratejik amacına yönelik “Meslek sahibi olmak isteyen hemşerilere, üniversite ile işbirliği yaparak meslek kursları açmak”, “Bayanlara meslek kursları açmak”, “Sanayi bölgelerinde ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla sanayi bölgeleri ile işbirliği yaparak kurslar açmak”, “Sanayi bölgelerinin alt yapılarını ücretsiz yaparak istihdamı sağlamak”, “Engelli vatandaşlarımıza farklı konularda iş imkanı sağlamak” şeklinde stratejik hedefler belirlenmiştir (2014 Stratejik Plan, Amaç 4-Amaç 5; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Ayrıca, güvenlik olgusu kapsamında değerlendirilebilecek olan “Doğal afetlere kaşı Ankara’yı olabildiğince hazır hale getirmek” stratejik hedefi belirlenmiş ve faaliyet raporlarında, genel olarak gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir (2014 Stratejik Plan, Amaç 4-Amaç 5; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı 2010, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları).

Ancak, bununla birlikte bireysel güvenliğin sağlanması sistem ve hizmetlerin güvenliğini de gerekli kılmaktadır ve bu anlamda güvenli kent planlamaları, güvenli ve sağlam konut, güvenli toplu taşıma sistemleri, güvenli kentsel hizmet sunumları, güvenli kentsel donatı alanları, gibi konulara ya genel olarak vurgulanmakla yetinilmiş ya da hiç ele alınmamıştır

3.2. ALTINDAĞ BELEDİYESİNİN YAŞANABİLİR KENT YÖNETİM STRATEJİSİ VE UYGULAMALAR

Bu bölümde, Altındağ Belediye Başkanlığı’nın 2010-2014 Stratejik Planı² ile bu yıllarda hazırlanan faaliyet raporları, daha önce ele aldığımız yaşanabilir kent parametrelerinden güvenlik, sağlık, eşitlik, çevre, katılım, gürültü ve ulaşım- dolaşım olguları kapsamında değerlendirilecektir. Söz konusu stratejik planda 9 stratejik amaç ve bu amaçlara yönelik 56 hedef belirlenmiştir.

3.2.1. Güvenlik

“Güvenlik” olgusu kapsamında stratejik plana baktığımızda; “Altındağ’ın imar sorununun çözülüp, yaşanabilir bir çevre için kaçak ve çarpık yapılaşmanın yok edilerek kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesi” stratejik amacına yönelik, “Altındağ’ın imarının tamamlanması için gerekli imar, parselasyon, tescil, dönüşüm plan çalışmaları yapılacaktır.”, “Altındağ’ın modern bir görünüme sahip olabilmesi için yeni yapılaşmaya önem verilecektir.”, “Altındağ’da modern yapılaşmanın gerçekleştirilebilmesi için yıkım ve kamulaştırma yapılacaktır.”, “Aktaş, Gültepe ve

---

² Söz konusu belediyenin Stratejik Planları 5’er yıllık hazırlandığından bu yılları içeren Faaliyet Raporları ele alınmıştır.

Gökçenefe Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projeleri kapsamında hak sahiplerine 2011 yılında evleri teslim edilecektir.”, “Plan dönemi içinde 12.000 evin tasfiyesi yapılarak 5.000 adet sosyal konut donatılarıyla beraber inşa edilecektir.”, “700 gecekondunun yıkımlarının tamamlandığı Gökçenefe ve Gültepe toplu konut alanlarında 2. etap inşaatları gerçekleştirilecektir.”, “Gecekonduların yıkımları devam eden Şükriye Mahallesi toplu konut projesi gerçekleştirilecektir.”, “Gecekonduların yıkımlarının yapıldığı Çiçin toplu konut 2.etap projesinde toplu konut inşaatları TOKİ tarafından yapılacaktır.”, “82 hektarlık alanı kapsayan 32 imar parseline sahip Bentderesi Sıralıevler Projesinde TOKİ tarafından çağdaş konutlar inşa edilecektir.” hedefleri belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 1).

Bu kapsamda faaliyet raporlarına baktığımızda; 2010 yılında yapılan imar çalışmaları ile Altındağ’ın modern bir yüze kavuşacağı bildirilerek kaçak yapılaşmanın engellenmesi konusunda yürütülen çalışmalara yer verilmiş olup, konuya ilişkin Altındağ Belediye Başkan’ı Tiryaki’nin;

Biz Altındağ Belediyesi olarak altı yıldır sürdürdüğümüz kararlı tutumdan 2010 yılında da taviz vermedik. Çünkü vatandaşa bir sözümüz vardı; Altındağ’ın yeniden yaşanabilir bir kent olması için el birliği ile çalışacaktık. Binlerce vatandaşımız bu uğurda evlerini kendi elleriyle yıkarken bizim birkaç oy uğruna gecekondulaşmaya ve dolayısıyla haksızlığa göz yummamız mümkün olamazdı .(Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010)

şeklindeki konuşmasına yer verilmiştir.

İmar çalışmalarına bağlı olarak yolların 84 bin ton asfaltla kaplandığının bildirildiği söz konusu faaliyet raporunda, toplu konut projeleri kapsamında yapılan çalışmalara yer verilmiş olup, Tiryaki’nin;

Gecekonduların arasında sıkışıp kalmış yaşamları modern yaşam alanlarına taşımak, aynı zamanda Altındağ’ın yeniden yapılanmasına destek vermek için başlattığımız toplu konut projeleri he geçen gün daha da fazla ilgi görüyor. Bu yeni konutlarda mahallenin eski sakinleri oturuyor. Bunun yanı sıra bir çok kesimden insan bu konutları tercih ediyor. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010)

şeklindeki sözleri ile Altındağ’ın insan profilinde değişim yaşandığı bildirilmektedir.

2011 yılı faaliyet raporunda da yapılan imar çalışmalarına, kaçak yapılaşmanın engellenmesi ve yapı denetimi konusuna, toplu konut projelerine ve imar çalışmaları kapsamında yapılan yol çalışmalarına yer verilmiş olup, yolların 78 bin 700 ton asfaltla kaplandığı bildirilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2011).

2012 yılı faaliyet raporunda Altındağ Belediyesi'nin başarılı imar çalışmaları ile Ankara'nın en çok inşaat yapılan ilçesi olduğu ve son birkaç yıldır her yıl 15 bin yeni konutun yapıldığı bildirilmekte, kentsel dönüşümün lokomotifi olan ilçenin imar ve konutlaşma gelişimindeki yükselen grafiği ile çağdaş yaşam alanlarının arttığı bildirilmektedir. İmar çalışmalarına bağlı olarak yolların 102 bin ton asfaltla kaplandığının bildirilmektedir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2012).

2013 yılı faaliyet raporunda, yapılan imar çalışmalarına, kaçak yapılaşmanın engellenmesi ve yapı denetimi konusuna, toplu konut projelerine yer verilmiş ve imar çalışmaları kapsamında yapılan yol çalışmalarına yer verilmiş olup, yollar için 72.038 asfalt kullanıldığı bildirilmektedir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2013).

2014 yılı faaliyet raporunda ise, "Altındağ'ın imar sorununun çözülüp, yaşanabilir bir çevre için kaçak ve çarpık yapılaşmanın yok edilerek kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesi." stratejik amacına yönelik yapılan çalışmalarından imar çalışmaları kapsamında yapılan yol çalışmalarına yer verilmiş olup, yollar için 35.100 ton asfalt kullanıldığı bildirilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2014).

Ayrıca, "Eğitim, kültür, sanat, spor faaliyetlerine meslek edindirme kurslarına sağlanacak desteklerle beldenin eğitim, kültür, sosyal gelişim, sanat yaşamının zenginleştirilmesi ve Altındağ'ın yeniden kültür, sanat ve sporun merkezi haline getirilmesi." stratejik amacına yönelik belirlenen hedeflerden, söz konusu parametre ile ilgili "Belde halkının bilgi ve becerilerini artırmak ve işsizliği azaltmak için

kültür-sanat-spor-hobi merkezlerinde her yıl talebe göre meslek edinmeye ve gelişim sağlamaya yönelik çeşitli kurslar düzenlenecektir.” hedefi belirlenmiştir. (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 6.3)

Ayrıca, evsiz kalanlar, engelli ve yatalak hastası olan aileler, çalışacak durumda olmayanlar, ihtiyaç sahibi asker ailesi ve öğrencilere Altınay yardım organizasyonu tarafından yapılan sosyal yardımlara yer verilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010-2011-2012-2013-2014 faaliyet raporları).

3.2.2. Çevre

“Çevre” olgusu kapsamında “Beldede çevrenin korunması ve iyileştirilmesine yönelik gerekli tedbirlerin alınması ve halkta çevre bilincinin oluşturulması” stratejik amacına yönelik belirlenen ve ilgili olan, “Çevrenin korunması ve bir veri tabanı oluşturulması amacıyla çevre izleme ve ölçüm alt yapısı geliştirilecek ve beldenin çevre envanteri plan süresi sonuna kadar hazırlanacaktır.”, “Plan dönemi içerisinde yaşanabilir ve sağlıklı bir çevrenin oluşturulmasına yönelik olarak beldeye 278.909,39 m²’lik yeşil alan kazandırılacaktır.”, “Beldede yaşayanlara hizmet veren mevcut ve plan dönemi içinde tesis edilecek parkların kalitesinin artırılması ile verilen hizmetin sürdürülebilirliğinin sağlanması için gerekli tedbirler alınacaktır.”, Plan dönemi süresince çevrenin korunması, çevre eğitimi ve bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla her türlü tedbirler alınacak ve eğitimler düzenlenecektir.”, “Belediye yetki alanları içerisinde çevreye olumsuz etki yapabilecek mevcut tesis ve işletmelerin faaliyetleri incelenecek ve tespit edilen olumsuzluklar plan dönemi içerisinde giderilecektir.” hedefleri belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 9.1; 9.2; 9.3; 9.4; 9.5).

Bu kapsamda faaliyet raporlarına baktığımızda; 2010 yılı faaliyet raporunda, Altındağ’ın parklarıyla nefes aldığı ve yeşil alan miktarının 3,5 milyon m²’ye ulaştığı bildirilerek Tiryaki’nin,

Yaptığımız parklarla sadece Altındağ’ın değil Ankara’nın da nefes almasını sağlıyoruz. Her yıl yeni yeşil alanlar kazandırıyoruz. 2010 yılı sonu itibarıyla toplam 3 milyon 537 bin 226

m2 yeşil alana kavuşan Altındağ'ı, kişi başına düşen 9.61 m2 toplam yeşil alan oranıyla da yaşanılır bir ilçeye dönüştürdük.

Batılı ülkelerde insanlar evden işe, işten eve bisikletle gidip geliyorlar. Bu konuda Türkiye henüz önemli bir gelişme gösterememiş. Çünkü insanları bu konuda bilgilendiren, teşvik eden bir kurum yok. Altındağ Belediyesi olarak bu konuyu da kendimize amaç edindik ve Bisiklet Parkı'nı yaptık. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010)

şeklindeki sözlerine yer verilmiştir. Ayrıca faaliyet raporunda, 2010 yılı itibariyle başlayan ambalaj atıklarının geri dönüşüme ilişkin yapılan çalışmalara değinilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010).

2011 faaliyet raporunda, 2011 yılı sonu itibariyle Altındağ'ın toplam 3.8 milyon m2 yeşil alan ile kişi başına düşen 10.37 m2 toplam yeşil alan oranıyla yaşanılabilir bir ilçeye dönüştüğü bildirilmekte olup, 4 büyük parkın açıldığı bildirilmektedir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2011).

Ayrıca, 2012 yılında 340 bin m2 yeşil alan kazandırıldığı ve 11 yeni park yapıldığı bildirilmektedir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2012).

2013 yılı faaliyet raporunda ise çevre konusunda;

Günümüzde çevre kirliliği insanın bu sorunların kendisine dönmesi ve sağlığını olumsuz yönde etkilemesi üzerine bilincine varabildiği bir kavramdır. Çevre kirliliği, bütün canlıların sağlığını olumsuz yönde etkileyen, cansız çevre elemanları üzerinde de yapısal zararlar meydana getiren ve niteliklerini bozan yabancı maddelerin; hava, su ve toprağa yoğun bir şekilde karışması olayıdır. Çevre ve çevre sağlığının korunması için havada suda ve toprakta kirlilik oluşturacak, ekolojik dengeyi bozacak atık ve artıkların toplanması, giderilmesi, temizlenmesi, ağaçlandırma, park ve yeşil alan oluşturulması, vatandaşların müşterek olarak faydalanacakları park ve yeşil alanlar ile bu yöndeki tesislerin kurulması gerekmektedir. Bütün bu iş ve işlemler de belediyelerin asli görevleri içerisinde yer almaktadır. Bu çalışmalar yapılırken belediyeler düzenleyici ve denetleyici fonksiyonlarını vatandaşlarla beraber müştereken yürüterek, sağlıklı bir çevre oluşturup, oluşturulan bu çevreyi de denetleyerek halkta da çevre bilincini oluşturmak ve çevreyi korumak durumundadırlar. Bu doğrultuda çevre koruma ve doğal denge ile etkileşimde belediyelerin;

- Çevrenin doğal yapısının korunmasını geleceğin teminatı olarak benimsemesi,
- Çevreyi korunma ve geliştirme hedeflerinin olması ve bu hedeflere uygun planlamaları yapması,
- Faaliyetlerini çevre sorunu yaratmayacak şekilde düzenlemesi,
- Çevreyi korumak için ayrılan kaynakları verimli olarak kullanması,
- Sürdürülebilir bir çevre koruması için çevre bilincini oluşturması, gerekmektedir. (Altındağ

Belediyesi Faaliyet Raporu 2013)

şeklinde açıklamalara yer verilmiş olup, 263.772 m2 yeşil alan yapıldığı, 13 parkın revize edildiği bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca,

Çevrenin korunması, çevre eğitimi ve bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla, gerek Belediye elemanları, gerekse yetkilendirilmiş ve sözleşme yapılmış olunan geri dönüşüm toplama firması tarafından bölgedeki ilköğretim okulları, konut ve iş yerlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi amaçlı eğitim çalışmaları yapılmıştır. İntikal eden 11 adet şikâyet hakkında denetim yapılmış, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve buna bağlı Çevresel Gürültü Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde değerlendirilmiştir. 3 adet canlı müzik izni başvurusu yapılmış, başvurular değerlendirilmiş, 1 tanesine idari yaptırım uygulanmış, diğer iki tanesinin Ç.G.S.D raporu incelenmektedir. İşçilik hizmet alımı yapılarak Belediye atık toplama araçları ile bölgenin katı atıkları toplanarak döküm alanına taşınmış, cadde ve sokaklar süpürülerek temizlenmiştir. Çevre kirliliğinin önlenmesi ve daha sağlıklı bir çevrenin oluşabilmesi için uygun katı atık toplama yöntemleri üzerine çalışmalar yapılmıştır. Vatandaşın sağlam poşetlerle atıklarını çıkarmaları konusunda eğitim faaliyetleri ve anonsla uyarılar ile aynı zamanda kokulu büzgülü 6.250.000 çöp poşetleri dağıtımı yapılmıştır. Yer üstü konteyner dağıtımına devam edilmiş, yer altı konteyner uygulaması için araştırmalar yürütülmüştür. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2013)

şeklinde bilgiye yer verilmiştir.

2014 yılı faaliyet raporunda da çevre ve çevre bilincinin oluşturulması konusunda aynı açıklamalar yapılarak 9.567 m2 ağaçlandırma alanının ve 69.611,97 m2 mesire alanının yapıldığı bildirilmiştir. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2014) Ayrıca,

Çevrenin korunması, çevre eğitimi ve bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla, gerek Belediye elemanları, gerekse yetkilendirilmiş ve sözleşme yapılmış olunan geri dönüşüm toplama firması tarafından bölgedeki ilköğretim okulları, konut ve iş yerlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi amaçlı eğitim çalışmaları yapılmıştır. İntikal eden 9 adet şikâyet hakkında denetim yapılmış, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve buna bağlı Çevresel Gürültü Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde değerlendirilerek ihlali ortadan kaldırmaları takip edilmiştir. 10 adet canlı müzik izni başvurusu yapılmış, başvurular değerlendirilerek 8 işyerinin canlı müzik izni uygun görülmüş, 2 işyerinin canlı müzik izin talebi geri çevrilmiştir. 1 adet eğlence işyerinin rapor değerlendirme ve takibi de devam etmektedir. İşçilik hizmet alımı yapılarak Belediye atık toplama araçları ile bölgenin katı atıkları toplanarak döküm alanına taşınmış, cadde ve sokaklar süpürülerek temizlenmiştir. Çevre kirliliğinin önlenmesi ve daha sağlıklı bir çevrenin oluşabilmesi için uygun katı atık toplama yöntemleri üzerine çalışmalar yapılmıştır. Vatandaşın sağlam poşetlerle atıklarını çıkarmaları konusunda eğitim faaliyetleri ve anonsla uyarılar ile aynı zamanda kokulu büzgülü 6.250.000 çöp poşetleri dağıtımı yapılmıştır. Yer üstü konteyner dağıtımına devam edilmiş, yer altı konteyner uygulaması için araştırmalar yürütülmüştür. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2014)

şeklinde bilgiye yer verilmiştir.

3.2.3. Eşitlik

“Eşitlik” olgusu kapsamında, “Yoksulluğun azaltılması ve muhtaç durumda bulunan kişi ve gruplara etkin sosyal koruma sağlanması, engellilerin yaşamlarının kolaylaştırılması amacıyla, hizmetlerin ihtiyaç sahiplerine, yaygın, etkili ve sürekli bir şekilde ulaştırılmasının sağlanması ve yeni hizmet modelleri geliştirilmesi” stratejik hedefine yönelik “Sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde dar gelirli ve yoksulluk içinde bulunan ve dezavantajlı kişilerin (kadınlar, çocuklar, yaşlılar, hastalar, engelliler vb.) kimlikleri, adresleri ve mağduriyetleri belirlenerek gerekli yardımlar yapılacak ve yeni hizmet modelleri geliştirilecektir.”, “Engellilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine ve toplumla uyum sağlamalarına yönelik araştırma, eğitim, sosyal ve sportif amaçlı tesisler ile rehabilitasyon merkezlerinin kurulması ve açılması teşvik edilecek, yaşamlarını kolaylaştıracak gerekli destek hizmetleri verilecektir.” hedefleri belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 7.1;7.2).

2013 yılı faaliyet raporunda engellilere ilişkin

Engellilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine ve toplumla uyum sağlamalarına yönelik araştırma, eğitim, sosyal ve sportif amaçlı tesisler ile rehabilitasyon merkezlerinin kurulması, açılması, teşvik edilmesi, yaşamlarını kolaylaştıracak gerekli destek hizmetlerinin verilmesi, TSE normlarına uygun olarak tüm bina ve yol inşaatlarında engellilere yönelik tedbirlerin alınması, engellilerin şehir içinde yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik fiziki düzenlemelerin yapılmasını sağlayıcı tedbirler alınması için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ile ilgili yazışmaları yapılarak, gerekli tedbirler alınıp uygulanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile DSG (Dezavantajlı Sağlığı Güvenliği) projesi kapsamında ortak bir çalışma yürütülmüş, dezavantajlı grupların şehir içinde yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik fiziki düzenlemeler yapılmıştır. TSE normlarına uygun olarak bina ve yol inşaatlarında engellilere yönelik tedbirler alınmıştır. Evsizler yurdu, özürülüler okulu ve rehabilitasyon merkezi yapılması henüz gerçekleştirilememiştir. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2013)

şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. 2014 yılı faaliyet raporunda, engellilere ilişkin bir önceki faaliyet raporunda belirtilen hedef yinelenmiştir.

Çocuklara yönelik ise, “Eğitim, kültür, sanat, spor faaliyetlerine meslek edindirme kurslarına sağlanacak desteklerle beldenin eğitim, kültür, sosyal gelişim,

sanat yaşamının zenginleştirilmesi ve Altındağ'ın yeniden kültür, sanat ve sporun merkezi haline getirilmesi" stratejik amacı için belirlenen hedeflerden ilgili olan "Ülkeyi yarınlara taşıyacak olan çocukların kaliteli, çağdaş ve yeterli eğitim alabilmesi amacıyla Altındağ Belediye sınırları içinde yer alan okullara plan dönemi içinde bakım onarım, kırtasiye, spor malzemeleri ve eğitim araçları gibi her türlü destek sağlanacaktır." hedefi belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 6.5).

3.2.4. Sağlık

"Sağlık" olgusu kapsamında, "Eğitim, kültür, sanat, spor faaliyetlerine meslek edindirme kurslarına sağlanacak desteklerle beldenin eğitim, kültür, sosyal gelişim, sanat yaşamının zenginleştirilmesi ve Altındağ'ın yeniden kültür, sanat ve sporun merkezi haline getirilmesi." stratejik amacına yönelik belirlenen hedeflerden ilgili olan, "Gençlerin kötü alışkanlıklar edinmesini engellemek ve her yaş grubundan insanın spor yapmasını sağlamak için gerekli alt yapı çalışmaları plan dönemi sonuna kadar tamamlanacaktır.", "Beldede başarılı sporcuların yetişmesi, sporun yaygınlaşması için her türlü destek sağlanacaktır." hedefleri belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 6.1; 6.2).

Bu kapsamda, "Çağdaş yaşamın gerekleriyle uyumlu, halkın ihtiyaç ve beklentilerine uygun bir anlayışla kentsel düzenleme, alt ve üst yapı çalışmalarının yürütülmesi" stratejik amacına ilişkin belirlenen hedeflerden ise ilgili olan "İmarı yeni tamamlanacak mahallelerde altyapısı, tretuarı ve refüjleri ile birlikte yeni yollar açılacaktır.", "Yeni yol açılan mahalleler ile belirlenen diğer mahallelerde Karayolları teknik şartnamesi standartlarına uygun olarak yol yapım ve ıslah çalışmaları yürütülecektir.", "İlçemizin muhtelif mahallelerinde çağdaş niteliklere uygun semt pazar yerlerinin yeniden düzenlenmesi sağlanacaktır." hedefleri belirlenmiştir (Altındağ Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç 2.1; 2.2; 2.4).

2011 yılı faaliyet raporunda, huzurlu ve sağlıklı bir kent yaşamı için belediye zabıta ekiplerinin işyeri denetimlerine, seyyar satıcılar konusunda yapılan çalışmalarına yer verilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2011).

Ayrıca, temizlik için yaptığı araç ve ekipman yatırımı ile 2011 yılında her gün 420 ton atığın düzenli olarak toplandığı bildirilmektedir. Katı atık projesi kapsamının genişletildiği ile düzenli atık atma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik çöp poşeti dağıtımının devam ettiği bildirilmektedir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2011).

Sağlıklı, huzurlu ve güvenli bir kent yaşamı için belediye zabıta ekiplerinin işyeri denetimlerine, seyyar satıcılar konusunda yapılan çalışmalarına ve sağlıklı gıda konusunda yapılan çalışmalara yer verilmiştir (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2012).

Öte yandan, Altındağ Belediyesi'nin internet sitesinde genel olarak yapılan kentsel dönüşüm, yenileme, imar çalışmalarına yer verilmiş olup, hizmetlerimiz başlığı altında yardım, kültür ve gençlik merkezlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir (www.altindag.bel.tr).

3.2.5. Genel Değerlendirme

Bu çerçevede, gerek Tiryaki'nin "Batılı ülkelerde insanlar evden işe, işten eve bisikletle gidip geliyorlar. Bu konuda Türkiye henüz önemli bir gelişme gösterememiş. Çünkü insanları bu konuda bilgilendiren, teşvik eden bir kurum yok. Altındağ Belediyesi olarak bu konuyu da kendimize amaç edindik ve Bisiklet Parkı'nı yaptık" (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010) şeklindeki konuşmaları gerekse 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında yer alan,

Çevre ve çevre sağlığının korunması için havada suda ve toprakta kirlilik oluşturacak, ekolojik dengiyi bozacak atık ve artıkların toplaması, giderilmesi, temizlenmesi, ağaçlandırma, park ve yeşil alan oluşturulması, vatandaşların müşterek olarak faydalanacakları park ve yeşil alanlar ile bu yöndeki tesislerin kurulması gerekmektedir. Bütün bu iş ve işlemler de belediyelerin asli görevleri içerisinde yer almaktadır. Bu çalışmalar yapılırken belediyeler düzenleyici ve denetleyici fonksiyonlarını vatandaşlarla

beraber müştereken yürüterek, sağlıklı bir çevre oluşturup, oluşturulan bu çevreyi de denetleyerek halkta da çevre bilincini oluşturmak ve çevreyi korumak durumundadırlar. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2013,2014)

şeklindeki açıklamalar söz konusu belediyenin çevre konusuna bakışını ortaya koymaktadır. Ancak, verilen bu öneme rağmen çevre konusunda en temel gösterge olan kişi başına düşen yeşil alan miktarına ilişkin bilgiye 2010 ve 2011 yılı faaliyet raporu dışında rastlanmamış olup, belediyeye kazandırılacak yeşil alan miktarlarına yer verilmiştir.

Ayrıca, 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında dezavantajlı gruplardan engelli bireylere ilişkin,

Engellilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine ve toplumla uyum sağlamalarına yönelik araştırma, eğitim, sosyal ve sportif amaçlı tesisler ile rehabilitasyon merkezlerinin kurulması, açılması, teşvik edilmesi, yaşamlarını kolaylaştıracak gerekli destek hizmetlerinin verilmesi, TSE normlarına uygun olarak tüm bina ve yol inşaatlarında engellilere yönelik tedbirlerin alınması, engellilerin şehir içinde yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik fiziki düzenlemelerin yapılmasını sağlayıcı tedbirler alınması için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ile ilgili yazışmaları yapılarak, gerekli tedbirler alınıp uygulanmaktadır. (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2013, 2014)

şeklinde ayrıntılı hedefler ortaya konmuş olmasına rağmen, bu yönde yapılan çalışmalara ilişkin herhangi bir veriye yer verilmemiştir. Genel olarak yaşlılara ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetlere ağırlık verilmiş olup, söz konusu belediyenin internet sitesinde “hizmetlerimiz” başlığı altında çocuklara, yaşlılara ya da engellilere yönelik yapılan hizmetlere ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır (www.altindag.bel.tr).

“Altındağ’ın imar sorununun çözülüp, yaşanabilir bir çevre için kaçak ve çarpık yapılaşmanın yok edilerek kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesi” stratejik amacı ve “Yoksulluğun azaltılması ve muhtaç durumda bulunan kişi ve gruplara etkin sosyal koruma sağlanması, engellilerin yaşamlarının kolaylaştırılması amacıyla, hizmetlerin ihtiyaç sahiplerine, yaygın, etkili ve sürekli bir şekilde ulaştırılmasının sağlanması ve yeni hizmet modelleri geliştirilmesi” stratejik amacına (Altındağ Belediyesi Faaliyet Raporu 2010, 2011, 2013, 2014) yönelik çalışmaların yapıldığı bildirilmiş olmasına rağmen, Mutlu ve arkadaşlarının “Altındağ ilçesinde yoksulluk-

yerel gelişmişlik ilişkisi” kapsamında yaptığı çalışmaya göre; Altındağ ilçesinde oturanlar yerleşim yerlerini gelişmişlik düzeyine göre %45.42’si geliştirmekte olan, %42.08’i gelişmemiş ve %12.50’si gelişmiş çevre (Mutlu ve diğerleri, 2012) olarak görmektedir.

Faaliyet raporlarında, imar ve konutlaşma gelişimindeki yükselen grafiği ile Ankara’nın en çok inşaat yapılan ilçesi olarak kentsel dönüşümün lokomotifini olma konusunda yapılan çalışmalara yer verilmiş olması, inşaat sektörünün sebep olduğu olumsuz etkilerin ve çevrenin korunduğu güvenli yapılaşmaların önemini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, köyden büyük kente göç eden insanların ilk durağı olarak bildirilen bu bölgede yaşanan hızlı demografik değişim bölgenin çöküntü alanları olma niteliğini koruyacaktır.

3.3. ETİMESGUT BELEDİYESİNİN YAŞANABİLİR KENT YÖNETİM STRATEJİSİ VE UYGULAMALAR

Bu bölümde Etimesgut Belediyesi’nin belirlediğimiz yaşanabilir kent parametreleri kapsamında yaptığı çalışmalar 2010-2014 Stratejik Planı³ ve bu yılları kapsayan faaliyet raporları ele alınarak değerlendirilecektir.

3.3.1. Güvenlik

2010-2014 yılı stratejik planında temel yaşanabilir kent kriterlerinden olan güvenlik kapsamında “Güvenli, huzurlu, sağlıklı ve hijyenik şehir yaşamını sağlayacak zabıta hizmetlerini sunmak.”, stratejik amacı ve bu amaca yönelik “İmar, trafik, sosyal yardım ve asayiş konularında gerekli zabıta hizmetlerini etkin olarak vermek.” stratejik hedef belirlenmiştir. Hedeflere ilişkin “İhtiyaç duyulan zabıta karakollarının yapılması ve ekipmanlarının alınması sağlanacaktır. 2. Zabıta

³ Söz konusu belediyenin Stratejik Planları 5’er yıllık hazırlandığından bu yılları içeren Faaliyet Raporları ele alınmıştır.

personelinin mesleki yeterliliğini artırmak üzere mesleki eğitimler verilecektir. 3. İlçemizdeki dilencilerin önlenmesi amacı ile dilenci toplama ekibi oluşturulacak. Gerekli denetimler yapılacaktır. 4. Vatandaşlardan seyyar satıcılara ilişkin gelen şikayetler değerlendirilecek. Motorize ekip oluşturulacaktır. 5. Gürültü şikayetlerinin değerlendirilmesi için gürültü ölçüm cihazı temin edilip, ekip oluşturulacak ve gerekli denetimler yapılacaktır. 6. Vatandaşlardan gelen her türlü şikayetlerin değerlendirmesi yapılacaktır. 7. Gelen başvurulara göre Asker Aile Araştırma Formlarının tahkikatının yapılması sağlanacaktır.” şeklinde uygulama stratejileri belirlenmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-12, Hedef-12.2).

Güvenliğin sağlanması bağlamında sosyal patlamayı önlemek kapsamında, “İlçemizde bulunan yardıma muhtaç ya da gelir düzeyi düşük insanlara yönelik sosyal yardımların gerçekleştirilmesini sağlamak” stratejik amacına yönelik “İlçemiz sakinlerinin yaşam düzeylerinin artırılmasının sağlamak.” stratejik hedef belirlenmiştir. Hedeflere ilişkin uygulama stratejileri “Yaptığımız araştırmalar sonucunda belirlenen ihtiyaç sahiplerine gıda, kıyafet yardımları yapılacaktır. 2. Yaptığımız yardım ve incelemeleri arşiv haline getirip kayıt altında tutulacaktır. 3. Engelli vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştırmaya yönelik çalışma ve projeler gerçekleştirilecektir. 4. Engelli vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştırmak, yaşam alanlarını daha rahat kullanabilme olanağı sağlamak için projeler uygulamaya geçirilecektir. 5. Engelli vatandaşlarımızın belediyemiz dışında ki kurumların sağladığı olanaklarından yararlanabilmeleri için gerekli mercilere müracaat etmeleri konusunda yardımcı olunacaktır. 6. Belediyemiz sınırları içersinde ikamet eden vatandaşlardan gelen istek ve şikayetler doğrultusunda sorunun giderilmesi için ilgili kurumları bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır. 7. İlçemizde bulunan ilköğretim okullarında eğitim gören öğrencilere gerekli kırtasiye yardımının yapılacak ve tarafımızdan tespit edilen öğrencilere okul kıyafeti yardımları yapılacaktır. 8. Yardımsever vatandaşlarımızın ihtiyaç sahiplerine verilmek üzere bağışladığı ev eşyalarını yaptığımız tespit ve incelemeler sonucunda ihtiyacı olan vatandaşlara ulaştırma konusunda yardımcı olunacaktır. 9. Sosyal hizmet ve yardımlar için gönüllü ve ilgili kuruluşlarla çalışıp ortak projeler üreterek ilçemiz sınırları içindeki

vatandaşlarımıza yardımcı olunacaktır. 10. Kadın çocuk ve yaşlı barınma evleriyle ilgili tarafımıza yapılan müracaatlar ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilecektir. 11. Geleceğe yönelik projelerimiz içersinde yer alan bir diğer proje ise belediye hizmet birimlerinin bulunduğu her kata bir halk danışmanı görevlendirilecektir. 12. İhtiyaç sahibi ve dar gelirli vatandaşlarımızın hayat standartlarını daha yüksek bir seviyeye taşımak ve yardımların sürekliliğini sağlamak üzere çalışmalarda bulunulacaktır. 13. İşsiz vatandaşlarımızın belediyemize yaptığı iş başvurularını bilgisayar ortamında kayıt altına alarak ihtiyaç sahibi firmalara yönlendirerek işe başlamalarını sağlanacaktır. 14. Vatandaştan gelen istek ve şikayet doğrultusunda vatandaş yetkili mercilere yönlendirilecektir. 15. İlçemizdeki ailelerin her türlü sorunlarının çözümleri konusunda,gelen başvurulara müteakip aile danışmanlık hizmeti verilecektir. 16. İş kurmak isteyen ev hanımlarına iş kurma kredilerinin temini konusunda yardımcı olmak üzere danışmanlık hizmeti verilecektir.” şeklinde uygulama stratejileri belirlenmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-5, Hedef-5.1).

3.3.2. Eşitlik

Ele aldığımız parametrelerden, dezavantajlı gruplardan engellilere yönelik yapılan çalışmalar stratejik amaç-5 kapsamında belirlenen stratejik hedefler içinde “3. Engelli vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştırmaya yönelik çalışma ve projeler gerçekleştirilecektir. 4. Engelli vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştırmak, yaşam alanlarını daha rahat kullanabilme olanağı sağlamak için projeler uygulamaya geçirilecektir. 5. Engelli vatandaşlarımızın belediyemiz dışında ki kurumların sağladığı olanaklarından yararlanabilmeleri için gerekli mercilere müracaat etmeleri konusunda yardımcı olunacaktır.” şeklinde ele alınmıştır (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-5, Hedef-5.1).

Dezavantajlı gruplardan çocuk olgusu kapsamında, “İlçemizde ki her yaş grubundan vatandaşın memnuniyetini artıracak sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemek.” stratejik amacına yönelik, “Gündüz bakımevleri ve etüt merkezlerimizde çocuk merkezli, aile katılımına dayalı, yaratıcılığı destekleyen,

“özgürlük, eşitlik, barış, umut, dostluk” stratejik hedef belirlenmiş ve bu hedeflere ilişkin “4. Kent Konseyi binası içerisinde, İlçemiz sakinlerinin okuma kültürünün geliştirmek ve çocukların boş zamanlarını değerlendirilmesi sağlanacaktır6. Yaz Spor Okulları açarak çocuklarımızın boş zamanları değerlendirilecektir. 13. Dar gelirlili ailelerin çocuklarına sünnet yapılacaktır.” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-4, Hedef-4.2).

Yaşlılara yönelik ise, “Etkin, yaygın, ve nitelikli sağlık hizmeti sunmak.” stratejik amacına yönelik “Halkın sağlık gereksinimlerini en üst düzeyde karşılayacak nitelikte her türlü tedbiri gerçekleştirmek.” şeklinde belirlenen stratejik hedef kapsamında oluşturulan uygulama stratejilerin içinde “2. Huzurevinde bulunan yaşlıların, bakım,yemek ve temizlik işlemleri yapılacaktır. 6. Günlük olarak belediyemiz tıp merkezinde İlçemizde bulunan emekli, yaşlı ve sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara hekimlerimiz tarafından sağlık taraması yapılacaktır.” şeklinde yer verilmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-11, Hedef-11.1).

3.3.3. Sağlık

“Sağlıklı, temiz ve hijyenik bir çevrenin oluşmasını sağlamak.” stratejik amacına yönelik belirlenen ve sağlık kapsamında değerlendirebileceğimiz, “Kent yaşamının gerektirdiği temizlik hizmetlerini etkin olarak sunmak ve halkın bilinç düzeyini yükseltmek.” stratejik hedefine ilişkin, “1. Evsel ve katı atıkların toplanıp, atık biriktirme mahaline nakledilmesi hususu hizmet alımı yoluyla yapılacaktır. 2. Cadde- sokak ve Pazar yerleri temizlenip ve yıkanacaktır. 3. Pilot Bölge belirlenmesi ve bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının ardından , bitkisel atık yağları toplanacaktır 4. Eryaman bölgesinin genelinde bilgilendirme çalışmaları yapılacak ve ardından Kaynağından geri dönüşebilen atıklar toplanacaktır. 5. Evsel atıkların geri dönüşümünün sağlanması yönünde anlaşmalar yürütülecektir ve bu konuda vatandaşların bilgilendirilmesine yönelik broşürler dağıtılacaktır.” şeklinde uygulama stratejileri belirlenmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-10, Hedef-10.1).

3.3.4. Çevre

“İlçemizde yaşanabilir bir çevre yaratılması ve yeşil alanları artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak.” stratejik amacına yönelik, “İlçe de görsel ve mekansal güzellik yaratacak, Ağaçlandırma, Park ve Rekreasyon Alanları tesis etmek ve bu alanların periyodik olarak bakım ve onarımını gerçekleştirmek.” stratejik hedef belirlenmiş ve bu hedefe yönelik “Aquapark ve su parkları merkezi; projesi hazırlanarak ihale yoluyla yaptırılacaktır. 2. Tarihi ve kültürel içerikli modern parklar; projesi hazırlanarak ihale yoluyla yaptırılacaktır. 3. Eryaman 1. etap kültür parkı; projesi hazırlanarak ihale yoluyla yaptırılacaktır. 4. Muhtelif mahallelerde gerçekleştirilecek park yapımları bütçe programına konularak projelendirilip ihale yoluyla yaptırılacaktır. 5. Eryaman 4. Etap çevre düzenlemesi; hazırlanacak proje kapsamında gerçekleştirilecektir 6. Faaliyetlerde 6-7 arası yazılı faaliyetler talepler doğrultusunda programa alınıp yapılacaktır. 7. Faaliyet 8, 9,10,11,12 arası faaliyetler için İlçemizde bulunan park ve yeşil alanların bakım ve onarımları sürekli yapılacaktır. 8. Faaliyet 13’ün (Mini hayvanat bahçesi yapımı); projesi hazırlanarak ihale yoluyla yaptırılacaktır.” şeklinde uygulama stratejileri belirlenmiştir (Etimesgut Belediyesi Stratejik Plan 2010-2014, Amaç-9, Hedef-9.1).

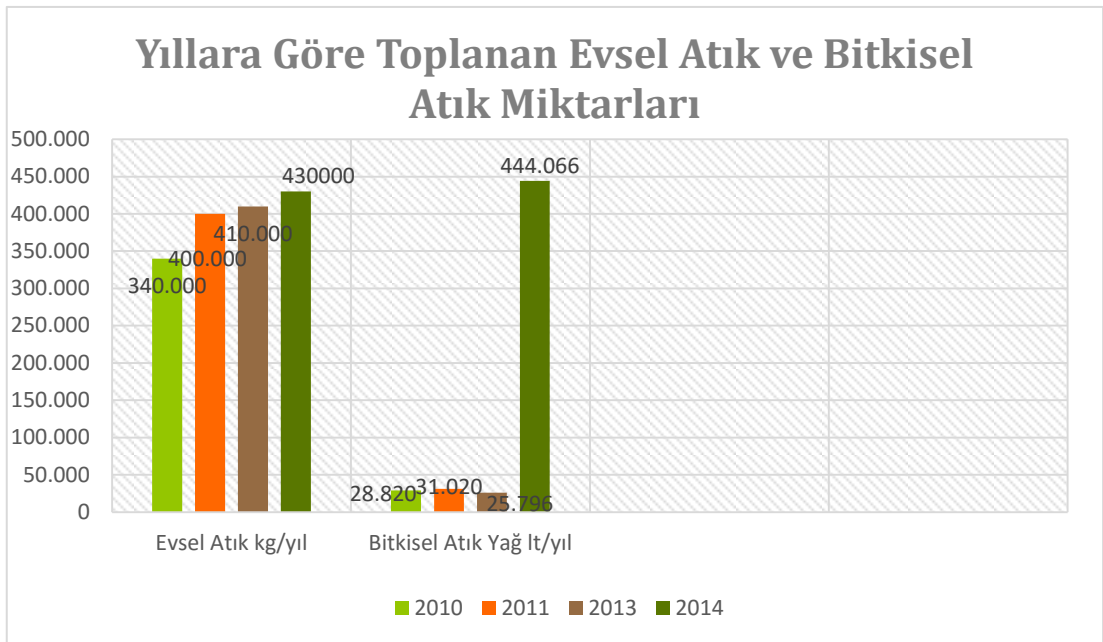
3.3.5. Ulaşım-Dolaşım ve Katılım

Etimesgut belediyesinin stratejik planında yaşanabilir kent için ele aldığımız temel kriterlerden ulaşım-dolaşıma ve katılım konularına ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

3.3.6. Etimesgut Belediye Başkanlığının 2010, 2011, 2013, 2014 Faaliyet Raporları

Oluşturulan stratejik amaçlar ve amaçlara yönelik belirlenen hedeflere ilişkin çalışmaların yer aldığı faaliyet raporları bu raporlarda yer alan şekli ile müdürlük bazında ya da hizmetler bazında ele alınarak yaşanabilir kentlere ilişkin belirlediğimiz parametreler kapsamında değerlendirilecektir.

Halk ve Çevre Sağlığı Hizmetleri kapsamında yapılan çalışmalar; 2010 yılı faaliyet raporuna göre, çöplerin toplanması amacıyla kullanılan çöp toplama konteynerleri kaldırılarak poşet sistemine geçildiği ve 340 ton evsel atık toplandığı, bitkisel atık yağların ayrı toplanması konusunda konutlardan, tesis ve sanayi bölgelerinden, otel, restaurant ve lokantalardan 28.820 lt bitkisel atık yağın toplanarak ekonomiye kazandırıldığı bildirilmektedir. Ayrıca ambalaj ve ambalaj atıklarının, kaynağında ayrı toplanarak hammadde kaynağı olarak ekonomiye geri kazandırılması amacıyla 309.952 kg ambalaj atığı ve 25 ton hafriyat atığı, 227 kg atık pil toplandığı bildirilmektedir. 2011 yılı faaliyet raporuna göre 400 ton evsel atık, 31.020 litre bitkisel atık yağ toplandığı bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporuna göre 410 ton evsel atık, 25.796 litre bitkisel atık yağ ve 7.906 ton geri dönüştürülebilir atık toplandığı bildirilmektedir. 2014 yılı faaliyet raporuna göre 430 ton evsel atık, 39.242 litre bitkisel atık yağ ve 12.796 ton geri dönüşebilen atık toplandığı bildirilmektedir (Etimesgut Belediyesi Faaliyet Raporları 2010, 2011, 2013, 2014).

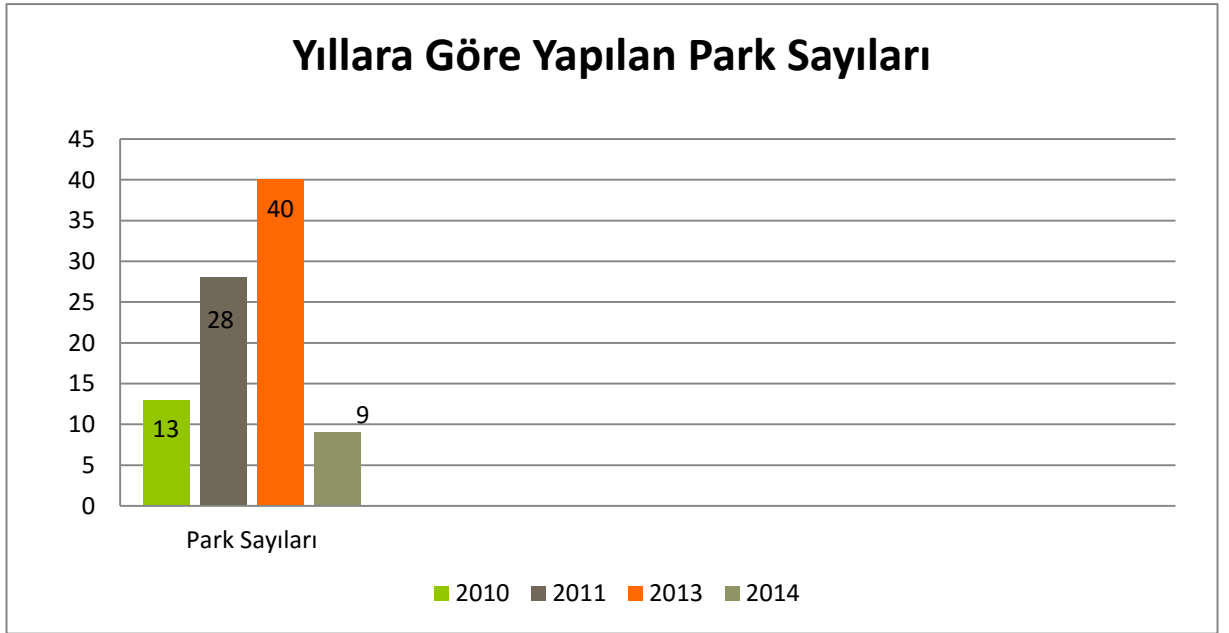
Şekil 9: Yıllara göre Toplanan Evsel Atık ve Bitkisel Atık Miktarı

Sosyal belediyecilik kapsamında 574 çocuğun sünnet ettirildiği, 0-6 yaş dönemi 55 çocuğa sağlık taramasının yapıldığı, emekli, yaşlı veya sosyal güvencesi olmayan ilçe vatandaşına ücretsiz sağlık taramasının yapıldığı, 650 hasta ve yaşlıya talepleri doğrultusunda ücretsiz ambulans servisinin verildiği bildirilmektedir. Ayrıca halkın sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde faaliyet gösteren işyerlerine idari yaptırımlar uygulandığı bildirilmektedir. 2011 yılı faaliyet raporuna göre 627 çocuğun sünnet ettirildiği, 0-6 yaş dönemi 92 çocuğa sağlık taramasının yapıldığı, emekli, yaşlı veya sosyal güvencesi olmayan 558 ilçe vatandaşına ücretsiz sağlık taramasının yapıldığı, 1.150 650 hasta ve yaşlıya talepleri doğrultusunda ücretsiz ambulans servisinin verildiği bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporuna göre 746, 2014 yılı faaliyet raporuna göre ise 567 çocuğun sünnet ettirildiği bildirilmektedir (Etimesgut Belediyesi Faaliyet Raporları 2010, 2011, 2013, 2014).

Sosyal Yardım Faaliyetleri kapsamında yapılan çalışmalar; 2010 yılı faaliyet raporuna göre, ihtiyaç sahiplerine gıda, kıyafet ve ekmek yardımı yapıldığı bildirilmektedir. Engelli vatandaşlara 703 adet gıda, 406 adet kıyafet, 100 adet tekerlekli ve akülü sandalye yardımı yapıldığı ve evde bakım hizmeti, kişisel bakım, psikolojik danışma, tesisat ve onarım hizmeti, alış veriş ve nakil hizmetlerinin verildiği bildirilmektedir. İlköğretim okullarındaki öğrencilere kıyafet ve kırtasiye yardımı yapıldığı bildirilmektedir. 2011 yılı faaliyet raporuna göre ihtiyaç sahiplerine 5227 kişiye gıda, 2291 kişiye kıyafet yardımı ayrıca ekmek yardımı yapıldığı bildirilmektedir. 150 engelli vatandaşa tekerlekli, akülü araç ve medikal cihaz yardımı yapıldığı bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporuna göre 11.889 kişiye gıda, 3167 kişiye kıyafet yardımı ayrıca ekmek yardımı yapıldığı, 181 engelli vatandaşa medikal cihaz verildiği bildirilmektedir. 2014 yılı faaliyet raporuna göre 2345 kişiye gıda, 3258 kişiye kıyafet yardımı ayrıca ekmek yardımı yapıldığı, 60 engelli vatandaşa medikal cihaz verildiği bildirilmektedir (Etimesgut Belediyesi Faaliyet Raporları 2010, 2011, 2013, 2014).

Fen İşleri Hizmetleri kapsamında yapılan çalışmalar; 2010 yılı faaliyet raporuna göre, asfalt kaplamalı yol, bulvar, meydan ve kavşak bakım ve onarımının yapıldığı, yol, bordür, tretuvar vb. plan, program ve uygulamalarının yapıldığı bildirilmektedir. Bu kapsamda 36.190 ton asfalt kaplama yapıldığı, 21.181 m2 tretuvar düzenlemesi yapıldığı, 21 adet yeni imar yolu açıldığı bildirilmektedir. 2011 yılı faaliyet raporuna göre 54.000 ton asfalt kaplama, 30.000 m2 klik taşı düzenlemesi yapıldığı 26 adet yeni imar yolu açıldığı bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporunda kaplama yapılan asfalt miktarı, açılan yeni yol sayısı ve döşenen tretuvar miktarına ilişkin gerçekleştirilen bir faaliyet bulunmamaktadır. 2014 yılı faaliyet raporuna göre 19.319 ton asfalt kaplama yapıldığı, 50.000 m2 tretuvar döşendiği ve 30 adet yeni imar yolu açıldığı bildirilmektedir (Etimesgut Belediyesi Faaliyet Raporları 2010, 2011, 2013, 2014).

Park ve Bahçe Faaliyetleri kapsamında yapılan çalışmalar; 2010 yılı faaliyet raporuna göre, 2199 adeti yeni yapılan 13 parka olmak üzere yıl boyunca toplam 5699 adet ağaç dikildiği ve kent mobilyaları tamiratının yapıldığı bildirilmektedir. 2011 yılı faaliyet raporuna göre 28 adet yeni park açıldığı bildirilmektedir. 2013 yılı faaliyet raporuna göre 40 adet, 2014 yılı faaliyet raporuna göre 9 adet yeni park açıldığı bildirilmektedir (Etimesgut Belediyesi Faaliyet Raporları 2010, 2011, 2013, 2014).

Şekil 10: Yıllara göre Yapılan Park Sayıları

3.3.7. Genel Değerlendirme

Bugün sağlıklı bir çevreye ilişkin yapılan tüm çalışmaları medeniyetin göstergesi olarak kabul eden gelişmiş ülkeler bu konudaki standartlarını yüksek tutmakta ve daha yaşanabilir kentler için halkın katılımı ile sağlıklı uygulamalar yapmaktadır. Bu açıdan Etimesgut Belediyesinin faaliyet raporlarında park ve yeşil alan sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yer almasına rağmen, belediyenin kişi başına düşen yeşil alan miktarına ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır.

Ancak CHA'nın 7 Kasım 2013 tarihli haberinde, Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel'in şu sözleri yer almıştır;

35 dönümlük alan üzerinde ağaçlandırma çalışmaları yapacağız. Bugün bu ağaçların yaklaşık 2 bin çam fidanını toprakla buluşturduk. Bu bölgemizde dikilen ağaç sayısı önümüzdeki süreç içinde 4 bine ulaşacak. 5 yıl içinde on binlerce fidanımızı toprakla buluşturduk. 100 parkımızı tamamladık. Diktiğimiz ağaçları, yaptığımız parkları korumak belediyenin olduğu kadar Etimesgutlu hemşehrilerimizin de görevidir. Ağaçlarımıza, parklarımıza, tesislerimize lütfen sahip çıkalım. (www.cihan.com.tr)

“İlçemiz yıllık yüzde 12 ile 15 arasında bir büyüme hızına sahip. Ne kadar çok ağaç dikersek dikelim, ne kadar çok yeşil alan ve park yaparsak yapalım, hedeflerimiz kişi başına yeşil alan oranına ulaşamıyoruz. Ama hedeften sapmamak için çalışmalarımıza aralıksız devam ediyoruz.” (www.cihan.com.tr).

Belediyenin, dezavantajlı gruplar kapsamında ele aldığımız yaşlılar, engelliler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetleri ön plana çıkmakla beraber, gerek yaşlı gerekse engelli bireylerin herkesle eşit, sağlıklı ve güvenli bir şekilde gündelik hayata katılımlarının sağlanması adına erişebilirliğe ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

Konuya ilişkin CHA'nın 24 Temmuz 2013 tarihli haberinde, Etimesgut Belediyesi'nin 'Engelliğin Ötesini Görebilmek' adıyla proje hazırladığı ve Grundtvig Öğrenme Ortaklıkları projesi, Avrupa Birliği Bakanlığı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığınca (Ulusal Ajans) kabul edilen proje kapsamında bu ülkelerdeki engellilere yönelik sosyal kültürel projelerin incelenerek bu kapsamda engellilere yönelik ebru ve drama kursları düzenlendiği belirtilmektedir (www.cihan.com.tr).

Faaliyet raporlarında yaşanabilir kent parametrelerinden "sağlık" olgusuna yönelik, , temizlik konularında çalışmaların yapıldığı, katı ve sıvı atık toplama çalışmalarının yapıldığı, kişilerin temel ihtiyaç maddelerine güvenilir ve sağlıklı biçimde ulaşabilmesine ilişkin çalışmaların yapıldığı, kamu sağlık politikaları kapsamında evde sağlık hizmetleri ve yaşlı bakım hizmetleri konularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.4. ÇANKAYA BELEDİYESİNİN YAŞANABİLİR KENT YÖNETİM STRATEJİSİ VE UYGULAMALAR

Bu bölümde Çankaya Belediyesi'nin belirlediğimiz yaşanabilir kent parametreleri kapsamında yaptığı çalışmalar 2010-2014 Stratejik Planı⁴ göz önüne alınarak güncellemelerin yapıldığı yeni 2012-2014 yılı stratejik plan ile 2010 ve 2014 yılları dahil bu yıllar arasında hazırlanmış faaliyet raporları ele alınarak değerlendirilecektir.

---

⁴ Söz konusu belediyenin Stratejik Planları 5'er yıllık hazırlandığından bu yılları içeren Faaliyet Raporları ele alınmıştır.

3.4.1. Güvenlik

Bu bağlamda, 2012-2014 yılı stratejik planında “Yüksek Standartlara Sahip Kent Mekânlarının Oluşturulmasını Ve Sürekliliğini Sağlamak” stratejik amacına yönelik “Yakupabdal ve Karataş Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesini gerçekleştirmek, Zafertepe Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesini hayata geçirmek, Beytepe Köy içi ve çevresi ile Dikmen Köy içi ve çevresinin Uygulama İmar Planlarını hazırlamak, Dikmen Vadisi 4. ve 5. Etap 1/5000 ölçekli Nazım İmar ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planını yapmak (180 ha), İlçe sınırlarımız içerisinde halihazır haritası olmayan ve mülkiyet eksikliği olan yer bırakmamak, Belediye sınırları içinde imarlı ve imarsız bölgelerdeki kaçak yapılaşmayı önlemek Kent merkezlerindeki yaya bölgelerinde yaşam kalitesini yükseltmek, İnşaatların ruhsat ve eklerine uygun yapılmasını sağlamak, Belediye sınırları içinde gecekonduların tasfiyesini sağlamak, İhtiyaç ve beklentileri karşılayan uygun altyapı hizmetlerini sunmak, İhtiyaç ve beklentileri karşılayan uygun asfalt hizmetlerini sunmak, Çankayalıların kentin her noktasına engelsiz ve güvenli ulaşımını sağlamak” şeklinde (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç-1) 12 hedef belirlenmiştir.

Söz konusu stratejik amaca ilişkin,

Çankaya ilçesinin ekonomik sosyal, kültürel ve coğrafi özellikleri temel alınarak, kamu yararını gözetilen ilkel ve bütünlüklü bir planlama anlayışı ile kent planlamanın gerçekleştirilmesi ve uygulanması önemlidir. Bu nedenle kentin mekânsal kullanımına ilişkin kararların kentsel gelişimi daha kolay daha yaşanabilir ve canlılığı sürdüren sonuçlar oluşturması gerekmektedir. Böylece toplumun ve bireylerin kentsel yaşama ilişkin beklentilerinin olumlu biçimde ve bilimsel tekniklerle kentsel plan kararlarına yansıtılması ve bunun uygulamalarla somutlaştırılması gerçekleştirilecektir. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç-1)

denilerek 2012, 2013, 2014 yılları için performans göstergeleri belirlenmiştir.

Güvenliğin sağlanması bağlamında kentsel patlamayı önlemek kapsamında, “Çankaya’daki yoksulların temel ihtiyaçlarını karşılamak” hedefine ilişkin, “Sosyo-ekonomik yetersizlikler nedeniyle, yoksulluk ve yoksunluk yaşayan vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarının tespit edilerek karşılanması ve insanca yaşam için gerekli şartlarının oluşturmak” planlanarak, “Kıyafet yardımı yapılacak ihtiyaç

sahiplerin sayısı, Eşya yardımı yapılacak aile sayısı, Önlük dağıtılacak öğrenci sayısı, Kırtasiye dağıtılacak öğrenci sayısı, Okula gitmesi sağlanacak çocuk sayısı, Kıyafet bağışlarıyla oluşan TODAM Çarşı'da birinci el ve ikinci el mağazası oluşturulması ve mağazanın yaygınlaştırılması, Eşya bağışlarıyla oluşan TODAM Çarşı'da ikinci el yeniden kazanım mağazası oluşturulması (ÇAYKA PROJESİ)" şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.4).

Bu kapsamda, "İşsizliğin azaltılması için mesleki eğitimin ve kapasitesinin geliştirilmesinin sağlanmasına yönelik eğitim seminerleri, kurslar düzenlemek ve istihdam projeleri oluşturmak" (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.4) hedefine ilişkin,

İlgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Çankaya'nın envanteri çıkartılacak. Çankaya'da işsizlerin yoksulların ve engellilerin adrese dayalı haritalaması yapılacak. İlgili kurum ve kuruluşlarla birlikte sertifikalı meslek edindirme kursları verilecek. Değişik branşlarda hobi kursları düzenlenecek. Üniversite öğrencilerinin sosyal projelerde "sosyal işçi" statüsünde kendi branşlarına ilişkin çalıştırılması sağlanacak. İşgücünün niteliğini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılacak. İş ve İstihdam Merkezi'nin kapasitesi arttırılacak. Okuma yazma kursları düzenleyerek Çankaya'da okuma-yazma bilme oranını % 100'e ulaştırmak. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.4)

planlanarak, "Değişik branşlarda, hobi ve meslek edindirme kurslarına katılacak kişi sayısı, TODAM'ların staj kapsamında değerlendirilecek öğrenci sayısı (İlk İş Projesi), İş ve istihdam konularında faaliyet gösteren kurum, kuruluş, STK ve üniversitelerle işbirliği sağlanması ve sürdürülmesi, İş ve İstihdam Merkezi'nin çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi, Verilecek girişimcilik eğitimi sayısı, İstihdama yönelik hazırlanacak proje sayısı, Okuma yazma öğrenme yüzdesi (Yüzde Yüz Okuyorum projesi)" şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.5).

3.4.1 Ulaşım-Dolaşım

Ulaşım-dolaşım kapsamında ele alabileceğimiz "Kent merkezinde yaşam ve mekan kalitesini yükseltmek" hedefine ilişkin, "Kent merkezinde belirlenen sokakları yayalar tarafından kullanıma elverişli ve yaşayan canlı sokaklar haline getirmek. Yaya bölgelerinde görsel kirliliğe neden olan cephe üzenlerini iyileştirmek ve geliştirmek. Bölgedeki otopark gereksiniminin karşılanmasına yönelik çalışmalar

yapmak.” amaçlanarak, “Fiziki, sosyal ve ekonomik analizler, Projelendirme, Gerçekleştirilen projeler, Otopark çalışmaları” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 1.6).

3.4.2 Eşitlik

Ele aldığımız parametrelerden, dezavantajlı gruplardan engellilere yönelik yapılan çalışmalar kapsamında ele alabileceğimiz, “Çankayalıların kentin her noktasına engelsiz ve güvenli ulaşımını sağlamak” hedefine ilişkin, “Yeni açılan ve asfaltlanan yollar ile yıpranan tretuvarların yerine bordür ve tretuvar, ihtiyaç gösteren noktalara merdivenli yol ve tehlike arz eden yerlere istinat duvarı yapılacaktır. 2010 yılında 60.000 mt bordür yapımı, 2.000 mt. İstinat duvarı, 8.500 mt. tül merdivenli yol, 65,000 m2 plaktaş ve kilittaş yapımının sağlanması planlanmıştır.” Söz konusu hedefe yönelik, “Yapılacak bordür çalışması miktarı (mt), Yapılacak plaktaş, kilittaş çalışması miktarı (m2), Yapılacak merdivenli yol çalışması miktarı (mt), Yapılacak İstinat duvarı yapım işi miktarı (mt), İşlenmek üzere alınacak ham andezit taş miktarı (ton), Bazalt taş alımı miktarı (m2)” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 1.12).

“Toplumsal refah düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmek” stratejik amacına yönelik, “Çankaya’da engelli ve engelli yakınlarına yaşamaktan mutluluk duyacakları erişilebilir ve kaliteli bir yaşam sağlamak, Engelliler alanında yaptığımız uygulamalar ve geliştirilen projelerle diğer belediyelere örnek olmak, Engelli bireylerin ve engelli yakınlarının üretim sürecine dahil edilmesinde model ve öncü olmak, Çankaya’daki yoksulların temel ihtiyaçlarını karşılamak, İşsizliğin azaltılması için mesleki eğitimin ve kapasitesinin geliştirilmesinin sağlanmasına yönelik eğitim seminerleri, kurslar düzenlemek ve istihdam projeleri oluşturmak, Çankaya ilçesinde yaşayan kadın nüfusa, kadına yönelik şiddeti önlemeye ilişkin hizmetleri sunmak, Çankaya Belediyesi Kadın Sığınma Evi hizmetlerini geliştirerek sürdürmek, Kadınların hayatın her alanına en üst düzeyde katılımının sağlanması, Çankayalılarının sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini sağlamak, Gençliğe yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini ihtiyaç temelinde etkin, yaygın ve nitelikli olarak uygulamak, Çocuğa

yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini ihtiyaç temelinde etkin, yaygın ve nitelikli olarak uygulanması, Çocukların yaşamlarını zenginleştirerek sağlıklı ve güvenli geleceği kurmak, Evde sağlık hizmetlerinin yaşlı bakım hizmetleri açısından niteliğinin Arttırmak, Yaşlı nüfus için sosyal hizmet alanları oluşturmak, ,Cenaze hizmetlerinin etkin ve nitelikli olarak uygulamak, Sağlıklı bir toplum için spora ilgiyi arttırmak ve spor tesislerini yaygınlaştırmak, Çankayalıların mutlu anlarını kalıcılaştırarak çağdaş evlendirme hizmeti sunmak” şeklinde (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç-2)17 hedef belirlenmiştir.

Söz konusu stratejik amaca ilişkin,

Yaşam kalitesi toplumun yaşadığı kültürel ve değer yargılarının bütünü ifade eder. Kişilerin toplumsal, fiziksel, psikolojik ve mekansal konularından duydukları memnuniyet düzeyi aynı zamanda toplumun yaşam kalitesini de belirlemektedir. Kentsel olanaklardan yararlanma, günlük yaşama katılma, eşitlik, saygınlık, çevre sağlığı, kültür, eğitim, sağlık, altyapı, temizlik, ulaşım gibi etkenler yaşam kalitesinin ve toplumsal refahın birer ölçüsüdür. Bu bileşenlerin gelişmişlik düzeyinin ve bu bileşenlerden yararlanma oranının artırılması toplumsal refah düzeyinin ve yaşam kalitesinin artırılmasında en önemli etkenleridir. Özellikle sosyal ve sağlık yönünden yoksunluk içinde bulunan dezavantajlı kişi ve gruplar korunarak, desteklenerek sivil toplum örgütleri ile birlikte yapabilirlik kapasiteleri geliştirilerek refah seviyeleri yükseltilecek, kentsel hizmetler ile eğitim ve sağlıktan eşit olarak yararlanmalarına yönelik gerekli önlemler alınacak ve düzenlemeler yapılacaktır. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç-2)

denilerek 2012, 2013, 2014 yılları için performans göstergeleri belirlenmiştir.

“Çankaya’da engelli ve engelli yakınlarına yaşamaktan mutluluk duyacakları erişilebilir ve kaliteli bir yaşam sağlamak.” hedefine ilişkin,

Çankaya’da yaşayan engellilerin gereksinimlerinin hangi alanlarda olduğunun belirlenebilmesi amacıyla engelli profili oluşturulmak için altyapı çalışmalarını başlatmak. İlgili birimlerimizin işbirliği ile hizmet binalarımızın ve hizmetlerimizin engelliler için erişilebilir olmasını sağlamaya yönelik planlama ve düzenlemeleri yapmak. Engelli ve engelli yakınlarının sağlık, ulaşım, planlama, çevre, altyapı, eğitim, gibi sorunlarına kalıcı çözümler getiren uygulamaları sürdürmek, yaygınlaştırmak ve projeler geliştirmek. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.1)

planlanarak, “Engellilere ait veri tabanının oluşturulması, Engelli ulaşımı için liftli araç alınması, Okullara engelli rampası yapılması, Beyaz Baston Kullanma Eğitimi verilmesi, İşaret Dili Eğitimi verilmesi, Rehabilitasyon atölye çalışmalarına dahil edilecek engelli sayısı, Beceri eğitimleri ve diğer sosyal faaliyetlerle

buluşturulacak engelli genç sayısı, Psiko-sosyal destek sağlanacak aile sayısı, Saatlik Engelli Bakım Merkezi kurulması, Tatil olanağı sağlanacak engelli genç sayısı, Model Ev oluşturulması, Model Evde 3'er aylık eğitimlerle bağımsız yaşam becerileri kazandırılacak engelli genç sayısı" şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.1).

Yine, "Engelliler alanında yaptığımız uygulamalar ve geliştirilen projelerle diğer belediyelere örnek olmak" hedefine ilişkin,

Engellilik alanında yapılacak çalışmaları bu alanda faaliyet sürdüren ya da desteğinin alınmasında yarar görülen sivil toplum kuruluşları ve sektörlerle işbirliği ve eşgüdüm içinde sürdürmek. Engelliler alanında yapılan araştırma ve bilimsel çalışmalara destek olmak. Engelli alanında yaptığımız çalışmaları etki değerlendirme araştırmaları ile yürütmek. Ülkemizdeki ve diğer ülkelerdeki yerel yönetimlerin engellilik alanında yapılan çalışmalarına ilişkin bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmak. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.2)

planlanarak, "Engelli Hakları Danışma Merkezi kurulması, Engelli Danışma Meclisi kurulması, Engelliler Haftasında konferans düzenlenmesi, Dünya Engelliler Gününde konferans düzenlenmesi, Engelli hakları konusunda seminer düzenlenmesi, Engelli haklarına ilişkin kitapçık ve el broşürü basılması, Yerel yönetimlerle engellilik alanında paylaşımları esas alan panel düzenlenmesi, Üniversitelerin ilgili bölümlerinin öğretim görevlileri ile toplantı düzenlenmesi" şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.2).

Engellilere yönelik ayrıca, "Engelli bireylerin ve engelli yakınlarının üretim sürecine dahil edilmesinde model ve öncü olmak." hedefine ilişkin, "Engelli istihdamına yönelik projeleri sürdürmek ve yeni projeler oluşturmak. Engelli istihdam eden veya fiziksel mekanlarını engelliler için erişilebilir şekilde düzenleyen işletmeler için Engelli Dostu İşletme sıfatının verilmesine yönelik çalışmalar yapmak." planlanarak, "Engelli Dostu İşletme Logosu kampanyasının başlatılması, Çengel Café II'nin açılması, Ahşap Oyuncak Atölyesinin yaşama geçirilmesi, Ahşap Oyuncak Atölyesinde mesleki rehabilitasyon verilecek bedensel veya zihinsel engelli genç sayısı" performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.3).

Dezavantajlı gruplardan çocuk olgusu kapsamında, “Çocuğa yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini ihtiyaç temelinde etkin, yaygın ve nitelikli olarak uygulamak” hedefine ilişkin, “Gündüz bakımevleri ve etüt merkezlerimizde çocuk merkezli, aile katılımına dayalı, yaratıcılığı destekleyen, “özgürlük, eşitlik, barış, umut, dostluk” gibi evrensel insani değerleri temel alan eğitim programları uygulamak.” amaçlanarak, “Bakımevlerinin bina ve malzeme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve karşılanması, Tüm Bakımevleri Tüm Bakımevleri Tüm Bakımevleri Gündüz Çocuk Bakımevi projelendirilmesi, Yeni açılacak Gündüz Çocuk Bakımevi sayısı, Çocuk Değerlendirme Komisyonunu oluşturmak, Bakımevi çalışanlarının hizmet içi eğitimleri” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.11).

Yine, “Çocukların yaşam alanlarını zenginleştirerek sağlıklı ve güvenli geleceği kurmak” hedefine ilişkin, “Çocuklara yönelik atölyeler, festivaller, spor karşılaşmaları v.b düzenlemek, çocukların kültür, sanat, spor ve çocuk hakları ile ilgili farkındalığını arttırmak, eğitimine destek vermek. Çocukların yaşam alanlarını zenginleştirecek güvenli alanlar, oyun sokakları yapmak.” amaçlanarak, “Okul sonrası eğitim atölyeleri, Kent gezileri atölyeleri, Kültür ve Sanat atölyeleri, Spor Atölyeleri, Yaz dönemi atölyeleri düzenlemek, Çocuk koroları oluşturmak, Çocuk kitapları dağıtmak (yüz bin çocuk kitabı projesi), Çocuk hakları bildirgesi dağıtmak, Çocuk yaz ve beceri geliştirme kampları düzenlemek, Mahallelerde Çocuk Oyun Atölyeleri inşa etmek, Oyun Sokakları projelendirmesi, Hayata geçirilecek Oyun Sokakları sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.12).

Yaşlılara yönelik, “Evde sağlık hizmetlerinin yaşlı bakım hizmetleri açısından niteliğini arttırmak” hedefine ilişkin, “Engelli (yaş sınırı olmaksızın), 65 yaş üstü ve sağlık hizmeti alabilmek için sağlık kuruluşlarına gidemeyecek durumdaki Çankayalılara hizmet vermek.” amaçlanarak, “Evde sağlık hizmetleri kapsamında geriatri eğitimi, Evde bakım hizmeti sayısı, Hasta nakil hizmeti sayısı, Evde bakım hizmeti veren özel kurum ve kişiler için düzenlenen sertifika programı

ve danışmanlık sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.13).

Yine, “Yaşlı nüfus için sosyal hizmet alanları oluşturmak” hedefine ilişkin, “Yaşlıların sağlık kontrollerinin ve bakımlarının yapılması, sosyal ve kültürel yaşama girmelerini kolaylaştıracak çalışmaların yapılması.” amaçlanarak, “Dikmen Sokullu’da Emeklievi kurmak, Yakupabdal Köyünde Huzurevi kurmak, Danışma birimi oluşturmak, Düzenlenen eğitim programı sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.14).

3.4.3 Sağlık

“Yüksek Standartlara Sahip Kent Mekânlarının Oluşturulmasını Ve Sürekliliğini Sağlamak” stratejik amacına yönelik belirlenen ve sağlık kapsamında değerlendirebileceğimiz, “İhtiyaç ve beklentileri karşılayan uygun altyapı hizmetlerini sunmak” hedefine ilişkin, “İmar planları tamamlanmış bölgelerde yapılaşma başlamadan önce yasa gereği belediyemiz görev sorumluluk alanına giren 12 metre altında olan yolların imar planı ve profillerine uygun şekilde yıllık 7 km yol açımı ve açılan bu yolların malzemeli bakımını yapmak. Ayrıca İlçe sınırları içerisinde görüntü kirliliği oluşturan boş arazileri temizlemek.” amaçlanarak, “İmara yeni açılan alanlarda, yeni açılan yol miktarı (km), Malzemeli Yol Bakım miktarı (km), Makineli Yol Bakım miktarı (km), Boş alanlardan yapılan moloz nakil miktarı (m3), Kar ve Buzla Mücadele çalışması için alınan tuz miktarı (ton) ” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 1.10).

Ayrıca, “İhtiyaç ve beklentileri karşılayan uygun asfalt hizmetlerini sunmak” hedefine ilişkin, “Tam kaplama, Yama ve Onarım için kullanılacak asfalt miktarı (ton), Asfalt Plenti Kurulması” performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 1.11).

Sağlık kapsamında, “Çankayalıların sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini sağlamak” hedefine ilişkin (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.9),

Kentimizin uzak mesafeden beslenmesini önlemek, kent çevresindeki köylerin canlandırılmasını sağlamak. Buralarda tarımsal aktivitelerin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve köylülerin üretir hale gelmesini sağlamak. Kaynağı belli tarımsal ürünlerin pazarlarımızda güvenceli pazarlamasını sağlayacak bir sistem kurmak. İhtiyaç sahibi Çankayalılara gıda desteği sağlamak. Üniversite öğrencilerine besin desteği verilmesini ve ihtiyacı olanların yararlanacağı aşevi yapılmasını sağlamak. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.9).

planlanarak, “Üretimi arttırmaya yönelik geliştirilecek projeler, Sıcak çorba dağıtılacak Üniversiteli öğrenci sayısı, Aşevi yapılması” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.9).

Yine, “Sağlıklı bir toplum için spora ilgiyi artırmak ve spor tesislerini yaygınlaştırmak” hedefine ilişkin, “Yeni spor tesisleri inşa etmek, uygun alanları spor faaliyetleri için kullanmak. Çeşitli yarışmalar, turnuvalar düzenleyerek spora ilgiyi artırmak ve yaz spor okulları açmak. Amatör sporları ve spor faaliyetlerini desteklemek” amaçlanarak, “İnşa edilecek yüzme havuzu sayısı, Spor aletleri koyulan pazaryeri sayısı, Bisiklet yarışı sayısı, Düzenlenecek turnuva sayısı, Yaz spor okullarına katılacak çocuk sayısı, Ödüllendirilecek başarılı sporcu sayısı, Malzeme desteği sağlanacak amatör spor kulübü sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.16).

“Sağlığın korunması ve geliştirilmesi için koruyucu sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak” stratejik amacına yönelik, “Sağlıkevlerinde nitelikli birinci basamak sağlık hizmetleri vermek, Çankaya ilçesi ve köylerindeki ilk ve ortaöğretim okullarında sağlık eğitimi ve tarama çalışmaları yapmak, İhtiyaç temelinde Çankaya İlçesinde yaşayan yoksul çocuk nüfusa süt dağıtımını yapmak, Çankaya ilçesinde sağlık hizmetlerine ulaşabilirliği arttırmak için erken tanı tarama çalışmaları yapmak, Halk sağlığını korumaya yönelik denetimleri arttırmak, bu alanda etkin ve nitelikli hizmet sağlamak, Çankaya Belediye sınırları içinde vektör ve haşereye karşı ilaçlama

çalışmaları yapılması, Sahipsiz hayvanların bakım ve tedavisini yapmak” şeklinde 7 hedef belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 2.16).

Söz konusu stratejik amaca ilişkin, “Sosyal hakların yurttaşlık hakkı olduğu düşüncesiyle, hizmetlerin muhtaçlık /hayırseverlik yaklaşımı üzerinden değil vatandaşlık hakkı üzerinden sağlanması; sağlığın yalnız hastalık ya da sakatlığın olmaması değil bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlanması ve buna uygun sağlık hizmetlerinin sunulması.” (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç 3) denilerek 2012, 2013, 2014 yılları için performans göstergeleri belirlenmiştir.

Sağlık evlerinde nitelikli birinci basamak sağlık hizmetleri vermek” hedefine ilişkin, “Belediyemize bağlı sağlık evlerinde sağlık güvencesi olsun olmasın tüm Çankayalılara, birinci basamak sağlık hizmetleri (koruyucu ve tedavi edici) ile birimlerimizde görev yapan diş hekimlerimizce ağız ve diş sağlığı hizmetleri vermek.” amaçlanarak, “Donanım ihtiyacı karşılanan sağlık evi sayısı, sağlık evi personeline verilen hizmet içi eğitim sayısı, sağlıklı yaşam desteği alan kişi sayısı, Hekimlik hizmeti alan kişi sayısı, Hemşirelik hizmeti sayısı, Diş Hekimliği Hizmet Sayısı, İşbirliği yapılan kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 3.1).

Yine, “Çankaya ilçesinde sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliği arttırmak için erken tanı tarama çalışmaları yapmak” hedefine ilişkin, “Belediye ve üniversite işbirliği ile tarama ekibi oluşturmak, Hipertansiyon taraması yapılan kişi sayısı, Diyabet taraması yapılan kişi sayısı, Kronik hastalık raporu ve planlama” şeklinde performans göstergeleri belirlemiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 3.4).

Ayrıca, “Halk sağlığını korumaya yönelik denetimleri arttırmak, bu alanda etkin ve nitelikli hizmet sağlamak” hedefine ilişkin, “Halk sağlığı ve gıda sağlığı konusunda yapılan işyeri denetimlerini artırarak eksiklikleri gidermek, portör

kontrollerini artırmak, koruyucu sağlık hizmetini sistematik olarak kurmak.” amaçlanarak, “Denetim sayısı, Denetlenen işyeri sayısı, Balık denetimi, Portör kontrol hizmeti alan kişi sayısı, Gerçekleştirilen esnaf vize işlemlerinin sayısı, İşçi sağlığı ve güvenliği çalıştay, İşyeri sağlıklı ürün ve hizmet güvenliği sistemini kurmak, Eğitim verilen personel sayısı, İşbirliği yapılan meslek ve esnaf örgütlerinin sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 3.5).

3.4.4 Çevre

“Çevre bilincini artırarak çevresel gelişmeyi sağlamak” stratejik amacına yönelik, “Geri kazanabilir atıkların çevreye zarar vermesini önlemek ve geri dönüşüm ile ekonomiye yeniden kazandırmak ve ekonomiye katkıda bulunmak, Kentte çevresel kirliliklerin önlenmesi ve azaltılmasını sağlamak, İklim dostu belediyecilik uygulamaları ile öncü olmak, Çankayalıların daha temiz bir ortamda yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak, Çevre bilincini geliştirmek, Halkın ihtiyaçlarına cevap verecek yeni yeşil alanlar oluşturmak park ve yeşil alan sayısı artırmak, Yeşil alanların kalitesini arttırmak, Mevcut park ve yeşil alanları daha işlevsel hale getirmek” şeklinde 8 hedef belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç 5)

Söz konusu stratejik amaca ilişkin,

Temel haklardan olan temiz ve yeşil bir çevrede yaşamayı sağlamak yerel kamu hizmetleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Çağdaş ve teknolojik olanakları kullanarak vatandaşların yaşamlarını yeşil ve temiz bir kent ortamında sürdürmesini sağlamak, çevresel kirlilikle mücadele etmek, geri kazanım projeleri uygulamak ve kentlilik bilincine sahip bireylerin temiz ve yeşil bir çevre konusundaki bütün gereksinimlerini karşılamak temel kurumsal amaçlar arasında yer almaktadır... (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç 5)

denilerek 2012, 2013, 2014 yılları için performans göstergeleri belirlenmiştir.

“Geri kazanabilir atıkların çevreye zarar vermesini önlemek ve geri dönüşüm ile ekonomiye yeniden kazandırmak ve ekonomiye katkıda bulunmak” hedefine ilişkin, “Geri Kazanım Projelerini çeşitlendirmek ve tüm Çankaya bölgesinde yaygınlaştırmak. Ambalaj Atıkları Projesini yaygınlaştırmak ve konuya ilişkin

bilgilendirme çalışmalarını sürdürmek. Cam, plastik, kağıt, karton gibi geri kazanılabilir atıkların kaynağında ayrı toplanmasını sağlamak ve buna ilişkin araç ve ekipmanı temin etmek.” planlanarak, “İşyeri kurum ve kuruluşlara dağıtılacak iç mekan kutu-konteynır sayısı, Alınacak araç ve ekipman sayısı, Okullara konulacak geri dönüşüm ve kumbara sayısı, Yıllık toplanan ambalaj atık miktarı, Yıllık toplanan pil, akü, elektrik ve elektronik atık miktarı, Atık pil toplama noktası sayısı, Geri kazanılabilen katı ve sıvı atıklara (bitkisel yağ) ilişkin hedeflenen toplama miktarı, Geri dönüşüm projeleri konusunda eğitim ve bilgilendirme yapılacak konut sayısı, Ambalaj Atıkları Projesini yaygınlaştırma doğrultusunda bilgilendirme çalışmaları yapılacak bölgeler” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.1).

“Kentte çevresel kirliliklerin önlenmesi ve azaltılmasını sağlamak” hedefine ilişkin, “Çeşitli kirliliklerle mücadele edilerek çevresel kirliliklerin önlenmesi ve azaltılması sağlanacaktır. Hafriyat ve tadilat atıklarını kontrol altında tutarak, çevre kirliliğine yol açmadan belirlenen yerlere dökülmesi sağlanacaktır. İnsan sağlığını tehdit eden ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğini ve kentteki gürültü kirliliğini minimuma indirmek için gerekli önlemlerin alınması sağlanacaktır.” denilerek, “Çevre denetim ekipleri işlem sayıları, Hava kirliliğine ilişkin denetim ve kontrol yapılacak mahalle sayısı, Gürültü ekibinin, gürültü kirliliğini önlemeye ilişkin işlem sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.2).

“İklim dostu belediyecilik uygulamaları ile öncü olmak” hedefine ilişkin, “Daha az karbon salınımı üreten, hem iklim dostu hem de yaşanabilir Çankaya için iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik uygulamalar ve projeler hayata geçirilecektir. Çankaya bölgesinde iklim değişikliğini önleme konusundaki uygulamalar ile diğer yerel yönetimlere de öncü ve örnek olunacaktır.” denilerek, “Azaltılacak karbon emisyon yüzdesi, Hizmet binalarında azaltılacak enerji yüzdesi, Tasarrufumuz altındaki yerlerde kullanılan su miktarındaki azalma yüzdesi, Desteklenecek sıfır maliyetli proje sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.3).

“Çankayalıların daha temiz bir ortamda yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak” hedefine ilişkin, “Bölgelerde cadde ve sokakların yıkanmasını sağlamak amacı ile gerekli alt yapı oluşturulacaktır. Personelin araç ve gereç kullanımını, yürürlükte olan yasa ve yönetmeliklerle ilgili olarak bilgilenmelerini sağlamak için eğitim programları, seminerler düzenlenecektir. Temizlik hizmetlerine Çankaya halkının katılımını sağlamak amacı ile gerekli propaganda araçlarını kullanarak Çankayalılara ulaşılabilecektir. Cadde ve sokak temizliğinde ve çöp toplama ve nakil işlerinde kullanılmak için yıllar içerisinde eskiyen, kullanılmaz duruma gelen, hurdaya ayrılan araçların yerine yenileri ile modernize edip, araç parkı geliştirilecektir.” denilerek, Hizmet alımının gerçekleştirme oranı, Konteynır sistemine geçme oranı, Çöp toplama ve nakli için alınan araç sayısı, Cadde ve sokakların yıkama işlemi için alınan araç sayısı, Yıkama işleminde kullanılan temizlik malzemesi miktarı, Temizlik hizmetlerine yönelik basılan ve dağıtılan broşür sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.4).

“Çevre bilincini geliştirmek” hedefine ilişkin, “Halkın geniş katılımı sağlanarak, üniversitelerle, meslek odalarıyla ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak, çevre konusunda toplantı, panel ve seminer gibi bilgilendirici ve eğitici faaliyetler düzenlenecek. Çevre kavramının yaygınlaşması için, çevreye duyarlı sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek, duyarlı kesimlerin etki ve etkilerinin artırılması çalışmaları yapılacak. Bu kapsamda çevre günü şenliği, çevre temalı kompozisyon, şiir, resim yarışması ve fotoğraf sergisi düzenlenecek. Bahçe/teras-çatı düzenleme, balkon/pencere bezeme yarışması geleneksel hale getirilecek.” denilerek, “Düzenlenecek toplantı, panel, seminer ve eğitici faaliyet sayısı, Dünya Çevre Gününde halkı bilgilendirmeye yönelik dağıtılacak broşür sayısı, Dünya Çevre Günü Şenliğinin düzenlenmesi, Düzenlenecek çevre temalı kompozisyon şiir resim yarışması ve fotoğraf sergisi sayısı, Bahçe/balkon/pencere düzenleme yarışması” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.5).

“Halkın ihtiyaçlarına cevap verecek yeni yeşil alanlar oluşturmak park ve yeşil alan sayısını artırmak” hedefine ilişkin,

Her yıl yeni parkların yapılması veya yaptırılması sağlanacak. Doğal yaşam ve geniş rekreasyon alanları yaratılacak. Bademlidere bölgesi Çansera ve İmrahor vadisi rekreasyon alanı çalışması yapılacak. İlçemiz sınırları içerisindeki tüm sokaklar ağaçlandırılacak, uygun alanlarda koruluklar oluşturulacak ve okul, kreş, huzur evi, askeri kuruluşlar gibi kamu kurum ve kuruluşların çevre düzenlemeleri yapılacak. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.6)

denilerek, “Yeni yapılacak park, Yeni yapılacak park ve yeşil alanlar, İmrahor Vadisi halihazır ve mülkiyet temini, İmrahor Vadisi analizleri ve projelendirmesi, Çansera analizleri ve projelendirmesi, Bademlidere bölgesi halihazır ve mülkiyet temini, Bademlidere bölgesi projelendirmesi, Gerekli malzemeyi temin ederek Bademlidere Bölgesini mesire alanı haline getirmek, Ağaçlandırılacak sokak sayısı, Sokak ağaçlandırmasında kullanılacak ağaç sayısı, Çevre düzenlemesi yapılacak kamu kuruluşu sayısı, İlgili birimlerin ortak çalışmaları ile kentsel tasarım ve peyzaj projelerinin onaylarının sağlanması” şeklinde stratejik planlar belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.6).

“Yeşil alanların kalitesini arttırmak” hedefine ilişkin,

Park, yeşil alanlar ve sokaklardaki ağaçların rutin budama ve ilaçlama işlemleri yapılacak, parkların yapısal, bitkisel ve park mobilyaları deformasyonu giderilecektir. Park ve yeşil alanların aydınlatılması sağlanacaktır. Parkların temizlik ve güvenlik görevlileri ile temiz ve güvenli kullanımı sağlanacaktır. Mevsimlik çiçek ihtiyacını karşılamak için yeni bir sera yapılacaktır. Ayrıca; Bahçe Sergileri, Botanik Seraları, Bitkisel üretim ve sergileme, Demonstrasyon alanı yapılacaktır. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.7)

denilerek, “Parklarda kullanılacak bitki miktarı (adet), Parklarda kullanılacak çim miktarı (kg), Parklarda kullanılacak gübre miktarı (m³), Parklarda kullanılacak bank miktarı (adet), Sera yapılması” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.7).

“Mevcut park ve yeşil alanları daha işlevsel hale getirmek” hedefine ilişkin,

İlçemiz sınırları içindeki parkları buldukları bölgelere ve kullanım özelliklerine göre yeniden düzenlemek, çeşitli nedenlerle amaç ve işlevleri kaybolmuş veya yetersiz kalmış park ve yeşil alanları günümüz koşullarına ve mevcut kentsel kullanım özelliklerine göre yeniden düzenlemek, revize etmek, temalı parklar oluşturmak. Park ve yeşil alanlarda; çocuklar için oyun alanları oluşturulmak ve sosyal ve kültürel olanakları sunan alanlar

yaratmak. Park alanlarını dinlenme dışında konser, tiyatro, yarışma vb. etkinlikler için kullanmak. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.8).

amaçlanarak, “Revize bitki ve çim miktarı, Revize edilecek park miktarı (yapısal), Revize edilecek park ve yeşil alan miktarı, Budama faaliyetleri, Revize park projeleri, Temalı park analizleri, Temalı park projelendirmesi” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 5.8).

“Sağlıklı kent ilke ve politikalarını hayata geçirmek, DSÖ Sağlıklı Kentler Projesi ve Sağlıklı Kentler Birliği’nde etkinliğimizi artırmak” hedefine ilişkin,

İnsanların yaşanabilir, ulaşılabilir, güvenli ve nitelikli konutlarda barınarak, sağlıkta eşitsizliklerin azaldığı, nitelik olarak kaliteli estetik ve güvenli bir kentte gelecek kaygısı olmadan, yaşamasını sağlamak. Çankaya’nın verili durumunun açığa çıkartılarak profil ve sağlıklı kent gelişim planı ve projelerini hazırlamak. DSÖ Sağlıklı Kentler Projesi ve Sağlıklı Kentler Birliğine etkin olarak katılmak, bilgi birikimi ve deneyimleri paylaşmak ve ortak projeler geliştirmek. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.5).

denilerek, “Çankaya Sağlıklı Kent Profili ve Kent Sağlık Gelişim Planı’nın hazırlanarak yayına dönüştürülmesi, Sağlıklı Kent Ağı üyeleri ile geliştirilen ortak projeler” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.5).

Bu bağlamda, Çankaya Belediyesi’nin 1994 yılında projeye katılım sürecinin başladığı, 2002 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Avrupa Sağlıklı Kentler ağına üye olduğu, 2004 yılında Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği’ne üye olduğu, 2009 yılında DSÖ Sağlıklı Kentler Projesinde V. Faz olarak adlandırılan döneme Türkiye’den üye olan ilk belediye olduğu ve 2015 yılında söz konusu projenin VI. Fazına katıldığına ilişkin Çankaya Belediyesinin internet sitesinde bilgilere yer verilmiştir (www.cankaya.bel.tr).

3.4.5 Katılım

“Katılımcı yönetim modelini etkin hale getirmek” stratejik amacına yönelik, “Çankayalıların karar alma ve uygulama sürecine etkin katılımını kolaylaştırmak, Çankaya’ya ilişkin kararların alınma ve uygulama sürecini üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte kurgulamak, Kent Konseyi’ni katılımcı bir modelle aktif hale getirmek, Toplumsal Dayanışma Merkezlerinin örgütlülüğünü geliştirerek yaygınlaştırmak, Sağlıklı kent politikalarını hayata geçirmek, DSÖ Sağlıklı Kentler Projesi ve Sağlıklı Kentler Birliği’nde etkinliğimizi artırmak, Kardeş Belediyelerle ilişkileri geliştirmek, Uluslar arası ve AB fonlarından etkin bir şekilde yararlanmak, Uluslar arası kuruluşlarla belediyemiz arasında ilişkileri geliştirmek” şeklinde 8 hedef belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç 7).

Söz konusu stratejik amaca ilişkin,

Karar alma sürecinde kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile vatandaşların görüşlerinin alınarak işbirliği yapılması katılımcılığın gerçekleştirilmesinde ve artırılmasında en önemli etkenlerdir. Uluslararası ve ulusal düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla ortak projelerin hayata geçirilmesi, deneyimlerin paylaşılması katılımcılığın önemli unsurudur. Verimli ve kaliteli hizmet üretimi için halkla iç içe diğer kuruluşlarla işbirliği içinde katılımcı yönetim modelini etkin hale getirmek zorunluluktur. Yerel hizmetlerin etkili ve verimli biçimde planlanması, uygulanması ve sunulmasında zorunlu olan kurumlar arası işbirliği ve eşgüdüm; katılımcılık, saydamlık ve demokratik ilkeler göz önünde bulundurularak sağlanacaktır. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Amaç 7)

denilerek 2012, 2013, 2014 yılları için performans göstergeleri belirlenmiştir.

“Çankayalıların karar alma ve uygulama sürecine etkin katılımını kolaylaştırmak” hedefine ilişkin, “Anket, referandum, toplantı gibi yöntemlerle Çankayalıların eğilim, görüş ve önerilerini belediye yönetimine taşımak.” amaçlanarak, “Anket sayısı, Spesifik anket ve yüz yüze görüşme sayısı, Muhtarlarla yapılacak toplantı sayısı, STK ve Muhtarlara yönelik brifing sayısı, Vatandaş hizmet memnuniyet ölçümü yapılması” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.1).

“Çankaya’ya ilişkin kararların alınma ve uygulama sürecini üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte kurgulamak” hedefine ilişkin,

İlgili kurum, kuruluş, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde katılımcı yönetim modelini aktif hale getirmek. Çankaya’ya ilişkin kararların alınma ve uygulama sürecinde çalışmaların bilimsel altyapısını, toplumsal politikaları mahalli idareler, diğer kamu kurum ve kuruluşları, Sivil Toplum Örgütleri ve Meslek Odaları ile birlikte oluşturmak; ortak çalışmalar, araştırmalar ve projeler yapmak (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.2).

amaçlanarak, “Sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa yürütülen proje sayısı, Meslek odaları ile ortaklaşa yürütülen proje sayısı, Destek verilecek Belediye sayısı, Mahalli idari Birlikleri ile yürütülecek proje sayısı, Ücretsiz veya düşük bedelli arsa tahsisi, Yapılacak araştırma ve çalışma bulguların kararları etkileme oranı, Ortak çalışma toplantılarında alınan kararların gerçekleştirme oranı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.2).

“Kent Konseyi’ni katılımcı bir modelle aktif hale getirmek” hedefine ilişkin,

Kent Konseyi faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesine yardım ve destek sağlamak. Kent Konseyi Kadın Meclisi aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının belediye genelinde yaygınlaştırılarak tüm hizmetlere yansımaları sağlamak. Kent Konseyi Engelliler Meclisi aracılığıyla Çankaya’da engellilerin tüm kentsel hizmetlerden yararlanmalarını, ortak yaşam kültürüne dahil olmalarını sağlayacak proje ve faaliyetleri gerçekleştirmek. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.3).

amaçlanarak, “Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımını yaygınlaştırmak için oluşturulacak komisyonların sayısı, Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik Sivil Toplum Kuruluşları ile ortaklaşa yürütülen projelerin sayısı, Projelerin oluşturulması için yapılacak iç ve dış paydaş toplantılarının sayısı, Engellilere yönelik oluşturulacak komisyonların sayısı, Engellilere yönelik Sivil Toplum Kuruluşları ile ortaklaşa yürütülen projelerin sayısı, Engellilere yönelik projelerin oluşturulması için yapılacak iç ve dış paydaş toplantılarının sayısı” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.3).

“Toplumsal Dayanışma Merkezlerinin örgütlülüğünü geliştirerek yaygınlaştırmak” hedefine ilişkin, “Toplumsal Dayanışma Merkezlerinin Çankaya ilçesindeki tüm alanlara hizmet verebilmesi ve halkın kent yönetimine katılabilmesi

için örgütlenmenin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi, toplumun öncelikli ihtiyaçlarının belirlenerek katılımcı yönetim oluşturulmasına olanak sağlamak. Yeni merkezlerin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmak.” amaçlanarak, “TODAM yapılarının projelendirilmesi, TODAM’ların sayılarının arttırılması, TODAM’ların niteliklerine göre sınıflandırılarak, özelleşmesi (Todam-Cafe, Todam-Etüt, Todam-Spor v.b), Mahalle muhtarlarıyla toplantı yapılması, Gönüllülerle toplantılar yapılması, Önceliklerin belirlenmesi için değişik konularda alan anketi yapılması, TODAM Danışma Kurulu oluşturularak toplantılar yapılması, Alo TODAM Hattı’nın Kurulması, TODAM-GENÇ Meclisi’nin oluşması” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir. (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.4)

“Kardeş Belediyelerle ilişkileri geliştirmek” hedefine ilişkin, “Kardeş belediyelerin sayısının arttırılması, Kardeş belediyelerle deneyim paylaşımı teknik gezileri Düzenlenmesi, Kardeş belediyelerle birlikte uluslararası ortak projeler yürütmek” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.6).

“Uluslararası kuruluşlarla belediyemiz arasında ilişkileri geliştirmek” hedefine ilişkin,

Belediyemiz ile uluslararası kurum, kuruluş ve örgütler arasındaki mevcut ilişkilerin geliştirilmesi ve yeni ilişkilerin kurulması sağlanacak, bu kapsamda her türlü çalışma, eşgüdüm ve işbirliği oluşturulacaktır. Yerel yönetim alanındaki faaliyetler ile ilgili dünyadaki örnek, model, program ve projeler izlenecek, bu kapsamda karşılıklı bilgi ve deneyim aktarımının sağlanmasına çalışılacak, ulusal ve uluslararası ortak platformlara etkin katılım gerçekleştirilecektir. Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.8)

denilerek, “Katılımda bulunacak toplantı sayısı, Uluslararası yerel yönetimler çalışmayı düzenlenmesi” şeklinde performans göstergeleri belirlenmiştir (Çankaya Belediyesi Stratejik Plan 2012-2014, Hedef 7.8).

3.4.6 Çankaya Belediyesinin 2011, 2012, 2013, 2014 Faaliyet Raporları

Oluşturulan stratejik amaçlar ve amaçlara yönelik belirlenen hedeflere ilişkin çalışmaların yer aldığı faaliyet raporları bu raporlarda yer alan şekli ile müdürlük

bazında ele alınarak yaşanabilir kentlere ilişkin belirlediğimiz parametreler kapsamında değerlendirilecektir.

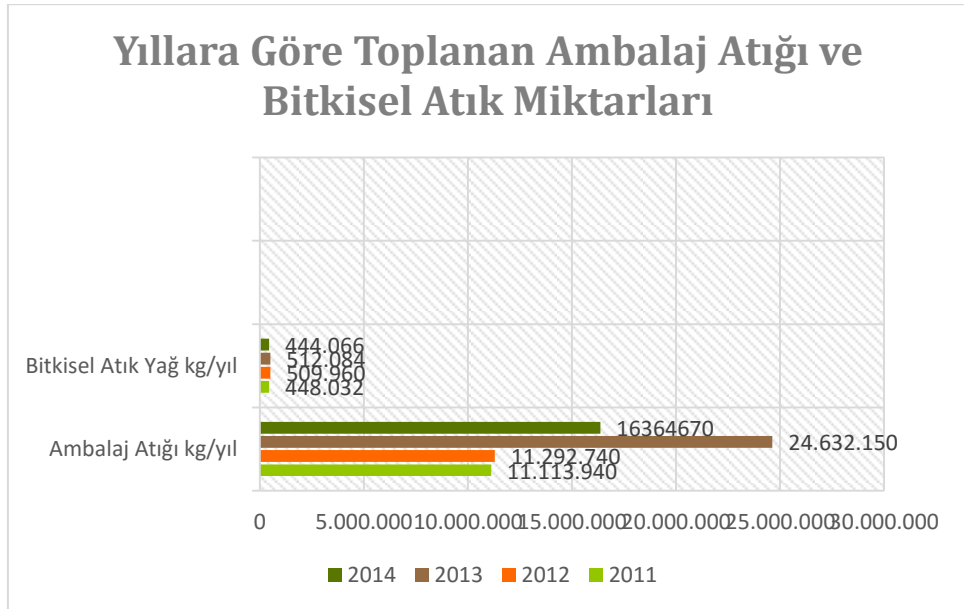
Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporuna göre, kurum, kuruluş ve iş yerlerine 3273 adet geri dönüşüm kutusu verildiği, Kurum, kuruluş ve işyerlerine geri dönüşüm kutusu, sitelere ve uygun sokaklara ise kumbara ve konteyner olmak üzere 2398 adet malzeme dağıtıldığı ve geri dönüşüm konusunda halkı bilgilendirme amacıyla 14.000 broşür ve 4.600 adet afiş dağıtıldığı bildirilmektedir. “AAYP (Ambalaj Atıkları Yönetim Planı) doğrultusunda Ambalaj Atıkları Geri Kazanım Projesi’nin 4 aşamada tamamlanması planlanmıştır. 2011 yılında 3.aşamada yer alan 16 mahalledeki konutlarda bilgilendirme yapılarak ambalaj atıkları kaynağında ayrı toplanmaya başlanmıştır.” denilerek, toplam 11.113.940 ton/yıl ambalaj atığı toplandığı bildirilmektedir. Ayrıca toplanan bitkisel atık yağ miktarı 448.031 ton olarak bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

Ayrıca, çevre denetim ve gözetim ekiplerince 23185 adet denetim ve kontrolün yapıldığı, Gürültü denetim ve gözlem ekiplerince çeşitli gürültü konularına ilişkin 1243 denetim ve kontrol ve işlemlerin gerçekleştirildiği bildirilmektedir. Isınmadan kaynaklı hava kirliliğine ilişkin yapılan bölge denetimlerinde yıl içinde kaçak kömür satışın rastlanılmadığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

2012 yılı faaliyet raporuna göre; ambalaj atıkları geri kazanım projesi kapsamında site, okul vb. yerlere 2829 adet kutu, 226 kumbara ve konteyner olmak üzere 3.055 adet malzeme dağıtıldığı, AAYP (Ambalaj Atıkları Yönetim Planı) kapsamında, 3.aşamadan 25 mahalle ve 4.aşamada yer alan 12 mahalledeki konutlarda bilgilendirme yapılmadığı, 11.292.740 ton/yıl ambalaj atığı toplandığı ve Mayıs 2012 den itibaren “Cam Ambalaj Atıklarının Kaynağında Ayrı Toplanması Projesi”ne başlanıldığı ve 8.524 ton cam ambalaj atığının da toplanarak geri dönüşümünün sağlandığı bildirilmektedir. Ayrıca toplanan bitkisel atık yağ miktarı 509.959 ton olarak bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu).

Isınmadan Kaynaklı Hava Kirliliği Denetim Çalışmaları kapsamında 56 mahallede yapılan denetim sonuçlarının aylık olarak Valiliğe bildirildiği, Gürültü denetim ve gözlem ekiplerince çeşitli gürültü konularına ilişkin 1377 denetim ve kontrol ve işlemlerin gerçekleştirildiği, bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu).

2013 yılı faaliyet raporuna göre; “Ambalaj Atıkları Geri Kazanım Projesi” ninin, 4.aşama bölgesindeki konut ve iş yerlerine yaygınlaştırıldığı, cam ambalaj atıklarının kumbaralar aracılığıyla kaynağından ayrı toplanmasına devam edildiği ve cam için 30 adet geri dönüşüm noktası oluşturulduğu, 24.632.150 kg ambalaj atığı toplandığı, bu atıklarının geri kazanımı sağlanarak ülke ekonomisine katkıda bulunduğu bildirilmektedir. Ayrıca toplanan bitkisel atık yağ miktarı 512.084 kg olarak bildirilmektedir. Gürültü denetim ve gözlem ekiplerince çeşitli gürültü konularına ilişkin 907 denetim ve kontrol ve işlemlerin gerçekleştirildiği bildirilmektedir. Isınmadan kaynaklı hava kirliliğine ilişkin 68 denetim yapıldığı bildirilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu)

Şekil 11: Yıllara Göre Toplanan Ambalaj Atığı ve Bitkisel Atık Miktarları

Etüt Proje Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, Oyun sokağı projesi kapsamında 18 oyun sokağı projesine ve çeşitli isimler altında park projelerine yer verilmiş, ayrıca Sıhhiye Çok Katlı Otoparkı yenileme ve işlevsel dönüşüm projesi ile sokak ve yaya bölgelerine ait yenileme, iyileştirme düzenlemelerinin yapıldığı bildirilmiştir. (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu)

2012 yılı faaliyet raporunda, oyun sokağı projesi kapsamında yürütülen çalışmaların tamamlanma durumlarına ilişkin bilgilere yer verilmiş rekreasyon alanı ile park projeleri konusunda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Sıhhiye Çok Katlı Otoparkına ilişkin revizyon proje taslağının teslim edildiği bildirilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu)

Bu bağlamda, 15 Temmuz 2010 tarihli “Türkiye’nin ilk oyun sokağı Çankaya’da” başlıklı Hürriyet gazetesinin internet sayfasında yer alan habere göre,

Türkiye’de ilk defa Çankaya Belediyesi tarafından uygulamaya koyulan “oyun sokağı” projesi Birlik Mahallesi 455’inci sokakta hayata geçirildi. Sokak sakinlerinin sosyal etkileşim olanaklarının artırılmasını ve yaşayan canlı sokaklar oluşturulmasını hedefleyen projenin ilk kez Çankaya Belediyesi tarafından hayata geçirilmesinden ötürü son derece mutluluk duyduğunu belirten Tanık, “Projemiz kapsamında 16 sokağımızı daha oyun sokağı haline getireceğiz. Oyun sokaklarında trafiğin yavaşlatılması temel unsurdur. Bu tür sokakların belli saatler arasında trafiğe kapanmasını yetkiyi elinde bulunduran Büyükşehir Belediyesi ile görüştük ancak uzlaşma sağlayamadık” ifadelerini kullandı. (www.hurriyet.com.tr)

denilmektedir.

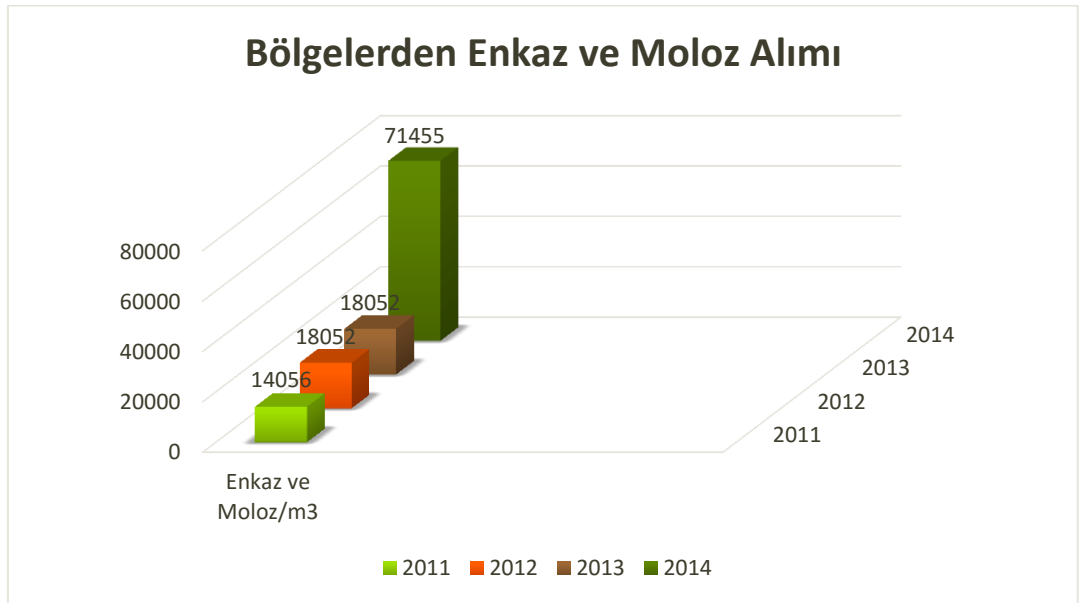
2013 yılı faaliyet raporunda, sokak ve yaya bölgelerine ait yenileme-iyileştirme-düzenleme çalışmaları, yapılarda sağlıklılaştırma /restorasyon çalışmaları ile rekreasyon, park, temalı park ve oyun alanlarına ilişkin yapılan çalışmalar bildirilmiştir. Yıllara göre kişi başına düşen yeşil alan değerlerine ilişkin veri hazırlandığı bildirilmiş olmasına rağmen söz konusu verilere yer verilmemiştir.

Fen İşleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, toplam 108.832,050 ton asfalt üretilip seriminin yapıldığı, 26680 mt yeni yol açım çalışmasının yapıldığı, 14056 m³ enkaz ve moloz alım çalışmasının

yapıldığı, 1,850 mt Engelli Takip – Uyarı Taşı döşendiği bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

2012 yılı faaliyet raporunda, 100.425,950 ton asfalt üretilip seriminin yapıldığı, 45354 mt yeni yol açım çalışmasının yapıldığı, 18052 m³ enkaz ve moloz alım çalışmasının yapıldığı ve tüm bölgede engellilere yönelik engelli rampalarının düzenlendiği bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu).

2013 yılı faaliyet raporunda, 108.693,50 ton asfalt üretilip seriminin yapıldığı, 10.170 mt yeni yol açım çalışmasının yapıldığı, 18052 m³ enkaz ve moloz alım çalışmasının yapıldığı, 1,850 mt Engelli Takip – Uyarı Taşı döşendiği ve sokakların cadde bağlantılarında engelli rampaları düzenlendiği bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu).

Şekil 12: Bölgelerden Enkaz ve Moloz Alımı

Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, 22 mahallede toplam 76.665 m² lik alanla yeni parkların yapıldığı, 7 parkın revize edildiği, Çansera rekreasyon alanının yapımının devam ettiği, 8 oyun sokağının oluşturulduğu ile ağaçlandırma çalışmalarının yapıldığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

Ruhsat ve denetim Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, işyerlerinin engelsiz hale getirilmesi çalışmaları kapsamında,

Çankaya bölgesinde bulunan ve yeni açılacak işyerlerinin engellilerin erişebilirliğe uygun hale getirilmesi için bir çalışma başlatılacaktır. Bu kapsamda asgari erişebilirlik koşullarını içeren bir kontrol formu hazırlanacak, vatandaş önceden bu konuda bilgilendirilecek, denetim heyeti engellilerin ihtiyaçları, erişebilirliğin önemi ve standartlar konusunda hizmet içi eğitim verilecektir. Uygulama aşamasında özellikle zemin katlarda faaliyet gösteren, bağımsız giriş-çıkışı olan müstakil yapılarda açılacak işyerlerinin erişilebilirlik koşulları mutlaka aranacak, böylece Türkiye’de bir ilk gerçekleştirilmiş olacaktır. denilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu)

2012 yılı faaliyet raporunda, 12 yeni parkın hizmete girdiği, 7 oyun sokağının bittiği bildirilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu)

2013 yılı faaliyet raporunda, 15 yeni parkın hizmete girdiği bildirilmektedir.

Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, 7 “Sağlıkve”nde gerçekleştirilen hizmetler bildirilmiştir. Ayrıca, çocuk merkezi hizmetleri ile “Çankaya Çocuk Merkezine bağlı Gündüz Bakım Evi ve Etüt Merkezlerine planlanan ve uygulanan programlar ve faaliyetlerle çocuklara yeni fikirler keşfetmek, sorunları çözme becerileri, dil ve kavramlar geliştirmek ve genişletmek için eğitimler verilmektedir. Çocukların yeterlilik ve özbenlik duyguları teşvik edilmektedir.” denilerek, 771 çocuğun gündüz bakımevlerinden yararlandığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

2012 yılı faaliyet raporunda, sağlık evlerinde gerçekleştirilen hizmetler, evde sağlık bakım hizmetleri ve temizlik hizmetleri konusunda bilgi verilmekte ve 767 çocuğun gündüz bakımevlerinden yararlandığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu).

2013 yılı faaliyet raporunda, sağlık evlerinde gerçekleştirilen hizmetler, evde sağlık bakım hizmetleri ve temizlik hizmetleri konusunda bilgi verilmekte ve 823

çocuğun gündüz bakımevlerinden yararlandığı bildirilmektedir. Ayrıca, 100+ Yaş Kulübü ile, bölgede yaşayan yaşlılara yönelik eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel faaliyetlere ilişkin paylaşımın sağlandığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu).

Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; 2011 yılı faaliyet raporunda, 328.500 ton çöp toplandığı, 531.440 km sokak, cadde ve bulvar süpürüldüğü, 5.500 km sokak, cadde ve bulvarın da yıkandığı bildirilmektedir. Ayrıca, Katı Atık Yönetimi İyileştirme Projesi kapsamında seçilen pilot bölgelerde halka yönelik bilgilendirme çalışması yapılarak konteynır yerleştirilerek katı atık toplama işlemine geçildiği ve Katı Atık Yönetimi Bilgi Sistemi Oluşturulması Projesi kapsamında (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu),

Temizlik İşleri Müdürlüğü'nün personel bilgilerini içeren bilgiler, temizlik bölgelerinin grafik ortamda oluşturulması, evsel atıkların tonajları, araçların çalıştığı konumlar, dinlenme yerleri gibi hem Müdürlük bilgilerinin yer aldığı hem de İlçe ye dair coğrafi verilerin yer aldığı ortak bir veritabanı oluşturuldu. Bu veritabanı ile verimliliğin artırılmasına yönelik çeşitli analizler yapılmaktadır denilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu)

2012 yılı faaliyet raporunda, 396.991 ton çöp toplandığı, 531.440 km sokak, cadde ve bulvarın süpürüldüğü, 5.500 km sokak, cadde ve bulvarın da yıkandığı bildirilmektedir. Ayrıca, Katı Atık Yönetimi İyileştirme Projesi kapsamında “2012 yılı içerisinde Çankaya İlçe sınırlarındaki tüm bölgelerde çalışmalar yapılarak 1.500 adet 770 litrelik konteyner yerleştirilerek, konteyner ile katı atık toplama işlemine” geçildiği bildirilmektedir. (Çankaya Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu).

2013 yılı faaliyet raporunda, “Katı Atık Yönetimi Bilgi Sistemi Oluşturulması Projesi Kapsamında; Temizlik İşleri Müdürlüğü'nün personel bilgilerini içeren bilgiler, temizlik bölgelerinin grafik ortamda oluşturulması, evsel atıkların tonajları, araçların çalıştığı konumlar, dinlenme yerleri gibi hem Müdürlük bilgilerinin yer aldığı hem de İlçe ye dair coğrafi verilerin yer aldığı ortak bir veri tabanı oluşturulmuştur.” (Çankaya Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu).

Şekil 13: Yıllık Toplanan Çöp Miktarı

Kültür ve sosyal işler müdürlüğü tarafından verilen hizmetler; 2013 yılı faaliyet raporunda, Türkiye’de görme engellilerden oluşan ilk yerel yönetim spor kulübünün faaliyetler ve görme engelliler yönelik “Engelsiz dersane” kapsamında yürütülen çalışmalara yer verilmiş, ayrıca Çankaya Engelsiz Kafe (ÇengelKafe 2) projesi kapsamında zihinsel ve bedensel engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımlarının sağlanması ve yaşam standartlarının yükseltilmesinin sağlanmasına yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Çengel atölye faaliyetleri kapsamında ise, zihinsel engelli gençlerin üreten bireyler olarak yaşama katılmalarının sağlandığı bildirilmektedir (Çankaya Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu).

Ayrıca, tüm faaliyet raporlarında, veteriner işleri müdürlüğünce gıda denetimine ilişkin yapılan faaliyetlere ilişkin bilgi yer almaktadır (Çankaya Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu).

Bu bağlamda, Çankaya Belediyesi’nin gerek faaliyet raporlarında ve gerek internet sitesinde yer alan çalışmaları belediyeyi sanatsal, kültürel ve sosyal faaliyetler konusunda ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca, faaliyet raporlarında yer alan bilgiler kapsamında, katılımın sağlandığı politikaların oluşturabilmesine yönelik çalışmaların yapıldığı söylenebilir. Bu nedenle, bölgede yaşayan insanların yaşanan sorunlara sahip çıkması, kentsel unsurlar arasındaki dinamik etkileşimin ve ilişkinin

sağlanması bağlamında bilinçli halkın oluşması, yerel yönetimlerin toplumda yaşayan herkese güvenli bir ortamda yaşama hakkını vermesi sorumluluğundan geçmektedir.

3.4.7 Genel değerlendirme

Sağlıklı bir çevre ve kaliteli yaşam çevresinin yaşanabilir kent olgusu kapsamında önemi kuşkusuz büyüktür. Bu açıdan Çankaya Belediyesinin faaliyet raporlarında park ve yeşil alan sayısının ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar ile çevre bilincinin artırılmasına yönelik sosyal ve kültürel faaliyetlere ilişkin bilgiler yer almasına rağmen, belediyenin kişi başına düşen alan miktarına ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Ayrıca, “İklim dostu belediyecilik uygulamaları ile öncü olmak” hedefine ilişkin, “Daha az karbon salınımı üreten, hem iklim dostu hem de yaşanabilir Çankaya için iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik uygulamalar ve projeler hayata geçirilecektir. Çankaya bölgesinde iklim değişikliğini önleme konusundaki uygulamalar ile diğer yerel yönetimlere de öncü ve örnek olunacaktır.” denilmesine rağmen, incelenen diğer belediyelerin hedeflerinde dahi yer almayan güncel, güncel olduğu kadar önemli olan bu konuda faaliyet raporlarında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı bilgisine yer verilmiştir.

Öte yandan belediyenin faaliyet raporlarında, dezavantajlı gruplar kapsamında ele aldığımız yaşlılar, engelliler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetleri ön plana çıkmakla beraber, gerek yaşlı ve gerekse engelli bireylere yönelik mevzuatın getirdiği zorunluluklar dışında, kentsel mekanda toplumun bütünleşmiş bir parçası olarak herkesle eşit, sağlıklı ve güvenli bir şekilde gündelik hayata katılımlarının sağlanması adına erişebilirliğe ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır. Ancak, çocuğun gelişiminde en önemli aktivite olan oyun konusunda özellikle sokaklar ve dış mekan oyun alanlarının doğal öğeleri içeren tasarımları konusunda oyun sokaklarının oluşturulması dikkat çekicidir.

Faaliyet raporlarında, Çankayalıların kentin her noktasına engelsiz ve güvenli ulaşımını sağlamak” hedefine ilişkin, ihtiyaç gösteren noktalara merdivenli yol,

yıpranan tretuvarların yerine bordür ve tretuvar yapıldığına ve yaya dolaşımına ilişkin kent merkezinde belirlenen sokakların yayalar tarafından kullanıma elverişli hale getirildiğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Faaliyet raporlarında yaşanabilir kent parametrelerinden “sağlık” olgusuna yönelik, hava ve gürültü kirliliğine yönelik denetimlerin yapıldığı, temizlik konularında çalışmaların yapıldığı, katı ve sıvı atık toplama çalışmaları kapsamında projelerin yapıldığı, kişilerin temel ihtiyaç maddelerine güvenilir ve sağlıklı biçimde ulaşabilmesine ilişkin çalışmaların yapıldığı, besin kalite kontrollerinin yapıldığı, kamu sağlık politikaları kapsamında evde sağlık hizmetleri ve yaşlı bakım hizmetleri konularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.5. YAŞANABİLİR KENT KRİTERLERİ PERSPEKTİFİNDEN ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ÇANKAYA BELEDİYESİ, ALTINDAĞ BELEDİYESİ VE ETİMESGUT BELEDİYESİ HİZMET VE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Yaşanabilir kentler, kentin sunduğu çevre standartları kapsamında sağlık, ulaşım ve dolaşım, güvenlik, eşitlik, katılım gibi olanakların sunulmasına koşut kentin sunduğu bu olanak ve fırsatlardan bireylerin eşit, dengeli ve gereksinimleri oranında yararlanabilmesini gerektirir. Bu bağlamda, yukarıda bahsi geçen belediyelerin gerek stratejik planları ve gerekse faaliyet raporları kapsamında yaptıkları çalışmalarda genel olarak;

Büyükşehir Belediyesi'nin çevre konusuna ilişkin yeşil alanları ve ağaç sayısını artırma, rekreasyon alanlarında bir numara olma, kişi başına düşen yeşil alan miktarını artırmaya yönelik çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Her ne kadar bu konuda mevzuatımızda yer alan değer yakalanmış olsa da, çevre konusunda en önemli gösterge olan kişi başına düşen yeşil alan miktarı bakımından Ankara birçok Avrupa ülkesinin gerisinde kalmaktadır. Ayrıca çevre konusu ağaç sayısını artırmanın, rekreasyon alanlarında bir numara olmanın ve kişi başına düşen yeşil alan

miktarının artırılmasının yanı sıra çevresel kirliliğin önlenmesine yönelik bütüncül ve sürdürülebilir stratejileri de gerekli kılmaktadır.

Altındağ Belediyesi'nin çevrenin korunması, çevre bilincinin ve çevreye ilişkin veri tabanının oluşturulması ve beldeye yeşil alan kazandırılmasına yönelik planlarının ve bu planlara ilişkin faaliyet raporlarında önemli tespitlerinin bulunmasına karşın faaliyet raporlarında son üç yılda kişi başına düşen yeşil alan miktarına ilişkin bilgiye rastlanmamış olup, yalnızca beldeye kazandırılan yeşil alan miktarına yer verildiği görülmektedir. Ayrıca, faaliyet raporlarında “Çevrenin korunması ve bir veri tabanı oluşturulması amacıyla çevre izleme ve ölçüm alt yapısı geliştirilecek ve beldenin çevre envanteri plan süresi sonuna kadar hazırlanacaktır” denilmesine rağmen konuya ilişkin bir çıktıya rastlanmamıştır.

Etimesgut Belediyesi'nin “yaşanabilir bir çevre yaratılması” ve “yeşil alanları artırılması” konusunda stratejik amaçları bulunmasına ve bu amaca yönelik “görsel ve mekansal güzellik yaratacak, Ağaçlandırma, Park ve Rekreasyon Alanları tesis etmek ve bu alanların periyodik olarak bakım ve onarımını gerçekleştirmek.” hedefler belirlenmesine rağmen kişi başına düşen yeşil alan miktarına ilişkin bir veriye rastlanmamıştır. Konuya ilişkin Etimesgut Belediye Başkan Yardımcısı Recai Uçar'la 23.02.2016 tarihinde yapılan mülakatta;

Avrupa standartlarının üzerinde yeşil alan sağlayarak bu konuda da ilçemiz sınırları içerisindeki yeşil alan haline getirilebilecek tüm mekanları halkın kullanımına açmaya çalışıyoruz. Mesela çevremizde bir çevre yolu var, çevre yolunun koruma bandı içerisindeki ve dışındaki alanlar bazı alanlar ağaçlandırılmamıştır, biz bunların tamamını ağaçlandırırız ve bakımını yaparız. Buralar karayollarına ait, ya da büyük şehrin mesela o mezarlıklar hep biz yaptık. Küçük şehir büyükşehir merkezi hükümet ayrımı yapmaksızın bölgemizde nereye ağaç dikilecek orayı ağaçlandırıyoruz veya park yapıyoruz. 1 milyon m² nin üzerinde 7 yılda park yaptık 150 civarında. Bu parkların özelliği insan sağlığına katkı sağlayacak yürüyüş yolları, spor aletlerimiz, hepsinde var.

Bizler metropol ilçe belediyeleri olarak yapılan 25000'lik 5000'lik üst ölçekli planlar yapılır, 1/1000'lik uygulama imar planlarını yaparız. 25000'lik 5000'lik üst ölçekli planlarda ne kadar yeşil alan yapacağımız, hastane yapacağımız, ne kadar cami yapacağımız belirlenir, biz sadece bölgelere ayırırız ve kişilerin mülkiyet haklarını koruyarak tapuya tescillerini sağlarız.

demekte ve bu konunun “öncelikle birinci derecede çevre ve şehirciliğin görevi ikinci de büyük şehrin görevi” olduğuna dikkat çekmektedir.

Çankaya Belediyesi ise konuya ilişkin, daha çok yeşil alan kalitesini artırmak, çevre bilincini artırmak ile çevresel kirliliğin önlenmesinde geri kazanılabilir atıklara ve iklim dostu belediyecilik uygulamalarına ilişkin çalışmalara yer vermiş ve hatta azaltılacak karbon emisyon yüzdesine ilişkin performans göstergesi belirlemiştir. Atıkların geri dönüşümüne ilişkin projeleri gerçekleştirmiş olsa da, çevre konusunda en önemli gösterge olan kişi başına düşen yeşil alan miktarına ilişkin bir veriye faaliyet raporlarında rastlanmamıştır.

Ancak Çankaya Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden birim sorumlusu ve uzmanlarla 23.02.2016 tarihinde yapılan görüşmelerde, Çankaya Belediyesinin sınırları içinde yer alan alanların büyük bir çoğunluğunun yapılaşmış alanlardan oluşması ve boş alanların olmaması konusuna vurgu yapılmakta ve yaptıkları çalışmalarda sağlıklı ve yaşanabilir bir kent oluşturmak için kişi başına düşen en az yeşil alan miktarı, sağlık alanı, sosyal alan gibi mevzuatta yer alan ve çerçevesi belirlenen uygulamalara yer verildiği belirtilmektedir. Bununla birlikte, konu ile ilgili yaşanan birtakım sıkıntılara şu şekilde dikkat çekilmektedir;

Zaten şöyle bir uygulama var biz plan yapıyoruz, hangi alanın ne kadar, ne için ayrıldığı anlatılıyor, belediyelerin arasında birlikte çalışma şeyi yok alış veriş yok yani siz burada bir şeyi hazırlayıp gönderiyorsunuz büyükşehir meclisi onaylar onaylamaz çeşitli bir çok faktör var zaten, siyasi faktörler, bizim burada yaptığımız çalışmayı tutup da büyükşehirle görüşmek gibi bir şey yok. Stratejiyi geliştiriyorlar ama belediyenin bütün birimlerle de paylaşmaları lazım. İşte bu Türkiye'deki planlama ile anlayışı ile de çok bağlantılı. Parsel bazında plan yaptığımızda parçacıklı plan yaptığımızda zaten yani bütünlükçü buna şansınız kalmıyor. Siz gidiyorsunuz bir parselde inşaat oranını artırıyorsunuz, nüfus yoğunluğunu getiriyorsunuz arkadaki parselde de bu yapılıyor bir bakıyorsunuz o bölgede bir anda Çukurambar gibi düşünün bir anda çok yüksek yoğunluklu inşaat çıkıyor, ticari kullanım getiren ve nüfus getiren yapılaşma oluşuyor ama o tek parçacıklı planlarda yeşil alan ayırmam gerekiyor demiyor hak sahipleri belediye meclisleri bunları değerlendirmekle yükümlü yani.biz buradan teknik görüşümüzü yazıp gönderiyoruz bu alanın yeşil alan gerektiği, sosyal donatı gerektiğini yazıyoruz ama meclisten geçerse geçiyor, mevzuatın getirdiği kısıtlamanın yanı sıra buradaki uygulamaların paratkteki bürokratik işlemler de buna engel mesela.

Ayrıca, Çankaya Belediye'sinin çevreye ilişkin "Sağlıklı Kent Çankaya Projesi" ne ilişkin Dış İlişkiler Müdürlüğünden birim sorumlusu ile 23.02.2016 tarihinde yapılan görüşmede, Belediyenin Avrupa Komisyonu'nun 2008 yılında kabul ettiği "Avrupa Birliği İklim ve Enerji Paketi" kapsamında sürdürülebilir enerji

politikalarının uygulanmasında yerel yönetimlerin çabalarını desteklemek için başlatılan Başkanlar Sözleşmesi'ne dahil olduğu aktarılmış ve Avrupa'da 6 bin 500'e yakın belediye tarafından imzalanan Başkanlar Sözleşmesi'ne imza atan yerel yönetimlerin ulaşmak istedikleri hedefin 2020 yılına kadar karbondioksit salım oranını en az %20 azaltmak olduğu belirtilerek, Çankaya Belediyesi'nin ise attığı imzayla bu rakamın da üstünü taahhüt ederek en az %25 hedeflediği vurgulanmıştır. Bu kapsamda proje birimi, sözleşme gereğince, imza atıldıktan sonra bir yıl içinde yerel paydaşlarla birlikte bir "Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı" hazırlayarak karbondioksit salım oranının azaltılmasını planlanmaktadır. Dış İlişkiler birimi konuya ilişkin;

Geçen sene bir taahhüt te bulunuyorsunuz. Paris iklim zirvesi öncesinde diyoruz ki biz de bunu önemsiyoruz bunu çok az sayıda belediye diyor Türkiye'de, bunu bizde önemsiyoruz ve bir taahhüt altına giriyoruz. Aslında bu bir uyum stratejisidir kabul ediyoruz şimdi bunları kısa sürede hayata geçirmek çok zor, bakın şimdi kent bu kentin içinde bir yıl içinde biz bir taahhütte bulunuyoruz ve iyileştireceğiz belediye binaları parkları belediyenin belki ilerde ruhsat vereceği bazı binalarda bunu isteyeceğiz bu çok radikal bir adım bunun için hükümetin, hükümet politikasının, ana şehir politikasının v.s, uyumlu ve benzer stratejiye sahip olması lazım. Şimdi bizim burada bir stratejisi var mı memleketin?, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ne diyor, Büyükşehir Belediyesi ne diyor, biz ne yaptık, Paris'te başka bir Türkiye, dünya tarif ettik değil mi? toz pembe, şuradan bakın bir bakın kente şu kentte biz ne yapabiliriz iklim değişikliği için, 2 derece artışı kabul etmiş vaziyette. 2050 dünyanın sonu ile ilgili senaryolar yazılıyor. Biz şimdi bakmayın 1 milyon nüfuslu devasa bir kurum olduğumuza, bütçe olanakları sınırlı bir belediye, biz işte bir şeyler yapmaya çalışıyoruz yağmur sularından tasarruf etmeye bu değişikliğe en azından bizim daha az katkımız olsun diye.

Yağmur suları ile yağmur hasadı projesi, şimdi bakın 1 yıl içerisinde radikal bir değişiklik yapmamız Çankaya Belediyesi olarak tek başına zaten mümkün değil. Bu şuna yol açabilir belki sizin çıkardığınız sonuç bu 4 belediyenin bir araya gelmesini bu çok mümkün değil ama belki fikir olarak birbirinden beslenmesini sağlayacak, ama asıl mesele çevre ve şehircilik bakanlığı, hükümet politikalarında bitiyor, belediyelerin bu tür uygulamaları zorunlu hale gelmek zorunda. Ama biz başka bir tablo çiziyoruz biz diyoruz ki bütün kömür kaynaklarımızı tüketeceğiz kardeşim diyoruz, dünyaya ilan ediyoruz, sana ne diyoruz, ormanlarımızı kesiyoruz diyoruz, sizi ilgilendirmez diyoruz, onun yerine şu kadar ağaç diktik diyoruz. Bakın ormanla ağaç farklı, orman ekosistemini biz nasıl geri getireceğiz?

şeklinde konuşarak kesilen ağaçların yerine daha fazla ağacın dikilmesi ile aynı eko sistemi geriye getirmenin mümkün olamayacağına dikkat çekmiştir. Ayrıca, Bizim sağlıklı kentler projesinde dirsek temasında olduğumuz her siyasi kesimden belediyeler var. Şimdi tek tek belediyelerin yapma becerileri o kadar az ki, genel bir stratejinin parçası olmak durumunda, burada ciddi bir aksaklık var buna ne başlık koyabiliriz ben akademide buna “politikasızlık diyorum, politikasızlıkta bir politika, politikasızlık politikası.

Yani sağlıklı kent kavramı aslında kentte yaşayan insanların hasta olmama halini ilgilendiren her şey. Kültür de bunun içerisinde bizim mental sağlığımız açısından kültür sanat müzik, ne kadar kitap okuyoruz? Şimdi düşündüğümüzde eskiden sağlıklı kentler meselesi sadece şehir plancıların bir fiziki planlama yaklaşımı olarak algılanıyordu, ya da mühendislerin mimarların bu alanda düzenlediği işler gibi algılanıyordu oysa ki sosyoloji var, psikoloji var, iktisat var, mühendislik var ekonomi var pek çok alanı ilgilendiriyor.

Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yetki karmaşası var. O nedenle kente dair işler kent planlanması kentteki bazı sosyal projeler konusunda bu anlamda sıkıntı var, siz bazı şeyleri yapmak isterseniz de mevzuat gereği yapamıyorsunuz bir ikincisi de bazen de yine mevzuattan kaynaklı para bulamıyorsunuz, bütçe bulamıyorsunuz, aktarılandan kaynaklardan.

şeklinde konuşarak, belediye olarak iklim değişikliğini önemsediklerine, çevreye ilişkin tüm stratejilerin uyumlu ve benzer olmasının gerekliliğine, bütçe olanaklarının sınırlılığına ve mevzuattan kaynaklanan yetki karmaşasına dikkat çekmektedir.

Dış İlişkiler birimi ayrıca, kendi kendisini temizleme özelliği olan ve Çansera ve Ahlatlıbel’de bulunan ilk biyolojik gölete, Küresel Isınma ve iklim değişikliğiyle bunlarla bağlantılı çevre sorunlarına dikkat çekmek amacıyla Almanya Büyükelçiliği’yle birlikte düzenledikleri “İklim Diplomasisi Günü” ne dikkat çekerek, belediyenin diğer projelerini;

Yenilenebilir enerji yolunda yaptığımız çalışmalar sonucunda Ahlatlıbel Spor ve Sosyal Tesisleri’ne kendi atölyelerimizden çıkan rüzgâr türbinini yerleştirdik. Tamamen Çankaya Belediyesi’nin imalatı olan bu türbinleri geliştirerek temiz enerji için attığımız adımları çoğaltmak istiyoruz.

Atılım Üniversitesi ve bir AR-GE firması olan TEKSİS ile birlikte geliştirdiğimiz “Hidrojen Yakıt Hücre Projesi” ile seralarımızı hidrojenle elde ettiğimiz temiz enerji ile ısıtıp, aydınlatacağız.

şeklinde anlatmıştır. Ayrıca,

ICLD – İsveç Uluslararası Yerel Demokrasi Merkezi ve SALAR – İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği tarafından, geniş uluslararası iletişim ağları kurmak, stratejik olarak önemli bilgi ve yeterliğin artırılması ve artan bir kavrama ve öngörü sağlamak adına, Uluslararası Eğitim Programları oluşturulmuştur. Belediyemiz Dış İlişkiler Müdürlüğü ile İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ortaklığı ile hazırlanan “Belediyeler İçin Yeni Bir Model Yaratma – Yerel Düzeyde Enerji Verimliliğine Dair Katılımcı Bir Metot Geliştirme” adlı proje ile Türkiye’den yalnızca iki belediyenin katılmaya hak kazandığı; “SymbioCity Yaklaşımıyla Yerel Demokrasinin Etkinleştirilmesi ve Kapsamlı Kentsel Planlama” eğitim programına, Belediyemiz ve Bursa/Nilüfer Belediyesi çağrılmıştır.

denilerek, bir başka projeyi şu şekilde anlatmıştır;

Çankaya Belediyesi, toprağın asitliliğini azaltıp, PH değerini yükselten ve toprak için kullanılacak gübre ihtiyacının azalmasını sağlayarak verimini önemli ölçüde artıran biyokömür çalışmalarını sürdürüyor. Kendi biyokömürünü üretme işlemlerinde mesafe alan Çankaya Belediyesi, kısa süre sonra 400’ün üzerindeki park ve yeşil alanında verimi artıran biyokömür kullanımına başlayacak. Budanan ağaçlardan çıkan dalların kömürleştirilip bire bir oranda hayvan gübresi ile karıştırılmasıyla elde edilen biyokömür, maliyetinin düşüklüğü ile de dikkat çekiyor. Çankaya Belediyesi, sifıra yakın maliyetle sürdürülen bu yeni projenin hayata geçmesinin ardından yakalayacağı tarımsal verimlilikle örnek olacak.

Bu konuda Çankaya Belediye Başkan Yardımcısı Anıl Sevinç’le 08.03.2016 tarihinde yapılan görüşmede çevre konusuna ilişkin yapılan bir başka projeye dikkat çekerek;

Permakültür ve toprak ıslahı konusunda çalışmalarımız var. Bunlar Türkiye’de bilinen şeyler değil, çöl gibi bir yer düşünün orayı vaha haline getirebiliyorsunuz. Bunu yapmanın teknikleri var biz bunun üzerinde çalışıyoruz ve ilk Permakültür uygulamalarını 2016 sonuna doğru yapmayı planlıyoruz.

demektedir. Ayrıca Sevinç, yazlık ve kışlık bitki üretimlerini belediye olarak kendilerinin yaptıklarını ve dışardan bitki almadıklarını da belirtmiştir. Sevinç ayrıca, gürültü kirliliği ve hava kirliliği konularına dikkat çekerek gürültü kirliliği konusunda belediye olarak klima, müzik gruplarını baz alan şikayetlere hemen müdahale ettiklerini, ses izolasyonu konusunda tüm tedbirlerin alınmasını sağladıklarını ve inşaat ruhsatı verilirken hem enerji verimliliği anlamında izolasyona

hem de çok katlı binalarda gürültünün önlenmesine ilişkin konularda hassasiyet gösterdiklerinin altını çizmektedir. Hava kirliliği konusunda yalnızca, çeşitli yerlerde kömür satışı yapılan yerlerde kömür kalitesini ve ruhsatlı olup olmadığını denetleyebildiklerini ve şikayet üzerine müdahale edebildiklerini belirten Sevinç, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir kent için büyükşehir belediyesinin yetkilerine dikkat çekmekte ve ilave etmektedir,

Sürdürülebilirlik ve yaşanabilir olması için bütün şehirlerin bazı parametreleri dengelerinin tutulması lazım. Nedir?, yeşil alanların ayrılması lazım, halkın nefes alacağı yerlere ihtiyacı var. Birçok belediye ve özellikle Büyükşehir belediyeleri her yere bina yapmakta, biz de bunun tam tersine yeşil alanların yeşil kalması konusunda ciddi çaba gösteriyoruz. Ankara'da insanların sokaklarda çocuğunu gezdirebileceği, çocuğunu alıp temiz havada oturabileceği bir yeşil alan kalmadı. Onun için bizim sloganımız yeşil alan yeşil kalacak.

Bir diğer konu şehir planlanırken ya da yeni yerleşim yerleri halkın kullanımına açılırken bizim binalarımıza ve şehirlerimize uçaktan baktığımızda ne görüyorsunuz düzensiz ve lineer olmayan yollar görüyorsunuz ama Avrupa'da bunun dümdüz olduğunu görürsünüz, çünkü neden bizde ada parsel planlanıyor ve yollar binalara göre şekilleniyor. Halbuki bu planlar yapılırken parsel bazında değil de ada bazında yapılması lazım, bizim bundan sonraki üzerinde çalıştığımız önemli konulardan bir tanesi bu. Böyle yaparsanız o zaman yeşil alanları yeterince ayırabiliyorsunuz, hava koridorları yaratabiliyorsunuz ve önemli yeşil alanlar yapabiliyorsunuz.

Öte yandan, Çankaya Belediyesi'nin faaliyet raporlarında kentsel plan kararlarına toplum beklentilerinin yansıtılması ve bunun somutlaştırılması gerekliliğine değinilmektedir. Yapılan görüşmede Çankaya Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden birim sorumlusu ve uzman arkadaşlar konuya ilişkin; kentsel dönüşüm kapsamında yapılacak plan çalışmalar öncesi ilgili bölgelerde yaşayan halka yönelik analiz çalışmalarının yapıldığını belirterek, bu kapsamda muhtarla görüşme, halkın bilgilendirilmesi, hak sahiplerine anket yapılması ve Başkan'ın muhtarlar ve hak sahipleri ile kendi yaptığı toplantılara dikkat çekmişlerdir. Konuya ilişkin Çankaya Belediye Başkan Yardımcısı Sevinç, halkın katılımının alınan kararların başarısında önemli paya sahip olduğunu belirterek buna örnek olarak verebileceği projeleri de aşağıdaki şekilde ifade etmiştir;

Bir kere biz proje demokrasisine inanıyoruz. Proje demokrasisi nedir? Bir yerde halk park istiyorsa o halkın istediği parkı istediği yere ve istediği şekilde yapmaya çalışıyoruz, dolayısıyla proje safhasında halkın katılımını sağlıyoruz. Bunun en güzel örneği Yaşam Kentte yaptığımız Yaşar Kemal parkı. Oradaki parkın tasarımı tamamen halkın, çünkü bunlar

mahalle parkları, mahalle parklarının şöyle bir özelliği var ekseriyetle mahalleli kullanıyor, o zaman o insanların kullanacağı parkı biz kendilerinin fikirlerine danışarak yapmayı istiyoruz ve bu yöntemi uyguluyoruz. İkinci bir örnek ise Çiğdem Mahallesi, referandum yaptık. Türkiye’de ilk defa oldu bu. Çiğdem mahallesinde eski bir sosyal tesis vardı, bunun ne olmasını istiyorsunuz diye sorduk, sözleşmesi bitmişti. Onlar buranın yeşil alan ve park olmasını istediler, bizde ona göre projesini hazırladık. Halka sunduk halk beğenip beğenmediklerini işaretlediler, kendi fikirlerini önerilerini sundular. Yani bu bence Türkiye’de belediyeçilik adına çok önemli bir konu, çünkü insanlar o zaman parklarına da sahip çıkıyorlar.

Öte yandan, Altındağ Belediye Başkanının, bisikletin ulaşım aracı olarak kullanılması konusuna ilişkin önemli söylemleri bulunmasına rağmen, gerek stratejik planda ve gerekse faaliyet raporlarında konu ile alakalı bisiklet parkı çalışması dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Etimesgut Belediye’sinin stratejik planında ve faaliyet raporlarında bu konuya ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak Uçar bu konuda;

Ulaşım koordinasyonu Büyükşehir Belediyesi yapar. Bizim sadece fikirlerimizi alırlar. Yeni mahallemiz oluştu buraya ulaşım koordinasyon merkezi önce otobüs tahsis eder güzergah konusunda tavsiyelerde bulunuruz, bir sokakta kaza çok oluyo, oraya trafik ışığı koyun diye tavsiyelerde bulunuruz. Ulaşım konusunda otobüslerin yetersizliği konusunda sürekli şikayetler var ancak, bu da arz talep meselesi müşteri yoğunluğu olan bölgelerde 15 dakikada bir kalkıyor, yeni yerleşim yerlerinde yarım saatte 1 saatte bir kalkması vatandaş mağdur edebiliyor, ilk saatlerde biraz sık kalkıyor ama diğer saatlerde 1-1,5 saat olması konusunda şikayetler var. Şehir merkezine ulaşım 1,5 saat bunun için toplu taşımada raylı sistemin hızlandırılması ve geliştirilmesi gerek, bu konuda yıllardır tren eski sistem kullanılıyor, daha hızlandırıldığı takdirde 20 dakikada sıhhiyesiniz, Eryaman bölgesi ile taşımacılığa başlandı metro kullanımı için ama vatandaş yine de pek memnun değil, otobüsler çayyolu’na kadar götürüyor oradan metroya biniyor, yarım saatte gidiyor, şu anda hızlı tren depolama alanları bölgemize yapıldığı, dolayısıyla hızlı trenin buradada indirme yapacağı söyleniyor.

diyerek başka bir konuya dikkat çekmektedir.

Çankaya belediyesinin ise bisiklet yolu projesi ve düzenlemesine ilişkin çalışmalarına faaliyet raporlarında yer verilmiş olup, İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden birim sorumlusu ve uzman arkadaşlarla yapılan görüşmelerde, bütüncül planlamaya da dikkat çekilerek, uluslararası standartlarda ODTÜ’de öğrencilere yönelik yaya yolları ve bisiklet yollarının ayrıldığı bir planın yapıldığı ve Beytepe’de herkesin kullanımına açık boş alanlara yapılan bisiklet yollarına ilişkin

diğer bir planın da yapıldığı ancak Büyükşehir Belediyesi tarafından onaylanmadığı aktarılmış, uygulamaların devamlılıkla anlam kazanacağı vurgulanmıştır. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmede ise; İtalya'nın Bologna kenti tarafından organize edilen ve günlük yaşamda bisiklet kullanımını teşvik etmeyi amaçlayan Avrupa Bisiklet Meydan Okuması (European Cycling Challenge) etkinliğe Türkiye'den ilk ve tek katılımcı olarak Çankaya Belediyesi' nin katıldığı, 2015 yılında Avrupa'dan 39 kentin katıldığı etkinliğin Mayıs ayı boyunca sürdüğü ve 39 kentten 26 binin üzerinde bisikletliyle birlikte Çankaya'dan 440 bisikletli katılımcı ile günlük yaşamda bisiklet kullanarak motorlu taşıtlardan kaynaklı karbon salınımlarından tasarruf edildiğine dikkat çekilmiştir. Bu konuda Dış İlişkiler birimi şu konulara dikkat çekmektedir;

Karbon emisyonlarına bizim az katkımız olsun diye mayıs ayı boyunca bisiklet kullanılacak. Şu an bisiklet kullanmak çok tehlikeli, yollarda yağmur mazgalları olsun rögarların ayarlanmaması, kasisler o yüzden çok tehlikeli en azından bunların iyileştirilmesi, ikincisi de trafik de biraz pozitif ayrımcılık yapılmalı, yaya öncelikli değil tabi 1 ay boyunca bunu ne kadar başarabiliyoruz. Aslında sizin hakkınız olan geçiş önceliği size verildiğinde çok mutlu oluyorsunuz trafikte ama, yurtdışında bu sıradan bir şey teşekkür ettiğinizde adam garip garip bakıyor deli mi diyor, ama burada kalkıp sarılacaksınız. Herkesin acelesi var biz bir kere çok hızlı yaşıyoruz, kentlerde yaşadığımızı zannediyoruz herhalde.

Konuya ilişkin Sevinç de Avrupa Bisiklet Meydan Okuması (European Cycling Challenge) etkinliği kapsamında karbon emisyonu azaltılması konusuna değinerek, "Gönlümüzden geçen bisikletlilerin sayısının ve onların kullanacağı yolların sayısının artması, bu hem ekolojik açıdan bizim için önemli, hem halkın spor yapması açısından önemli hem de araç trafiğini azaltmak için önemli." diyerek, bisikletin alternatif ulaşım aracı olarak hayatımızda yer alması konusunda gerek sağlık, gerek trafik ve gerekse ekolojik anlamda getireceği faydaların altını çizmektedir.

Çankaya Belediyesi'nin faaliyet raporlarında yaya dolaşımına ilişkin kent merkezinde belirlenen sokakları yaya dolaşımına uygun hale getirdiği çalışmalarla ilgili bilgiler yer almaktadır. Konuya ilişkin Sevinç şu konuların altını çizmektedir;

Şu anda yayalaştırma yapmadık ama yaya bölgelerinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Araç bir şehri en kilitleyen unsurlardan bir tanesi. Mesela Bayındır, İnkılap sokakları ve Selanik, Yüksel caddeleri buralar hep yaya bölgesi olduktan sonra oranın canlılığı arttı, insan sirkülasyonu arttı esnafın kazancı artı. Yaya bölgeleri Ankara'da çok ciddi önem kazandı, çünkü Ankara'nın öyle doğal güzelliği olmadığı için insanlar bütün zamanlarını alışveriş merkezlerinde (AVM) geçiriyorlar, Biz istiyoruz ki insanlar dışarda olsunlar, yürüyebilsinler, parklarda oturabilsinler, hoş vakit geçirebilsinler, temiz hava alsınlar. Alışveriş merkezlerinin içinde o sıkışık standart havayı solumasınlar, onun yerine sokakta olsunlar. Onun için yayalaştırma projelerine sıcak bakıyoruz ama biliyorsunuz orada da yine aynı şeyi söyleyeceğim, bir caddenin ya da sokağın yayalaştırma konusu Büyükşehir ve Trafik Sinyalizasyon Daire Başkanlığının kararı ile oluyor. O da bizim elimizde olan bir şey değil. Mesela ben bir Tunalı'nın sadece yaya olmasını çok isterim bunun tüm Ankara'da artmasını da. Bisiklet gitsin, yaya yürüsün cıvıl cıvıl olur, pırıl pırıl olur burası. İnsanların bu kültürü kazanması da önemli insanlar hareket etmiyor.

Sevinç yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında ulaşım politikalarının önemine de dikkat çekerek;

Metro yanlış Ankara'da, yola paralel metro dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Eskişehir yoluna paralel bir metro var, kişi Bilkent durağında iniyor, Bilkent oradan orası 206 km. Nasıl gidecek?. Hacettepe de iniyor okul 12 km. Nasıl gidecek?, yani metronun amacı bu yoksa otobüsle gidilir. Onun için metroda kullanılmıyor, onun için insanlar da sefil oluyor yollarda. Metronun olması gereken güzergah neydi biliyor musunuz? Çukurambar'ın içinden geçecekti, Odtü'nün içinden geçecekti, öğrenciler orda okulun içine çıkacaktı. Ondan sonra Hacettepe'nin içinden geçecekti, Ümitköy'ün içinden geçecekti, işte o zaman metro metro olacaktı, o zaman insanlar onu tercih edecekti, dolayısıyla trafiği azaltmış olacaktı, dolayısıyla tabiata daha az zarar vermiş olacaktık, dolayısıyla karbon ayak izimizi daha azaltmış olacaktık ki bu yapılabilirdi. Dediğim gibi akılcı planlama işin başı bu.

konularının altını çizmiş ve toplu taşımacılık sistemlerini ilçe belediyelerinin yapmasının gerekliliğini belirtmiştir.

Büyükşehir belediyesinin ulaşım konusuna bakışı ise, ulaşımında trafiğin rahatlatılmasına ilişkin alternatif yolların çoğaltılması, alt ve üst geçitler yolu ile trafik akışını temin etmek, ulaşımında raylı sistemi geliştirmek, trafiğe bağlı sorunların çözümü için otopark yerlerinin tespiti ile işletmeciliğinin hayata geçirilmesi

şeklindeki çalışmalarını ile ön plana çıkmaktadır. Söz konusu çalışmalar yaya öncelikli olmaktan çok, araç öncelikli uygulamaların ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Ulaşımında modlararası taşımacılığa ilişkin, kent merkezinde araç kullanımını azaltıcı ve verimlilik ilkesi çerçevesinde otoparkların işletilmesi kapsamında sürdürülebilir ve yaya odaklı ulaşım politikalarına rastlanmamıştır.

Nitekim, yaşlı, engelli, çocuk ve toplumun tüm bireyleri için sürdürülebilir ulaşım politikaları kadar kentin sunduğu tüm imkana kişilerin kendi özgü iradeleri ile erişimi de yaşanan eşitsizliklerin derinleşmesinde büyük öneme sahiptir. Çankaya belediyesinin yaya dolaşımına ilişkin kent merkezinde belirlenen sokakları yaya dolaşımına uygun hale getirirken engelsiz ve güvenli dolaşımın amaçlandığı bildirilmektedir. Ancak, Sevinç;

Burada bizim eksik kaldığımız bir konu var o da görme engelliler için yürüyüş yolları, onları da zaten yapıyoruz ama bizim sokaklar biliyorsunuz 12m'nin altında olan tali yollar. 12m'nin üzeri Büyükşehir'e ait, 12m'nin altı ilçe belediyelerine ait. Bizim sokaklarımızda kaldırımlarımız çok dar ve bunların üzerinde ağaç var ve dolayısıyla ben bu görme engelliler için oraya ayrıca bir yürüme bandı oluşturamıyorum, çünkü sığmıyor ya da yapıyorsunuz ortada ağaç var, ağacı kesemiyorsunuz dolayısıyla kaldırımların dar olması ve belediye sınırları içinde kalan bölgelerin yapılaşmış olması temel sıkıntımız. Ama yeni katılan bölgelerde mutlaka dahil ediyoruz.

diyerek engelsiz ve güvenli dolaşıma ilişkin yaşadıkları sıkıntıları dile getirmiştir. Ayrıca belediyenin konut yakın çevresinde dış mekan oyun alanları ile çocukların gelişimlerinin desteklendiği “oyun sokakları” projesi önemli politikalar olarak öne çıkmaktadır. Altındağ belediyesi ve Büyükşehir belediyesinin faaliyet raporlarında çocuklara yönelik daha çok yapılan parklara ilişkin bilgiler ön plana çıkmaktadır.

Genel olarak gerek Büyükşehir, gerek Çankaya, Altındağ ve gerekse Etimesgut Belediyelerinin çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetleri ön plana çıkmaktadır.

Sağlıklı ve yaşanabilir bir kent için yapılan kentsel çevre planlamalarında kuşkusuz insan ve çevre sağlığının korunması hedeflenmektedir. Sağlıklı kentsel çevrelerin geliştirilmesi ve sürdürülmesinde kuşkusuz büyükşehir belediyelerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bunlar, Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmaktan, yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarına, gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmaya, su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmekten, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmaya ve sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasına, ağaçlandırmaya, katı atık yönetim plânını yapmaya çevre kirliliğini önlemeye kadar değişmektedir. Her ne kadar çevresel gürültü kapsamında Büyükşehir, Altındağ ve Çankaya belediyelerine yetki devri yapılmışsa da trafik, endüstri ve ticari faaliyetlerden kaynaklanan gürültünün kent merkezinde oluşturduğu gürültü kirliliği konusuna ilişkin oluşturulan politikalarda büyükşehir belediyesinin sorumluluğu büyüktür. Nitekim, gerek Altındağ ve gerekse Çankaya belediyelerinin en önemli çevresel kirlilik nedeni olan gürültünün önlenmesine yönelik yapılan denetimlere faaliyet raporlarında yer verilmiştir. Gürültünün önlenmesine ilişkin Büyükşehir'in faaliyet raporlarında herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olup, gürültü kirliliğinin önlenmesi konusu imar planlarının hazırlanmasından ulaşım ana planlarının hazırlanmasına, trafik düzenlemelerinden çevre düzenlemelerine kadar çok yönlü politikaları gerekli kılmaktadır. Bu nedenle gürültü yönetimine ilişkin strateji ve eylemlerin kent uygulamaları ile entegre bir şekilde yürütülmesi ile sağlıklı ve yaşanabilir bir Ankara oluşturulabilecektir.

4. BÖLÜM

ANKARA KENTİNİN YAŞANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. ALAN ARAŞTIRMASI BİLGİLERİ

4.1.1. Araştırmanın Evreni, Örneklem ve Varsayımlar

Bu çalışma kapsamında yapılan anket uygulamasının evrenini oluşturan Ankara, Türkiye'nin başkenti ve en kalabalık ikinci kentidir. Başkent olma fonksiyonu ile bütün gelişmelerde olduğu gibi Türkiye'nin kentleşme sürecine de öncülük eden Ankara'nın, temel yaşanabilirlik kriterleri bağlamında da kentsel yaşanabilirlik durumuna ilişkin olumlu ya da olumsuz tüm yönlerin ortaya konulmasında önemi ortaya çıkmaktadır.

Anket çalışmasının örneklemini Ankara'da Çankaya, Altındağ ve Etimesgut belediye sınırları içinde yaşayan ve rastlantısal olarak seçilen 395 kent sakini oluşmaktadır. Alan araştırması, 2016 Mart – Nisan ayları süresince, araştırmanın örneklemini oluşturan ilçe belediyelerinin sınırları içerisindeki insanların yoğun olarak bulunduğu merkezi noktalarda yüz yüze anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan anketten elde edilen veriler genel durumu yansıtmaktadır.

Çalışmanın, temel yaşanabilirlik parametreleri bazında ilgili belediyelerin incelenmesinde ortaya çıkan sonuçlar açısından bu kapsamda bundan sonra yapılacak akademik çalışmalarda yardımcı bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. Demografik ve temel yaşanabilirlik kriterleri (güvenlik, çevre, gürültü, ulaşım-dolaşım, eşitlik, sağlık ve katılım) ile genel değerlendirme sorularına yer verilen ankette katılımcıların temel

kentsel yaşanabilirlik kriterlerine yönelik bilgi, tutum ve davranışını belirlenmek amacıyla likert ölçeğinde hazırlanmış sorular ile açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan 34 soru yöneltilmiştir.

Bu anket çalışmasında aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

- 1- Ankara'nın yaşanabilir olduğu konusunda temel değişkenlere göre insanların düşünceleri farklılaşmaktadır.
- 2- Ankara'da yaşayan halkın yaşanabilirlik bakımından karşılaştıkları en sorunlu alanlar ulaşım, güvenlik ve trafiktir.
- 3- Halkın çoğunluğunun yaşanabilir çevreye ilişkin temel kriterlerin neler olduğu konusunda bilgi düzeyi düşüktür.
- 4- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğunun yaşadığı konutlar sağlık ve yaşanabilirlik kriterleri bakımından yeterli özelliklere sahip değildir.
- 5- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun değildir.
- 6- Halkın çoğunluğunun çevresel gürültüye ilişkin şikayet etme oranı düşüktür.
- 7- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu kentsel alanlarda kendini güvenli hissetmemektedir.
- 8- Ankara'da yaşayan halkın büyük bir çoğunluğu engellilere yönelik hizmet ve uygulamaların yeterli olduğu konusundaki düşünceleri olumlu değildir.
- 9- Ankara'da yaşayan ve engel durumu olan bireyler Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.
- 10- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğunun kentsel hizmetlerden memnuniyet düzeyi yüksektir.
- 11- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yaşadıkları ilçedeki sosyal ilişkilerden memnundur.
- 12- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yaşadıkları ilçenin ve Ankara'nın yaşanabilir olduğu konusunda olumsuz kanaate sahiptir.
- 13- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.

Anket çalışmasının örnekleminde yer alan Çankaya, Altındağ ve Etimesgut Belediyesi sınırları içinde yaşayan kent sakinleri ile ilgili genel bilgileri ortaya koymak amacıyla ilgili sorular yöneltilmiştir. İlçe belediyelerinden katılım sağlayan katılımcılara ilişkin; katılımcı sayısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, engel durumu, meslek, eve giren aylık gelir miktarı, kentte yaşam süresi, konut sahipliği ve araç sahipliği ile ilgili genel bilgiler bu bölümde yer almaktadır. Anket verilerini içeren tablolarda F: Frekans ve Y: Yüzdeyi ifade etmektedir.

4.1.2. Araştırmanın Bulguları

Tablo 1: İkamet Edilen İlçe Belediyesine Göre Ankete Katılım Oranları

<i>İkamet edilen İlçe Belediyesi</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
Çankaya	138 (73K-65E)	34.85
Altındağ	125 (60K-65E)	31.57
Etimesgut	133 (71K-62E)	33.58
Toplam	396	100.00

Ankete katılan katılımcıların; %52,90'ı kadın, %47.10'u erkek olmak üzere toplam 138'i Çankaya; %48'i kadın, %52'si erkek olmak üzere toplam 125'i Altındağ ve %53.38'i kadın %46.62'si erkek olmak üzere toplam 133'ü Etimesgut Belediyesi sınırları içinde ikamet etmektedir ve toplamda 396 kent sakini katılım göstermiştir. Ankete katılım açısından Çankaya Belediyesinden %34.85, Altındağ Belediyesinden %31.57 ve Etimesgut Belediyesinden %33.58 katılım ile dengeli bir katılım olduğu görülmektedir. Katılımcı değerlendirmelerinin dengeli ve objektif yansımaları açısından bu durum önemlidir.

Tablo 2: Katılımcı Yaş Arlığı

<i>Yaş</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
17-25	47	11.87
26-35	81	20.45
36-45	118	29.80
46-60	115	29.04
60 üzeri	35	8.85
Toplam	396	100.00

Ankete katılım sağlayan katılımcıların %8.35'ini 60 yaş üzeri, %11.87'sini 17-25 yaş aralığının oluşturduğu, diğer yaş aralıklarının %20.45, %29.80 ve %29.04 oranlarla dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların %14.49'u 17-25yaş, %22.46'sı 26-35yaş, %31.16'sı 36-45yaş, %26.81'i 46-60yaş ve %5.07'si 60 yaş üzeri dağılım, Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların %8'i 17-25yaş, %20.80'i 26-35yaş, %30.40'ı 36-45yaş, %30.40'ı 46-60yaş ve %10.40'ı 60 yaş üzeri dağılım, Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların %12.78'i 17-25yaş, %18.05'i 26-35yaş, %27.82'si 36-45yaş, %30.08'i 46-60yaş ve %11.28'i 60 yaş üzeri dağılım göstermektedir. Bu açıdan ankette katılan katılımcıların verdikleri cevapların il bazında ve ele alınan belediyeler bazında dengeli bir dağılıma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3: Katılımcı Eğitim Düzeyi

<i>Yaş</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
İlköğretim Mezunu Değil	31	7.84
İlköğretim	99	25.00
Lise	137	34.60
Üniversite	109	27.53
Y.L/Doktora	20	5.04
Toplam	396	100.00

Ankete katılanların %7.84'ü ilköğretim mezunu değil, %25.00'ü ilköğretim mezunu, %34.60'ı lise mezunu, %27.53'ü üniversite mezunu ve %5.04'ü yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların %3.62'si ilköğretim mezunu değilken %7.97'si ilköğretim mezunu, %31.16'sı lise mezunu, %47,10'u üniversite mezunu ve %10.14'ü yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların%7.20'si ilköğretim mezunu değilken %34.40'ı ilköğretim mezunu, %44.80'i lise mezunu, %12.80'i üniversite mezunu ve %0.80'i yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların%12.78'i ilköğretim mezunu değilken %33.83'ü ilköğretim mezunu, %28.57'si lise mezunu, %21.05'i üniversite mezunu ve %3.76'sı yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Ankete katılan üniversite mezunu ve yüksek lisans/doktora yapmış katılımcıların ankete olan duyarlılık düzeyi yüksek olmasına rağmen 2015

(TUIK) verileri ile karşılaştırıldığında genel olarak Türkiye'nin eğitim oranını⁵ vermektedir (www.tuik.gov.tr). Bu açıdan ankete katılan katılımcıların verdikleri cevapların il bazında dengeli bir dağılıma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4: Engel Durumu

<i>Engel Durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
Evet	11 (2 görme, 1 ortopedik, 2 diğer)	2.87
Hayır	385	97.22
Toplam	396	100.00

Ankete katılanların %2.78'inin engel durumu varken %97.22'sinin engel durumu bulunmamaktadır. Engelli bireylerin ankete katılımı açısından fazla katılımın olmadığı görülmektedir. Bu durum araştırmanın bir kısıtını oluşturmakla birlikte bu konuda özel olarak engelli bireylere odaklanmış çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 5: Kentte Yaşam Süresi

<i>Kentte Yaşam Süresi</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
0-2 yıl	31	7.83
3-6 yıl	49	12.37
7-10 yıl	109	27.53
10+	207	52.27
Toplam	396	100.00

Ankete katılanların kentte yaşam süreleri 0-2 yıl için %7,8, 3-6 yıl için %12.37, 7-10 yıl için 27.53 ve 10+ yıl için %52.27 olarak dağılım göstermektedir. Belediyeler bazında bakıldığında; Çankaya'da ikamet eden katılımcıların %29.03'ü 0-2yıl, %38.78'i 3-6yıl, %27.52'si 7-10yıl, %38'65'i 10yııldan fazla süredir, Altındağ'da ikamet eden katılımcıların %38.71'i 0-2yıl, %34.69'u 3-6yıl, %41.28'i

⁵ Okuma yazma bilmeyen % 6, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin oranının % 6,2 oranında; ilkokul mezunlarının % 25 oranında; ilköğretim, ortaokul ve dengi okul mezunlarının % 26oranında; lise veya dengi okul mezunlarının % 21,5 oranında; yüksekokul ve fakülte mezunlarının % 12,7 oranında; yüksek lisans ve doktora mezunlarının ise % 1,2 www.biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr;2015, (Erişim Tarihi: 09.06.2016).

7-10yıl, %24.64'ü 10yıldan fazla süredir, Etimesgut'ta ikamet eden katılımcıların %32.26'sı 0-2yıl, %26.53'ü 3-6yıl, %31.19'u 7-10yıl, %36.71'i 10yıldan fazla süredir kentte yaşamaktadır. Bu sonuç ankete katılan 396 katılımcıdan 316 katılımcının kentte 7 yıl ve üzerinde yaşıyor olduğunu göstermektedir. Bu durum ankete katılan katılımcıların kentin temel yaşanabilirlik kriterlerine göre değerlendirmesi açısından objektif bir yansıma sağlayacaktır.

Tablo 6: Katılımcıların Mesleği

<i>Meslek</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
İşsiz	28	7.07
Öğrenci	37	9.34
İşçi	78	19.70
Memur/Ofis çalışanı	74	18.69
Ev hanımı	52	13.13
Serbest meslek	52	13.13
Emekli	75	18.94
Toplam	396	100.00

Ankete katılan katılımcıların %7.07'si işsiz, %9.34'ü öğrenci, %19.70'i işçi, %18.69'u memur veya ofis çalışanı, %13.13'ü ev hanımı, %13.13'ü serbest meslek sahibi ve %18.94'ü emeklidir. Belediyeler bazında bakıldığında; Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların %5.07'si işsiz, %12.32'si öğrenci, %20.29'u işçi, %31.16'sı memur veya ofis çalışanı, %6.52'si ev hanımı, %12.32'si serbest meslek sahibi, %12.32'si emeklidir. Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların %8.00'ı işsiz, %7.20'si öğrenci, %23.20'si işçi, %12.00'ı memur veya ofis çalışanı, %7.20'si ev hanımı, %16.80'i serbest meslek sahibi, %25.60'ı emeklidir. Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların ise %8.27'si işsiz, %8.27'si öğrenci, %15.79'u işçi, %12.03'ü memur veya ofis çalışanı, %25.56'sı ev hanımı, %10.53'ü serbest meslek sahibi, %19.55'i emeklidir. Bu bağlamda, başta işçi, memur veya ofis çalışanı ve emekliler olmak üzere, ankete katılan katılımcıların ankete olan duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu durum ile özellikle ulaşım hizmetlerine ilişkin verilen cevapların değerlendirilmesi açısından anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Gelir Düzeyi

<i>Eve Giren Aylık Miktar</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
800-1300	115	29.04
1400-2600	26	31.82
2700-3500	70	17.68
3600-5000	61	15.40
6000-10000	21	5.30
10000+	3	0.76
Toplam	396	100.00

Ankete katılan katılımcıların %29.04'ünün gelir düzeyi 800-1300TL, %31.82'sinin gelir düzeyi 1400-2600TL, %17.68'inin gelir düzeyi 2700-3500TL, %15.40'ının gelir düzeyi 3600-5000TL, %5.30'unun gelir düzeyi 6000-10000TL ve %0.76'sının gelir düzeyi 10000TL üzerindedir. Belediyeler bazında bakıldığında; Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların %14.49'unun gelir düzeyi 800-1300TL, %26.81'inin gelir düzeyi 1400-2600TL, %23.19'unun gelir düzeyi 2700-3500TL, %25.36'sının gelir düzeyi 3600-5000TL, %8.70'inin gelir düzeyi 6000-10000TL ve %1.45'inin gelir düzeyi 10000TL üzerindedir. Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların %42.40'ının gelir düzeyi 800-1300TL, %32.80'inin gelir düzeyi 1400-2600TL, %12.80'inin gelir düzeyi 2700-3500TL, %9.60'ının gelir düzeyi 3600-5000TL, %2.40'ının gelir düzeyi 6000-10000TL'dir. Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların %31.58'inin gelir düzeyi 800-1300TL, %36.09'unun gelir düzeyi 1400-2600TL, %16.54'ünün gelir düzeyi 2700-3500TL, %10.53'ünün gelir düzeyi 3600-5000TL, %4.51'inin gelir düzeyi 6000-10000TL ve 0.75'inin gelir düzeyi 10000TL üzeridir.

Bu bağlamda, eve giren aylık gelir miktarı oranı en yüksek olan Çankaya'dan katılan katılımcıları Etimesgut'tan ve Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcılar izlemektedir. Bu durum ile özellikle gelir düzeyi ile kentsel yaşanabilirlik kriterleri bağlamında algı ve beklentiye ilişkin anlamlı verilere ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8:Katılımcıların Konut ve Araç Sahipliği

<i>Konut Sahipliği</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>			<i>Araç Sahipliği</i>	<i>Frekans</i>	<i>(%)</i>
Ev sahibi	227	57.32			1	154	38.89
Kiracı	169	42.68			2 ve üzeri	22	5.56
					Hiç	220	55.56
Toplam	396	100.00			Toplam	396	100.00

Ankete katılan katılımcıların %57.32’si ev sahibi, %42.68’i kiracıdır. Katılımcıların %38.89’u bir araca sahipken %5.56’sı 2 veya üzeri araca sahiptir, %55.56’sının ise hiç aracı bulunmamaktadır. Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %60.87’si ev sahibi iken %39.13’ü kiracı; Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %48’i ev sahibi iken %52.00’ü kiracı ve Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %62.41’i ev sahibi iken %37.59’u kiracıdır.

Tablo 9: Çevre Hizmetlerinin Kalitesini Ölçmek İçin Dikkate Alınması Gereken En Önemli Üç Gösterge

Aşağıda verilen göstergelerden yaşadığınız kentte çevre hizmetlerinin kalitesini ölçmek için dikkate alınması gerektiğini düşündüğünüz en önemli üç göstergeyi belirtiniz	<i>F</i>	<i>%</i>
Kişi başına düşen yeşil alan oranı	238	60.10
Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranı	200	50.50
Gürültü göstergeleri	174	49.93
Hava kirliliği göstergeleri	108	27.27
Yer Altı ve Yer Üstü Sularının Kirlilik Göstergeleri	76	19.19
Yasam Alanının Risk Tasıma Oranı	91	22.97
Parklar, oyun ve spor alanlarının toplam nüfusa oranı	80	20.20
Atıkların toplanma, arıtılma ve dönüştürülme sıklığı	80	20.20
Cadde, sokak ve yolların temizliği	113	28.53
Temiz altyapı sisteminin yeterliliği	89	22.47

Tablo 9’da, ankete katılan katılımcıların yaşadıkları kente dair “Çevre Hizmetlerinin Kalitesini Ölçmek İçin Dikkate Alınması Gereken En Önemli Üç Gösterge” ifadesini verilen seçeneklerden önem derecesine göre değerlendirmesi istenmiştir. Yapılan değerlendirmede ankete katılan katılımcıların %60.10’u “Kişi

basına düşen yeşil alan oranı”nı, %50.50’si “Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranı”nı ve %43.3’ü “Gürültü göstergeleri”ni en önemli üç gösterge olarak değerlendirmektedir.

“Kişi başına düşen yeşil alan oranı”nı, Çankaya’dan katılım sağlayan 138 katılımcının %35’i, Altındağ’dan katılım sağlayan 125 katılımcının %34.03’ü ve Etimesgut’tan katılım sağlayan 133 katılımcının %30.25’i en önemli gösterge olarak değerlendirmektedir. “Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranı”nı Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %33’ü, Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %31.50’si, Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %35.50’si ikinci en önemli gösterge olarak değerlendirmektedir. “Gürültü göstergeleri”ni ise Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %32’i, Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %33.33’ü ve Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %34.48’i üçüncü en önemli gösterge olarak değerlendirmektedir. Bu açıdan ankete katılım sağlayan katılımcıların çevre hizmetlerinin ölçülmesinde önemli gördüğü üç göstergeye ilişkin değerlendirmelerine ilişkin oranlar birbirine yakın çıkmıştır.

Ankete katılım sağlayan 17-25 yaş aralığındaki 47 katılımcının %8.82’si, 26-35 yaş aralığındaki 81 katılımcının %22.27’si, 36-45 yaş aralığındaki 118 katılımcının %31.93’ü, 46-60 yaş aralığındaki 115 katılımcının %27.73’ü ve 60 yaş üzeri 35 katılımcının %9.24’ü kişi başına düşen yeşil oranını, 17-25 yaş aralığındaki katılımcıların %11.50’si, 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların %23’ü, 36-45 yaş aralığındaki katılımcıların %25’i, 46-60 yaş aralığındaki katılımcıların %30.50’si ve 60 yaş üzeri katılımcıların %10’u “Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranı”nı, 17-25 yaş aralığındaki katılımcıların %14.37’si, 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların %21.84’ü, 36-45 yaş aralığındaki katılımcıların %25.86’si, 46-60 yaş aralığındaki katılımcıların %29.31’i ve 60 yaş üzeri katılımcıların %8.62’si “Gürültü göstergeleri”ni en önemli üç gösterge içinde değerlendirmiştir. Bu oranlara göre, 36-45 yaş aralığındaki katılımcıların kişi başına düşen yeşil alan oranını en önemli gösterge olarak belirtirken, 45-60 yaş aralığındaki katılımcılar konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranını ve gürültü göstergelerini en önemli gösterge olarak belirtmiştir.

Ankete katılım sağlayan ve kişi başına düşen yeşil alan oranını birinci en önemli gösterge olarak değerlendiren 238 katılımcının %8.40'ı ilköğretim mezunu değilken, %25.21'i ilköğretim mezunu, %33.19'u lise mezunu, %28.57'si üniversite mezunu ve % 4.62'si yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranını ikinci en önemli gösterge olarak değerlendiren 200 katılımcının %10'u ilköğretim mezunu değil, %29.50'si ilköğretim mezunu, %31.50'si lise mezunu, %22.50'si üniversite mezunu ve %6.50'si ise yüksek lisans veya doktora yapmıştır. Gürültü göstergelerini en önemli üçüncü gösterge olarak değerlendiren 174 katılımcının %9.20'si ilköğretim mezunu değilken, %28.16'sı ilköğretim mezunu, %33.91'i lise mezunu, %25.86'sı üniversite mezunu ve %2.87'si yüksek lisans veya doktora yapmıştır.

Ankete katılım sağlayan ve kişi başına düşen yeşil alan oranını birinci en önemli gösterge olarak değerlendiren katılımcıların %77.73'ünün; konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranını ikinci en önemli gösterge olarak değerlendiren katılımcıların %82'sinin ve gürültü göstergelerini en önemli üçüncü gösterge olarak değerlendiren katılımcıların %76.43'ünün kentte yaşam süresi 7 yıl ve üzeridir. Bu bağlamda söz konusu göstergelerin belirlenmesi ile kentte yaşam süresinin bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Buna göre, katılımcıların, konut ve yaşam çevresinin planlı olması, çevre kirliliğine neden olan gürültü kirliliği ve kent planlamasında dikkat edilmesi gereken kişi başına düşen yeşil alan miktarları konularını da kapsayan çevre konusunda duyarlılığı ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar tarafından çevre konusunda en önemli gösterge olan kişi başına düşen yeşil alan oranına ilişkin göstergenin ilk sırada değerlendirilmiş olması çevre konusundaki bilinç düzeyi açısından vurgulanması gereken bir durumdur.

Tablo 10: Serbest Zamanlarda Sosyal, Kültürel Ve Eğlence Amaçlı Etkinliklerde Bulunmak İçin En Çok Tercih Edilen Yerler

Serbest zamanlarınızda sosyal, kültürel ve eğlence amaçlı etkinliklerde bulunmak için aşağıdakilerden en çok hangisini tercih edersiniz?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Tarihi geleneksel doku içeren alanlar	111 (55K-55E)	40	39	32	28,03
Kent içi tematik bahçeler	77 (33K-44E)	25	25	27	19,44
Kapalı eğlence ve gezi alanları	68 (32K-36E)	16	32	20	17,17
Kent içi piknik alanları	84 (46K-38E)	34	20	30	21,21
Kent içi park, spor alanları	54 (36K-18E)	22	9	23	13,64
Diğer	2 (2K-0E)	1	0	1	0,51
Toplam	396	138	125	133	100,00

Tablo 10’da katılımcıların “Serbest zamanlarınızda sosyal, kültürel ve eğlence amaçlı etkinliklerde bulunmak için aşağıdakilerden en çok hangisini tercih edersiniz?” sorusuna verdiği cevapların dağılımları incelendiğinde %28.03’ü “Tarihi geleneksel doku içeren alanlar”, %21.21’i “Kent içi piknik alanları”, %19.44’ü “Kent içi tematik bahçeler”, %17.17’si “Kapalı eğlence ve gezi alanları”, %13.64’ü “Kent içi park, spor alanları” ve %0.51’i “Diğer” seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. En yüksek orana sahip “Tarihi geleneksel doku içeren alanlar” seçeneğini sırasıyla “Kent içi piknik alanları” ve “Kent içi tematik bahçeler” seçenekleri izlemektedir. Bu veriler çerçevesinde en yüksek orana sahip cevaplar birlikte ele alındığında katılımcıların serbest zamanlarında %68,95’lik oranla açık ve yeşil kentsel alanları tercih ettiği görülmektedir. Bu durum kentsel mekânsal planlamalarda açık ve yeşil alanların sistem bütünlüğü içerisinde fonksiyonlarını yerine getirmesi konusunun önemini artırmaktadır.

Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %36,04’ü, Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %35.14’ü, Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %28.83’ü “Tarihi geleneksel doku içeren alanlar” seçeneğini; Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %32.47’si, Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %32.47’si, Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %35.06’sı “Kent içi piknik alanları” seçeneğini; Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların %40.48’i, Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların %23.81’i, Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcıların %35.71’i “Kent içi tematik bahçeler” seçeneğini değerlendirdikleri görülmektedir. Ancak tüm seçenekler içinde Çankaya ve

Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların “Kent içi tematik bahçeler” seçeneği, Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların ise 47.06'lık oranla “Kapalı eğlence ve gezi alanları” seçeneği ön plana çıkmaktadır.

Kentte yaşam süresi 7 yıl ve üzeri olan 316 katılımcının tüm seçenekler içinden %87.04'lik oranla “Kent içi park, spor alanları” seçeneğini, %85.30'luk oranla “Kapalı eğlence ve gezi alanları” seçeneğini ön planda değerlendirdiği görülmektedir.

Tablo 11: Sosyal, Kültürel Ve Eğlence (gezi alanları dahil) Alanlarına Ulaşımında Tercih Edilen Seçenekler

<i>Sosyal, kültürel ve eğlence (gezi alanları dahil) alanlarına ulaşımında aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?</i>	<i>Frekans</i>	<i>Çankaya</i>	<i>Altındağ</i>	<i>Etimesgut</i>	<i>(%)</i>
Yürüyerek gitme	83 (47K-36E)	28	23	32	20.96
Toplu taşıma araçları	177 (95K-82E)	46	72	59	44.70
Özel araç	131 (61K-70E)	61	30	40	33.08
Diğer	5 (1K-4E)	3	0	2	1.26
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 11'de katılımcıların “Sosyal, kültürel ve eğlence (gezi alanları dahil) alanlarına ulaşımında aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?” sorusuna verdiği cevapların dağılımları incelendiğinde %44.70'lik oranla toplu taşıma araçlarının ilk sırada tercih edildiği görülmektedir. Bu sırayı %33.08'lik oranla özel araç ve %20.96'lık oranla yürüyerek gitme seçeneklerinin tercih edildiği görülmektedir. Bu açıdan yaşanabilir kentler için önemli unsur olan erişilebilir kentsel mekanların oluşturulması açısından önem taşımaktadır.

Tablo 12: Eğlence ve gezi alanlarına ulaşımında erişim süresi

<i>Eğlence ve gezi alanlarına ulaşımında erişim sürecinizi belirtiniz.</i>	<i>Frekans</i>	<i>Çankaya</i>	<i>Altındağ</i>	<i>Etimesgut</i>	<i>(%)</i>
15 dakika	39	15	6	18	9.85
30 dakika	125	46	43	36	31.57
1 saat	138	52	44	42	34.85
1,5 saat	72	19	27	26	18.18
2 saat ve üstü	21	6	5	10	5.30
Diğer	1	0	0	1	0.25
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 12’de ankete katılan katılımcıların “Eğlence ve gezi alanlarına ulaşımında erişim süresi” ne ilişkin verdiği cevaplara bakıldığında %9.85’i 15 dakika, %31.57’si 30 dakika, %34.85’i 1 saat, %18.18’i 1,5 saat, %5.30’u 2 saat ve üstü, %0.25’i ise diğer seçeneğini vermiştir. 1 saat ile 2 saat ve üstünü kapsayan %58.30’luk oran ulaşımında erişim için geçirilen süre açısından önem taşımaktadır.

Tablo 11 ve 12’den elde edilen veriler birlikte değerlendirildiğinde, kentlerin yaşanabilirliğinde önemli bir parametre olan ulaşım ve dolaşıma ilişkin yapılan ve yapılacak olan politikaların önemini ortaya koyması açısından destekleyici niteliktedir.

Tablo 13: Eğlence Ve Gezi Alanlarını Daha Yaşanabilir Bir Kent İçin Yeterli Bulup Bulmama

İçinde yaşadığımız ilçede eğlence ve gezi alanlarını daha yaşanabilir bir kent için yeterli buluyor musunuz?		Frekans	Çankaya	Altındağ	(%)	
Evet		90	23	26	41	22.73
Hayır	Kolay ulaşılabilir olmaması	101	32	38	31	77.27
	Yeterli yeşil alan olmaması	122	52	35	35	
	Doğal alan içermemesi	47	18	18	11	
	Sosyal donatılarının yeterli olmaması	36	13	8	15	
Toplam		306	115	99	92	100.00

Tablo 13’de “İçinde yaşadığımız ilçede eğlence ve gezi alanlarını daha yaşanabilir bir kent için yeterli buluyor musunuz?” sorusuna ankete katılan katılımcıların %22.73’ü evet cevabını verirken %77.27’si hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren 306 katılımcıdan %25.50’si “Kolay ulaşılabilir olmaması”nı, %39.86’sı “Yeterli yeşil alan olmaması”nı, 11.86’sı “Doğal alan içermemesi”ni ve 36’sı “Sosyal donatıların yeterli olmaması”nı belirtmiştir. Bu açıdan verilen cevaplar Tablo 10’da verilen cevapları destekleyici niteliktedir.

Kolay ulaşılabilir olmadığını belirten 101 katılımcıdan %37.62’si Altındağ, %31.68’i Çankaya ve %30.69’u Etimesgut; Yeterli yeşil alan olmadığını belirten 122 katılımcıdan %42.62’si Çankaya, %28.69’u Altındağ ve %28.69’u Etimesgut; Doğal

alan içermediğini belirten 47 katılımcıdan %38.30'u Çankaya, %38.30'u ve %23.40'ı Etimesgut; Sosyal donatıların yeterli olmadığını belirten 39 katılımcıdan 41.03'ü Etimesgut, 35.90'ı Çankaya ve 23.08'i Altındağ belediye sınırları içinde ikamet etmektedir. Ankete katılan katılımcıların %77.27'si dikkat çekici oranla yaşadıkları ilçede eğlence ve gezi alanlarını daha yaşanabilir bir kent için yeterli bulmamaktadır. Yeterli bulmama nedenlerine ele alınan belediyeler bazında bakıldığında; Altındağ belediyesi sınırları içinde ikamet eden katılımcılar tarafından kolay ulaşılabilir olmaması, Çankaya belediyesi sınırları içinde ikamet eden katılımcılar tarafından yeterli yeşil alan olmaması, Çankaya ve Altındağ belediyesi sınırları içinde ikamet eden katılımcılar tarafından doğal alan içermemesi ve Altındağ belediyesi sınırları içinde ikamet eden katılımcılar tarafından sosyal donatıların yeterli olmaması nedenleri ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan söz konusu belediyelerin yapacakları çalışmaları bu bağlamda yeniden ele alma konusu verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Ankete katılan ve soruya evet cevabını veren 90 katılımcıdan en fazla bu seçeneği tercih eden 27 katılımcının eğitim düzeyi ilköğretim, bunu izleyen 26 katılımcının eğitim düzeyi ise lisedir. Soruya hayır cevabını veren 306 katılımcıdan en fazla bu seçeneği tercih eden 111 katılımcının eğitim düzeyi lise ve bunu izleyen 85 katılımcının eğitim düzeyi ise üniversitedir. Verilen cevaplar bakımından eğitim düzeyi ile yaşanabilir bir kent için beklentilerin orantılı olduğu söylenebilir.

Eğlence ve gezi alanlarını daha yaşanabilir bir kent için yeterli bulmayan ve yedi- on yıldır kentte yaşayan 93 katılımcının %36.17'si "doğal alan içermemesi" seçeneğini, on yılın üzerinde ve üç-altı kentte yaşayan 161 katılımcının %56.41'i "sosyal donatılarının yeterli olmaması" seçeneğini ilk sırada değerlendirmiştir. Üç-altı yıldır kentte yaşayan 35 katılımcının %23.08'i de sosyal donatıların yeterli olmamasını ilk sırada değerlendirmiştir. Sıfır-iki yıl arasında kentte yaşayan 20 katılımcının %8.91'i ise kolay ulaşılabilir olmamasını ilk sırada değerlendirmiştir.

Tablo 14: Kentsel Dönüşüm Çalışmalarından Memnuniyet

Kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması için yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun musunuz?								
	Ankara Geneli		Çankaya		Altındağ		Etimesgut	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç memnun değil	130	32.82	48	34.78	40	32	42	31.57
Memnun değil	154	38.89	57	41.30	38	30.04	59	44.36
Ne memnun ne memnun değil	54	13.64	17	12.31	26	20.08	11	8.27
Memnun	48	12,12	13	9.42	15	12	20	15.03
Çok memnun	10	2,53	3	2.17	6	4.8	1	0.75
Toplam	396	100.00	138	100.00	125	100.00	133	100.00

Tablo 14’de “Kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması için yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun musunuz?” sorusuna ankete katılan katılımcıların %32.82’si hiç memnun olmadığı, %38.89’u memnun olmadığı, %13.64’ü kararsız olduğu, %12.12’si memnun olduğu ve %2.53’ü çok memnun olduğu yönünde cevaplar vermiştir. Söz konusu verilere bakıldığında katılımcıların %71.71’lik oranının bu anlamda kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun olmadığı görülmektedir.

Hiç memnun olmayan 130 katılımcıdan en fazla bu seçeneği tercih eden 39 katılımcının eğitim düzeyi lise ve bunu izleyen 35 katılımcının eğitim düzeyi üniversitedir. Memnun olmayan 154 katılımcıdan en fazla bu seçeneği tercih eden 56 katılımcının eğitim düzeyi lise ve bunu izleyen 40 katılımcının eğitim düzeyi üniversitedir. Bu açıdan verilen cevaplar Tablo 10’da verilen cevapları destekleyici niteliktedir.

Ankete katılan 396 katılımcıdan 11 katılımcının engel durumu bulunmaktadır ve bu katılımcılardan 3’ü bu anlamda kentsel dönüşüm çalışmalarından hiç memnun olmadığını, 5’i ise memnun olmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan 1’i kararsız kalırken 2’si memnun olduğunu belirtmiştir. Engelli bireylerin ankete yeterli katılımının olmaması konusunun araştırmanın bir kısıtı olduğu belirtilmiş olmakla

birlikte ankete katılan engelli katılımcıların verdiği cevaplar bakımından sonuçların anlamlı olduğu söylenebilir.

Ankete katılan 396 katılımcıdan 227'si ev sahibi, 169'u kiracıdır. Ev sahibi olan katılımcılardan 88'i kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması için yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından hiç memnun olmadığını 84'ü ise memnun olmadığını belirtmiştir. Kiracıların ise 42'si hiç memnun olmadığını, 70'i memnun olmadığını belirtmiştir. Memnun ve çok memnun olan ev sahibi katılımcıların sayısı 31 iken, kiracıların sayısı 28'dir. Bu bağlamda katılımcıların hiç memnun değil ve memnun değil ifadeleri birlikte ele alındığında 172 ev sahibi, 112 kiracı kentsel dönüşümden memnun değildir. Bu açıdan ev sahibi olma durumu kentsel dönüşümden memnun olma konusunda katılımcıların olumlu yönde değerlendirme yapmasını etkilememiştir.

Ankete katılan ve kentsel dönüşümlerden hiç memnun olmayan 130 katılımcının %6.92'si 0-2 yıl, %15.38'i 3-6 yıl, %25.38'i 7-10 yıl, %52.31'i 10 yılın üzerinde kentte yaşamaktadır. Memnun olmayan 154 katılımcının %5.19'u 0-2 yıl, %9.74'ü 3-6 yıl, %31.82'si 7-10 yıl, %53.25'i 10 yılın üzerinde kentte yaşamaktadır. Kararsız olan 54 katılımcının %9.26'sı 0-2 yıl, %16.67'si 3-6 yıl, %14.81'i 7-10 yıl ve %59.26'sı 10 yılın üzerinde kentte yaşamaktadır. Memnun olan 48 katılımcının %18.75'i 0-2 yıl, %6.25'i 3-6 yıl, %29.17'si 7-10 yıl ve %45.83'ü 10 yılın üzerinde kentte yaşamaktadır. Çok memnun olan 10 katılımcının %20'si 3-6 yıl, %50'si 7-10 yıl ve %30'u 1 yılın üzerinde kentte yaşamaktadır. Yapılan değerlendirmede kentte yaşam süresi ile kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması anlamında kentsel dönüşüm çalışmalarına ilişkin değerlendirmelerin objektif olduğu söylenebilir. Bu açıdan verilen cevaplar Tablo 12'de verilen cevapları destekleyici niteliktedir.

Tablo 15: Yaşanılan konutun Karşıladığı Gereksinim Ve Koşullar

Yaşadığımız konut aşağıdaki gereksinim ve koşulların hangisini/hangilerini karşılıyor? Birden fazla seçenek işaretlenebilir.	Ankara Geneli		Çankaya		Altındağ		Etimesgut	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Güvenlik	114	28.78	36	26.08	48	38.4	30	22.55
Kaliteli ve sağlıklı malzeme	68	17.17	21	15.21	23	18.4	24	18.04
Yeterli fiziki büyüklük	90	22.72	37	26.81	18	14.4	35	26.31
Kullanım kolaylığı ve ergonomisi/konfor	55	13.88	22	15.94	16	12.8	17	12.78
Planlı ve imarlı yapılaşma	61	15.40	20	14.49	19	15.2	22	16.54
Depreme, yangına ve doğal afetlere dayanıklılık	54	13.63	12	8.69	20	16	22	16.54
Sıcaklık ve kuruluk özellikleri	62	15.65	18	13.04	19	15.2	25	18.76
Gürültü, ses, hava ve su yalıtımı	60	15.15	24	17.39	17	13.6	19	14.28
Engellilerin kullanımına uygunluk	49	12.37	15	10.86	24	19.2	10	7.51
Temiz, içilebilir ve kesintisiz su	64	16.16	24	17.39	21	16.8	19	14.28
Temiz hava ve yeterli havalandırma yapısı	55	13.88	23	16.66	16	12.8	16	12.03
Çöp ve atık tahliyesi için uygunluk	52	13.13	28	20.28	12	9.6	12	9.02
Temiz çevre ve yeterli bahçe	53	13.38	18	13.03	13	10.4	22	16.54
Sosyal hayatın geliştirilmesine uygun yaşam alanları	57	14.39	22	15.94	18	14.4	17	12.78

Tablo 15’de “Yaşadığımız konut aşağıdaki gereksinim ve koşulların hangisini/hangilerini karşılıyor?” sorusuna ankete katılan katılımcıların (birden fazla seçenek tercih edebilecekleri belirtilmiştir) ilk üç tercihi %28.78’lik oranla “güvenlik”, %22.72’lik oranla “yeterli fiziki büyüklük” ve %17.17’lik oranla “kaliteli ve sağlam malzeme” seçeneğini tercih ettikleri görülmektedir. İlçeler bazında “güvenlik” seçeneği %38.4’lük oranla Altındağ’dan katılan katılımcılar tarafından tercih edilirken, “yeterli fiziki büyüklük” seçeneği %26.81’lik oranla Çankaya’dan, “kaliteli ve sağlıklı malzeme” seçeneği %18.4’lük oranla yine Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcılar tarafından tercih edilmiştir.

“Kullanım kolaylığı ve ergonomisi/konfor” seçeneği %15.94’lük oranla Çankaya’dan, “planlı ve imarlı yapılaşma” seçeneği %16.54’lük oranla Etimesgut’tan, “depreme, yangına ve doğal afetlere dayanıklılık” seçeneği yine

%16.54'lük oranla Etimesgut'tan, "sıcaklık ve kuruluk özellikleri" seçeneği %18.76'lık oranla yine Etimesgut'tan, "gürültü, ses, hava ve su yalıtımı" seçeneği %17.39'luk oranla Çankaya'dan, "engellilerin kullanımına uygunluk" seçeneği %19.2'lik oranla Altındağ'dan, "temiz, içilebilir ve kesintisiz su" seçeneği %17.39'luk oranla Çankaya'dan, "temiz hava ve yeterli havalandırma yapısı" seçeneği %16.66'lık oranla yine Çankaya'dan, "çöp ve atık tahliyesi için uygunluk" %20.28'lik oranla Çankaya'dan, "temiz çevre ve yeterli bahçe" seçeneği %16.54'lük oranla Etimesgut'tan ve "sosyal hayatın geliştirilmesine uygun yaşam alanları" seçeneği %15.94'lük oranla Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcılar tarafından tercih edilmiştir. Buna göre Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcılar yaşadıkları konutların; ergonomik olduğunu, gürültü, ses,... yalıtımının sağlandığını, temiz ve içilebilir kesintisiz suyun temin edildiğini, yeterli havalandırma yapısına sahip olduğunu, çöp ve atık tahliyesi için uygun olduğunu ve sosyal hayatın geliştirilmesine uygun yaşam alanlarına sahip olduğunu düşünmektedirler.

Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcılar ise yaşadıkları konuta ilişkin; yeterli fiziki büyüklükte olduğu, kaliteli ve sağlıklı malzemeden yapıldığı, planlı ve imarlı yapılaşmanın olduğu, depreme, yangına ve doğal afetlere dayanıklı olduğu, sıcaklık ve kuruluk özelliklerini sağladığı ve temiz çevre ve yeterli bahçenin sağlandığı görüşündedirler.

Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcılar ise yaşadıkları konutların güvenli ve engellilerin kullanımına uygun olduğunu düşünmektedirler.

Buna göre Çankaya belediyesinin kent planlamalarında konutun sadece barınak olmasının ötesinde yaşanabilir birimler olarak çevresel faktörlerle birlikte ele alınması anlamında daha başarılı politikalar ürettiği söylenebilir.

Tablo 16: Yaşanılan ilçede çevresel gürültü konusunda şikayet

Yaşadığınız çevrede gürültü konusunda herhangi bir şikayetiniz oldu mu?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Evet	286	88	107	91	72.22
Hayır	110	50	18	42	27.78
Toplam	396	138	125	133	100.00

Ankete katılan 396 katılımcının %72.22'sinin yaşadığı çevrede gürültü konusunda şikayeti olmuş, %27.78'inin ise olmamıştır. Şikayeti olan 286 katılımcıdan %29.02'lik oranla 36-45 yaş ve %28.67'lik oranla 46-60 yaş arası katılımcılar ön plana çıkmaktadır. Şikayet konuları bakımından %22.47'lik oranla “Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü haricinde, konut ve bahçesindeki gürültü (düğün vb. gibi kutlama, havai fişek atımı gürültüsü gibi)” ilk sırada yer alırken bunu %20.96'lık oranla “Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü” ve aynı oranla “Bina içinde yapılan tadilat dışında şantiye (inşaat) faaliyetleri gürültüsü” izlemektedir. “Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü haricinde, konut ve bahçesindeki gürültü (düğün vb. gibi kutlama, havai fişek atımı gürültüsü gibi)” konusunda ve “Bina içinde yapılan tadilat dışında şantiye (inşaat) faaliyetleri gürültüsü” konusunda en çok Altındağ'da ikamet eden katılımcılar şikayetçi olurken, “Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü” konusundan en çok Etimesgut'ta ikamet eden, katılımcılar şikayetçi olmuştur. Gerek kişisel gerekse toplumsal yaşam kalitesini olumsuz etkileyerek kentsel yaşanabilirliği de etkileyen gürültü kirliliğinin olumsuz etkileri kentsel mekanlarda birtakım önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Oransal olarak ön plana çıkan şikayet konuları incelendiğinde gürültünün önlenmesine ilişkin teknik önlemlerin alınmasını gerektirecek seçeneklerden ziyade kentsel yaşam kalitesini etkileyen kentlilik bilinci ve kentlilik kültürünün oluşmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan söz konusu belediyelerin yapacakları çalışmaları bu bağlamda yeniden ele almaları etkinlikleri açısından önem taşımaktadır.

Tablo:17 Çevresel gürültü konusunda yapılanlar

Bu konuda ne yaptınız?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
İlgili makama şikayet ettim sonuç alamadım	41	14	13	14	21.6
Uyardım	91	23	33	35	48.14
Hiçbir şey yapmadım	38	14	11	13	20.10
Konuşarak anlaştık	19	5	3	7	10.05
Toplam	189	66	60	69	100.00

Ankete katılan 396 katılımcıdan 286'sının gürültü çevresel gürültü konusunda şikayeti olurken bu konuda 189 katılımcının %48.14'ü uyarıda bulunmuş, %21.6'sı ilgili makama şikayet etmiş ancak sonuç alamamış, %20.10'u hiçbir şey yapmamış, %10.05'i konuşarak anlaşmıştır.

Tablo 18: Yaşanılan ilçedeki sosyal çevre ve kurulan ilişkilerden memnuniyet

Yaşadığınız ilçedeki sosyal çevrenizden ve kurduğunuz ilişkilerden memnun musunuz	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Hiç memnun değil	40	16	16	8	10.10
Memnun değil	64	22	23	19	16.16
Ne memnun ne memnun değil	116	33	38	45	29.29
Memnun	149	58	38	53	37.63
Çok memnun	27	9	10	8	6.82
Toplam	396	138	125	133	100.00

Ankete katılan 396 katılımcının %10'u yaşadığı ilçedeki sosyal çevre ve kurduğu ilişkilerden hiç memnun değilken, %16.16'sı memnun olmadığını ifade etmiştir. %29.29'u ise kararsız kalırken %37.63'ü memnun, %6.82'si ise çok memnun olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan memnun ve çok memnun cevapları birlikte ele alındığında %44.45 oranında memnun olarak değerlendirilmiştir. Burada ne memnun ne memnun değil seçeneğini işaretleyen %29.29 oran dikkat çekicidir. Çankaya'dan katılan katılımcılar için hiç memnun değil ve memnun değil cevapları birlikte ele alındığında %27.53'ü memnun değil, memnun ve çok memnun cevapları birlikte ele alındığında %48.55'i memnundur. Aynı şekilde Altındağ'dan katılan katılımcıların %31.20'si memnun değilken %38.40'ı memnun, Etimesgut'tan katılan

katılımcıların ise %20.31'i memnun değilken %45.87'si memnundur. Çankaya ve Etimesgut'tan katılan katılımcıların bu konudaki memnuniyetleri verilen cevaplarda görülmektedir.

Tablo 19: Kentsel hizmetlerin/ olanakların ve sosyal donatı alanlarının kentin farklı bölgelerine eşit dağılımı konusunda düşünceler

Kentsel hizmetlerin/ olanakların ve sosyal donatı alanlarının kentin farklı bölgelerine eşit dağılımı konusunda ne düşünüyorsunuz?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Eşit dağıldığını düşünüyorum	93	27	35	31	23.48
Dengesiz bir dağılım olduğunu düşünüyorum	303	111	90	102	76.52
Toplam	396	138	125	133	100.00

Ankete katılan katılımcıların “Kentsel hizmetlerin/ olanakların ve sosyal donatı alanlarının kentin farklı bölgelerine eşit dağılımı konusunda ne düşünüyorsunuz” ifadesine verilen cevapların dağılımları incelendiğinde %23.48'i eşit dağıldığı, %76.52'si dengesiz dağıldı şeklinde değerlendirmektedir. Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların %80.43'ü, Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların %76.69'u ve Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların %72'si dengesiz bir dağılım olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Dengesiz dağılım olduğunu düşünen 303 katılımcının %31.68'si 36-45 yaş aralığında, %30.36'sı 46-60 yaş aralığında, %19.80'i 26-35 yaş aralığında, %10.89'u 17-25 yaş aralığında ve %7.26'sı 60 yaş üzeridir. Dengesiz bir dağılım olduğunu düşünen katılımcıların %33.33'ü lise mezunu, %29.70'i üniversite mezunu, %23.43'ü ilköğretim mezunu, %7.26'sı ilköğretim mezunu değil ve %6.27'si Y.L/doktora yapmıştır. Ayrıca her ne kadar bu çalışmanın bir kısıtını oluşturuyor olsa da ankete katılan ve engel durumu bulunan 11 katılımcının 9'u da bu konuyu dengesiz bir dağılım olduğu şeklinde değerlendirmiştir.

Bu veriler çerçevesinde eğitim düzeyinin artması ile kentsel hizmet gereksinimlerinin karşılanması ve tüm toplumu kapsaması konusuna önem verildiği cevaplarda görülmektedir. Ayrıca kentsel hizmet alanlarının ve sunumlarının dezavantajlı grupları da kapsayacak şekilde tasarlanması toplumun farklı

kesimlerinin kentsel yaşama katılımında bu durumun önemini daha da artırmakta ve belediyelerin sorumluluklarını ön plana çıkarmaktadır.

Tablo 20: Farklı ulaşım araçları arasındaki bağlantıların ve ulaşım araçları güzergâhlarının şehir merkezi ve diğer alanlara hizmet verme bakımından yeterli bulunma durumu

Farklı ulaşım araçları arasındaki bağlantıların ve ulaşım araçlarının güzergâhlarının şehir merkezi ve diğer alanlara hizmet verme bakımından uygun ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	<i>Frekans</i>	<i>Çankaya</i>	<i>Altındağ</i>	<i>Etimesgut</i>	<i>(%)</i>
Evet	145	44	43	58	36.62
Hayır	251	94	82	75	63.38
Toplam	396	138	125	133	100.00

Ankete katılan 396 katılımcının “Farklı ulaşım araçları arasındaki bağlantıların ve ulaşım araçlarının güzergâhlarının şehir merkezi ve diğer alanlara hizmet verme bakımından uygun ve yeterli olduğu” konusundaki düşünceleri %36.62 oranında olumlu iken %63.38 oranında olumsuz olmuştur. Çankaya’dan katılan 138 katılımcının %31.88’inin bu konudaki düşüncesi olumlu iken %68.12’sinin olumsuz, Altındağ’dan katılım sağlayan 125 katılımcının %34.40’ının olumlu iken %65.60’ının olumsuz ve Etimesgut’tan katılım sağlayan 133 katılımcının %43.61’inin olumlu iken %56.39’unun olumsuz olmuştur. Konuya ilişkin olumlu düşünceye sahip olmayan oranın meslek gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında, %22.31’lik oranla memur/ofis çalışanı, %19.52’lik oranla işçi, 11.55’lik oranla ev hanımı, %10.76’lık oranla öğrenci ve 4.78’lik oranla işsizlerin oluşturduğu görülmektedir. Memur ya da ofis çalışanı ve işçilerin oranının yüksek olması söz konusu hizmetleri en çok kullanmak durumunda olan çalışan nüfusu oluşturması açısından anlamlıdır. Öte yandan bu hizmetlerden yararlanan ev hanımlarının %11.55’lik oranı da anlamlıdır.

Tablo 21: İş yerine ulaşım türü

İş yerinize nasıl gidiyorsunuz?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Yürüyerek	27	12	13	2	6.82
Toplu taşıma araçları ile	120	41	49	30	30.30
Kurum / Şirket servisi ile	68	23	21	24	17.17
Özel aracım	154	55	32	67	39.00
Diğer	27	7	10	10	6.81
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 21’de “İş yerinize nasıl gidiyorsunuz?” sorusuna ankete katılan katılımcıların %6.82’si yürüyerek, %30.30’u toplu taşıma araçları ile %17.17’si kurum ya da şirket servisi ile %13.64’ü özel aracı ile gittiğini belirtmiş ve %32.07’si diğer seçeneğini değerlendirmiştir. Bu bakımdan %39.00’lük oranla özel araç kullanımını %30.30’luk oranla toplu taşıma araçlarının kullanımının tercih edildiği görülmektedir. Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde özel araç kullanım oranının toplu taşıma araçlarının kullanım oranından fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 22: İş yerine ulaşım süresi

İş yerinize ne kadar sürede gidiyorsunuz?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
0-15 dk.	26	12	5	9	6.57
15-30 dk.	188	64	67	57	47.47
30 dk.-1saat	105	38	34	33	26.52
1 saat üstü	77	24	19	34	19.44
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 22’de “İş yerinize ne kadar sürede gidiyorsunuz?” sorusuna ankete katılan katılımcıların %47.47’si 5-30dakika, %26.52’si 30dk.-1saat, %19.44’ü 1saat üstü ve %6.57’si 0-15 dakika olarak değerlendirmişlerdir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde iş yerine gidiş saati 1 saati bulan ve 1 saati aşan katılımcıların oranı işten dönüş süresi ile birlikte değerlendirildiğinde azımsanamayacak bir sürenin ulaşımında geçirilmesi konusunda anlamlıdır.

Tablo 23: Yaya, bisiklet ve yürüyüş yollarını yeterli bulma durumu

Yaya, bisiklet ve yürüyüş yollarını yeterli buluyor musunuz?	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Evet	81	18	28	35	20.45
Hayır	315	120	97	98	79.55
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 23’de “Yaya, bisiklet ve yürüyüş yollarını yeterli buluyor musunuz?” sorusunu ankete katılan katılımcıların %79.55’i yeterli bulmadığı, %20.45’i ise yeterli bulduğu yönünde değerlendirmiştir.

Tablo 24: Kentin trafiğe kapatılması/yayalaştırılması konusunda istekler

Kentin hangi bölgelerinin yayalaştırılmasını (trafiğe kapatılmasını) isterdiniz? Lütfen cadde, sokak veya meydan ismi veriniz.	Frekans	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Kızılay (Atatürk Bulvarı)	174	76	47	51	55.59
Tunalı Hilmi caddesi	19	16	1	2	6.07
Bahçeli 7.cadde	6	6	0	0	1.92
Turan Güneş Bulvarı	5	5	0	0	1.60
Ulus	95	6	43	46	30.35
Tarihi yerler ve yakınları	3	3	0	0	0.96
Ankara kalesi çevresi	6	1	2	3	1.92
Gazi mahallesi	1	1	0	0	0.32
Refik Saydam Caddesi	2	1	1	0	0.64
Atatürk Orman Çiftliği	1	1	0	0	0.32
Necatibey Caddesi	1	1	0	0	0.32
Toplam	313	117	94	102	100.00

Tablo 24’de “Kentin hangi bölgelerinin yayalaştırılmasını (trafiğe kapatılmasını) isterdiniz?” sorusunu ankete katılan katılımcıların tercihi %55.59’luk en yüksek oranla Kızılay (Atatürk Bulvarı), daha sonra %30.35’lik oranla Ulus ve %6.07’lik oranla Tunalı Hilmi caddesi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 25: Kent içi ulaşımda yaşanan en büyük sıkıntı/zorluk

Kent içi ulaşımda yaşadığınız en büyük sıkıntı/zorluk nedir?	<i>Frekans</i>	Çankaya	Altındağ	Etimesgut	(%)
Trafik yoğunluğu	219	77	81	61	55.30
Trafikte geçirilen zaman	74	20	18	36	18.69
Trafik yönetiminin yetersizliği	48	15	18	15	12.12
Alternatif yolların yetersizliği	26	10	5	11	6.57
Toplu taşıma alternatiflerinin yetersizliği	28	15	3	10	7.07
Diğer	1	1	0	0	0.25
Toplam	396	138	125	133	100.00

Tablo 25’de “Kent içi ulaşımda yaşadığınız en büyük sıkıntı/zorluk nedir?” sorusuna ankete katılan katılımcıların %55.30’u “Trafik yoğunluğu”, %18.69’u “Trafikte geçirilen zaman”, %12.12’si “Trafik yönetiminin yetersizliği”, %7.07’si “Toplu taşıma alternatiflerinin yetersizliği” ve %6.57’si “Alternatif yolların yetersizliği” olarak değerlendirmişlerdir. Bu açıdan verilen cevaplar Tablo 21 ve 22’de verilen cevapları destekleyici niteliktedir.

Tablo 21, 22, 23, 24 ve 25 birlikte değerlendirildiğinde sağlıklı kentsel gelişim ve erişebilir kentsel mekanların planlamasının önemini ortaya koymaktadır. Toplu taşıma araçlarının kullanımının özendirildiği uygulamaların artırılması ve tüm yol kullanıcılarının dolaşım özgürlüğünün sağlanması ile yaya öncelikli ulaşım sistemlerinin gerekliliği verilerden elde edilen sonuçlarda kendini göstermektedir. Bugün uygulanan ulaşım politikalarının taşıt yoğunluğunun dolayısıyla trafik yoğunluğunun artışına neden olduğu ve insan yaşamına bakan yönüyle farklı problemleri de beraberinde getirdiği elde edilen sonuçlarda kendini göstermektedir. Bu açıdan türler arası ulaşımın desteklendiği gerek hareket gerek dolaşım ve gerekse erişebilirliğin sağlanabildiği ulaşım ve dolaşım sistemlerinin varlığı yaşanabilir kentlerin olabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 176: Kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelerle katılma düzeyleri

Aşağıda kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelerle katılma düzeyinizi belirtiniz	Çankaya-Etimesgut-Altındağ Genel Değerlendirme											
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim.	129	32.5	75	18.9	84	21.2	66	16.6	42	10.6	396	100
Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim.	134	33.8	101	25.5	91	22.9	45	11.3	24	6.0	395	100
Yaya geçitlerini güvenli buluyorum.	137	34.5	100	25.2	85	21.4	52	13.1	22	5.5	396	100
Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum.	158	39.8	89	22.4	69	17.4	52	13.1	28	7.0	396	100
Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum.	165	41.6	91	22.9	81	20.4	32	8.0	27	6.8	396	100
Park alanlarını güvenli buluyorum.	133	33.5	100	25.2	93	23.4	43	10.8	27	6.8	396	100
Çalıştığım yeri güvenli buluyorum.	70	17.6	51	12.8	69	17.4	52	13.1	34	8.5	393	100
Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye'den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum	42	10.6	29	7.32	59	14.8	105	26.5	158	39.8	393	100
Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum.	135	34.0	85	21.4	92	23.2	47	11.8	37	9.3	396	100
Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum	33	8.3	39	9.8	73	18.4	86	21.7	165	41.6	396	100
Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum	162	40.9	65	16.4	78	19.6	48	12.1	43	10.8	396	100

Tablo 26'te ankete katılım sağlayan 396 katılımcının kentte yaşam güvenliği ile ilgili verilen ifadelerle ilişkin görüşleri sorulmuş olup; "Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim" seçeneğine kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum seçenekleri birlikte ele alındığında %51.9'lük oranla güvenli hissetmedikleri katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde %27.2'lik oranla güvenli hissetmedikleri görülmektedir. Aynı şekilde "Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim" seçeneği değerlendirildiğinde %59.3'lük oranla güvenli hissetmedikleri, %17.3'lük oranla güvenli hissettikleri; "Yaya geçitlerini güvenli buluyorum" seçeneği değerlendirildiğinde %59.7'lik oranla güvenli bulmadıkları, %18.6'lık oranla güvenli buldukları; "Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum" seçeneği değerlendirildiğinde %62.2'lik oranla güvende hissetmedikleri, %20.1'lik oranla güvende hissettikleri; "Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum" seçeneği değerlendirildiğinde %64.5'lik oranla güvenli olduğu, %14.8'lik oranla güvenli olmadığı; "Park alanlarını

güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %48.62’lik oranla güvenli bulmadıkları, %17.6’lık oranla güvenli buldukları; “Çalıştığım yeri güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %30.4’lük oranla güvenli bulmadıkları, %19.6’lık oranla güvenli buldukları; “Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye’den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %17.92’lik oranla zafiyet oluşturduğunu düşünmedikleri, %66.3’lük oranla zafiyet oluşturduğunu düşündükleri; “Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %55.4’lük oranla güvenli bulmadıkları, %21.1’lik oranla güvenli buldukları; “Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %18.1’lik oranla güvenli hissettiklerini, %63.3’lük oranla güvenli hissetmediklerini ve “Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %57.3’lük oranla güvende hissetmediklerini, %22.9’luk oranla güvende hissettikleri değerlendirilmiştir.

Tablo 27: Çankaya halkının kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyleri

Aşağıda kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz	Çankaya										
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Oturduğum konutta kendimi güvenli hissederim.	28	20.28	30	23.4	27	19.5	29	21.0	1	24	17.3
Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissederim.	38	27.53	39	28.26	32	23.18	18	13.04	11	7.97	
Yaya geçitlerini güvenli buluyorum.	38	27.53	42	30.43	30	21.73	18	13.04	10	7.24	
Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum.	51	36.95	39	28.26	18	13.04	18	13.04	12	8.69	
Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum.	60	43.47	36	26.08	23	16.6	8	5.79	11	7.97	
Park alanlarını güvenli buluyorum.	40	28.98	43	31.15	34	24.63	10	7.24	11	7.97	
Çalıştığım yeri güvenli buluyorum.	14	13.08	27	19.56	22	20.56	30	21.73	14	10.14	
Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye’den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum	12	8.69	7	5.14	11	7.97	38	27.94	68	49.27	
Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum.	36	26.08	34	24.63	37	26.81	16	11.59	15	10.86	
Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum	9	6.52	12	8.69	13	9.42	36	26.08	68	49.27	
Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum	50	36.23	29	21.01	23	16.66	19	13.76	17	12.31	

Aynı şekilde Tablo 27 değerlendirildiğinde; 138 katılımcının “Oturduğum konutta kendimi güvenli hissederim” seçeneğine %43.6’lık oranla güvenli

hissetmedikleri, %38.3'lük oranla güvenli hissetmedikleri; “Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissederim” seçeneği değerlendirildiğinde %55.79'luk oranla güvenli hissetmedikleri, %21.01'lik oranla güvenli hissettikleri; “Yaya geçitlerini güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %57.96'lık oranla güvenli bulmadıkları, %20.08'lik oranla güvenli buldukları; “Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %65.21'lik oranla güvende hissetmedikleri, %21.73'lük oranla güvende hissettikleri; “Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %70.27'lik oranla güvenli olmadığı, %13.76'lık oranla güvenli olduğu; “Park alanlarını güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %60.13'lük oranla güvenli bulmadıkları, %17.24'lük oranla güvenli buldukları; “Çalıştığım yeri güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %38.31'lik oranla güvenli bulmadıkları, %41.11'lik oranla güvenli buldukları; “Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye'den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %13.96'lık oranla zafiyet oluşturduğunu düşünmedikleri, %77.94'lük oranla zafiyet oluşturduğunu düşündükleri; “Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %50.71'lik oranla güvenli bulmadıkları, %22.45'lik oranla güvenli buldukları; “Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %15.21'lik oranla güvenli hissettiklerini, %75.35'lik oranla güvenli hissetmediklerini ve “Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %57.24'lük oranla güvende hissetmediklerini, %26.07'lik oranla güvende hissettikleri değerlendirilmiştir.

Buna göre katılımcıların çalıştıkları yerleri güvenli bulmakla birlikte genel olarak Ankara kentini güvenli bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 28: Altındağ halkının kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyleri

Aşağıda kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz	Altındağ									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim.	61	48.8	23	18.4	26	20.8	7	5.6	8	6.4
Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim.	63	50.80	19	15.32	28	22.58	11	8.87	3	2.41
Yaya geçitlerini güvenli buluyorum.	63	50.04	26	20.8	19	15.2	10	8	7	5.6
Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum.	64	51.2	23	18.4	20	16	12	9.6	6	4.8
Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum.	59	47.2	31	24.8	21	16.8	10	8	4	3.2
Park alanlarını güvenli buluyorum.	64	51.2	24	19.2	21	16.8	8	6.4	8	6.4
Çalıştığım yeri güvenli buluyorum.	43	45.26	18	18.94	16	16.84	9	9.47	9	9.47
Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye'den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum	26	20.8	7	5.6	25	20	29	23.2	38	30.4
Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum.	67	53.6	18	14.4	23	18.4	9	7.2	8	6.4
Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum	16	12.8	11	8.8	38	30.4	24	19.2	36	28.8
Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum	68	54.4	16	12.8	17	13.6	15	12	9	7.2

Aynı şekilde Tablo 28 değerlendirildiğinde; 125 katılımcının “Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim” seçeneğine %67.2’lik oranla güvenli hissetmedikleri, %12’lik oranla güvenli hissetmedikleri; “Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim” seçeneği değerlendirildiğinde %66.12’lik oranla güvenli hissetmedikleri, %11.28’lik oranla güvenli hissettikleri; “Yaya geçitlerini güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %70.12’lik oranla güvenli bulmadıkları, %13.6’lik oranla güvenli buldukları; “Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %69.04’lük oranla güvende hissetmedikleri, %14.4’lük oranla güvende hissettikleri; “Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %72’lik oranla güvenli olmadığı, %11.2’lik oranla güvenli olduğu; “Park alanlarını güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %70.04’lük oranla güvenli bulmadıkları, %12.8’lik oranla güvenli buldukları; “Çalıştığım yeri güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %64.2’lik oranla güvenli bulmadıkları, %18.94’lük oranla güvenli buldukları; “Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye’den) güvenlik

anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %20.04’lük oranla zafiyet oluşturduğunu düşünmedikleri, %53.6’lık oranla zafiyet oluşturduğunu düşündükleri; “Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %68’lik oranla güvenli bulmadıkları, %13.6’lık oranla güvenli buldukları; “Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %21.6’lık oranla güvenli hissettiklerini, %48’lik oranla güvenli hissetmediklerini, %30.4’lük oranın kararsız kaldığı ve “Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %67.2’lik oranla güvende hissetmediklerini, %19.2’lik oranla güvende hissettikleri değerlendirilmiştir.

Tablo 29: Etimesgut halkının kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma

Aşağıda kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz	Etimesgut									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim.	40	30.0	22	16.5	31	23.30	30	22.5	10	7.51
Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim.	33	24.81	43	32.33	31	23.30	16	12.03	10	7.51
Yaya geçitlerini güvenli buluyorum.	36	27.06	32	24.06	36	27.06	24	18.04	5	3.75
Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum.	43	32.33	27	20.30	31	23.30	22	16.54	10	7.51
Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum.	46	34.58	24	18.04	37	27.81	14	10.52	12	9.02
Park alanlarını güvenli buluyorum.	29	21.80	33	24.81	38	28.57	25	18.79	8	6.01
Çalıştığım yeri güvenli buluyorum.	13	17.56	6	8.10	31	23.30	13	17.56	11	14.86
Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye’den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum	4	3.03	15	11.36	23	17.42	38	28.78	52	39.39
Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum.	32	24.06	33	24.81	32	24.06	22	16.54	14	10.52
Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum	8	6.01	16	12.03	22	16.54	26	19.54	61	45.86
Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum	44	33.08	20	15.03	38	28.57	14	10.52	17	12.78

düzeyleri

Aynı şekilde Tablo 29 değerlendirildiğinde; 133 katılımcının “Oturduğum konutta kendimi güvenli hissederim” seçeneğine %46.5’lik oranla güvenli hissetmedikleri, %30’luk oranla güvenli hissetmedikleri; “Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissederim” seçeneği değerlendirildiğinde %57.14’lük oranla güvenli hissetmedikleri, %19.54’lük oranla güvenli hissettikleri; “Yaya geçitlerini güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %51.12’lik oranla güvenli bulmadıkları, %21.79’luk oranla güvenli buldukları; “Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %52.63’lük oranla güvende hissetmedikleri, %24.05’lik oranla güvende hissettikleri; “Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %52.62’lik oranla güvenli olmadığı, %19.54’lük oranla güvenli olduğu; “Park alanlarını güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %46.61’lik oranla güvenli bulmadıkları, %24.08’lik oranla güvenli buldukları; “Çalıştığım yeri güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %25.66’lık oranla güvenli bulmadıkları, %32.42’lik oranla güvenli buldukları; “Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye’den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %14.39’luk oranla zafiyet oluşturduğunu düşünmedikleri, %68.17’lik oranla zafiyet oluşturduğunu düşündükleri; “Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %48.87’lik oranla güvenli bulmadıkları, %27.06’lık oranla güvenli buldukları; “Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %18.04’lük oranla güvenli hissettiklerini, %65.4’lük oranla güvenli hissetmediklerini ve “Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum” seçeneği değerlendirildiğinde %48.11’lik oranla güvende hissetmediklerini, %23.3’lük oranla güvende hissettikleri değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcılar çalıştıkları yerleri güvenli bulmakla birlikte genel olarak Ankara kentini güvenli bulmadıkları görülmektedir.

İnsan ihtiyaçlarının belirli bir hiyerarşiye sahip olduğu ve güvenlik ihtiyacının da bunların başında geldiği düşünüldüğünde bir kentin yaşanabilir olmasında kentte yaşayan kent halkının o kentte yaşamaktan dolayı kendisini huzurlu ve güvenli hissetmesi çok önemlidir. Ankete katılan katılımcıların kentsel mekana ilişkin

güvenlik algısının değerlendirildiği Tablo 26, 27, 28 ve 29'e göre, katılımcılar Ankara'da kendilerini güvensiz hissetmektedirler.

Tablo 30: Engelli bireylerin konut ve kent içi dolaşımında karşılaştığı düşünülen zorluklar⁶

Engelli bireylerin konut ve kent içi dolaşımında hangi zorluklarla karşılaştığını düşünüyorsunuz? Birden fazla seçenek işaretlenebilir..	Toplam		Çankaya		Altındağ		Etimesgut	
Bina girişinde uygun rampa/lift olmaması	221	55.80	86	38.91	71	32.12	64	28.95
Kapıların uygun olmaması (genişlik, ağır vb.)	191	48.23	69	36.12	52	27.22	70	36.64
Yürüme alanlarında hissedilebilir yüzey olmaması	151	38.13	59	42.75	33	21.85	59	39.07
Hissedilebilir yüzeyin uygun düzenlenmemiş olması (ağaca, direğe gelmesi gibi)	151	38.13	75	49.66	18	11.92	58	38.41
Hissedilebilir yüzeyin üzerinde park edilmiş araba, tezgah, masa gibi engeller olması	171	43.18	76	44.44	26	15.20	69	40.35
Kaldırımların döşeme malzemelerinin bozuk olması	139	35.10	65	46.76	35	25.17	39	28.05
Kaldırımlarda geçişi engelleyen engellerin olması (araba, direk, pano vb.)	153	38.63	64	41.83	35	22.87	54	35.29
Toplu taşıma araçlarının(otobüs, metro, gibi) engellilere uygun olmaması	119	30.05	58	48.73	11	9.24	50	42.01
Yaya geçitlerinde sesli sinyalizasyon olmaması	91	22.97	49	53.84	10	10.98	32	35.16
Yaya geçitlerinde engelliler için uygun düzenlemelerin yapılmamış olması	101	22.50	51	50.49	10	9.90	40	39.60
Alt ve üst geçitlerin engellilere uygun düzenlenmemesi (asansör olmaması gibi)	126	31.81	63	50.00	21	16.66	42	33.33
Altyapı çalışmalarında, inşaatlarda gerekli güvenlik önlemlerinin alınmamış olması	105	26.51	52	49.52	18	17.14	35	33.33
Engelliler için ayrılmış/düzenlenmiş otopark olmaması	97	24.49	46	47.42	21	21.64	30	30.92
Parkların/çocuk oyun alanlarının/spor alanlarının uygun olmaması	113	28.53	54	47.78	20	17.69	39	34.51
Sosyal, kültürel ve eğlence merkezlerine erişimin kolay olmaması	108	27.27	58	53.70	11	10.18	39	36.11

Tablo 30'da ankete katılım sağlayan 396 katılımcının "Engelli bireylerin konut ve kent içi dolaşımında hangi zorluklarla karşılaştığını düşünüyorsunuz" sorusuna ilişkin tercih edilen seçeneklerin ilk üçüne baktığımızda; %55.80'lik oranla

⁶ Bu soruda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2014 yılında gerçekleştirdiği "Türkiye'de Engelliler İçin Erişilebilirlik Projesi" kapsamında geliştirilen 44 soruluk anketin iki sorusu kullanılmıştır.

“Bina girişinde uygun rampa/lift olmaması” seçeneği, %48.23'lük oranla “Kapıların uygun olmaması (genişlik, ağır vb.)” ve %43.18'lik oranla “Hissedilebilir yüzeyin üzerinde park edilmiş araba, tezgah, masa gibi engeller olması” gelmektedir.

Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların bu soruya ilişkin ilk üç tercihi; %53.70'lik oranla “Sosyal, kültürel ve eğlence merkezlerine erişimin kolay olmaması”, %53.84'lük oranla “Yaya geçitlerinde sesli sinyalizasyon olmaması” ve %49.66'lık oranla “Hissedilebilir yüzeyin uygun düzenlenmemiş olması (ağaca, direğe gelmesi gibi)” şeklindedir.

Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların ilk üç tercihinin %32.12'lik oranla “Bina girişinde uygun rampa/lift olmaması”, %27.22'lik oranla “ Kapıların uygun olmaması (genişlik, ağır vb.)” ve %25.17'lik oranla “Kaldırımların döşeme malzemelerinin bozuk olması” olarak belirlendiği görülmektedir.

Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcılar ise; %42.01'lik oranla “Toplu taşıma araçlarının(otobüs, metro, gibi) engellilere uygun olmaması”, %40.35'lik oranla “Hissedilebilir yüzeyin üzerinde park edilmiş araba, tezgah, masa gibi engeller olması” ve %39.07'lik oranla “Yürüme alanlarında hissedilebilir yüzey olmaması” konusunda ilk üç tercihlerini belirtmişlerdir. Bu açıdan söz konusu belediyelerin yapacakları çalışmaları bu kapsamda yeniden ele almaları etkinlikleri açısından önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, engellilere ilişkin kamusal alanlarda yapılan yasal düzenlemelerin yeterliliği ile halkın engelli bireylerin kentsel mekanlarda karşılaştıkları sorunlara ilişkin algısının değerlendirildiği bu soruya ilişkin değerlendirmenin yer aldığı Tablo 30'a göre; kentsel mekan ve kentsel hizmetlerin düzenlenmesi konusunda engelli bireylerin erişebilirliğine ilişkin hala problemlerin var olduğunu koymakta, daha da önemlisi konuya ilişkin gerek halk ve gerekse yasal süreçte sorumluluğu olan kurumlar bazında yeterli bilincin yerleşmediğini söyleyebiliriz.

Tablo 31: Halkın belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi

Aşağıdaki belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecenizi belirtiniz.	Çankaya-Etimesgut-Altındağ Genel Değerlendirme											
	Hiç memnun değil		Memnun değil		Ne memnun ne memnun değil		Memnun		Çok memnun		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri	75	18.93	68	17.17	89	22.47	119	30.05	45	11.36	396	100
Toplu taşıma hizmetleri	105	26.51	89	22.47	97	24.49	72	18.18	33	8.33	396	100
Park ve yeşil alan miktarı	82	20.70	79	19.94	129	32.57	77	19.44	29	7.32	396	100
Hava kirliliği ile mücadele	96	24.24	85	21.46	119	30.05	73	18.43	23	5.80	396	100
Sosyal yardımlardan	75	18.93	56	14.14	143	36.11	86	21.71	36	9.09	396	100
Sosyal ve kültürel faaliyetlerden	63	15.90	60	15.15	150	37.87	86	21.71	37	9.34	396	100
Yol-kaldırım yapım hizmetleri	76	19.19	78	19.69	124	31.31	77	19.44	41	10.35	396	100
Çocuk parkları ve oyun alanları	75	18.93	67	16.91	123	31.06	88	22.22	43	10.85	396	100

Tablo 31’da ankete katılım sağlayan 396 katılımcının belirlenen belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi değerlendirilmiş ve hiç memnun değil seçeneği ile memnun değil seçeneği birlikte değerlendirilirken, memnun ve çok memnun seçeneği de birlikte değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcılar; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden % 36.12’lik oranla memnun değilken, %41.41’lik oranla memnun; “Toplu taşıma hizmetleri”nden %48.98’lik oranla memnun değilken, %26.51’lik oranla memnun; “Park ve yeşil alan miktarı”ndan %40,64’lük oran memnun değilken, %26.76’lık oran memnun; “Hava kirliliği ile mücadele” den %45.7’lik oranla memnun değilken, %24.23’lük oranla memnun; “Sosyal yardımlardan” %33.07’lik oranla memnun değilken, %30.8’lik oranla memnun; “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” %31.05’lik oranla memnun değilken, %31.05’lik oranla memnun ve %37.87’lik oranla kararsız; “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden %38.88’lik oranla memnun değilken, %29.79’luk oranla memnun; “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan %35.84’lük oranla memnun değilken, %33.05’lik oranla memnun oldukları görülmektedir.

Buna göre katılımcılar belediyenin yalnızca “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden memnunken, diğer hizmetlerden memnun değildir. Ayrıca

belediyenin sosyal ve kültürel faaliyetlerine ilişkin hizmetleri konusunda toplamda memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri eşit olup bu oran %31.05 iken bu konuda kararsız kalanların oranı %37.87 olması anlamlıdır.

Tablo 32: Halkın Çankaya Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi

Aşağıdaki belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecenizi belirtiniz.	Çankaya									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri	20	14.49	14	30.43	37	9.34	50	12.62	17	4.29
Toplu taşıma hizmetleri	42	10.60	28	20.28	34	24.63	24	17.39	10	7.24
Park ve yeşil alan miktarı	32	23.18	28	20.28	39	28.26	26	18.84	13	9.42
Hava kirliliği ile mücadele	38	27.53	29	21.01	37	26.81	26	18.84	8	5.79
Sosyal yardımlardan	27	19.56	22	15.94	51	36.95	26	18.84	12	8.69
Sosyal ve kültürel faaliyetlerden	23	16.66	23	16.66	45	32.60	31	22.46	16	11.59
Yol-kaldırım yapım hizmetleri	25	18.11	24	17.39	49	35.50	26	18.84	14	10.14
Çocuk parkları ve oyun alanları	26	18.84	22	15.94	42	30.43	33	23.91	15	10.86

Tablo 32’de ankete katılım sağlayan 138 katılımcının belirlenen belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi değerlendirilmiş ve hiç memnun değil seçeneği ile memnun değil seçeneği birlikte değerlendirilirken, memnun ve çok memnun seçeneği de birlikte değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcılar; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden % 44.92’lik oranla memnun değilken, %16.91’lik oranla memnun; “Toplu taşıma hizmetleri”nden %30.88’lik oranla memnun değilken, %24.63’lük oranla memnun; “Park ve yeşil alan miktarı”ndan %43.46’lık oran memnun değilken, %28.26’lık oran memnun; “Hava kirliliği ile mücadele” den %48.54’lük oranla memnun değilken, %24.63’lük oranla memnun; “Sosyal yardımlardan” %35.5’lik oranla memnun değilken, %27.53’lük oranla memnun; “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” %33.32’lik oranla memnun değilken, %34.05’lik oranla memnun ve “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden %35.5’lik oranla memnun değilken, %28.98’lik oranla memnun; “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan %34.78’lik oranla memnun değilken, %34.77’lik oranla memnun oldukları görülmektedir. Buna göre Çankayalılar belediyenin yalnızca “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” memnunken diğer hizmetlerinden memnun değildir.

Tablo 33: Halkın Altındağ Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi

Aşağıdaki belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecenizi belirtiniz.	Altındağ									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri	36	28.8	29	23.2	19	15.2	26	20.8	15	12.0
Toplu taşıma hizmetleri	38	30.4	30	24.0	30	24.0	17	13.6	10	8
Park ve yeşil alan miktarı	37	29.6	24	19.2	38	30.4	19	15.2	7	5.6
Hava kirliliği ile mücadele	37	29.6	27	21.6	38	30.4	14	11.2	9	7.2
Sosyal yardımlardan	37	29.6	16	12.8	40	32.0	16	12.8	16	12.8
Sosyal ve kültürel faaliyetlerden	31	24.8	17	13.6	44	35.2	21	16.8	12	9.16
Yol-kaldırım yapım hizmetleri	35	28.0	27	21.6	33	26.4	16	12.8	14	11.2
Çocuk parkları ve oyun alanları	34	27.2	25	20.0	34	27.2	17	13.6	15	12.0

Tablo 33’de ankete katılım sağlayan 125 katılımcının belirlenen belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi değerlendirilmiş ve hiç memnun değil seçeneği ile memnun değil seçeneği birlikte değerlendirilirken, memnun ve çok memnun seçeneği de birlikte değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcılar; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden % 52’lik oranla memnun değilken, %32.8’lik oranla memnun; “Toplu taşıma hizmetleri”nden %54.4’lik oranla memnun değilken, %21.6’lık oranla memnun ve %24’lük oranla kararsız; “Park ve yeşil alan miktarı”ndan %48.8’lik oran memnun değilken, %20.8’lik oran memnun ve %30.4’lük oran kararsız; “Hava kirliliği ile mücadele” den %51.2’lik oranla memnun değilken, %18.4’lük oranla memnun ve %30.4’lük oranla kararsız; “Sosyal yardımlardan” %42.4’lük oranla memnun değilken, %25.6’lık oranla memnun ve %32’lik oranla kararsız; “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” %38.4’lük oranla memnun değilken, %25.96’lık oranla memnun ve %35.2’lik oranla kararsız, “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden %49.6’lık oranla memnun değilken, %24’lük oranla memnun ve %26.4’lük oranla kararsız; “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan %47.2’lik oranla memnun değilken, %25.6’lık oranla memnun ve %27.2’lik oranla kararsız oldukları görülmektedir.

Buna göre Altındağlılar belediyenin söz konusu hizmetlerinin hiçbirinden memnun değilken birçok hizmete ilişkin değerlendirmelerde kararsız kaldıkları

hizmetlere ilişkin oranlar memnuniyet belirttikleri hizmetlere ilişkin oranlardan daha fazladır.

Tablo 34: Halkın Etimesgut Belediyesinin hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi

Aşağıdaki belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecenizi belirtiniz.	Etimesgut									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri	19	14.28	25	18.79	33	24.81	43	32.33	13	9.77
Toplu taşıma hizmetleri	25	18.79	31	23.30	33	24.81	31	23.30	13	9.77
Park ve yeşil alan miktarı	13	9.77	27	20.30	52	39.09	32	24.06	9	6.76
Hava kirliliği ile mücadele	21	15.78	29	21.80	44	33.08	33	24.81	6	4.51
Sosyal yardımlardan	11	8.27	18	13.53	52	39.09	44	33.08	8	6.01
Sosyal ve kültürel faaliyetlerden	9	6.76	20	15.03	61	45.86	34	25.56	9	6.76
Yol-kaldırım yapım hizmetleri	16	12.03	27	20.30	42	31.57	35	26.31	13	9.77
Çocuk parkları ve oyun alanları	15	11.27	20	15.03	47	35.33	38	28.57	13	9.77

Tablo 34’de ankete katılım sağlayan 133 katılımcının belirlenen belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecesi değerlendirilmiş ve hiç memnun değil seçeneği ile memnun değil seçeneği birlikte değerlendirilirken, memnun ve çok memnun seçeneği de birlikte değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcılar; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden % 33.07’lik oranla memnun değilken, %42.1’lik oranla memnun; “Toplu taşıma hizmetleri”nden %42.09’luk oranla memnun değilken, %33.07’lik oranla memnun; “Park ve yeşil alan miktarı”ndan %30.07’lik oranla memnun değilken, %30.82’lik oranla memnun ve %39.09’luk oranla kararsız; “Hava kirliliği ile mücadele” den %37.58’lik oranla memnun değilken, %29.32’lik oranla memnun ve %33.08’lik oranla kararsız; “Sosyal yardımlardan” %21.57’lik oranla memnun değilken, %39.09’luk oranla memnun ve %39.09’luk oranla kararsız; “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” %21.79’luk oranla memnun değilken, %32.32’lik oranla memnun ve %45.86’lik oranla kararsız, “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden %32.33’lük oranla memnun değilken, %36.08’lik oranla memnun ve %31.57’lik oranla kararsız; “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan %26.3’lük oranla memnun değilken, %38.84’lük oranla memnun ve %35.33’lük oranla kararsız oldukları görülmektedir.

Buna göre Etimesgutlular belediyenin; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden, “Park ve yeşil alan miktarı”ndan, “Sosyal yardımlardan”, “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden”, “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden ve “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan memnun olmakla birlikte söz konusu hizmetlere ilişkin değerlendirmelerde kararsızlık oranları da anlamlıdır.

Tablo 31, 32, 33 ve 34 birlikte değerlendirildiğinde; Etimesgut’tan ve daha çok Altındağ’dan katılan katılımcılar olmak üzere belediye hizmetlerinin değerlendirilmesi konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Bununla birlikte Etimesgut’tan katılım sağlayan katılımcılar bir kısmı ilçe belediyelerinin bir kısmı da büyükşehir belediyesinin hizmet alanına giren söz konusu soruları değerlendirirken; “Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri”nden, “Park ve yeşil alan miktarı”ndan, “Sosyal yardımlardan”, “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden”, “Yol-kaldırım yapım hizmetleri”nden ve “Çocuk parkları ve oyun alanları”ndan memnun oldukları, Çankaya’dan katılım sağlayan katılımcıların yalnızca “Sosyal ve kültürel faaliyetlerden” memnun oldukları görülmektedir. Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcıların ise belediyenin söz konusu hizmetlerinin hiç birinden memnun olmadığı görülmektedir. Bu açıdan söz konusu belediyelerin yapacakları çalışmaları bu bağlamda yeniden ele almaları etkinlikleri açısından önem taşımaktadır.

Tablo 35: Bulunulan ilçede yaşamaktan duyulan memnuniyet

Bulduğunuz ilçede yaşamaktan genel olarak memnun musunuz?	Toplam		Çankaya		Altındağ		Etimesgut	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Hiç memnun değil	39	9.84	17	12.31	10	8	12	9.02
Memnun değil	58	14.64	13	9.42	35	28	10	7.51
Ne memnun ne memnun değil	128	32.32	44	31.88	40	32	44	33.08
Memnun	144	36.36	52	37.68	34	27.2	58	43.60
Çok memnun	27	6.81	12	8.69	6	4.8	9	6.76
Toplam	396	100.00	138	100.00	125	100.00	133	100.00

Tablo 35’de ankete katılım sağlayan 396 katılımcının bulunduğu ilçede yaşıyor olmaktan duyduğu memnuniyeti değerlendirilmiş olup; %9.84’ü hiç memnun olmadığını, %14.64’ü memnun olmadığını, %32.32’si kararsız olduğunu, %36.36’sı memnun olduğunu ve %6.81’i çok memnun olduğunu belirtmiştir. Buna göre;

Çankaya'dan katılım sağlayan katılımcıların hiç memnun değil ve memnun değil seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde %21.73'ü memnun değil, %31.88'i kararsız ve %46.37'si memnun; aynı şekilde Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcıların %36'sı memnun değil, %32'si kararsız ve %32'si memnun ve Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcıların %16.53'ü memnun değilken %33.08'i kararsız ve %50.36'sı memnundur.

Buna göre Çankaya ve Etimesgut'tan katılım sağlayan katılımcılar genel olarak buldukları ilçede yaşamaktan memnundur. Altındağ'dan katılım sağlayan katılımcılar ise yaşamaktan memnun olmadıklarını belirtirken %32'lik oranla kararsız kalan ve memnun olan katılımcıların değerlendirmeleri anlamlıdır.

Tablo 36: Çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım ve eşitlik kriterleri bakımından Ankara kentinin yaşanabilir bulunması konusunda düşünceler

Bu kenti, çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım ve eşitlik kriterlerini dikkate aldığımızda genel olarak yaşanabilir buluyor musunuz?		Toplam		Çankaya		Altındağ		Etimesgut	
		F	%	F	%	F	%	F	%
Evet	Zorunluluktan	24	20.33	7	20	4	10.81	13	28.26
	Yeterli bence	21	17.79	5	14.28	10	27.02	6	13.04
	Başka seçeneğim yok	16	13.55	6	17.14	3	8.10	7	15.21
	Şehrime seviyorum	15	12.71	4	11.42	8	21.62	3	6.52
	İmkanları(eğitim,iş) diğer illere göre fazla	12	10.16	2	5.71	3	8.10	7	15.21
	Diğer	30	25.42	11	31.42	9	24.32	10	21.73
	Toplam	118	100.00	35	100.00	37	100.00	46	100.00

Tablo 36'de ankete katılım sağlayan 396 katılımcının %29.79'u temel yaşanabilirlik kriterleri baz alındığında Ankara'yı yaşanabilir bulmaktadır. Yaşanabilir bulanların %20.33'ü "zorunluluktan" cevabını, %17.79'u "yeterli bence" cevabını, %13.55'i "başka seçeneğim yok" cevabını, %12.71'i "şehrime seviyorum" cevabını, %10.16'sı "imkanları" cevabını ve %25.42'si de farklı cevapları vermişlerdir. Çankaya'dan katılan ve soruya yaşanabilir olduğu şeklinde cevap veren katılımcıların verdiği cevaplar arasında %20'lik en yüksek oranla "zorunluluktan", aynı şekilde Etimesgut'tan katılan katılımcılardan %28.26'lık en yüksek oranla "zorunluluktan" cevabını vermişlerdir. Altındağ'dan katılan katılımcılar ise

%27.02’lik en yüksek oranla “yeterli bence” cevabını vermişlerdir.

Buna göre Altındağ’dan katılım sağlayan katılımcılar kenti yaşanabilirlik kriterleri açısından yeterli bulurlarken, Çankaya ve Etimesgut’tan katılım sağlayan ve kenti yaşanabilirlik kriterleri bakımından değerlendirirken zorunluğu cevap olarak belirtmişlerdir.

Tablo 37: Çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım ve eşitlik kriterleri bakımından Ankara kentinin yaşanabilir bulunmaması konusunda düşünceler

Bu kenti, çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım ve eşitlik kriterlerini dikkate aldığınızda genel olarak yaşanabilir buluyor musunuz?		Toplam Etimesgut		Çankaya				Altındağ	
		F	%	F	%	F	%	F	%
Hayır	Gürültünün çok fazla olması	23	6.90	9	7.08	6	6.18	8	7.33
	Sürücülerin trafik kurallarına aykırı davranışları	15	4.50	8	6.29	2	2.06	5	4.58
	Yağmur suyu drenajının sağlanamaması (mazgalların yetersizliği)	22	6.60	9	7.08	7	7.21	6	5.50
	Kentte yeşil alanların azlığı, her yerin betonlaşması	51	15.31	22	17.32	13	13.40	16	14.67
	Kentte güvenlik zafiyetinin olması	78	23.42	26	20.47	29	29.89	23	21.10
	Diğer	144	43.24	53	41.73	40	41.23	51	46.78
	Toplam	333	100.00	127	100.00	97	100.00	109	100.00

Tablo 37’de ankete katılım sağlayan 396 katılımcının %84.09’u temel yaşanabilirlik kriterleri baz alındığında Ankara’yı yaşanabilir bulmamaktadır. Yaşanabilir bulanların %6,90’ı “gürültünün çok fazla olması” cevabını, %14.50’si “sürücülerin trafik kurallarına aykırı davranışları” cevabını, %6.60’ı “yağmur suyu drenajının sağlanmaması” cevabını, %15.31’i “kentte yeşil alanların azlığı, her yerin betonlaşması” cevabını, %23.42’si “kentte güvenlik zafiyetinin olması” cevabını ve %43.24’ü de farklı cevapları vermişlerdir. Çankaya, Altındağ ve Etimesgut’tan katılan ve Ankara’yı yaşanabilir bulmayan katılımcılar en yüksek oranlarla “kentte güvenlik zafiyetinin olması” cevabı ile “kentte yeşil alanların azlığı” cevabını vermişlerdir.

Buna göre katılımcılar Ankara kentini söz konusu kriterler esas alındığında yaşanabilir bulmamakta ve “kentte güvenlik zafiyetinin olması” cevabı ile “kentte yeşil alanların azlığı” cevapları öne çıkmaktadır.

4.1.3. Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması Perspektifinden Bulgular ve Ankara Kenti Örneği

Kentsel fiziksel çevrenin kaliteli ve sağlıklı yaşam sunması bağlamında yerel yönetimlerin doğayı ve yeşil alanları koruyan kentsel çevre planlamaları ile gürültü kirliliğe karşı politikalar geliştirmesi ve çevre konusunda en önemli gösterge olan kişi başına düşen yeşil alan miktarı konusunda halkın çevreye duyarlı/bilinçli olduğu ve bu sürecin oluşmasında kentte yaşam süresinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak yerel yönetimlerin halkın her kesiminin beklentilerinin karşılanması konusunda yeterli politikalar üretmediği bu nedenle ilgili tarafların desteğinin alındığı katılımcı ve desantralize bir yaklaşımın geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Çevresel koşulların belirlenmesinde en önemli unsur oluşturan ulaşım politikalarının oluşturulması konusunda yerel yönetimlerin kentsel mekân planlamalarında kentte hareket, erişebilirlik, dolaşım özgürlüğü kapsamında yaya odaklı ve sürdürülebilir ulaşım için gerekli politikaları yapması gerekmektedir.

Yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarının planlama bütünlüğü içinde toplumsal, çevresel ve sosyal boyutları da içeren sağlıklı kent oluşturulması kapsamında konut talebinin karşılanmasına yönelik bir yapının oturtulması gerekmektedir. Bu bağlamda çevresel faktörleri ile tüm gereksinimlerin karşılandığı yaşanabilir birimler olarak konut sorununun ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Kentsel hizmet sunumlarından sorumlu olan yerel yönetimlerin hizmetlerin sunumuna ilişkin oluşturdukları politikalarını toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yeterliliğinin yeniden ele alması gerekmektedir. Bu sürecin başarısı açısından yerel aktörlerin konuya ilişkin işbirliğinin önemi kadar konunun gerçek muhatabı olan kent sakinlerinin ihtiyaç ve beklentilerini güvenli bir şekilde karşılamalıdır.

Bir yerleşim yerinin güvenlik ihtiyacını karşıladığı oranda emniyetli ve güvenli olacağı düşünüldüğünde gerek kentsel hizmetlerin sunumunda gerekse

bireysel güvenliğin sağlanması kapsamında kent sakinlerinin kendilerini güvende ve huzurlu hissetmeleri konusunda yönetsel anlamda yeterli düzenlemelere yer verilmediği görülmektedir. İlgili aktörlerle yerel yönetimlerin kent sakinlerine güvenli bir ortamda yaşama hakkını verme sorumluluğunun olduğu düşünüldüğünde kent sakinlerinin kente karşı güvenlik algısının değiştirilmesine yönelik somut adımlar atılması gerekmektedir. Bu takdirde kente karşı aidiyet hissini gelişmesi ile kente sahip çıkma ve kentlilik bilinci beraberinde gelecektir.

Aynı kenti paylaşan kent sakinlerinin kente özgü davranış kalıplarını benimsemesi ile gelen sorumluluklarının farkına varması bağlamında kentlilik bilinci noktasında sorunların yaşandığı açıkça görülmektedir. Konuya ilişkin farkındalığın artırılması noktasında ilgili diğer aktörler kadar yerel yönetimlerin de sorumluluğu olduğu düşünüldüğünde aslında kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında da yerel yönetimlerin önemi açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak; belediyelerin sorumluluk alanlarına giren konulara ilişkin oluşturdukları politikalar en temel yaşanabilirlik parametreleri sağlaması bakımından yeterli düzeyde değildir. Bu durum katılımcı yerel yönetim yapısı/anlayışı ile bilinçli kentli konusunda yaşanan sıkıntıların giderilmesi konusunda yeterli adımlar atılmasını gerektirmektedir.

Yaşanabilir kentlerin oluşturulması konusunun insan ve kentli hakları kapsamında ele alınması noktasında ilgili aktörlerin yeteri kadar bilgi/bilinç sahibi olmaması işbirliği ve ortaklıkların kurulması noktasında zorlukların yaşanmasına yol açmaktadır. Bu durum katılımcı yaklaşımlarla AB'deki uygulamaların dikkate alınmasını ve güç çatışmalarının yaşanmasına neden olan yetki sorunlarının yeniden ele alınması gerekmektedir.

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

- Ankara'nın yaşanabilir olduğu konusunda temel değişkenlere göre insanların düşünceleri farklılaşmaktadır.
- Ankara'da yaşayan halkın yaşanabilirlik bakımından karşılaştıkları en sorunlu alanlar ulaşım, güvenlik ve trafiktir.
- Halkın çoğunluğunun yaşanabilir çevreye ilişkin temel kriterlerin neler olduğu konusunda bilgi düzeyi düşüktür.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğunun yaşadığı konutlar sağlık ve yaşanabilirlik kriterleri bakımından yeterli özelliklere sahip değildir.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun değildir.
- Halkın çoğunluğunun çevresel gürültüye ilişkin şikayet etme oranı düşüktür.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu kentsel alanlarda kendini güvenli hissetmemektedir.
- Ankara'da yaşayan halkın büyük bir çoğunluğu engellilere yönelik hizmet ve uygulamaların yeterli olduğu konusundaki düşünceleri olumlu değildir.
- Ankara'da yaşayan ve engel durumu olan bireyler Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğunun kentsel hizmetlerden memnuniyet düzeyi yüksektir.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yaşadıkları ilçedeki sosyal ilişkilerden memnundur.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yaşadıkları ilçenin ve Ankara'nın yaşanabilir olduğu konusunda olumsuz kanaate sahiptir.
- Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.

SONUÇ

Bugün dünya nüfusunun büyük bir yüzdesinin kentlerde yaşadığını dikkate aldığımızda kentsel mekanların insanların yaşam kalitesindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. 18. yüzyıl ve sonrasında meydana gelen gelişmeler bu kavramın önemini ortaya çıkaran tetikleyici faktör olurken, yaşanan süreç ile meydana gelen teknolojik, sosyal, politik alandaki değişimler kavramının sorgulanmasını da beraberinde getirmiştir. Kentleşme sürecinde öncü olan ve bu kapsamda yaşanan sorunlarla ilk kez yüzleşen batı toplumu yaşanabilir kentlerin ortaya çıkması konusunda da birçok uygulamanın ve politikanın öncülüğünü yapmıştır.

Kentsel yaşam olanaklarından yararlanmayı insan hakları kapsamında ele alan bu politikalar kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi konusunda devletlerin sorumluluklarını ortaya koyarken topluma eşit vatandaşlar olarak katılmayanların sorunlarına yönelik düzenlemelerle sosyal diyalog ve katılım olguları, konut, yerleşim ve kentleşmeye ilişkin konularda karşılaşılan sorunlara insan hakkı kapsamında yaklaşılması, toplumların yaşlanması, engelli bireylerin sosyal ve ekonomik hayata tam ve etkin katılımın sağlanması, çocuğun en yüksek çıkarlarının gözetilmesi gibi konularda uluslararası taahhütler getirmiştir.

Yaşanan bu süreçte meydana gelen küreselleşme olgusu ile kentlerin önem kazanması, kentsel hizmetlere yeni işlevler yüklemiş başat aktör olan devletin öncülüğündeki çözüm arayışlarının, toplumsal açıdan kilit olan aktörlere ve özellikle yerel yönetimlere devredilmesi gerekliliğini ön plana çıkarmış. Bu kapsamda sürdürülebilir insan yerleşmelerinin geliştirilmesinde demokratik, şeffaf, katılımcı, yetki devri ve yerinde yönetimin benimsenmesi ile yerel birimlerde yaşayanların kendi sorunlarını sahiplendiği ve çözüm için işbirliği yaptığı politikalar benimsenmiştir.

Kentsel yerleşimlerdeki sorunlara insan hakları çerçevesinde yaklaşan ve yerel halkı karar verme süreçlerine katarak yaşam kalitesini yükseltmeyi öngören bu

politikalarda; daha güvenli kentler, her türlü kirlilikten arındırılmış sağlıklı çevre, güvenli ve sağlıklı konut, dolaşım özgürlüğü, sağlık, spor, katılım, ekonomik ve sürdürülebilir kalkınma, bireysel gelişim, kent planlaması, belediyeler arası işbirliği, eşitlik gibi konular ele alınarak tüm insanların hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanması savunulmuştur.

Gelinen bu noktada yaşanabilir kentler kentlinin yaşadığı yerleşmenin sakini olmaktan duyacağı her türlü çevresel, sosyal ve mekânsal unsuru bulundurması gereken çoklu bir kavram olduğu düşünüldüğünde bu çalışmada yaşanabilir bir kent için genel olarak kabul edilebilir bir yaşam kalitesine ulaşılabilmesi için güvenlik, çevre, gürültü, sağlık, ulaşım ve dolaşım, eşitlik ve katılım gibi temel parametreler baz alınmış; büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin bu kapsamında yapılan politikaları, sundukları hizmetleri ve halkın bu konudaki değerlendirmeleri incelenmiştir.

Bu kapsamda büyükşehir belediyesinin oluşturduğu politikaların: etkili kent güvenliği politikalarının oluşturulması bağlamında bireysel güvenlik ile sistem ve hizmetlerin güvenliğinin sağlanması noktasında yeterli olmadığı, çevre konusuna ilişkin stratejik planı bulunmasına ve konuya ilişkin çalışmaları ön plana çıkmasına rağmen evrensel kriterler bağlamında çevresel kirliliğin önlenmesine yönelik bütüncül ve sürdürülebilir stratejilerden uzak olduğunu, imar planlarının hazırlanmasından ulaşım ana planlarının hazırlanmasına, trafik düzenlemelerinden çevre düzenlemelerine kadar çok yönlü politikaları gerekli kılan gürültü kirliliğinin önlenmesi konusunda yeterli olmadığını, yaya öncelikli politikalarından ve ulaşımında modlararası taşımacılığa ilişkin, kent merkezinde araç kullanımını azaltıcı ve verimlilik ilkesi çerçevesinde otoparkların işletilmesi kapsamında sürdürülebilir ve yaya odaklı ulaşım politikalarından uzak olduğunu, kentsel plan kararlarına halkın beklentilerinin yansıtıldığı ve somutlaştırıldığı, kent halkının kendi yaşam çevresinin oluşumunda söz sahibi olduğu katılım süreçlerinin benimsenmediğini, insan ve çevre sağlığının korunması konusunun merkeze alındığı strateji ve eylemlerin kent uygulamaları ile entegre bir şekilde yürütüldüğü sağlıklı kent yaklaşımı konusunda vizyon sahibi bir belediyeçilik anlayışına sahip olmadığını söylemek mümkündür.

Belediyenin toplumun dezavantajlı gruplarından çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetleri ön plana çıkmasına rağmen kentsel yaşamda evrensel tasarımlardan uzak olduğu görülmektedir.

Çankaya belediyesinin oluşturduğu politikaların: çevre konusuna ilişkin evrensel kriterler bağlamında uluslararası boyutta projelerde yer alması yönüyle vizyon sahibi bir belediyeçilik anlayışına sahip olduğu, çevresel gürültü kapsamında yapılan yetki devri kapsamında çalışmalar yaptığını, dolaşım konusunda daha çevreci politikalara sahip olduğu, kentsel plan kararlarına toplum beklentilerinin yansıtılması bağlamında halk katılımının alınan kararların başarısındaki önemine ilişkin yaklaşımın benimsendiği belediyeçilik anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetlerinin büyükşehir belediyesi ile benzer olduğu görülmektedir.

Altındağ belediyesinin: çevre konusuna ilişkin iyi niyet bakımından politika ürettiğini, çevresel gürültü kapsamında yapılan yetki devri ile çalışmalar yaptığını, dolaşım konusuna ilişkin Altındağ belediyesinin politikaları var olmakla birlikte yeterli olmadığını, kentsel plan kararlarına toplum beklentilerinin yansıtılması noktasında ortaya koyduğu bir politikanın olmadığını, çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetlerinin incelenen diğer belediyelerle benzer olduğu görülmektedir.

Etimesgut belediyesinin ise; çevre konusuna ilişkin iyi niyet bakımından politika ürettiği, dolaşım konusuna ilişkin her hangi bir politikasının olmadığını, kent halkının kendi yaşam çevresinin oluşumunda söz sahibi olduğu katılım süreçlerinin benimsenmesi konusunda bir politikasının olmadığını söylemek mümkündür. Dezavantajlı gruplara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetlerinin incelenen diğer belediyelerle benzer olduğu görülmektedir.

Yapılan alan çalışmasında: Ankara'da yaşayan halkın Kentsel alanlarda kendini güvenli hissetmediği, konut ve yaşam çevresinin planlı olması, çevre kirliliğine neden olan gürültü kirliliği ve kent planlamasında dikkat edilmesi gereken

kişi başına düşen yeşil alan miktarları konularını da kapsayan çevre konusunda duyarlı olduğu, uygulanan ulaşım politikalarından memnun olmadığı ve beklentilerini karşılamadığı, yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun olmadığı, engellilere yönelik hizmet ve uygulamaların yeterli olmadığı görülmektedir. Ayrıca Ankara’da yaşayan halk Ankara’nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir.

Bu bağlamda elde edilen bulgular çalışmanın varsayımları ile karşılaştırıldığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bir yerleşim yeri orada yaşayanların hem bireysel hem de sistem ve hizmetlere yönelik güvenliğini sağlaması, suç korkusunun azaltılması bağlamında gerçek anlamda “yerleşim” olma hakkını sağlamaktadır. Bu nedenle kente karşı güvenlik algısı kente karşı aidiyeti, kentlilik bilincini de beraberinde getireceğinden kentsel yaşam kalitesinin gelişmesinde dolayısıyla yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında çok önemlidir. Öte yandan ulaşım politikalarının kentlerde yaşayan bireylerin beklentilerini karşılayarak yaya odaklı ve tüm yol kullanıcılarını gözetim erişebilirlik olgusu içinde sağlanması kentin çevresel ve sosyal kalitesini artıracaktır. Ulaşım politikalarının bugünü olduğu kadar geleceği de ilgilendirmesi yönüyle çevresel kirliliğin ve gürültü kirliliğinin önlenmesi ile sağlıklı ve yaşanabilir kentler oluşturulabilecektir. Bu açılarından Ankara’nın yaşanabilir olduğu konusunda temel değişkenlere göre halkın düşünceleri farklılaşmakla birlikte Ankara’da yaşayan halkın yaşanabilirlik bakımından karşılaştıkları en sorunlu alanlar ulaşım, güvenlik ve trafiktir varsayımımız Tablo 20, 21, 22, 23, 24, 26’de görüldüğü üzere halkın kentsel alanlarda kendisini güvenli hissetmesi ve kentsel hizmet ve sistemlerin sunumu güvenli bulmaması ve uygulanan ulaşım politikalarının halkın beklentilerini karşılamaktan uzak olması nedeniyle geçerlidir.

Bununla birlikte, çarpık kent çevresinden arındırılmış güvenli kent planlamaları ile konut ve yaşam çevresinin planlı olması, açık ve yeşil alanlar arasında dengeli mekânsal ilişkinin sağlanması kadar insanları dolaylı ya da dolaysız olarak etkileyen gürültü kirliliğinin önlenmesi de kentsel yaşanabilirliği etkilemektedir. Bu açıdan konut ve yaşam çevresinin planlı olması, çevre kirliliğine neden olan gürültü kirliliği ve kent planlamasında dikkat edilmesi gereken kişi başına

düşen yeşil alan miktarları konularını da kapsayan çevre konusunda halkın duyarlı olması, halkın çoğunluğunun yaşanabilir çevreye ilişkin temel kriterlerin neler olduğu konusunda bilgi düzeyi düşüktür varsayımı reddedilmiştir. Bu kapsamda Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğunun yaşadığı konutlar sağlık ve yaşanabilirlik kriterleri bakımından yeterli özelliklere sahip değildir varsayımımız Tablo 15'de görüldüğü üzere geçerlidir ve kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması için yapılan kentsel dönüşümüne ilişkin, Ankara'da yaşayan halkın çoğunluğu yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun değildir varsayımımız da Tablo 14'de görüldüğü üzere geçerlidir.

Tablo 17'de görüldüğü üzere halkın çoğunluğunun çevresel gürültüye ilişkin şikayet etme oranı düşüktür varsayımımız geçerlidir.

Tüm kentsel olanaklara kendi özgür iradesi ile erişebilme bir kentli için en temel kentli hakkı olmasına rağmen bu noktada genellikle dezavantajlı gruplar ve özellikle engelli bireyler göz ardı edilmektedirler. Bu açıdan dezavantajlı grupların ve özelde engelli bireylerin kentsel mekanlara belirli ayrımlara gerek duymadan toplumun bütünleşmiş bir parçası olarak eşit bir şekilde katılımlarının sağlandığı çok boyutlu yaşanabilir kentleri gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda Ankara'da yaşayan halkın büyük bir çoğunluğu engellilere yönelik hizmet ve uygulamaların yeterli olduğu konusundaki düşünceleri olumlu değildir varsayımımız engelli bireylerin erişebilirliği konusunda hala konut ve kent içi dolaşımda zorluklarla karşılaştığını gösteren Tablo 30'da görüldüğü üzere geçerlidir. Ayrıca, Engelli bireylerin ankete katılımı açısından fazla katılımın olmaması araştırmanın kısıtını oluşturduğundan, Ankara'da yaşayan ve engel durumu olan bireyler Ankara'nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir varsayımımızın geçerliliği gösterilememiştir.

Halka en yakın hizmet birimi olan yerel yönetimler, sağlıklı kentsel çevrelerin geliştirilmesinde ve sürdürülebilir kalkınmada önemli bir role sahiptir ve bu nedenle kentlerin yaşanabilirlikleri yerel yönetimlerin kalitesinin göstergeleri olduğu söylenebilir. Bu nedenle belediyelerin sorumluluk alanlarına giren konulara ilişkin oluşturdukları politikalar önem taşımaktadır. Bu kapsamda Ankara'da yaşayan

halkın çoğunluğunun kentsel hizmetlerden memnuniyet düzeyi yüksektir varsayımımız Tablo 31’de görüldüğü üzere kısmen geçerlidir. Ayrıca, Ankara’da yaşayan halkın çoğunluğu yaşadıkları ilçedeki sosyal ilişkilerden memnundur varsayımımız Tablo 18’de görüldüğü üzere ve Tablo 35’de görüldüğü üzere Ankara’da yaşayan halk bulunduğu ilçede yaşamaktan memnundur varsayımlarımız da geçerlidir. Yine Ankara’da yaşayan halk Ankara’nın yaşanabilir bir kent olduğunu düşünmemektedir varsayımımız da Tablo 36’de görüldüğü üzere geçerlidir.

Bu çalışmada: yaşanabilir kentlerin oluşturulması kapsamında bugüne kadar yapılan uluslararası taahhütler ve çalışmalar çerçevesinde batı toplumunun geldiği noktada, yaşanabilir bir kent için referans aldığımız temel parametreler kapsamında, Ankara büyükşehir ve ilçe belediyelerinin oluşturdukları politikalar ile kentte yaşamdan memnuniyet boyutunda Ankara kentinin yaşanabilirliği irdelenmiştir. Kuşkusuz yaşanabilir kentlerin oluşturulmasında belediyelerle birlikte merkezi yönetim ve diğer ilgili aktörlere de görevler düşmektedir. Ancak çalışma, uluslararası alanda yaşanabilir kentlerin oluşturulması için yapılan deneyim ve uygulamalar kapsamında geçen süreçte belediyelerin kent halkını merkeze alan politikalarının eksikliği nedeniyle konuyla ilgili yapılacak araştırmalar için, yol gösterici ipuçları içerdiğinden bundan sonra yapılacak akademik çalışmalara yardımcı bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bu konuda kentte yaşayan dezavantajlı gruplara yönelik spesifik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda; merkezi yönetim, belediyeler ve ilgili aktörlerin işbirliği ve uyum politikalarından uzak olması noktasında yaşanan problemlerin ketin yaşanabilirliğine bakan yönüyle ortaya konulması açısından değerlendirilmesi yapılabilir.

Bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir noktaya dikkati çekmekte yarar vardır. Belediyelerin bu konuda olduğu kadar kenti, kent halkını ve kentte yaşamı kapsayan her türlü çalışmanın yürütülmesi sırasında demokratik, şeffaf, hesap verebilirlik kapsamında desteklerini sağlamaları oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın temel sonucu olarak şu noktalar vurgulanmalıdır:

Yaşanan gelişmelerle kentlerde yaşayan nüfusun her geçen gün arttığı düşünüldüğünde belediyelerin yaşamsal konulara ilişkin temel gereksinimlerin karşılanmasının da ötesinde insanların bir yerin sakini olmaktan duyduğu hoşnutluk, iyilik, memnuniyet, vb. duygulara da katkıda bulunan politikalar oluşturmasını gerekli kılmaktadır. Ancak belediyeler yaşanabilir kentlerin oluşturulması konusunda yapılan tüm çalışmaları takip ederek oluşturacakları politikalarda kullanmak noktasında yeterli düzeyde değildir.

Belediyelerin kentsel yaşamı ilgilendiren tüm konularda olduğu gibi yaşanabilir kentlerin oluşturulmasına yönelik yaptığı/yapacağı çeşitli ölçeklerdeki projelerde halkın beklentilerinin karşılanması ve örgütlü katılımın sağlanması konusundaki yönetsel süreçleri yaygınlaştırması oldukça önemlidir. Bu süreç kentsel mekanın içinde yer alan güç ilişkilerinden kaynaklanan keyfi ve usulsüz uygulamalar konusunda yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olacağı gibi kentin yaşanabilirliğinin artırılmasına ivme kazandıracaktır.

Kentte yaşayan ve dezavantajlı grupları oluşturan çocuklar, yaşlılar ve engellilerin kendilerini kente ait hissedip, güvende oldukları duygusunu yaşaması ve kentle bütünleşmesi noktasında evrensel standartlarda ve uluslararası alanda yapılan yapıya benzer şekilde dezavantajlı gruplar lehine yeniden ele alınmalıdır. Bu noktada dezavantajlı grupları olduğu kadar diğer kent halkının da kent için alınacak kararlara katılma, kente sahip çıkma, kendisini kente ait ve o kentte güvende hissetme ile kentlilik bilincinin geliştirilmesi yaşanabilir ve güvenli kentlerin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Sürdürülebilir kentleşme için kentsel yaşam kalitesi açısından belirleyici konulardan olan kentsel teknik altyapı ve kentsel ulaşımın gerek kentsel çevreye gerekse kentlilerin yaşamına etkisi büyüktür. Bu noktada kentsel planlama ile kentsel ulaşım planlaması konusunun koordineli olarak yürütülmediği görülmektedir. Bu çerçevede kent içi ulaşım politikalarının sürdürülebilir, çağdaş ve yeşil ulaşım

planlama ilkeleri ile erişebilirlik düzeyi yüksek bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Öte yandan, imar planı değişikliklerinin bütünleşik planlama yaklaşımı açısından sakinlerinin, altyapı ve ulaşım sisteminde olduğu kadar yeşil alan konusunda da göz ardı edildiği görülmektedir. Çevresel kirliliğin önlenmesine yönelik bütüncül ve sürdürülebilir stratejiler yeniden ele alınmalıdır. Bununla birlikte sağlıklı ve güvenli bir çevrenin oluşturulmasına yönelik politikaları oluşturup yaşama geçirirken çevreyle ilgili tüketim davranışları çevreci niteliğe sahip olacak şekilde yeniden değerlendirilmelidir.

Ayrıca, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ulusal ve uluslararası işbirliğini gerekli kılmaktayken, merkezi yönetimin, belediyelerin ve ilgili aktörlerin işbirliği ve uyum politikalarından uzak olduğu görülmektedir. Bu noktada ilgili tüm aktörlerin siyasi ideolojilerinden sıyrılması ve işbirlikçi politikalar ortaya koyması bu konuda yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olacaktır.

Bu bağlamda, gerek yasal düzenlemelerdeki yetersizlikler, gerek evrensel planlama ilkeleri ve yaklaşımlarına bağlı kalınmadan yapılan uygulamalar ve gerekse kente ve çevreye etkilerinin yeterince dikkate alınmadan yapılan yatırımlar ile planlama kararlarından etkilenen ancak karar süreçlerine dahil edilmeyen tarafların göz ardı edilmesi ve belediyelerin birbiri ile uyum ve işbirliğinden uzak yaklaşımları gibi durumlar Ankara'nın yaşanabilirliğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Çapan Dede; ÖNDER, Serpil, (2011) “Aksaray Kenti Açık-Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Yönünden İncelenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1, s. 90-95, ISSN:1309-0550.
- AKI, Merve, (2012) *Kentsel Toplu Taşıma Kapsamında Metrobüs Sisteminin Yaya Erişilebilirliğinin Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- AKPINAR, Abdullah, (2014) “Kullanıcıların Kentsel Yeşil Yolları Kullanım Sebepleri, Algıları Ve Tercihlerinin Aydın-Koşuyolu Örneğinde İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 64, Sayı 2, s. 41-55, ISSN 0535-8418.
- AKSOY, Erman, (2007) “Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı” *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası*, Bülten 55, Kasım-Aralık, Ankara.
- AKSOY, Erman, (2011) *Güvenli Kent Planlama İlkeleri, Kentsel Suçları Önleme Kapsam Ve Yöntemleri: Ankara Kenti Örneği*, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- AKSOY, Yıldız; ERGUN, Nilgün, (2009) “Kentleşme ve Yeşil Alan Sorunu Üzerine Bir Araştırma İstanbul Kenti Bakırköy İlçesi Örneği”, *TÜBAV Bilim Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, s. 426-438.
- AKYILDIZ, Yasin, (2013) "Yaşlılara Yönelik Sosyal Bakım Gereksinimleri", 3. Uluslararası Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kongresi 18-22 Aralık, Antalya.
- AKYOL DEMİRCİ, Esra, (2013) “Sultan II. Abdülhamit Döneminde sosyal Politika Uygulamaları”, *Sosyal Politika Çalışmaları*, Sayı 31, s. 33-47, ISSN: 1303-0256.
- AKYÜZ, Emrah, (2015) “Çevre Sorunları Ve İnsan Hakları İlişkisi”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 15, Eylül, s. 427-436.
- ALTINÇEKİÇ, Hakan; SARI, Yeliz, (2005) “Bartın Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 55, Sayı 2, s. 33-45.
- ALTUNTAŞ, Arzu, (2012) “Sürdürülebilir Toplumlar Ve Metropollerin Baskılarından Kurtulmak İçin Alternatif Bir Yol: Sürdürülebilir Kentler”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı 17, s. 135-148.

- ARAPGİRLİOĞLU, Kumru; YENER, Zerrin, (2007) “Kentler, Sürdürülebilirlik Ve “Bir Yerel Gündem 21” Öyküsü” *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Sürdürülebilirlik: Kent ve Mimarlık Dosyası*, Bülten 51, Haziran, Ankara.
- ARSLAN, Hakan, (2014) “Kentsel Dönüşüm Süreçlerinin Kentsel Haklar Temelinde Değerlendirilmesi Gerekliği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 16, Özel Sayı 1, s. 33-41, ISSN: 2147-7833.
- ATAÇ, Ela, (2008), *Kent, Güvenlik Ve Güvenli Kent Planlaması; Bursa Örneği*, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ATAOĞLU, Emine, (2014) *Gürültü Perdelerinde Peyzaj Tasarımı*, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı Uzmanlık Projesi.
- AYDIN, Fazıl; Hazırlayanlar, Yayına, (2014) “Avrupa Sosyal Şartı”, *T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı*, Ankara, Yayın No:06, ISBN: 978-605-4971-01-5.
- BABALIK SUTCLİFFE, Ela, (2009) “Sürdürülebilir Ulaşım Yaklaşımlarında Dünya, Türkiye ve Ankara Uygulamaları”, *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Yerel Yönetimler: Ulaşım ve Su Dosyası*, Bülten 67, Şubat, Ankara.
- BAŞARAN, İsmail, (2008) “*Kent ve Yerel Yönetim*”, İstanbul, Okutan Yayınları,1. Baskı, ISBN : 978-9944-936-23-1.
- BAYARTAN, Mehmet ,(2008) “Osmanlı Şehirlerinde Vakıflar Ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler” *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Cilt 10, Sayı 1, s. 157-175.
- BAYRAM, Ferhat, (2001) “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Araçlar, Yaklaşımlar ve Türkiye”, Cevat Geray’a Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları, s.251-265, ISBN : 975-7400-14-9.
- BAYRAMOĞLU, Elif; ÖZDEMİR IŞIK, Buket; DEMİREL, Önder, (2014), “Gürültü Kirliliğinin Kent Parklarına Etkisi Ve Çözüm Önerileri: Trabzon Kenti Örneği”, *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, Cilt 4, Sayı 9, s. 35-42, ISSN: 1309-9876.
- BEKÇİ, Banu, (2012) “Fiziksel Engelli Kullanıcılar İçin En Uygun Ulaşım Akıllarının Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi: Bartın Kenti Örneği”, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Özel Sayı, s. 26-36, ISSN 1302-0943.
- BEYAZIT, Eda, (2007) *Kent Yaşanabilirliğini Artıran Yaya Mekanlarının Türlerarası Ulaşım Sistemi İçinde İrdelenmesi: Kabataş Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- BOSTANCIOĞLU, Özer, (1995) “Türk Kentleşmesinde Saat: 2000’ e 5 Kala HABİTAT” *Amme İdaresi Dergisi*, Sayı 2, Cilt 28, Haziran, s. 81-107.
- BULGAN, Gülay; KAYGISIZ Ümmühan, (2015) “Sosyal Avrupa Modeli Çerçevesinde Avrupa Birliği’ndeki Engelli Turizmine İlişkin Yasal Düzenlemelerin Türkiye’deki Yasal Düzenlemelerle Karşılaştırılması”, *International Journal of Human Sciences*, Cilt 12, Sayı 2, s. 360-384.
- CİRİT, Faruk, (2014) Sürdürülebilir Kent İçi Ulaşım Politikaları Ve Toplu Taşıma Sistemlerinin Karşılaştırılması, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Uzmanlık Tezi, Yayın No 2891, ISBN 978-605-9041-04-1.
- ÇAĞLAR, Selda, (2012) “Engellilerin Erişebilirlik Hakkı ve Türkiye’de Erişebilirlikleri, Right of Accessibility for Persons with Disabilities and Accessibility in Turkey”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Cilt 61, s. 541-598.
- ÇAKIR SÜMER, Gülizar, (2014) “Hava Kirliliği Kontrolü: Türkiye’de Hava Kirliliğini Önlemeye Yönelik Yasal Düzenlemelerin Ve Örgütlenmelerin İncelenmesi” *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 13, s. 37-56, ISSN 1307-9832.
- ÇAKIR SÜMER, Gülizar, (2015) “”Engelsiz Şehir” Kavramı Açısından Malatya”, Celal Bayar Üniversitesi *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, ilt 22, Sayı 1, s. 139-157.
- ÇAKMAK, İpek Ceren, (2014) *Yerinde Yaşlanma Olgusunun Konut Kullanımı Açısından İrdelenmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÇAY, Rukiye Duygu; AŞILIOĞLU, Fatma, (2015) "Ankara Kent İçi Yaya Bölgelerinde Yaya-Tasarım Etkileşimi", *JOTAF/Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Syı 3, s. 91-99, ISSN 1302-7050.
- ÇELEBİ, Burak, (2014) “Yerel Yönetimlerin Uluslararası Müdahaleleri İçin Yasal Bir Dayanak: Uluslararası Hukuk Ve Kentli Hakları”, *TESAM Akademi Hakemli Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 129-155.
- ÇETİN, Gülhan, (2003) *Üsküdar İlçesi’ndeki Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik Ve Kalite Açısından İncelenmesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÇINAR, Hamza; ERDEM, Haldun Ender, (2008) “Yaşam Hakkı: Tekerlekli Sandalye Kullanıcılarının Konut İç Mekân Donatı Elemanları ve Mobilya Kullanımı”, *Politeknik Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, s. 169-174.

- ÇİÇEK, Cuma, (2008) *Katılımcı Kent Yönetimi Yerelliği Yeniden Keşfetmek Diyarbakır Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÇUKUR, Duygu; ÖZGÜNER, Halil, (2008) “Kentsel Alanda Çocuklara Doğa Bilinci Kazandırmada Oyun Mekanı tasarımının Rolü”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri A, Sayı 2, s. 177-187, ISSN 1302-7085.
- DEMİREKİN, Hüseyin, (2001) *Isparta İlinde Çevre Sorunlarına Duyarlılık Analizi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- DEMİREL, Öner; PİRSELİMOĞLU, Zeynep; SARIKOÇ, Elif; ÖZDEMİR, Buket, (2005) “Kent Ormanlarının Sosyal ve Çevresel İşlevlerinin Kullanıma Dayalı Bozulma Süreci”, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt 36, Sayı 2, s. 201-208, ISSN 1300-9036.
- DURU, Bülent, (2005) “AB Kentsel Politikası ve Türkiye Kentleri Üzerine”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt 29, Sayı 246, s. 59-75.
- DÜZBAKAR, Ömer, (2003) “Osmanlı Döneminde Mahalle Ve İşlevleri”, *U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 5, s. 97-108.
- EMÜR, Semih Halil; ONSEKİZ Dilşen, (2007) “Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık Ve Yeşil Alanların Önemi –Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22, s. 367-396.
- ERDEM, Ümit; ERDOĞAN Nurdan; ŞENGÜR, Şeyma, (2009) “Ekolojik Açıdan Belediyeler, Çevre Ve Kentlilik Bilinci”, 1. TMMOB İzmir Kent Sempozyumu 8-10 Ocak 2009, s.281-290.
- ERDOĞAN, Özcan, (2015) *“Çevre Suçu İşleyen Belediye Başkanlarının Yargılanmaları”*, İstanbul, Truva Yayınları, ISBN 978-605-9850-22-3.
- ERER, Sezer; ATICI, Elif, (2010) “Selçuklu ve Osmanlılarda Müzikle Tedavi Yapılan Hastaneler”, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Cilt 36, s. 29-32.
- ERGEN, Seçil, (2000) *Sokakların Çocuk Oyun Alanı Olarak Kullanılabilirliğine İlişkin Bir Yöntem Denemesi: Süleymaniye Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ERSAVAŞ KAVANOZ, Suna, (2013) “Küresel Finans Merkezleri: Ofis Maliyetleri Açısından İstanbul-Londra Karşılaştırması”, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 6, s. 103-110.

- ERSOY, Melih, (2008) “Kentsel Planlama Kuramları” İmge Kitapevi, Ankara, ISBN 9789755335216.
- ERTAN AKKOYUNLU, Kıvılcım, (2008) “Kent Hakkı Üzerine Düşünceler”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 41, Sayı 4, s.125-141.
- ERTEN, Duygu, (2011) “Yeşil Binalar”, *Sürdürülebilir Üretim Ve Tüketim Yayınları-V, Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı*, ISBN: 978-975-6180-42-6.
- ESENGİL, Zeynep, (2009) *Planlama Ve Tasarım Sürecine Katılımın Kamusal Projeler Bağlamında İrdelenmesi: Antalya Kent Merkezi Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- FIRAT, A. Serap, (2006) “Sağlıklı Kentler ve Kentsel Sağlık”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 219-240.
- GERAY, Cevat, (1996) “Yerel Yönetimler ve HABİTAT-II”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 3, s. 3-17.
- GÖKALP, Duran Derya; YAZGAN, Murat Ertuğrul, (2013) “Kentsel Tasarımda Kent Ekolojisi”, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 6, ISSN: 1308-0040, s.28-31.
- GÜL, Atila; KÜÇÜK Volkan, (2001) “Kentsel Açık-Yeşil Alanlar Ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 2, s. 27-48, ISSN: 1302-7085.
- GÜLEÇ, Yasin, (2014) “Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerel Yönetimlerin Önemi ve İşlevi, Bağcılar Engelliler Sarayı Örneği”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1, s. 486-500.
- GÜLER, Mahmut, (2011) “Kentsel Haklar Kapitalizm Ve Katılım”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 66, Sayı 1, s. 49-71.
- GÜLER, Mahmut, (2011) “Kentsel Haklar, Kapitalizm Ve Katılım”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Sayı 1, Cilt 66, s. 49-71.
- GÜLLÜPİNAR, Fuat, (2012) “Kent Sosyolojisi Kuramları Üzerine Bir Lieratür Değerlendirmesi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 21, Sayı 3, s.1-29.
- GÜNAL, Pınar, (2009) “Avrupa Birliği'nin Sosyal Politikası Çerçevesinde Güney Avrupa Sosyal Devlet Modeli ve Türkiye”, *Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü*, (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi), Ankara, Mayıs.

- GÜNGÖR Müberra; SAYGI, Nur; BOLAT, Ayşegül; ÇAYCI, A. Deniz; TEKİN, M. Alper, (2010), “Yeşil Bilişim”, Bilgi teknolojileri Ve İletişim Kurumu Sektörel Araştırma ve Stratejiler Dairesi Başkanlığı, s. 1-110.
- GÜREMEN, Lale, (2014) “Amasya Kent Merkezi Ana Arter Yollarında Trafik Gürültüsünün Trafik Koşul Ve Standartları Yönüyle Değerlendirilmesi”, *NWSA-Engineering Sciences*, Cilt 9, Sayı 4, s.26-47.
- HEPCAN, Şerif; ÖZKAN, Mehmet Bülent; KAPLAN, Adnan; KÜÇÜKERBAŞ, Erhan Vecdi; KARA, Barış; DENİZ, Bülent; COŞKUN HEPCAN, Çiğdem; ALTUĞ, İpek, (2006) “Yaya Erişinde Süreklilik Sorunu Ve Çözüm Olanaklarının Bornova Kent Merkezi Örneğinde Araştırılması”, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt 43, Sayı 2, s. 121-132, ISSN 1018-8851.
- IRMAK, Yakut, (1982) “Kentleşme”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul: İÜİF Yay., s. 68.
- İŞİK, Hayriye, (2009) "Bir Kamu Hizmeti Birimi Olarak Vakıfların Osmanlı Toplum Yaşamındaki Rolü", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, Sayı 16, s. 1-10, ISSN:1694-528X.
- İNALCIK, Halil, (2015) “Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)”, Yapı Kredi Yayınları, 20. Baskı, Çeviren: Ruşen Sezer.
- İNAN, Ali Naim, (1995), “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 4, Cilt 1, s. 779-796.
- K. MORGÜL, Ömer; DAL, Hüseyin, (2012) “Sakarya İli Şehir Merkezinin Gürültü Kirliliği Üzerine Bir Ön Çalışma”, *SAÜ Fen Bilimleri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2, s. 83-91.
- KAPLAN, Hülagü; ACUNER, Aysun, (2005) “Ankara’da Yayalaştırma Sorunsalı:Yaya Alanlarının Yasal Çerçeve ve Yerel Yönetimlerin Rolü Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Planlama Dergisi*, Sayı:34, s. 112-123, ISSN 1300-7319.
- KARA, Bülent, (2008) *Sosyal Haklar ve Özel Olarak Korunması Gereken Kişiler*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Doktora Tezi, Isparta.
- KARASU, Mithat Arman, (2008) “Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları”, *TBB Dergisi*, Sayı 78, s. 37-52.
- KARATAY, Abdullah, (2007) *Cumhuriyet Dönemi Korunmaya Muhtaç Çocuklara İlişkin Politikanın Oluşumu*, Marmara Üniversitesi SBE (Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul.

- KAYA, Erol, (2007) “*Kentleşme ve Kentlileşme*”, İstanbul, Okutan Yayınları,.
- KAYPAK, Şafak, (2013) “Küreselleşme Sürecinde Kentlerin Markalaşması Ve “Marka Kentler””, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14, Sayı 1, s. 335-335.
- KAZMACI, Şüheda, (2016) “Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması: Ankara Kenti Örneği”, INTOCBEPS, Ankara.
- KEÇELİ, Arif; ÇELİKOĞLU, Şaban, (Ed.) (2014) *Kent Çalışmaları*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- KEÇELİ, Arif; SARIUSTA, Faruk; KARAKUYU, Mehmet (2014) “Kamu Hizmetlerinin Kentsel Yaşanabilirlik Üzerine Etkisi: Beylikdüzü Örneği”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı 29, s. 381-401, ISBN : 1303-2429.
- KELEŞ, Ruşen, (1998) *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: İmge Kitabevi.
- KELEŞ, Ruşen, (2014) “*Yerinden Yönetim Ve Siyaset*”, 9. Basım, İstanbul, Cem Yayınevi, ISBN 13: 978-975-406-507-7.
- KELEŞ, Ruşen, (2015) “*Kentleşme Politikası*”, İstanbul, İmge Yayınevi, Güncellenmiş 14. Baskı.
- KELEŞ, Ruşen, (2015) “*Kentleşme Politikası*”, İmge Kitabevi, Güncellenmiş 14. Baskı, Ankara.
- KESTELLİOĞLU, Gözde, (2011) “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt.1, Sayı 1, s. 121-140.
- KOCALAR, Ali Osman, (2014) “Çevre Ve Çevre Eğitimi Üzerindeki Yerel Yönetim Etkisi”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 2/2, Haziran, s. 348-362.
- KOÇAN, Nurhan, (2012) “Çocuk Oyun Alanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma: Uşak Kenti Kemalöz Mahallesi Örneği”, *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 28, Sayı 4, s. 315-321, ISSN 1012-2354.
- KÖSE, Neşe; ERKAN, Nilgün Çolpan, (2014) “Kentsel Mekan Örgütlenmesinin Yaşlıların Kentsel Etkinlikleri Üzerindeki Etkisi, İstanbul Ve Viyana Örneği”, *METÜ JFA*, Cilt 31, Sayı 1, s. 39-66.
- KUTLU, Önder USTA,, Sefa and KOCAOĞLU Mustafa, (2009).“*Vatandaş Odaklı/Vatandaşın Odakta Olduğu Yönetim: Kent Konseyleri Ve Selçuklu Belediyesi Örneği.*” *Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 18, s. 507-532.

- MARMASAN, Deniz, (2014) “Bir Mekansal Ayırışma Modeli Olarak Gettolaşma: Televizyon Reklamları Üzerine Bir İnceleme”, *Global Media Journal: Turkish Edition*, Cilt 5, Sayı 9, s. 219-242.
- MENDA, Elzi, (2013) “Engelsiz Türkiye İçin: Yolun Neresindeyiz? Mevcut Durum Ve Öneriler”, Sabancı Üniversitesi Yayınları, ISBN 978-605-4348-46-6.
- MUTLU, Ahmet; ÖZAYDIN, Özgür, (2011) “Metropol Kent; Samsun’da Kentlilik Bilinci”, *Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Raporu*, s. 1-73.
- NACAR KOCER, Nilüfer; USLU, Gülşad; ARSLANOĞLU İŐIK, Hilal; HANAY, Özge, (2007) “Elazığ Kent Merkezinde Gürültü Düzeyi Üzerin Trafik, Endüstri ve Ticari Faaliyetlerin Etkisi”, *7. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi 24-27 Ekim*, İzmir.
- ORTAYLI, İlber, (2008) “*Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*”, Cedit Neşriyat: Ankara, 3. Baskı, ISBN: 978-975-7352-10-5.
- ÖNER, Nuri; AYAN Sezgin; SIVACIOĞLU, Ahmet; İMAL, Bora, (2007) “Kent Ormancılığı Ve Kent Ormanlarının Çevresel Etkileri”, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, s. 191-203, ISSN 1303-2399.
- ÖNER, Şerif, (2005); “*Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu*”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar - 1 Reform, Hüseyin ÖZGÜR ve Muhammet Kösecik (Ed.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ÖZBEY, Mustafa; ÖZEL, Mehmet, (2015) “Kentsel Haklar Ve Kolluğun İşlevleri”, *AKÜ İİBF Dergisi*, Cilt 1, Sayı 17, s. 35-49, DOI NO:10.5578/jeas.9402.
- ÖZCAN, Koray, (2006) “Anadolu’da Selçuklu Kentler Sistemi ve Mekansal Kademelenme (1)”, *MTÜ JFA*, Cilt 23, Sayı 2, s. 21-61.
- ÖZDEN, Ali Tolga; CANARSLAN, Özgecan, (2005) "Antalya'nın Geleceğini Planlamak: Kentin Ulaşım Akslarının Projelendirilmesi Üzerine Bir Tartışma", *Antalya ve Çevresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları Kongresi*, 22-24 Eylül 2005, s.592- 603.
- ÖZDİNGİŞ, Nilgün, (2007) *İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ÖZGEN, Işıl, KIRLAR, Burçin, (2014) "Alışveriş Merkezlerinin Fiziksel Engeller Açısından İncelenmesi: İzmir Örneği." *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 48-66.

- ÖZGÜNER, Halil, (2003) “Kentsel Peyzajda Doğal Stilin Fonksiyonel Değerleri Ve Bunların Klasik Stille Karşılaştırılması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri A, Sayı 2, s. 19-36, ISSN 1302-7085.
- ÖZGÜNER, Halil; ŞAHİN, Candan, (2009) “Isparta Kent Merkezindeki Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durumu Ve Çocukların Bu Alanlara Karşı Davranış Biçimleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 1, s.129-143, ISSN: 1302-7085.
- ÖZGÜR, Hüseyin; KÖSECİK, Muhammet, (2007) “*Yerel Yönetimler Üzerine “Günel Yazılar-II”*”, Nobel Yayın Dağıtım, 1. Basım, Ankara.
- ÖZNECİ, Murat, (Çev.), (2008) “Herkes İçin Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi Örnek Uygulama Rehberi”, Başbakanlık Özürsüzler İdaresi Başkanlığı, Yayın No 48, ISBN 978-975-19-4433-7.
- ÖZTÜRK, Sevgi; ÖZDEMİR, Zeynep, (2013) “Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Yaşam Kalitesine Etkisi “Kastamonu Örneği””, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, s. 109-116.
- PALABIYIK, Harun, (2004) ““Avrupa Kentsel Şartı”, *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları*”, Zerrin Toprak, Hikmet Yavaş ve Mustafa Görün (Ed.) 197-253, Birleşik Yayınları, İzmir.
- PEKİN TİMUR, Umut; ARAS, Yusuf Emre; TİMUR, Özgür Burhan; KUŞ ŞAHİN, Candan, (2014) “Edirne Kenti Tavuk Ormanı’nın Açık ve Yeşil Alanlar Açısından Değerlendirilmesi”, *II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu 22-24 Ekim 2014*, Isparta.
- PEKTAŞ, Ethem Kadri; AKIN, Fehmi, (2010) “Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” Ve Türkiye”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, *İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, s. 23-49.
- POLAT, Yalınız; BİLGİÇ Şafak, (2007) "Eskişehir Kent Merkezinde “Park Et ve Bin” Uygulamasının Sürdürülebilir Ulaştırma Bağlamında Değerlendirilmesi”, *7.Ulaştırma Kongresi Bildiriler Kitabı*, s. 461-470.
- SAATÇIOĞLU, Cem; YAŞARLAR, Yaşar, (2012) “Kent İçi Ulaşımında Toplu Taşımacılık Sistemleri: İstanbul Örneği”, *KAÜ-İİBF Dergisi*, Cilt 3, Sayı 3, s. 117-144.
- SAĞLAM Serhun; ÖZKAN Ulaş Yunus, (2011) “Kent Orman Kavramı ve Planlama Örnekleri”, *I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu 26-28 Ekim 2011*, Kahramanmaraş.

- SAĞLIK, Alper; KELKİT, Abdullah, (2014) “Çanakkale Kent Parklarının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi”, ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, s. 41-53.
- SALİM, Muammer, (2011) “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- SALİM, Muammer, (2011) *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- SERİM, Sema, (2007) “20. Yüzyılda Mimarlık Bilgisi ve Bağlamın Keşfi”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 1, Sayı 22, s. 359-366.
- SERTER, Gencay, (2013) “Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojij Kuram”, *Planlama: TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, Cilt 23, Sayı 2, s. 67-76, doi:10.5505.
- SEVGİNER, Caner; BİLGE, Egemen; DEMİR Özlem; GEZER, Uğur Yıldırım, (2011) “Sürdürülebilir Ulaşım İçin Çözüm Önerisi: Taksiye Yönelik Araç Platformu”, *9. Ulaştırma Kongresi 16-18 Mayıs 2011*, İstanbul.
- SİMPEL, İsmail; MIHLAYANLAR, Esmâ, (2013) “Binalarda Enerji Verimliliği Ve Yeşil sertifikası Almış Ulusal Ve Uluslararası Örnek Binaların Değerlendirilmesi”, *11. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi 17-20 Nisan 2013*, s. 1585-1600, İzmir.
- ŞAHİN, Kemalettin; ŞAHİN, Alattin; BAĞCI, Harun Reşit, (2014) “Sinop Şehri Ve Yakın Çevresindeki Bazı Okullarda Gürültü Kirliliği”, *Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları*, Cilt 4, Sayı 6, s.20-31.
- TALAY, İlkden; KAYA Fadime; BELKAYALI Nur, (2010) “Sosyo-Ekonomik Yapının Rekreasyonel Eğilim ve Talepler Üzerine Etkisi: Bartın Kenti Örneği”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 147-156.
- TANDOĞAN, Okşan, (2014) “Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar”, *MEGARON*, Sayı 9, Cilt 1, s. 19-33, DOI: 10.5505.
- TANDOĞAN, Okşan; ERGUN, Nilgün, (2013) “Çocuk İçin Daha Yaşanabilir Bir İstanbul İçin Öneriler: Başakşehir Kiptaş Toplu Konut Ve Küçük Ayasofya Mahallesi Örneği”, *Planlama Dergisi*, Cilt 23, Sayı 3, s. 134-146, DOI 10.5505/planlama.2013.02418.

- TEKELİ, İlhan, (1995) “Habitat II'nin Gündemini Oluşturan Temel Kavramların İrdelenmesi”, *Mimarlık Dergisi*, Sayı 262, s. 11-14.
- TEKELİ, İlhan, (2009) “Akılcı Planlamadan, Bir Demokrasi Olarak Planlamaya” Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1. Basım, Ekim, İstanbul, ISBN 978-975-333-233-0.
- TELLAN, Tolga, (1999) “Kentsel Ulaşımın Yeni Dinamikleri”, *II. Ulaşım ve Trafik Kongresi-Sergisi Bildiriler Kitabı 29 Eylül- 2 Ekim 1999*, Ankara, Yayın No:242, s.416-422.
- TOSUN KARAKURT, Elif (2013) “Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 32, s. 215-237.
- TUTAL, Osman; ÜSTÜN, Berna, (2009) “Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir”, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, Sayı 1, Cilt 2, s. 1-23, ISSN 1308-5816.
- TÜRK, Seçil Mine, (2015) “20. Yüzyıl Kent Kuramları”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, s. 41-59.
- USLU, Aysel; SHAKOURİ, Nasim (2014) “Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey için Bağımsız Hareket Olanağı ve Evrensel Tasarım Kavramı”, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, s. 7-14.
- USLU, Cengiz; YÜCEL, Muzaffer, (1997) “Adana Kenti Üzerinde Gürültü Kirliliği Üzerine Bir Araştırma”, *Ekoloji Dergisi*, Cilt 7, Sayı 25, s. 9-13.
- USLU, Şerafettin; AYAŞLIGİL, Tülay, (2007) “Kent Ormanlarının Rekreatif Amaçlı Kullanımı Ve İstanbul İli Örneğinde İrdelenmesi”, *MEGARON YÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, s. 213-236.
- ÜNAL, Vehbi, (2012) “Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Kurulan Sosyal Hizmet Kuruluşları”, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 36, Sayı 2, s. 2-27.
- ÜSTÜNDAĞ, Nagehan, (2005) “Osmanlıda “Şehir” ve Şehri Geliştiren Unsurlardan Biri olarak Ayanlar: Vidin ve Rusçuk Örneği (18. Yüzyıl)”, *HÜTAD*, Sayı 2, s. 148-167, ISSN: 1305-5992.
- ÜZAN, Nizam, (1999) “Belediyeler ve Yerel Gündem 21” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, s. 96-101.
- YASİN AKYILDIZ, (2013) “yaşlılar yönelik sosyal bakım gereksinimleri” www.acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/496, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

- YENİCE, Mahmut Serhat, (2012) “Kentsel Yeşil Alanlar İçin Mekansal Yeterlik ve Erişebilirlik Analizi; Burdur Örneği, Türkiye”, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, s. 41-47.
- YILDIRIM, Mustafa, (2014) “Kavramsal Çerçevesi İçerisinde Kent, Kentleşme ve Kentleşme”, *Toplum Bilimleri Dergisi*, Cilt 8, Sayı 15, s. 231-348.
- YILMAZ, Ensar; ÇİTÇİ, Salih, (2011) “Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açından Türkiye’ de Kentleşme Dönemleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 10, Sayı 35, s.252-267.
- YILMAZ, Fatma; ÇAKIRER ÖZSERVET, Yasemin, (2013) “Yerelden Engelsiz Tasarım Uygulamaları, Küçükçekmece Belediyesi Örneği”, *I. Ulusal “Engellileştirilenler” Sempozyumu, 7-8 Kasım 2013, Konya*.
- YILMAZ, Hasan; ÖZER, Serkan, (1997) “Gürültü Kirliliğinin Peyzaj Planlama Yönünden Değerlendirilmesi Ve Çözüm Önerileri”, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 3, s.515-531.
- YİĞİT, Hülya, (2002) “Sosyal Hizmetler Açısından Selçuklu Kervansarayları”, *Türkler Ansiklopedisi: Ankara, Yeni Türkiye Yayınları*, Cilt 7, s. 301-307.
- YİĞİT, Hülya, (2002) “Sosyal Hizmetler Açısından Selçuklu Kervansarayları”, *Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yay., C. 7, Ankara*, s. 301-307.
- YİĞİTBAŞIOĞLU, Hakan, (1998) “Kentlerin Çevre Sorunları ve HABİTAT Konferansları”, Cilt 38, Sayı 1.2, s. 13-29, DOI: 10.1501/Dtcfder_0000001244.
- ZENGİN, Eyüp, (2009) “Yerel Yönetimler ve Çevre”, *Journal of Qafqaz University*, Sayı 26, s. 116-123.

Web Kaynakları

www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54ad4cd6369dc5dac028bda2/ulusal_cocuk_haklari_strateji_belgesi_ve_eylem_plani.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/tarihce, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.cocukhizmetleri.aile.gov.tr/hakkimizda/tarihce, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

[www.csb.gov.tr/turkce/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=mevzuat&Id=161--cevre ve sahirlik bakanliginin gorevleri](http://www.csb.gov.tr/turkce/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=mevzuat&Id=161--cevre_ve_sahircilik_bakanliginin_gorevleri), (Erişim Tarihi:27.12.2015).

www.cyg.gov.tr/cyg/anasayfa/tumduyuru/100604/%C3%87evresel_G%C3%BCr%C3%BCn%C3%BCn_De%C4%9Ferlendirilmesi_ve_Y%C3%B6netimi_Y%C3%B6netmeli%C4%9Fi_Yay%C4%B1mland%C4%B1.aspx?sf_lang=tr, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.cyg.gov.tr/CYGM/Files/EylemPlan/Cevresel_%20Gurultu_%20Eylem_Planı.pdf, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.darulaceze.gov.tr/kurulus-amaci, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.eyh.aile.gov.tr, (2014) “Birleşmiş Milletler Yaşlı İlkeleri”, <http://eyh.aile.gov.tr/uygulamalar/yasli-bakim-hizmetleri/birlesmis-milletler-yasli-ilkeleri>, (Erişim Tarihi: 11.11.2015).

www.eyh.aile.gov.tr/data/544f6b29369dc328a057d006/yaslanma_ulusal_eylem_plani.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/12-engelliler-konusunda-uluslararasi-dokumanlar, (Erişim Tarihi: 11.11.2015).

www.eyh.aile.gov.tr/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/bm-madrid-2002-yaslanma-uluslararasi-eylem-plani, (Erişim Tarihi: 08.11.2015).

www.eyh.aile.gov.tr/uygulamalar/yasli-bakim-hizmetleri/yasligiga-genel-bakis,
(Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Lists/zel%20htisas%20Komisyonu%20Raporlar/Attachments/248/Ya%C5%9Flanma%20%C3%96zel%20%C4%B0htisas%20Komisyonu%20Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Lists/zel%20htisas%20Komisyonu%20Raporlar/Attachments/244/%C3%A7ocuk%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20grubu%20OIKI.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Lists/zel%20htisas%20Komisyonu%20Raporlar/Attachments/265/%C3%96z%C3%BCrl%C3%BClere%20Sunulan%20Hizmetlerin%20Etkinle%C5%9Ftirilmesi%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma%20Grubu%20Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx,(Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.kentges.gov.tr/_dosyalar/kentges_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 27.12.2015).

www.kizilay.org.tr/kurumsal/tarihcemiz, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709-20100707.pdf, (Erişim Tarihi: 16.12.2015).

www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/12/20081218.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/12/20081218.htm, (Erişim Tarihi: 11.11.2015).

www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/12/20141212.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/12/20141212.htm, (Erişim Tarihi: 11.11.2015).

www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=355124, (Erişim Tarihi: 05.12.2015).

www.toki.gov.tr/habitat/dokumanlar/habitatgundemi.doc, (Erişim Tarihi: 04.11.2015).

www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_48.pdf, (Erişim Tarihi: 11.11.2015).

www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html, (Erişim Tarihi: 13.10.2015).

www.wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1302971, (Erişim Tarihi: 13.10.2015).

www.wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=887405, (Erişim Tarihi: 13.10.2015).

EKLER

EK 1: MÜLAKAT SORULARI

1. Ankara Büyükşehir/Çankaya/Etimesgut Belediyesi olarak kentin mekânsal kullanımına ilişkin daha yaşanabilir sonuçlar oluşturulması için yaptığınız çalışmalar nelerdir?
2. Bu bağlamda Ankara Büyükşehir/Çankaya/Etimesgut Belediyesinin vizyonu nedir?
3. Konuya ilişkin en başarılı çalışmalarınız nelerdir?
4. Söz konusu çalışmalarınızı hayata geçirirken birtakım kısıt/sıkıntı yaşıyor musunuz?
5. Yaşanabilirlik/güvenlik konusunda başarılı çalışmalarla farkındalık oluşturan Avrupa ülkeleri baz alındığında sizin Ankara Büyükşehir/Çankaya/Etimesgut Belediyesi olarak hedefleriniz/projeleriniz nelerdir?
6. Ankara Büyükşehir/Çankaya/Etimesgut Belediyesini ayrıcalıklı kılan sağlıklı, yaşanabilir ve sürdürülebilir kentsel gelişmeye odaklı politikalarınız nelerdir?

Mülakatların Gerçekleştirildiği Belediyeler			
Çankaya Belediye Başkanlığı	Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı	Amr SEVİNÇ	08.03.2016
	Dış İlişkiler Müdürlüğü	Ethem TORUNOĞLU	23.02.2016
	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	Süheyla YETKİN	23.02.2016
Etimesgut Belediye Başkanlığı	Etimesgut Belediyesi Başkan Yardımcısı	Recai UÇAR	23.02.2016

EK 2: ANKET SORULARI

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması, Prof. Dr. Muhammet Kösecik danışmanlığında yürütülen “Bir Politika Aracı Olarak Yaşanabilir Kentlerin Oluşturulması: Ankara Kenti Örneği” konulu Turgut Özal Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır.

Söz konusu çalışmada, yaşanabilir kentlerin varlığı için ortaya konan kriterler (çevre, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım, gürültü ve eşitlik) esas alınarak Ankara kentinde bu kapsamda sunulan hizmetlerin ve uygulamaların ne derece başarılı olduğu incelenecektir. Bu veriler sadece araştırmamız kapsamında kullanılacaktır.

Cevaplarınız ve kimliğiniz kimseyle paylaşılmayacak olup, soruların boş bırakılmadan cevaplanması, anlamlı sonuçlara ulaşılması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Araştırmaya göstereceğiniz değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. BÖLÜM: DEMOGRAFİK SORULAR

Cinsiyet (1)

- Kadın 1
Erkek 2

Yaş (2)

- 17-25 1
26-35 2
36-45 3
45-60 4
60 ve üzeri 5

Eğitim Düzeyi (3)

- İlköğretim mezunu değil 1
İlköğretim 2
Lise 3
Üniversite 4
Y.L./Doktora 5

Engel Durumu Var mı (4a)

- Evet 1 [Soru 4b'yi SOR]
Hayır 2 [Soru 5'e GEÇ]

Hangi Engel Durumu Var (4b)

- Görme 1
Ortopedik 2
Zihinsel 3
İşitme 4
Diğer 5

Meslek (5)

- İşsiz 1
Öğrenci 2
Kamuda/Özelde İşçi 3
K. /Özelde Memur/Ofis çalışanı 4
Ev hanımı 5

Serbest meslek	☐	6
Emekli	☐	7
Kentte Yaşam Süresi (6)		
0-2 yıl	☐	1
3-6 yıl	☐	2
7-10 yıl	☐	3
10+	☐	4
Eve Giren Aylık Gelir Miktarı (7)		
800 - 1300 TL	☐	1
1400- 2600 TL	☐	2
2700-3500 TL	☐	3
3600-5000 TL	☐	4
6000-10000 TL	☐	5
10000 üstü	☐	6
Konut sahipliği (8)		
Ev sahibi	☐	1
Kiracı	☐	2
Araç sahipliği (9)		
1	☐	1
2 ve üzeri	☐	2
Hiç	☐	3
İkamet edilen (yaşanılan) ilçe belediyesi (10)		
Çankaya	☐	1
Altındağ	☐	2
Etimesgut	☐	3

SORULAR

Çevre

Soru 11- Aşağıda verilen göstergelerden yaşadığınız kentte **çevre hizmetlerinin kalitesini ölçmek için dikkate alınması gerektiğini düşündüğünüz en önemli üç göstergelyi** belirtiniz.

Kişi başına düşen yeşil alan oranı	☐	1
Konutların bulunduğu alanın planlı/plansız gelişim oranı	☐	2
Gürültü göstergeleri	☐	3
Hava kirliliği göstergeleri	☐	4
Yer Altı ve Yer Üstü Sularının Kirlilik Göstergeleri	☐	5
Yaşam Alanının Risk Tasıma Oranı	☐	6
Parklar, oyun ve spor alanlarının toplam nüfusa oranı	☐	7
Atıkların toplanma, arıtılma ve dönüştürülme sıklığı	☐	8
Cadde, sokak ve yolların temizliği	☐	9
Temiz altyapı sisteminin yeterliliği	☐	10
Diğer (lütfen belirtiniz).....	☐	11

Soru 12- Serbest zamanlarımızda sosyal, kültürel ve eğlence amaçlı etkinliklerde bulunmak için aşağıdakilerden en çok hangisini tercih edersiniz?

Tarihi geleneksel doku içeren alanlar	☐	1
Kent içi tematik bahçeler	☐	2
Kapalı eğlence ve gezi alanları	☐	3
Kent içi piknik alanları	☐	4
Kent içi park, spor alanları	☐	5
Diğer (lütfen belirtiniz).....	☐	6

Soru 13- Sosyal, kültürel ve eğlence (gezi alanları dahil) alanlarına ulaşımında aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?

Yürüyerek gitme	☐	1
Toplu taşıma araçları	☐	2
Özel araç	☐	3
Diğer (lütfen belirtiniz).....	☐	4

Soru 14- Eğlence ve gezi alanlarına ulaşımında erişim sürecinizi belirtiniz.

15 dakika	☐	1
30 dakika	☐	2
1 saat	☐	3
1,5 saat	☐	4
2 saat ve üstü	☐	5
Diğer (lütfen belirtiniz).....	☐	6

Soru 15a- İçinde yaşadığınız ilçede eğlence ve gezi alanlarını daha yaşanabilir bir kent için yeterli buluyor musunuz?

Evet	☐	1 [Soru 16'ye GEÇ]
Hayır	☐	2 [Soru 15b'yi SOR ve Soru 16'ye GEÇ]

Soru 15b-Yeterli bulmama nedeniniz?

Kolay ulaşılabilir olmaması	☐	1
Yeterli yeşil alan olmaması	☐	2
Doğal alan içermemesi	☐	3
Sosyal donatılarının yeterli olmaması	☐	4
Diğer [Verilen cevap]-----		

-----[KODLA]

Soru 16- Kent ve çevresinin yeniden kazanılması, iyileştirilmesi ve etkin ve verimli kullanılması için yapılan kentsel dönüşüm çalışmalarından memnun musunuz?

Hiç memnun değil	☐	1
Memnun değil	☐	2
Ne memnun ne memnun değil	☐	3
Memnun	☐	4
Çok memnun	☐	5

Soru 17- Yaşadığınız konut aşağıdaki gereksinim ve koşulların hangisini/hangilerini karşılıyor? Birden fazla seçenek işaretlenebilir.

Güvenlik	☐	1
Kaliteli ve sağlıklı malzeme	☐	2
Yeterli fiziki büyüklük	☐	3
Kullanım kolaylığı ve ergonomisi/konfor	☐	4
Planlı ve imarlı yapılaşma	☐	5
Depreme, yangına ve doğal afetlere dayanıklılık	☐	6
Sıcaklık ve kuruluk özellikleri	☐	7
Gürültü, ses, hava ve su yalıtımı	☐	8
Engellilerin kullanımına uygunluk	☐	9
Temiz, içilebilir ve kesintisiz su	☐	10
Temiz hava ve yeterli havalandırma yapısı	☐	11

Çöp ve atık tahliyesi için uygunluk	☐	12
Temiz çevre ve yeterli bahçe	☐	13
Sosyal hayatın geliştirilmesine uygun yaşam alanları	☐	14

Soru 18a- Yaşadığınız çevrede gürültü konusunda herhangi bir şikayetiniz oldu mu?

Evet	☐	1 [Soru 18b'yi SOR ve Soru 19'a GEÇ]
Hayır	☐	2 [Soru 20'ye GEÇ]

Soru 18b- Aşağıdaki hangi konularda şikayetiniz oldu? Birden fazla seçenek işaretlenebilir

Endüstri tesisleri gürültüsü	☐	1
Eğlence yeri gürültüsü	☐	2
Atölye, imalathane ve İşyeri gürültüsü	☐	3
Bina içinde yapılan tadilat dışında şantiye (inşaat) faaliyetleri gürültüsü	☐	4
Kara/Demir/Havaalanları yolları gürültüsü	☐	5
Toplu taşıma araçlarında müzik sesinden kaynaklanan gürültü	☐	6
Dini tesislerde ses yükseltici kullanımından çevreye yayılan gürültü	☐	7
Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü	☐	8
Ev faaliyetleri ve komşuların oluşturduğu gürültü haricinde, konut ve bahçesindeki gürültü (düğün vb. gibi kutlama, havai fişek atımı gürültüsü gibi)	☐	9
Hayvan sesi gürültüsü	☐	10

Soru 19- Bu konuda ne yaptınız?

[Verilen cevap]-----
-----[KODLA]

Soru 20- Yaşadığınız ilçedeki sosyal çevrenizden ve kurduğunuz ilişkilerden memnun musunuz?

Hiç memnun değil	☐	1
Memnun değil	☐	2
Ne memnun ne memnun değil	☐	3
Memnun	☐	4
Çok memnun	☐	5

Soru 21- Kentsel hizmetlerin/ olanakların ve sosyal donatı alanlarının kentin farklı bölgelerine eşit dağılımı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Eşit dağıldığını düşünüyorum	☐	1
Dengesiz bir dağılım olduğunu düşünüyorum	☐	2

Soru 22- Kamusal yaşamı güçlendirecek ortak kullanım alanlarının (müzeler, yeşil alanlar, meydanlar, kültürel tesisler, spor tesisleri vb.) halkın ihtiyacına cevap verdiğini düşünüyor musunuz?

Evet	☐	1
Hayır	☐	2

Ulaşım Hizmetleri

Soru 23- Farklı ulaşım araçları arasındaki bağlantıların ve ulaşım araçlarının güzergâhlarının şehir merkezi ve diğer alanlara hizmet verme bakımından uygun ve yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet	☐	1
Hayır	☐	2

Soru 24- İş yerinize nasıl gidiyorsunuz?

Yürüyerek	☐	1

- Toplu taşıma araçları ile 2
 Kurum / Şirket servisi ile 3
 Özel aracım ile 4
 Diğer 5

Soru 25- İş yerinize ne kadar sürede gidiyorsunuz?

- 0-15 dk. 1
 15-30 dk. 2
 30 dk.-1 saat 3
 1 saat üstü 4

Soru 26- Yaya, bisiklet ve yürüyüş yollarını yeterli buluyor musunuz?

- Evet 1
 Hayır 2

Soru 27- Kentin hangi bölgelerinin yayalaştırılmasını (trafiğe kapatılmasını) isterdiniz? Lütfen cadde, sokak veya meydan ismi veriniz.

[Verilen cevap]-----
 -----[KODLA]

Soru 28- Kent içi ulaşımda yaşadığınız en büyük sıkıntı/zorluk nedir?

- Trafik yoğunluğu 1
 Trafikte geçirilen zaman 2
 Trafik yönetiminin yetersizliği 3
 Alternatif yolların yetersizliği 4
 Toplu taşıma alternatiflerinin yetersizliği 5
 Diğer (lütfen belirtiniz)..... 6

Soru 29- Kent içi yol ve kaldırımların kalitesini nasıl buluyorsunuz?

- Çok kötü 1
 Kötü 2
 Ne iyi ne kötü (Kararsızım) 3
 İyi 4
 Çok İyi 5

Güvenli Bulma

Soru 30- Aşağıda kentte yaşam güvenliği ile ilgili ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz.

- 1.Kesinlikle Katılmıyorum
 2.Katılmıyorum
 3.Ne katılıyorum ne katılmıyorum
 4.Katılıyorum
 5.Kesinlikle Katılıyorum

No	SORULAR	1	2	3	4	5
30a	Oturduğum konutta kendimi güvenli hissedirim.					
30b	Kent içi dolaşımda kendimi güvenli hissedirim.					
30c	Yaya geçitlerini güvenli buluyorum.					
30d	Yaşadığım çevrede gece yalnız yürürken kendimi güvende hissediyorum.					
30e	Geceleri sokakların güvenli olduğunu düşünüyorum.					
30f	Park alanlarını güvenli buluyorum.					
30g	Çalıştığım yeri güvenli buluyorum.					
30h	Son zamanlarda yaşanan göçün (Suriye'den) güvenlik anlamında bir zafiyet oluşturduğunu düşünüyorum					
30ı	Çocuk oyun alanlarının, parkların güvenli buluyorum.					

30i	Yaşanan terör kaynaklı patlamalara karşı kendimi kentsel mekanlarda güvenli hissetmiyorum					
30j	Her şeye rağmen bu kentte kendimi güvende hissediyorum					

Soru 31- Engelli bireylerin konut ve kent içi dolaşımında hangi zorluklarla karşılaştığını düşünüyorsunuz? Birden fazla seçenek işaretlenebilir.

Bina girişinde uygun rampa/lift olmaması	☐	1
Kapıların uygun olmaması (genişlik, ağır vb.)	☐	2
Yürüme alanlarında hissedilebilir yüzey olmaması	☐	3
Hissedilebilir yüzeyin uygun düzenlenmemiş olması (ağaca, direğe gelmesi gibi)	☐	4
Hissedilebilir yüzeyin üzerinde park edilmiş araba, tezgah, masa gibi engeller olması		5
Kaldırımların döşeme malzemelerinin bozuk olması	☐	6
Kaldırımlarda geçişi engelleyen engellerin olması (araba, direk, pano vb.)		7
Toplu taşıma araçlarının (otobüs, metro, gibi) engellilere uygun olmaması		8
Yaya geçitlerinde sesli sinyalizasyon olmaması	☐	9
Yaya geçitlerinde engelliler için uygun düzenlemelerin yapılmamış olması	☐	10
Alt ve üst geçitlerin engellilere uygun düzenlenmemesi (asansör olmaması gibi)	☐	11
Altyapı çalışmalarında, inşaatlarda gerekli güvenlik önlemlerinin alınmamış olması	☐	12
Engelliler için ayrılmış/düzenlenmiş otopark olmaması	☐	13
Parkların/çocuk oyun alanlarının/spor alanlarının uygun olmaması	☐	14
Sosyal, kültürel ve eğlence merkezlerine erişimin kolay olmaması	☐	15

Soru 32- Aşağıdaki belediye hizmetlerine ilişkin memnuniyet derecenizi belirtiniz.

1. Hiç memnun değil	2. Memnun değil	3. Ne memnun ne de memnun değil
4. Memnun		5. Çok memnun

No	SORULAR	1	2	3	4	5
32a	Çöp ve evsel atık toplama hizmetleri					
32b	Toplu taşıma hizmetleri					
32c	Park ve yeşil alan miktarı					
32d	Hava kirliliği ile mücadele					
32e	Sosyal yardımlardan					
32f	Sosyal ve kültürel faaliyetlerden					
32g	Yol-kaldırım yapım hizmetleri					
32h	Çocuk parkları ve oyun alanları					

Soru 33- Bulduğunuz ilçede yaşamaktan genel olarak memnun musunuz?

Hiç memnun değil	☐	1
Memnun değil	☐	2
Ne memnun ne de memnun değil	☐	3
Memnun	☐	4
Çok memnun	☐	5

Soru 34- Bu kenti, çevre, gürültü, güvenlik, sağlık, ulaşım-dolaşım, katılım ve eşitlik kriterlerini dikkate aldığımızda genel olarak yaşanabilir buluyor musunuz?

Evet	☐	1 [Soru 34 a'ya GEÇ]
Hayır	☐	2 [Soru 34 b'ye GEÇ]

Soru 34a- Evet için nedenleriniz

[Verilen cevap]-----
-----[KODLA]

Soru 34b- Hayır için nedenleriniz

[Verilen cevap]-----
-----[KODLA]